

Mayıs - Haziran 2022 SAYI: 100

#ekoia

yeşil iş yeşil yaşam

100 Sayı
12 Yıl
Sürdürülebilirlik
Hakkında Her Şey

100

100

AKÇANSA'NIN YOLU GELECEKTEN GEÇİYOR

Geleceğimize sahip çıkmak vizyonuyla sürdürdüğümüz öncü uygulamalarımız ile Borsa İstanbul (BIST) Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer almaktan mutluluk duyuyoruz.

Barış DOĞRU
baris@ekoIQ.com

Bir Yol ve Kocaman da Bir Kulak Lazımdı Bize...

“Hayat, biz onu planlarken başımıza gelenlerdir” demişti John Lennon. Ve asıl olarak, başımıza gelenlere verdiğimiz yanıtlarla şekillenir diye de biz ekleyelim. Dolayısıyla planlar, programlar sürekli değişir. Ama önemli olan, bu değişikliklere, dönüşümlere sizin nasıl yanıt verdiğinizdir. Elbette yanıtlarına da başka yanıtlar verecektir. Dolayısıyla hayat macerası, moda deyimle interaktif bir süreçtir.

100 sayıdır, 12 yıldır yaptıklarımıza bakınca, inişler ve çıkışlar, tezler ve antitezler, yeni fikirler ve eskiyen fikirler ve bolca da uğraş görüyorum. İlk başlarda yazdığımı hatırlıyorum, “bu iş iğneyle kuyu kazmaya benziyor” diye. En çok bu saptamada haklı çıkmışım gibi görünüyor. Ama harcadığımız her çabanın, her bir birim emeğin bir etki yarattığını; bu etkilerin birleşip başka ve daha büyük etkilerle birleştiğini açık bir şekilde görüyorum.

*

Diyaloğu temel almak, işbirlikleri için kapıları sürekli açık tutmak, birlikte yürümek... Sanırım uzun yürüyüşlerin sırrı da bu. Tek başına çok hızlı gitmek belki mümkün ama nefesinin kesilmesi de büyük olasılık. Ayrıca yoldan ayrıldığını, yanlış sapaklara girdiğini söyleyecek dostların yoksa yanında, kendini çok ama çok başka yerlerde bulman da mümkün. Yani konuşmak kadar dinlemenin; anlatmak kadar anlamanın ve anlaşılmanın önemli olduğunu ruhunda hissetmek lazım.

*

Bunların ne kadarını yapabildiğimizi de ancak dostlarımız bilebilir, söyleyebilir. Kulaklarımız herkese, her söze, övgüler kadar eleştiriye açık olduğu için, kendi labirentimizde sonsuz bir döngü içinde dönüp durmadığımızı anlayabiliyoruz. Çok yürüdük, çok konuş-

tuk, çok tartıştık, çok dinledik. Yolda karşılaştıklarımızla açık diyaloglar kurduk. Bazıları yolculuğumuza dahil oldu. Birlikte yürüdük. Bundan sonra da yol alacaksak, ilerleyeceksek, gezegenin ve ülkemizin gerçek sorunlarına parmak basıp, küçük de olsa sorunların çözümüne bir katkı sağlayacaksak, yine dostlarımız sayesinde olacak...

*

En çok gençler vardı yolda. Ne kadar çok katkı sağladılar, kendileri bile bilmezler. Bir de ruhu her daim genç olanlar. Zaten yolda olanlar, yolcular kolay kolay yaşlanmaz. Duranlar, susanlar, dinlemeyenler, herşeyi bildiğini sananlar erken yaşlanırlar. Çünkü yol bir yandan yorar, yıpratır, bir yandan yeniler... Ve ancak yola çıkanlar yeni insanlar, yeni fikirler ve yeni yollar bulabilir...

*

Basılı bir yayından kapsamlı bir dijital platforma dönüşüyoruz bugün. Yine yanımızda dostlar, gençler var. Yeni yolları, yeni dilleri bizden çok daha iyi bilenler. Bu dönüşümde bize eşlik eden tüm dostlara ve Morrie Marr ekibine, Selçuk Demirci'ye ayrıca selamlar, sevgiler, teşekkürler... Ve 12 yıldır destek olan, yol arkadaşlığı yapan tüm gençler ve ruhu genç kalanlara da sonsuz selamlar. Yolun sadece “bizim” olmadığını, yolun hepimizin olduğunu, bizlerden sonra da var olacağını ve bizim, -aynı onlar gibi- sadece bir yolcu olduğumuzu bilmelerini isterim...

*

Başlarken, sonunu bilmek imkansızdır. Aslında bu anlamda ne bir başlangıç vardır; ne de bir son. Asıl olan yoldur. Yolun neresinde olduğumuzu ise ancak çok sonra görebiliriz... İyi yolculuklar...

32 Türkiye'de Sürdürülebilir ve Dirençli Bir Gıda Sistemi Mümkün mü?

04 100 Sayı, 12 yıl; #ekoIQ ve Sürdürülebilirlik Yolculuğu Barış DOĞRU

100. sayıyla beraber bütün dostlarımızla birlikte yeni bir zemine geçiyoruz. İşimiz daha kolay gibi (artık kulaklar daha açık) ama zamanımız da daha az ve sorunlarımızı da daha büyük. Artık yeni olanaklarla daha çok dostla ulaşmaya çalışacağız.

12 Sürdürülebilirlik Yoldaşım EKOIQ! / İzel Levi COŞKUN

"Ne zaman sürdürülebilirlikle ilgili bir konuda düşüncelere dalsam, bir merakım, ya da araştırma arzumu mutlakla #ekoIQ'ya başvururum. Zaman içinde ben de yazılarımla #ekoIQ'ya katkı sunmaya başladım"

26 "SKA'ların Uygulanması Karmaşık Bir Yol Haritası Gerektiriyor"

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (BM SDSN) Avrupa Eş Başkanı Prof. Dr. Phoebe Koundouri, yeni krizlerden kaçınmak için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın (SKA) uygulanmasını hızlandıracak politikaya, finansa ve teknolojiye dair yor haritalarının tanımlanması gerektiğini belirtiyor.

30 Allianz Türkiye, Evlerde Daha Az Karbon Salımını Teşvik Ediyor

Allianz Türkiye, müşterilerinin evlerinde daha az karbon salımı yapmalarını teşvik etme amacıyla, konut sigortası ürünü "Yuvam"ı sürdürülebilir bir ürün olarak yeniden tasarladı.

32 Türkiye'de Sürdürülebilir ve Dirençli Bir Gıda Sistemi Mümkün mü?

Mercator-İPM (İstanbul Politikalar Merkezi) Kıdemli Araştırmacısı Prof. Dr. Fikret Adaman, dünya genelinde gıda fiyatlarının ortalama artışın üzerinde seyretmesini iklim krizi, tarımdaki verimliliğin düşmesi, neoliberal politikalar ve Covid-19 pandemisi ile ilişkilendiriyor.

56 Gıda Sistemimiz İyi Çalışıyor mu?

42 IPCC'nin "İklim Değişikliği: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik"

Raporu Hakkında Kısa Bir Değerlendirme / Prof. Dr. Murat TÜRKERŞ
Prof. Dr. Murat Türkeş'in, IPPC 6. Değerlendirme Raporu kapsamında İkinci Çalışma Grubu'nun hazırladığı "İklim Değişikliği: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik" başlıklı yeni raporunun bilimsel değerlendirmesini okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

50 Gençler, Eğitim ve Sürdürülebilir Bir Gelecek

Zorlu Holding'in ana partnerliğinde, Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi'nin ve SDSN Türkiye'nin akademik partnerliğinde, S360'ın bilgi ve içerik partnerliğinde düzenlenen Akıllı Hayat Akademisi "Sürdürülebilir Bir Gelecek Eğitimi"ni imeceLAB Yöneticisi Zeynep Çelik ve Zorlu Holding Kurumsal İletişim ve Sürdürülebilirlik Genel Müdür Yardımcısı Şahika Özcan Ortaç'la konuştuk.

56 Gıda Sistemimiz İyi Çalışıyor mu?

IPCC'nin İklim Değişikliği ve Arazi Raporu'nun başyazarlarından biri olan Dr. Pradhan'a göre, "Emisyonları azaltmak ve bozuk sistemleri onarmak için gıda sistemlerinde birçok yanıt mevcut."

60 "Anlatmak Çözmenin Yarı, Umut Eylemin Anahtarı" / Faik UYANIK

"Yüz sayıdır gezegenimizin ve türümüzün kronik sorunlarına ve çözüm yollarına ayna tutan Türkçe bir dergimiz olduğu için çok şanslıyız. #ekoIQ, doğa ve insan zekası bir araya geldiğinde üstesinden gelinemeyecek bir sorun olmadığını her sayıda kendini biraz daha aşarak bizlere hatırlatıyor"

70 "Muhasebe ve Finans Profesyonelleri Net Sıfıra Dair Risk ve Fırsatları Yönetebilmeli"

Tüm dünyada finansal ve düzenleyici yeniliklere hakim, iklim değişikliği ve net sıfıra dair risk ve fırsatların yönetimi hakkında bilgili finans ve muhasebe profesyonellerine ihtiyacın arttığını vurgulayan ACCA Türkiye Azerbaycan, Gürcistan ve Afganistan Bölge Başkanı Filiz Demiroz, muhasebe ve finans profesyonellerinin oluşturacağı iklim finansmanı iş modellerinin, iklim teknolojisi yatırımını içermesi gerektiğinin altını çiziyor.

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
adına sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Art Direktör Özlem Sarar D. ozlem@ekoIQ.com

Editör
Bulut Bağatır bulut@ekoIQ.com
Elif Yaşar elif@ekoIQ.com

Yerel Yönetimler Editörü Sibel Bülay sibel@ekoIQ.com

Sürdürülebilirlik Projeleri Koordinatörü
Elif Gökçe Şahin gsahin@alumni.harvard.edu

Redaksiyon Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar
S. Sena Akkoç, Nilsu Birce Bayraktar

Yayın ve Yönetim Adresi:
EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
Osmanağa Mahallesi, Kuşdili Caddesi No: 33/2 34714 Kadıköy, İstanbul
Tel: (90) 216 349 40 97-98

75 “Kaynakların Doğru ve Adil Kullanımı ile SKA’lar Hayat Bulabilir”

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (BM SDSN) Türkiye Direktörü Dr. Tamer Atabarut ve Koordinatörü Bahar Özay, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın (SKA) işaret ettiği sorunların çözümünde ve ilerleme kaydedilmesinde mali anlamda küresel bir dayanışmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtiyorlar.

82 “İklim ve Toplumsal Cinsiyeti Birlikte Düşünelim”

İzmir Barosu Kent ve Çevre Komisyonu Üyesi Avukat Özlem Altıparmak, toplumsal cinsiyet normlarını yeniden üreten her sistemin ve söylemin karşısında durmamız gerektiğinin altını çiziyor.

92 “Beslenme, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'nin 12'siyle İlişkili”

Ayda 21 gram mikroplastik tükettiğimizi, bunun ise haftada bir kredi kartı büyüklüğünde plastik yuttuğumuz anlamında geldiğini belirten beslenme uzmanı Dilara Koçak; içinde bulunduğumuz Antroposen Çağ'ında, gezegenimize verdiğimiz zararları hesaba katarak gelişme yollarımızı yeniden tasarlamamız gerektiğini vurguluyor.

100 “Kentler Artık Küresel Bir Güç”

Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler, ICLEI Küresel Savunma Direktörü Yunus Arıkan, küresel sorunlara karşı çok katmanlı yönetişimin bir zorunluluk olduğunu hatırlatırken yurttaşların görüşlerini temsil eden yerel yönetimlerin küresel kararların alınmasında bir paydaş olarak etkin bir şekilde yer alabilmesi gerektiğini belirtiyor.

108 Sürdürülebilirliğin Yolculuğu / Prof. Dr. Güler ARAS

“Özellikle son 20 yıl içerisinde Dünya'nın risk profilinde yaşanan büyük değişim ile birlikte değişen paydaş beklentileri ve artan regülasyonlar, şüphesiz “sürdürülebilirlik” konusunu kurumların ve bireylerin gündeminin en önemli maddelerinden biri haline getirdi”

114 “Türkiye'nin Su Kaynakları için Seferberlik Başlatması Gerekliyor”

WWF-Türkiye'den Tatlısu Programı Müdürü Eren Atak, Türkiye'de son 50 yılda sulak alanların yarısını su miktar ve kalitesi bakımından sağlıklı yapılarını kaybettiğini söylüyor.

126 “SKA’ların Kamucu Çerçevesini Daha Çok Vurgulamalıyız”

Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu ve TEMA Vakfı Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Murat Türkeş Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın (SKA) kamucu çerçevesini vurgularken, tüm hedeflerin el ele ilerlemesi gerektiğini ifade ediyor.

114 “Türkiye'nin Su Kaynakları için Seferberlik Başlatması Gerekliyor”

08 Gözümüzden Kaçmayanlar Gözde İvgin: Tortum Şelalesi kurudu; mikroplastik kirliliği ilk kez insan kanında tespit edildi; İhlara Vadisi ve çevresi, “kesin korunacak hassas alan” ilan edildi; av turizmi” ihalesi iptal edildi; dünya nüfusunun %99'u, DSÖ'nün kaliteli hava standartlarının gerisinde yaşıyor...

18 Organik Beslenmeye Doğru Gıda Sistemlerinin İşleyişi Tartışmaya Açıldı; Tüm Dünyada Üretilen Gıdanın %40'ı İsraf Ediliyor! ICLEI, Şehirdeki Üreticiler için El Kitabı: “Döngüsel Gıda Sistemleri”; HİPP'ten Bebeklere Özel Organik Sebze Karışımı...

22 Küre Arif Ergin: Ekonomi ve Ekolojinin Mantık Evliliği

38 Son Buzul Erimedен Prof. Dr. Levent Kurnaz: Bildiği Çok Şey Olan Bilim İnsanlarının Bilinmeyene Dair Temkinleri

54 İyi Bak Zeynep Özler: “Sürdürülebilir Zihin” Desek?

62 SKD TÜRKİYE Konca Çalkıvık: Yepyeni Bir Dünya Şekillenirken İyi Bir Gelecek Elbette Mümkün

65 Veri-Analiz Elif Gökçe Şahin: Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi Belirsizlikler İçinde; Ekonomi Büyürken Çöpü Azaltmak Mümkün; Avrupa'nın İklim Açısından Zor Yılı

68 KAGİDER'DEN Emine Erdem: “Sürdürülebilirlik Gelecek Nesillere Güzel Bir Dünya Bırakabilmektir!”

80 Global Compact Türkiye: SKA Öncüleri Dönüşüm için İlham Veriyor

88 Marjinal Sosyal Aynur Kolbay Hülya: Sürdürülebilirlik Yolculuğunda Hayalden Gerçeğe

96 Sürdürülebilir Kalkınma Gülin Yücel: Resmin Büyüklüğünün Farkında Olan/Olmayan Kurumlar

106 Sürdürülebilir Tüketim Doç. Dr. Ahu Ergen: Antroposen Çağ'ında Sil Baştan Pazarlama

112 Sürdürülebilir İşler Arzu Deniz Aksoy: Sürdürülebilirlik Nerden Geldi, Nereye Gidiyor?

120 Yaşanabilir Kentler Sibel Bülay: Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Zirvesi'nden Aklımda Kalanlar

133 Kitap Teknoloji Tarihi; Deniz Canlıları; DostUMutlu Gezegen Masalları

100 Sayı, 12 yıl

#ekoIQ ve Sürdürülebilirlik Yolculuğu

Barış DOĞRU

2009 yılının yaz aylarında oturmuş kafa patlatıyorum. Nasıl bir şey yapmalı? Sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği odaklı bir yayın Türkiye’de nasıl bir içeriğe sahip olmalı? Nelere ihtiyacımız var? Hangi soruna merhem olabiliriz, sürdürülebilir kalkınma konusunda nasıl yeni bir yol açabilir, bu konuda Türkiye’de çalışanlara nasıl destek olabiliriz? İnsanların ilgisini nasıl çekeriz? En büyük eksiklikler nerede?

Zor sorular. Yanıtları bende yok; gördüğüm kadarıyla kimsede yok... Yakın bir zamanda yitirdiğimiz Ayşe Bilge Dicleli ve Türkiye’nin en parlak zihinlerinden Zülfü Dicleli olmak üzere iki tecrübeli isim birikimlerini esirgemiyorlar. Çok konuşuyor, çok tartışıyor, çok okuyoruz...

Ve birkaç temel tespite varıyoruz. Bir: Türkiye’de sivil toplum çok zayıf. İki, işbirliği kültürü ondan da zayıf. Kamu yönetimi, sivil toplum ve özel sektör, doğru düzgün bir araya gelme, müzakere etme kültürüne tam olarak sahip değil. Türkiye, dünyadan, dünyadaki tartışmalardan gelişmelerden bir hayli ko-

puk. Ama üzerine gideceğimiz sorunlar ancak ülkenin tüm bileşenlerinin bir araya gelmesi, en azından müzakere etmesi, dayanışma ve işbirliğiyle çözümlenebilir. Üstelik Türkiye'nin bunu tek başına değil, dünyayla ortak bir şekilde hareket ederek yapması lazım.

Demek ki, sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliğiyle ilgili bilgileri çoğaltmanın ve yaymanın yanı sıra, bu eksiklikleri de göz önüne alan bir yaklaşıma, iletişim tarzına ihtiyacımız var.

Ve bunu sivil topluma, özel sektöre, kamu yönetimine ve yerel yönetimlere eşit mesafede durarak yapmalıyız. Herkesin birbirinden en azından haberdar olmasını sağlamalı, köprüler kurulmasına katkı sunmalıyız.

Zor iş... "Sürdürülebilirlik" kavramı doğru düzgün bilinmiyor. İklim değişikliği ise sadece teknik bir konu gibi. Herkes kendi alanını büyütme, kendi faydasını maksimize etmek istiyor. Ortaklıklar kurmak ve sürdürmek zor. Rekabet ne yazık ki her alanı sarmış; herkes daha iyisini yapmaya ve bunun için işbirliklerine gitmeye değil, ortadaki küçük pastadan diğerlerinden daha büyük bir dilim almaya çalışıyor (bu pasta kimi zaman para da değil, itibar, konum, karizma vb.).

Ama iğneyle kuyu kazmaya niyetli bir ekip var. Vira bismillah! **#ekoIQ artık sahnede...**

2010 Ocak ayında yola koyuluyoruz. Az bir finansal destek var. Dergileri basıyor, ilgili olacağını düşündüğümüz sivil toplum kuruluşlarına, yerel yönetimlere, kamu kurumlarına, özel şirketlere, üniversitelere, gazetecilere ve kanaat önderlerine gönderiyoruz.

Aylar geçiyor; telefonumuz bir kere çalmıyor. Posta kutumuz neredeyse boş. Kapımızı çalan tek tük... Fuarlarda stant

açıyoruz, tek tük bilgi almaya gelenlere bol bol anlatıyoruz amaçlarımızı ama umut çok uzaklarda gibi...

ELDEN ELE...

Sonra yavaş yavaş telefonlar çalmaya, posta kutusuna daha çok mailler düşmeye, fuar stantlarında "sizi arıyorduk biz de" diyenler çoğalmaya başlıyor. Ne yapmaya çalıştığımızı anlayanlar birer birer ortaya çıkıyor. Bir adım sonrası, "Ben de bir şeyler yazabilir miyim?" diyen yeni dostlar. Küçük büyük, önemli önemsiz ayrımı yapmadan her çağırana gidiyor, her soruyu yanıtlamaya çalışıyor, elimizden gelen yardımları yapmaya; gelen destek tekliflerini başımızın üstünde taşımaya devam ediyoruz.

Yıllar geçiyor. Konuyu biz de daha iyi öğreniyoruz. Dostlarımızın sayısı artıyor. Başka başka yerlerden sesler yükseliyor. Sürdürülebilirliği çok daha geniş perspektiflerden ele alan yazılar, dosyalar hazırlamaya başlıyoruz. Temel ilkelerimiz, yaklaşımımız doğrulanıyor: Bu doğru bir yol ve işe yarıyor.

20 Nisan 2010 tarihinde Meksika Körfezi'nde yaşanan Deep Water Horizon faciası da, #ekoIQ'nun unutulmaz kapaklarından birinde yer almıştı...

"İsimlerini saymaya kalksam, bu yazı kadar tutacak birçok insan. Her birinin akli, birikimi, deneyimi... #ekoIQ'nun açık mutfağında, kendi rengince ve kendi dilince üreten yüzlerce insan. Yazan, çizen, maddi destek sağlayan, omuz veren, dergileri taşıyan, akıl fikir veren, selam alan, selam veren, sımsıkı sarılan yüzlerce dost. Onlar kendilerini çok iyi biliyor. Hepsini yürekten selamlıyorum..."

Ekonomik zorluklar çıkıyor; yılmıyoruz. Dergileri sırtımızda taşırken, özellikle gençlerden yeni eller yapışıyor yüklerle. Kurumlar çağırıyor; birlikte daha başka neler yapabilirizi ortak masalarda konuşuyoruz. Masanın etrafındaki sandalyelerin sayısı artıyor, sandalyede oturanların bilgisi ve deneyimi yükseliyor. Artık "sürdürülebilirlik" daha kolay söyleniyor... Aynı esnada dünyada da süreç daha hızlı işliyor. Bir yandan da iklim değişikliği, artık gündelik hayatı etkileyen bir krize dönüşüyor. Zaman giderek daralıyor, farkındalık ve bilinç artıyor. Araştırmaların, konuyla ilgili uzmanların sayısı atıyor. Okumakla yetişemiyoruz. Gönüllü haberciler ve çevirmenler desteğe geliyor bir bir...

AMAÇLAR İÇİN ORTAKLIKLAR YANI #EKOIQ

2015 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ve Paris İklim Zirvesi, yardıma geliyor. Dünyada esen rüzgarlar Türkiye'ye ulaşıyor. Greta artık tek başına oturmuyor İsveç Parlamentosu'nun önünde. SKA'lar herkese, bireylere ve kurumlara yol gösteriyor ve en önemlisi,

sürdürülebilir kalkınmanın çevresel bir başlık olmadığını, toplumsal eşitsizlik ve adaletsizliklerden barışa ve demokrasiye kadar uzanan çok geniş bir alana yayıldığını ortaya koyuyor. Ve birinde elde edilen kazanımların diğer sorunları alt etmede kritik bir öneme sahip olduğunu gösteriyor. 17. Amaç yani "Amaçlar için ortaklıklar" ise adeta #ekoIQ için yazılmış. Tüm sorunları ele almak ve ilişkilendirmek için bir anahtar; iyiye giden yolda bir ortaklık zemini ve tabii bunu sağlayabilmek için "iletişim". Gerçek bir iletişim; monolitik, otoriter, iknaya dayalı değil, diyalojik, demokratik ve müzakereye dayalı... Yani iletim değil, iletişim... Sürdürülebilirlik iletişimi...

İşte böyle geldik 100. sayıya... İsimlerini saymaya kalksam, bu yazı kadar tutacak birçok insan. Her birinin akli, birikimi, deneyimi... #ekoIQ'nun açık mutfağında, kendi rengince ve kendi dilince üreten yüzlerce insan. Yazan, çizen, maddi destek sağlayan, omuz veren, dergileri taşıyan, akıl fikir veren, selam alan, selam veren, sımsıkı sarılan yüzlerce dost. Onlar kendilerini çok iyi biliyor. Hepsini yürekten selamlıyorum...

100. sayıyla beraber bütün dostlarımızla birlikte yeni bir zemine geçiyoruz. İşimiz daha kolay gibi (artık kulaklar daha açık) ama zamanımız da daha az ve sorunlarımız da daha büyük. Artık yeni olanaklarla daha çok dostla ulaşmaya çalışacağız. Dijital teknolojilerin ses ve görüntü olanaklarını daha mahirce kullanacağız. Ama ruhumuz -umarım- aynı kalacak. İşbirliği, dayanışma, gerçek bir iletişim ve konuşmak kadar dinlemenin önemli olduğunu hiç unutmamamız lazım. **Vira bismillah... Yolumuz açık, zihnimiz aydınlık, ruhumuz canlı ve sabrımız daim olsun...** #

GELECEK NESİLLER İÇİN GELECEĞİN ENERJİSİ

Geleceğin yenilenebilir enerji şirketi olmak
gelecek nesilleri düşünerek hareket etmek demektir.

Biz bu amaçla tüm faaliyetlerimizde önceliği çevre ve toplumu
gözetmeye veriyoruz. Zorlu Enerji Sürdürülebilirlik Stratejimiz
doğrultusunda daha yaşanabilir bir dünya için tüm enerjimizle çalışıyor,
Birleşmiş Milletler Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları'na
hizmet etmeye ve Paris Anlaşması kapsamında ülkemizin
düşük karbonlu gelecek hedeflerine ulaşması için
tüm enerjimizle çalışmaya devam ediyoruz.

Çünkü geleceği değiştirecek nesillere
bambaşka bir dünya bırakmak istiyoruz.

gözü- müzden kaçma- yanlar

Tortum Şelalesi kurudu; mikroplastik kirliliği ilk kez insan kanında tespit edildi; İhlara Vadisi ve çevresi, “kesin korunacak hassas alan” ilan edildi; av turizmi” ihalesi iptal edildi; dünya nüfusunun %99’u, DSÖ’nün kaliteli hava standartlarının gerisinde yaşıyor...

 Gözde İVGİN

Danıştay, İzmir’in Seferihisar ilçesi Orhanlı köyünde yapılmak istenen **JES projelerine** karşı çıkan köylüleri haklı bularak İzmir 3. İdare Mahkemesi’nin verdiği iptal kararını onadı.

Tarım ve gıda sektöründe yaşanan sorunların çözümüne ve doğayı korumaya yönelik çalışmalar yürüten meslek odaları, sendikalar, dernekler, kooperatifler bir araya gelerek **Tarım Platformu**’nu kurdu. Platform, 20 sivil toplum örgütünden oluşuyor.

Yeni bir BM raporuna göre, ekstrem **orman yangınları** bu yüzyılın sonuna dek yaklaşık %50 artarak daha sık yaşanır hale **gelecek**. Raporla, Kuzey Kutbu ve daha önce yangınlardan etkilenmeyen diğer bölgelerde de yüksek bir risk olduğu vurgulanıyor ve 2010-2020 yıllarında kaydedilen sayıya kıyasla 2030 yılına dek ekstrem yangınlarda küresel olarak %14’e varan bir artış olacağı söyleniyor. Araştırmacılar, artan sıcaklıkların ve araziyi kullanma şeklimizdeki değişikliklerin artışı tetiklediğini dile getiriyor.

Erzurum’un Uzundere ilçesinde yer alan ve UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne aday gösterilen Türkiye’nin en yüksek şelalesi olan **Tortum Şelalesi kurudu**. Tortum Çayı’ndaki doğal yaşamın da tehlikeye girdiği bildirildi.

ABD Ulusal Kar ve Buz Veri Merkezi’nden alınan uydu verilerine göre, Antarktika çevresindeki deniz buzu 40 yılı aşkın bir sürenin en düşük seviyesine indi ve uydu ölçümlerinin 1979’da başlamasından bu yana ilk kez 2 milyon kilometrekarenin altına düştü.

Manisa’nın Gölarmara ilçesinde bulunan ve 2011 yılından bu yana yüzey alanının %98,18’lik bir kısmını kaybeden **Marmara Gölü’nün** neredeyse tamamen kurummasına ilişkin bölgedeki balıkçıları temsil eden hukuk bürosu dava açtı. Bu, Türkiye’de açılan ilk iklim davalarından biri kabul ediliyor.

Birleşmiş Milletler bünyesindeki **Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nin (IPCC) İklim Değişikliği 2022: İklim Değişikliğinin Azaltılması** raporu yayınlandı. Rapor, 195 üye ülke tarafından onaylandı. Raporla, seragazi emisyonlarının acil ve keskin şekilde düşürülmediği bir durumda küresel sıcaklık artışının 1,5 dereceyi aşabileceğine işaret edildi.

Mikroplastik kirliliği ilk kez insan kanında tespit edildi. Bilim insanları, test edilen insanların neredeyse %80’inde küçük parçacıklar buldu. Keşif, parçacıkların vücutta dolaşabileceğini ve organlara yerleşebileceğini gösteriyor. Sağlık üzerindeki etkisi ise henüz bilinmiyor.

Yapılan yeni bir araştırmaya göre, **güneş kremle-
rinde bulunan kimyasallar** Akdeniz'deki deniz
yosunlarında birikiyor. Araştırmacılar, bu kirliliğinin
turistik yerdeki eğlence etkinliklerinin ve yanlış atık
boşaltımının sonucu olduğuna inanıyor.

Orta Amerika tropik yağmur ormanlarındaki **kuş
popülasyonları**, iklim değişikliği ve habitat kaybı
gibi faktörlerle birlikte ciddi düşüşler yaşıyor. Illino-
is Üniversitesi'nden bilim insanları, popülasyonların
1977'den 2020'ye dek değişimini belirlemek için Pa-
nama'da korunan bir orman rezervindeki kuş türle-
rini izlediler. Buna göre 57 türden 35'inin sayısı 40
yılda %50 azaldı.

Büyük Britanya Meteoroloji Örgütü Met Office, ar-
tan sıcaklıklara "uyum sağlamak" için sıcak dalgası
tanımını ülkenin sekiz ilçesi için değiştirerek eşik
değerlerini yükseltti. **Orijinal sıcak dalgası eşikleri**
1981-2010 arasındaki iklim koşullarına dayanıyor-
du. Yeni eşikler ise 1991-2020 arasındaki koşulları
baz alıyor.

Adana Bölge İdare Mahkemesi, Tarım ve Orman
Bakanlığı'nın Adana, Hatay, Niğde, Kayseri ve Mer-

sin illerini kapsayan 70 yaban keçisinin avlanmasına
ilişkin "**av turizmi**" ihalesini iptal etti.

Aksaray'ın Güzelyurt ilçesindeki **Ihlara Vadisi** ve
çevresi, "kesin korunacak hassas alan" ilan edildi.

Brezilya'da "**ormansızlaşma**" yeni bir rekor kırdı.
Ulusal uzay araştırma ajansı Inpe'den alınan verilere
göre, ocak-mart ayları arasında Brezilya Amazon'da-
ki ormansızlaşma bir yıl öncesine göre %64 arttı.

Dünya ekonomileri 2021 yılında Covid-19 Pandemi-
si'nden ötürü toparlanma sürecine girerken **enerji
talebi de rekor bir hızla arttı**. İklim ve enerji dü-
şünce kuruluşu Ember'in araştırmasına göre güneş,
rüzgar ve diğer yenilenebilir kaynaklar 2021'de dün-
ya elektriğinin %38'ini üretti. Danimarka gibi bazı
ülkeler elektriğinin %50'sinden fazlasını rüzgar ve
güneşten sağlamasına karşın 2021'de kömürde de
dikkate değer bir artış kaydedildi.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün verilerine
göre **Türkiye'de kişi başına düşen kullanılabilir
yıllık su miktarı** 2000 yılında 1652 metreküp iken
2009'da 1544 metreküpe, 2020'de ise 1346 metre-

KISA KISA

küpe geriledi. 2050 yılına dek her dört kişiden birinin su sıkıntısı çekeceği tahmin ediliyor.

AB Komisyonu, **doğalgaz ve nükleer enerjiye yapılan yatırımları** geçici olarak iklim dostu olarak sınıflandırma kararı aldı. Bu durumda, 2045'e dek nükleer santrallerin inşasına izin verilebilecek.

Fransa, genellikle paket servis için kullanılan **polistiren köpükten üretilmiş kutuların** kullanımını tamamen yasakladı.

Dünya Sağlık Örgütü'nün raporuna göre, **dünya nüfusunun %99'u**, DSÖ'nün kaliteli hava standartlarının gerisinde ve insan sağlığını tehdit edici hava şartlarında yaşıyor. Rapora göre, havadaki zararlı parçacıklı madde miktarını ölçen PM 2,5 ve PM 10 oranları yaklaşık 2 bin şehirde son 11 yılda altı kat fazla yükseldi.

Fotoğraf: Pexels-Chris Leboutillier

İzmir Çeşme'deki **Aya Yorgi Koyu** mevkiinde bulunan sit alanı imara açıldı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının plan değişikliğine göre daha önce tarım ve zeytinlik alanı ilan edilen yerlere iki katlı villa yapılabilecek.

Samsun 3. İdare Mahkemesi, bilirkişilerin kaza durumunda acil tahliyenin güç, atıkların akıbetinin belirsiz, ÇED raporunun eksik olduğuna dikkat çektiği raporuna **karşın Sinop Nükleer Santrali** "ÇED Olumlu" raporuna karşı açılan davayı reddetti.

ABD'de bulunan Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi (NOAA), insan kaynaklı iklim değişikliğinin karbondioksitten sonra ikinci en büyük kaynağı olan **metan gazında** ölçümlerin başladığı son 40 yıldan bu yana üst üste ikinci yıl en yüksek seviyeye ulaştığını açıkladı.

Bir ay içinde Batı Karadeniz kıyılarında çeşitli kentlerde **80'i aşkın ölü yunus karaya vurdu**. Yunusların ölüm sebebinin balıkçı ağlarına takılarak boğulma olduğu belirtiliyor.

ABD'de bir rüzgar enerjisi şirketi olan ESI Energy, **rüzgar türbinlerinin en az 150 kartalı öldürmesinden** dolayı suçlu bulundu ve şirketin 8 milyon dolar tazminat ödemesine karar verildi. Şirket, Göçmen Kuş Anlaşması Yasası'nı ihlal etmekten suçlu bulunduğu için de beş yıl süreyle denetimli serbestlik cezasına çarptırıldı.

Kaynak: AA, Aposto, BBC, The Guardian, Tarım Dünyası, DHA, Cumhuriyet, Yeşil Gazete, T24, Gazete Duvar, BirGün, Bianet, Cumhuriyet.

#Yeni Nesil Enerji

Borusan EnBW Enerji olarak tesislerimizin üretimiyle bugünün ve yarının dünyasını sürdürülebilir kılmak için doğal ve sosyal çevreye uyumlu, temiz enerji üretiyoruz.

Dr. İzel Levi COŞKUN, Mazars Denge CEO ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Elçisi

Sürdürülebilirlik Yoldaşım EKOIQ!!

“Ne zaman sürdürülebilirlikle ilgili bir konuda düşüncelere dalsam, bir merakım, ya da araştırma arzum olsa mutlaka #ekoIQ’ya başvururum. Zaman içinde ben de yazılarımla #ekoIQ’ya katkı sunmaya başladım. Aslında #ekoIQ bir anlamda, sevgili Barış ve Özlem’in önderliğinde sürdürülebilirliğin dünyada ve Türkiye’de nereden nereye geldiğinin belleği olma özelliğini taşıyor”

EKOIQ dergisiyle kurumsal sürdürülebilirlik üzerine yaptığım doktora çalışmalarım esnasında karşılaştım. 9 yıldan fazla oluyor. Dergiyi bir gazete bayiinde tamamen şans eseri görüp satın almış ve içini açıp okumaya başlar başlamaz nasıl bir nimetle karşı karşıya olduğumu fark etmişim. Tezimde **#ekoIQ** dergisinin içindeki son derece kıymetli yazılardan hem ilham almış, hem de bazı konularda referans göstermişim. Dergi iki yıl kadar sonra bu sefer COP21 yorumlarıyla beni derinden etkilemiş, hatta makro ölçekte devletlerin kendi aralarında yaptıkları pazarlıkları uzaktan izleyip hayıflanmak yerine mikro ölçekte yapılması gerekenleri göz önüne alarak CE-O’su olduğum Mazars Denge’de bir an önce aksiyona

geçmemizde önemli bir rol oynamıştı. Bu vesileyle Küresel İlkeler Sözleşmesi’ne imza atmış ve bir yıl içinde ilk sürdürülebilirlik raporumuzu yayımlamıştık. Bu söylediklerimin yanı sıra #ekoIQ’da okuduğum bazı yazıların altını çizerek tüm şirket çalışanlarımızla paylaşmak gibi de bir âdetim olduğunu belirtmek isterim. Derginin şirket içinde sürdürülebilirlik konusunda farkındalık yaratmak adına çok faydalı olduğunu söyleyebilirim. #ekoIQ ile tanıştığım yaklaşık 9 yıllık süre boyunca dergiyle sürdürülebilirlik yolcuğumuzda yoldaşlık ediyoruz. Ne zaman sürdürülebilirlikle ilgili bir konuda düşüncelere dalsam, bir merakım, ya da araştırma arzum olsa mutlaka #ekoIQ’ya başvururum. Zaman içinde ben de yazılarımla #ekoIQ’ya katkı sunmaya başladım. Aslında #ekoIQ bir anlamda, sevgili Barış ve Özlem’in önderliğinde sürdürülebilirliğin dünyada ve Türkiye’de nereden nereye geldiğinin belleği olma özelliğini taşıyor. Yıllarca üst üste gelen bilgi birikimi ve küresel tartışmalar belki pandeminin de etkisiyle son bir yıl içinde muazzam gelişmelerin ortaya çıkmasına sebep oldu. Ama her halükârda insanlık olarak bir dönüm noktasında bulunduğumuzu düşünüyorum. İklim krizinin etkilerini her geçen gün biraz daha fazla hissediyoruz. Bunun karşılığında farkındalık özellikle genç kuşaklar arasında hızla yayılırken konunun aksiyon ile ilgili olan tarafında ciddi bir ağırdan alma ya da atalet ile karşı karşıyayız. Kısa vadeli, hatta gündelik bir takım öncelikler sürekli olarak değiştirmemiz gereken alışkanlıklar veyahut almamız gereken

önlemlerin önüne geçerek onları hep daha ileriye ötelememize sebep oluyor. Havadan karbon toplama gibi bazı inovasyonlar umut verici olsa da bana yine de "Esas hizmet ettiği amaç dönüşümün gerektirdiği zorluklardan kaçınmak mı" sorusunu sorduruyor. Dünyada bulunan her türlü varlığın ekosistem içindeki gerçek değerini anlamak yerine var olan değeri sadece tek bir ölçüm birimiyle metalaştıran ve güven, başarı, tatmin ya da özgürlük gibi birtakım duyguların da ancak maddi birikimle sağlandığı inancını yayan, finansal bakış açısına dayalı bir modelin insanlığı nasıl bir krize sürüklediği apaçık ortada. Bu krizin oluşmasında da, çözümünde de en büyük ve en önemli rol şirketlere ait. Şirketlerin fosil yakıtlara dayalı enerji üretimi ve tüketimi başta olmak üzere iş modellerini acilen yeniden tasarlaması gerekiyor. Bu noktada sadece karbon emisyonlarının hesaplanarak birtakım hedeflere bağlanmasından bahsetmiyorum. Bu çok önemli evet, ama yeterli değil. Burada işletmelerin, insan sermayesi, üretilmiş sermaye, finansal sermaye, fikri sermaye ve ilişkisel sermaye gibi girdilerini, uygulama tarafındaki aktivitelerini, bunlara dayalı çıktılarını ve bu çıktılarının iklim krizi dahil olmak üzere ne gibi sonuçlar yarattığını en başa dönüp düşünerek bütün süreçlerini yapılandırmaktan bahsediyorum. Buradaki döngünün faydayı merkeze koyarak tüm paydaşları için türeten, ekonomik getiri ile çevresel ve sosyal etkileri dengeleyen bir yaklaşımla modellenmesi kritik bir öneme sahip. Yıllarca finansal verilerden beslenen ve finansal veriler dışındaki parametrelere yeterince önem atfetmeyen iş modellerinden bu şekildeki bütünsel bakış açısını destekleyen bir iş modeline geçişin

hiç de kolay olmayacağı kesin. Bunun sağlanması için birkaç önemli konuya dikkatinizi çekmek isterim:

Çevre ve toplum iş ortağımızdır: Bir işletmenin varoluş amacı kâr etmektir önergeminin yerini bir işletmenin varoluş amacı kâr ederken ederken toplumsal ve çevresel fayda yaratmaktır önergemine bırakma zamanı çoktan geldi. Alınan her karar ve atılan her adımda paydaşların kimler olduğu tespit edilmeli, çevresel ve toplumsal etkiler dikkate alınarak öncelikler belirlenmeli, iş modeli tasarımının en başından toplum ve çevreyi ilgilendiren paydaşlar karar mekanizmasına dahil edilmelidir.

Yeni Standartlar: COP26 esnasında duyurusu yapılan ve daha geçen hafta **Uluslararası Finansal Raporlama Vakfı (IFRS)** ile **Değer Vakfı'nın (The Value Foundation)** birlikte sunduğu **ISSB (International Sustainability Standards Board)** standartlarının gelecek yıl uygulamaya geçmesiyle birlikte işletmelerin

"Dünyada bulunan her türlü varlığın ekosistem içindeki gerçek değerini anlamak yerine var olan değeri sadece tek bir ölçüm birimiyle metalaştıran bir modelin insanlığı nasıl bir krize sürüklediği apaçık ortada"

iş yaparken kullandıkları ortak lisan değişecek. Bu değişimle birlikte paydaşlar işletmeler hakkında genel kabul gören bir raporlama standardı vasıtasıyla çok daha anlaşılır ve bütünsel bilgi edinme imkanına sahip olacaklar.

Startuplar: Startupların ve dolayısıyla gençlerin sistemsel dönüşümün öncüleri olacağına inanıyorum. Daha işe başlarken sürdürülebilirlik bakış açısıyla şekillenen iş modelleri, çevresel ve sosyal ölçüm birimlerini barındıran hedefleri ve faydayı merkeze koyan yaklaşımlarıyla sürdürülebilir girişimlerin yarına daha yaşanabilir bir dünya bırakmanın anahtarı olduğunu düşünüyorum.

Kadın konusu: Adalet dengesinin yerine oturması için cinsiyet ayrımı sarmalından çıkılması gerekiyor. Dünyanın en büyük, en güçlü şirketlerinin yönetim kurulları erkeklerden ibaret. Aynı durum devletleri yöneten kadrolar için de geçerli. Bu değişmeden sürdürülebilirlik amaçların-

da bahsi geçen ve eşitsizlikten kaynaklı problemlerin çözümü mümkün değil.

İşbirliği: Üzerinde yaşadığımız tek bir dünya olduğuna göre, su, hava ve toprak gibi yaşamın vazgeçilmez unsurları metalaşan birer borsa aracına dönmeden hep birlikte dönüşüm için yaş, dil, din, cinsiyet, ülke farkı gözetmeden işbirliği içinde olmalıyız. Bunu yaparken de umudu ve yaşamın anlamını sanal ortamlarda veya dünyadan başka bir yerde aramak yerine anı çevremizdeki varlıklara saygı duyarak ve birlikte yaşamaya özen göstererek yaşamının yollarını bulmalıyız.

Sürdürülebilirlik, entegre düşünce, iklim krizi, güncel gelişmeler hakkında merak ettiğiniz ve bilmek istediğiniz her şeyi, konularında uzman kişilerin kaleminden aktaran, her okuduğumda içimi umut ve sevgiyle dolduran **#ekoIQ** dergisine emek veren herkese çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız. Daha nice 10 yıllara. #

“Dönüşüm için hiçbir fark gözetmeden işbirliği içinde olmalıyız. Bunu yaparken de umudu ve yaşamın anlamını sanal ortamlarda veya dünyadan başka bir yerde aramak yerine, anı çevremizdeki varlıklara saygı duyarak ve birlikte yaşamaya özen göstererek yaşamının yollarını bulmalıyız.”

YARINLARIMIZ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKLE
BAŞLAR

Gelecek nesillere güzel bir dünya bırakmak sürdürülebilirlikle başlar

**Bizce sürdürülebilir bir dünyayı tüm paydaşlarımızla
birlikte şekillendirebiliriz.**

BM Küresel Sürdürülebilirlik Hedefleri iş süreçlerimizde bize yol gösteren kurumsal ilkelerimizdendir. Kendi ürettiğimiz yenilenebilir enerji, kendi tesisimizde geri dönüştürdüğümüz alüminyum ve küresel sürdürülebilirlik prensipleriyle şekillendirdiğimiz iş süreçlerimiz sayesinde geleceği tüketmeden üretiriz.

22 Mart Dünya Su Günü

“Görünmez Olanın Yönetimi”

[Dünya Sağlık Örgütü](#)'nün 1978 yılında, Temel Sağlık Hizmetleri Uluslararası Konferansı'nda açıkladığı **Temel Sağlık Hizmetleri Bildirgesi'nde** (Alma Ata Bildirisi) devletlerin toplumlarına sunacakları zorunlu sağlık hizmetlerinden biri olarak **“en az bakım” kavramı** içerisinde, **“Temiz Su Sağlanması ve Sanitasyon”** ilkesine yer verildi. Bildirgede, dünyadaki her insanın temiz ve güvenli suya ulaşımının bir insan hakkı olduğu vurgusu yapıldı. 1992 **yılına geldiğinde** Birleşmiş Milletler Çevre Kalkınma Konferansı (UNCED) önerisinin ardından bir yıl sonra, 22 Mart tarihi **“Dünya Su Günü”** olarak ilan edildi. 2016 yılında Birleşmiş Milletler'in 15 yıllık süreyle belirlediği Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın 6. Maddesi'nde ise **“Temiz Su ve Sanitasyon”** yer aldı. UN-Water tarafından düzenlenen Dünya Su Günü için her yıl bir tema üzerinde çalışılıyor. Ve 2022 **yılı**ın teması **“Yeraltı Suları-Görünmeyeni Görünür Kılmak”** olarak belirlendi.

BİLGİ VE FARKINDALIK YOKSUNLUĞU YAŞANIYOR

Artan su krizi, ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınma sürdürülebilirliğini tehdit etmeyi sürdürüyor. İklim değişikliği, hızla artan sanayileşme, tarımda uygulanan yanlış sulama yöntemlerinin yanı sıra madencilik çalışmaları insanlığın içinde bulunduğu çemberi her geçen gün daraltıyor. Günümüzde tatlı su kaynakları hızla tükenirken ülkemiz de içinde bulunduğu çağdan payına düşeni alıyor: **Türkiye su stresi yaşanan ülkeler arasında.**

Su politikası ve hakları, su kaynakları alanında danışmanlık yapan Jenny Grönwall, UN-Water'ın 2022 yılı teması ile ilgili olarak yazdığı

[makalede](#), günümüzün gelişmiş veri kaynaklarına karşın bilgi ve farkındalık yoksunluğu yaşadığını belirtiyor. Yetersiz yeraltı suları yönetimi, kurumsal boşluklar ve politika eksikliklerinden ötürü mevcut koşullar daha da ağırlaşıyor.

Yeraltı suları; içme sularının yarısını, tarımsal sulamanın %40'ını ve endüstriyel gereksinimin üçte birini karşılıyor. 2,5 milyar insanın içme suyu ve temel ihtiyaçlarını karşılamalarının yeraltı sularına bağlı olduğunu söyleyen Grönwall, nüfus artışı ve tüketim alışkanlıklarının suya olan talebi artırdığına dikkat çekiyor. Derinleşen kuyular ve güçlenen pompalar kendini yenileyemeyen yeraltı suları rezervlerinin üzerinde baskı oluşturuyor. Grönwall'a göre çözüm yolu bir Yeraltı Suları Yönetimi oluşturulmasından geçiyor. Ayrıca karar vericilerin uygulamalarından etkilenen tüm aktörler yönetim sürecine dahil edilmeliler! Yeni yöntemlerin sürekli aranması gerektiğini anlatan Grönwall konuyu **“Kendi Kendini Yöneten Müşterekler”** kavramına getiriyor.

KENDİ KENDİNİ YÖNETEN MÜŞTEREKLER

Ekonomi alanında Nobel Ödülü sahibi, 2012 yılında hayata veda eden siyaset bilimci [Elinor Ostrom](#), yeraltı sularını **“tipik bir müşterek kaynak”** kavramı altında incelemişti. Ostrom, ortak eylemlerde bulunan ve su yönetiminde kendi kurallarını belirleyen yerel kurumlar üzerinden **“Müştereklerin Yönetimi”** ilkelerini oluşturmuştu. Küçük ölçekli kaynak kullanıcılarının kendi davranışlarını düzenlediklerini ve ortak stratejiler geliştirdiklerini gözlemleyen Ostrom, bu aktörlerin katılımının önemini görmüştü.

Ostrom'un oluşturduğu fikir altyapısı üzerinden ilerleyen Grönwall, günümüzde merkezi bir yö-

netimle yönetilmeyen mekanizmaların karar verme süreçlerinin “test aşamasında” olduğunu ileri sürüyor. Normatif prensiplere dikkat çeken yazar, yeni reçetelere gereksinim duyulduğunu belirtiyor.

“Peki, yeraltı suları için oluşturulacak yeni bir yönetim modelinde olması gerekenler nedir?” Grönwall, sorduğu soruya şu yanıtları veriyor: Özellikle “iyi” yönetişimin nelerden oluştuğu açık bir şekilde tanımlanmalı. Oluşturulacak reçeteler çalışma yöntemlerine ve karar alma süreçlerine dahil edilmeli. Yönetişim içerisinde şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım gibi kavramlara kesinlikle yer açılmalı.

YERALTI SULARI İÇİN “TOPLULUK TEMELLİ YÖNETİM”

Grönwall sözünü ettiği yönetim modelini Topluluk Temelli Yönetim ile açıklıyor. Bu yönetim biçiminde; yeraltı sularını haritalama ve izleme, yer doğrulama, saha araştırmaları ve bilgi üretme süreçlerinin tümü karar verme sürecinde değerlendiriliyor. Grönwall, -şeffaflık ilkesi gereği- özel sektörün yeraltı suları tedarik listesini açıklamasını bir diğer yöntem olarak sunuyor. Yöntem; bilim insanları, planlamacılar ve danışmanların, fabrikaların bulunduğu alanlardaki yeraltı suları-

“Özellikle ‘iyi’ yönetişimin nelerden oluştuğu açık bir şekilde tanımlanmalı. Oluşturulacak reçeteler çalışma yöntemlerine ve karar alma süreçlerine dahil edilmeli. Yönetişim içerisinde şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım gibi kavramlara kesinlikle yer açılmalı”

nın miktarını ve zaman içindeki değişimini görmelerini sağlayacağı için ayrıca önem arz ediyor. Bununla birlikte şirketlerin sorumluluğunu artırırken kirlenmeye deşarjların önlenmesine de hizmet veriyor.

Yeraltı Suları Yönetişimi’nin eski yaklaşımları ve süreçleri yenileriyle değiştirmek yerine politik enstrümanların birleştirilmesi fikrini sunduğunu savunan Grönwall, yeraltı sularının ve akiferlerin iklim değişikliğine karşı savunmasız olduğunun altını çiziyor. Dünyanın en önemli kaynağının korunması yolundaki en güçlü senaryo, bireysel kullanıcı ve topluluklardan geçiyor:

- Kuyularla ilgili kararların alınmasında yerel mekanizmalar devrede olmalı.
- Kaynak kullanımını ve etkinliklerini koordine etme ve düzenleme ise daha üst seviye bir yönetimin kontrolünde sürdürülmeli.

Gıda Sistemlerinin İşleyişi Tartışmaya Açıldı

Bir yanda dünya genelinde gıda israfı artarken öte yanda gıdaya erişimde yaşanan güçlükler ülkeleri arayışlara itti. HLPE ve FAO'nun tanımladığı gıda sistemleri arasında "döngüsel gıda sistemi" uygulanabilecek bir model olarak öne çıkıyor.

Dünya üzerinde 2 milyarın üzerinde insan güvenli gıdaya ulaşamazken üretilen gıdanın üçte biri hiç tüketilmeden çöpe atılıyor. Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan savaş, mevcut gıda sistemlerinin işleyişinde tıkanmalara yol açmaya başladı. Ülkeler koşullardan olumsuz etkilendikçe var olan yapı sorgulanıyor ve "*sürdürülebilir gıda sistemleri*" öne çıkıyor.

Sürdürülebilir gıda sistemleri, çevresel hasarları ve biyolojik çeşitlilik kaybını önlemekle birlikte tüm insanların gıdaya erişimini sağlamada etkili bir seçenek olarak görülüyor. Geleneksel doğrusal ekonomi modelleri, "al, yap, kullan, at" sistemi üzerine kurulu. Bu sistemin işleyişi sırasında büyük ölçekli atık ve seragazi emisyonu ortaya çıkıyor. Ayrıca, çevresel bozulma ve iklim değişikliği de katlanıyor. Döngüsel gıda ekonomisinde ise gıda değer zincirinin tüm süreçleri, atık konseptini ortadan kaldırmak üzerine kurulu.

HLPE VE FAO'YA GÖRE GIDA SİSTEMLERİNİN TANIMI

Gıda Güvenliği ve Beslenme Üst Düzey Uzmanlar Paneli (HLPE), gıda sistemlerinin tanımını, "Gıda sistemleri; gıdanın üretimi, işlenmesi, dağıtımı, hazırlanması ve tüketimi ile ilgili tüm unsurları (çevre,

Fotoğraf: Pexels-Anna Shvets

insanlar, girdiler, süreçler, altyapılar, kurumlar vb.), bunlarla ilgili faaliyetler ve bu faaliyetlerin sosyoekonomik ve çevresel sonuçları da dahil olmak üzere tüm çıktılarını bir araya getirir" şeklinde yapıyor. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu'na (FAO) göre ise sürdürülebilir gıda sistemlerinin tanımı şu şekilde: "Gelecek nesiller için gıda güvenliği ve beslenmesini sağlayacak ekonomik, sosyal ve çevresel temellerden taviz verilmeyecek şekilde herkes için gıda güvenliği ve beslenme sağlayan gıda sistemleri."

Döngüsel gıda sisteminde, zincirdeki her bir aşama, daha fazla ekonomik fırsat sunma ve tekrar tekrar kullanılabilen ürünler çıkarma üzerine tasarlanıyor. Atık değerlendirme anlayışı içinde, daha önce atık olarak kabul edilen malzemelere değer katılarak pazardaki rekabet gücü artırılıyor. Atık değerlendirme anlayışı, ülke ekonomilerini güçlendirerek istihdam olanağı da sunuyor.

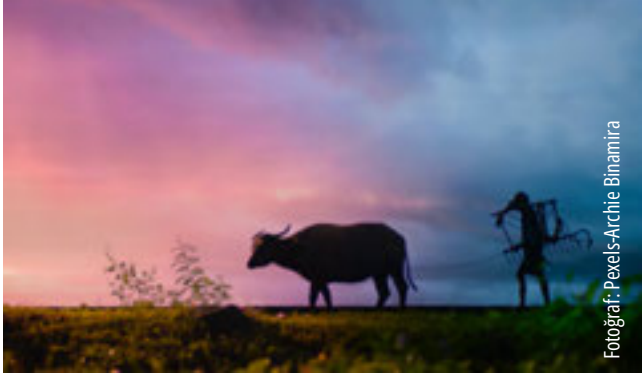
ICLEI, Şehirdeki Üreticiler için El Kitabı: “Döngüsel Gıda Sistemleri”

Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler - ICLEI, şehirdeki üreticiler için bir [el kitabı](#) yayınladı. Yerel yönetimlerin ve paydaşlarının etkili politikalar oluşturmalarına yönelik bilgilerin yer aldığı kitapta, döngüsel gıda sistemlerine geçişi kolaylaştırmak için somut araçlar da sunuluyor. 50 yerel yönetimin deneyimlerine yer veren yayın, ICLEI uzmanları tara-

findan şehir üreticilerine yarar sağlaması amacıyla tasarlandı. El kitabı, gıda sistemleri döngüsel geçişi üzerine çalışan yerel ve bölgesel yönetimlere öneriler getiriyor.

Döngüsel gıda sistemleri,

- Yeni üretim için ihtiyacı azaltarak karbon yutaklarını koruyor. Sürdürülebilir enerji için yeni kaynaklar üreterek iklim hareketine katkıda bulunuyor.
- Kıt kaynaklara bağımlılığı azaltan döngüsel gıda sistemi, enerji ve su gibi temel kaynakların kullanımını çeşitlendiriyor.
- Atık üretimini, kirliliği ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltarak biyolojik çeşitliliği koruyor.
- Atıkların ortaya çıkmasını önleyen sistem, bölgesel inovasyonların ve iş imkanlarının oluşmasını sağlıyor.

Bebeklere Özel Organik Sebze Karışımı

Bebeklere Özel Organik Sebze Karışımı, bebeklerde ek gıdalara geçiş döneminde en uygun sebze olarak tercih edilebiliyor. 4. aydan itibaren bebeklere uygun hafiflikte olan HiPP Organik Sebze Karışımı, lezzetiyle bebeklerin vazgeçemeyecekleri ara öğünleri yerine geçiyor. Vitamin bakımından çok zengin olan HiPP Organik Sebze Karışımı; gluten, kıvam artırıcı, süt bileşeni ve renklendirici içermiyor.

Kavanoz mamaları hava almayacak şekilde vakum altında kapatılarak ısıtılma (pastorizasyon) tabii tutulduğu için hiçbir katkı ve koruyucu madde içermeyen son kullanma tarihine kadar tazeliğini koruyor. Organik tarım ve hayvancılık ürünü olan kavanoz mamaları; hormonsuz. Suni gübre, katkı maddesi ve GDO (Genetiği Değiştirilmiş Organizma) içermiyor. Ayrıca üretiminin her aşaması kontrol ediliyor. BIO sertifikalı, GDO'suz ve sanayi bölgelerinden uzak özel organik çiftliklerde yetiştirilen ürünleriyle HiPP ürünlerini zincir marketlerde ve eczanelerde bulabilirsiniz.

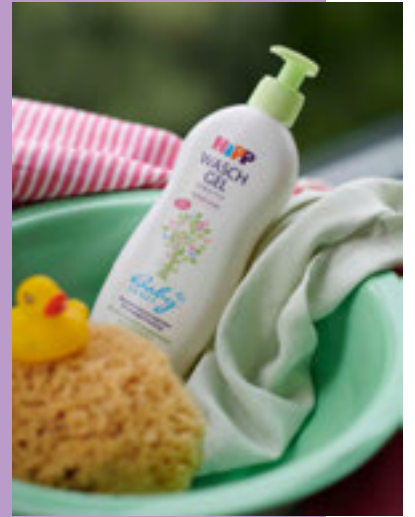
Tüm Dünyada Üretilen Gıdanın %40'ı İsraf Ediliyor!

[WWF'nin](#) "Driven to Waste: Global Food Loss on Farms" isimli raporu dünyadaki gıda israfına dikkat çekiyor. Rapora göre, üretilen gıdanın 1,2 milyar tonu çiftliklerde, 931 milyon tonu ise perakende satış noktalarında, gıda hizmetlerinde ve tüketicilerin evlerinde olmak üzere israf ediliyor.

Rapor, dünya genelinde her yıl [2,5 milyar ton](#) gıdanın kaybolduğunun altını çiziyor. Söz edilen sayı tüm dünyada üretilen gıdanın %40 kadarını oluşturuyor.

Organik Badem Özlü Vücut Banyo Jeli

Hassas ve narin cildinizi besleyip nemlendirmekle birlikte cildinize zarar vermeyen, içerisinde organik badem yağı içeren HiPP Banyo Jeli, hassas ve nazik bir şekilde temizleme sağlıyor. Özellikle yenidoğan cildi ile uyumlu Ph değerine sahip banyo jelinin içerisinde organik badem özü bulunuyor. Cilt uyumluluğu dermatolojik olarak onaylanmış olan banyo jeli; PEG, paraben, mineral yağ, esansiyel yağ, renklendirici, koruyucu, içermiyor. HiPP Babysanft bakım ürünleri cildin doğal koruma mekanizmasını güçlendirirken HiPP Cilt koruması içeriğiyle cildinizi canlı tutuyor.

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

İklim nötr olmak iyidir, iklim pozitif olmak ise çok daha iyi...

Climate- positive

HiPP olarak iklim korumasına aktif olarak katkıda bulunarak her kavanozda iklim ayak izimizi iyileştiriyoruz.
hipp-climatepositive.com

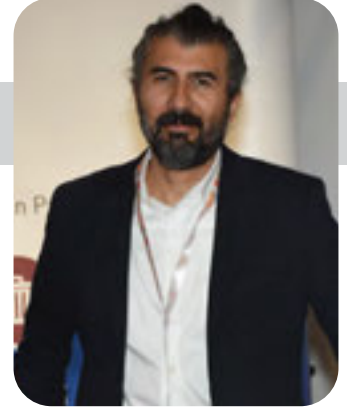
Ürettiğimiz her HiPP kavanozu ile iklimimizi aktif olarak koruyoruz. Çünkü her bir HiPP kavanozu üretiminde doğaya zarar veren karbon miktarını sıfırlamaktan daha fazlasını yapıyoruz. Gelecek nesillere yaşanılabilir bir Dünya bırakabilmek için doğadan aldıklarımızdan daha fazlasını doğaya geri kazandırıyoruz.

/hipp_turkiye

/HiPP Türkiye

www.hipp.com.tr

Arif ERGİN, Sürdürülebilir Ekonomi ve İklim Değişikliği Uzmanı

Ekonomi ve Ekolojinin Mantık Evliliği

#ekoIQ'nun 100. sayısında. 100. sayıya özel, "Geçtiğimiz 10 yılda sürdürülebilirlik kavramı" üzerine bir yazı kaleme almak için 12 yıl önceki ilk sayıya gidip sevgili Barış'ın o ilk yazısını okumaya başladım. "**Ekonomi ve Ekoloji Arasında Mutlu Bir Evlilik Mümkün mü?**" diye soruyordu, evet, bundan tam 12 yıl önceydi.

15 YIL ÖNCE-15 YIL SONRA

Makaleme tam da bu soru ekseninde başlayacakken yaptığım bir telefon görüşmesi yazımın gidişatını tamamen değiştirdi. Telefondaki kişi şöyle diyordu: "*Arif Bey, hatırlar mısınız bilmem, 2007 yılında firmamızı ziyaret etmişsiniz ve enerji verimliliği ile ilgili bir destek mekanizmasından bahsetmişsiniz. O projeniz hâlâ devam ediyor mu?*"

Firmayı güç de olsa hatırladım. Yaklaşık 15 yıl önce sürdürülebilirlik temalı bir projenin danışmanlığını yürütürken bu firmanın yönetim kuruluna enerji verimliliğinin faydaları üzerine uzun uzun sunumlar yapmıştık. Enerji faturalarının nasıl düşeceğinden, çevreye katkılarından bahsettiğimiz o toplantıya dair en çarpıcı hatıram, bir saat süren sunumun sonunda şirket yönetim kurulu başkanının verdiği kısa cevaptı: "*Biz sanayi cereyanı kullanıyoruz, gerek yok böyle projelere.*"

Evet, görüşmenin üzerinden 15 yıl geçmişti. Bana telefon açan kişi ise şirketin başına yeni geçmiş, ikinci nesil yöneticiydi. Büyük bir heyecanla yeni yatırımlarından, kuracakları fabrikanın özelliklerinden, sürdürülebilirlikten, ihracatta karşılaşacakları

karbon vergisinden, enerji verimliliğinden, çatılarına kuracakları güneş enerjisi sisteminden ve hatta su verimliliğinden bahsediyordu. Telefonu kapattıktan sonra son sözleri kulaklarımda bir süre daha yankılanmaya devam etti: "*Firmamız ve dünyamız için bu yatırımı yapmak konusunda çok istekliyiz.*"

Sürdürülebilirlik konseptinin son yıllardaki gelişimi üzerine geniş kapsamlı kamuoyu yoklamalarına, araştırmalara falan gerek duymadan da net bir şekilde gözlemleyebildiğimiz bir ilerleme var. Sahada uzun zamandır bu işlerle uğraşan herkes eminim bu ilerlemeyi gözlemleyebiliyordur. 10-15 yıl önce sürdürülebilirlik konusuyla ilgilenmeyen firmalar, bugün bunu kendileri talep etmeye başladıysa, her ne kadar gelinen noktayı yeterli görmesek de ciddi bir ilerleme katedildiği muhakkak. Bu ilerlemenin itici gücü, bundan 12 yıl önce #ekoIQ'nun ilk yazısında bahsedilen **ekonomi** ve **ekoloji** dengesi ile ilgili aslında.

DAHA ÇOK, DAHA ÇOK, DAHA ÇOK ÜRETİM

Gezegeneğimizin kaynaklarının kontrolsüz ve sürdürülemez bir şekilde kullanılmaya başlanması 1700'lerin sonunda Sanayi Devrimi'ne dayandırılrsa da aslında gerçek milat, "seri üretim" sisteminin başlaması oldu. 1908 yılında Ford, fabrikasında ilk kez bir seri üretim bandı kurarak yeni modeli Ford-T için günde ortalama 100 adet otomobil üretim kapasitesine ulaştı ve sanayide bir çığır açtı: Bir ürünü yeterince standartlaştırıp ondan çok sayıda üretmeye başlarsanız birim maliyeti düşer, ürün ucuzlar ve herkesin alabileceği bir hale dönüşür. Bu da daha çok talep

ve daha çok üretim demektir. Böylelikle daha önce-leri “lüks” kabul edilen, az sayıda üretilen ve yalnızca ayrıcalıklı sınıfların satın alabildiği bütün ürünler bir anda bollaşır ve herkes için erişilebilir bir hale gelir. Artık her üründen milyonlarca sayıda, çeşitte, farklı renk ve modellerde ve erişilebilir fiyatlarla üretiliyordu. Aradan geçen 100 yılda seri üretim endüstrisi günde 100 adet otomobilden yılda 100 milyon adet otomobil üretimine ulaşmıştı. Öğrenci olduğum 1990’lı yıllara gelindiğinde dahi halen endüstri mühendisliğinin mottosu 100 yıldır esmekte olan “doğrusal seri üretim” yaklaşımının anahtar kelimesi olan “productivity” yani üretkenlikti. Odağımızda ise bir ürünün yalnızca ekonomik maliyeti vardı. Ekolojik maliyeti ise bir avuç çevreci idealist haricinde geniş kitlelerin umurunda bile değildi!

Genel olarak doğrusal bir üretim mantığına dayanan bu model, varsayım olarak kaynakların sonsuz olduğu düşüncesine dayanıyordu. Başta Avrupa ve Amerika’da uygulanan model, zamanla Japonya ve Çin tarafından da benimsendi. 1990’lara gelindiğinde dünya devi diyebileceğimiz pek çok şirket, modelin başarıyla uygulanması sayesinde zirveye ulaştı. Üretim adedini maksimize eden anlayış, haliyle yüksek enerji ihtiyacını da beraberinde gerektiriyordu. Böylelikle dünyanın en güçlü şirketleri listesinin büyük çoğunluğu, petrol şirketleri veya otomotiv benzeri seri üretime dayalı sanayi kuruluşlarından oluşmaya başladı.

ONULMAZ ŞEKİLDE YARALANAN EKOLOJİ

Ancak 90’ların sonuna doğru durum değişmeye başladı. Geçtiğimiz asır boyunca insanoğlunun kurmuş olduğu medeniyet, ekonomiyi sürekli büyütüp semirtirken ekolojiji sömürdü, küçülttü ve onulmaz şekilde yaraladı. Eşzamanlı ve aynı hızda gezegenin

her yerini; okyanuslarını, nehirlerini, ormanlarını, toprağın altını dahi sırf milyarlarca ürünü üretip tüketmek için kirletti, hatta yok etti. Kısıtlı akademik çevrelerce uzun yıllardır konuşulmakta olan ekolojik tahribat, 1997 yılında, ilk ve en geniş kapsamlı ortak eylem çerçevesi olan Kyoto Protokolüyle geniş kitleler tarafından fark edildi. Küresel ısınma; Afrika’da milyonlarca insanın ölümüne neden olan küresel kuraklık dalgaları ve aşırı iklim olayları ile zaten var olan sorun daha da görünür hale geldi.

PARANIN YENMEYEN BİR ŞEY OLDUĞU GERÇEĞİ!

90’ların sonunda Facebook henüz icat edilmemiş-ken yaygın olan “e-posta paylaşma” furyasında paylaşılan en popüler sözlerden biri, efsanevi Kızılderili Şefi Seattle’ın ABD Başkanı’na yazdığı mektuptan bir cümleydi: *“Son ırmak kurduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık tutulduğunda; beyaz adam paranın yenmeyen bir şey olduğunu anlayacak.”* İşte tam o yıllarda, küresel şirketler, ekonomik büyümenin sınırlarına geldiklerini anlamaya başladı. Zirvelere tırmanan o büyük firmalar, zirvede kalıcı olabilmek için tek başına üretkenliğin yetmediği gerçeği ile yüzleşti. İlk kez çevreciler ve sermaye, aynı gerçekte buluşmuştu: Ekonomi ve ekoloji birbirinden ayrı düşünülemez bir bütündü. Mutlu bir evlilik için henüz aşılması gereken çok engel vardı ancak taraflar daha fazla ayrı kalamayacaklarını anlayıp Kyoto Protokolü ile “sözlendiler”. Anlı şanlı CEO’lar ve büyük devlet adamları, Kızılderili kabile şefinin farkındalık seviyesine 200 yıl sonra gelebilmişlerdi.

EKOLOJİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YOLUNDA

Dünya acil önlemler için zirveler düzenliyor, Kyoto’yu sırasıyla (COP-Conference of Parties) Buenos Aires ve Bonn Zirveleri takip ediyordu. Dünyanın

“Geçtiğimiz asır boyunca insanoğlunun kurmuş olduğu medeniyet, ekonomiyi sürekli büyütüp semirtirken ekolojiji sömürdü, küçülttü ve onulmaz şekilde yaraladı”

Fotoğraf: Megapixelstock_Pexels

kaynakları zannedildiği gibi sonsuz değildi ve bazı hammaddelerin kaynağından çıkarılmasının maliyeti ciddi derecede artmaya, şirket kârlılıklarını zorlamaya başlamıştı. Böylelikle doğrusal bir model olan üretkenlik, yeni ve tamamlayıcı bir yaklaşım olan “verimlilik” ile esnemeye ve daireselleşmeye başladı. Üretkenlik ve verimlilik birlikte ele alınarak yaklaşıldığında, üretim miktarından ödün vermeden de daha az kaynak tüketilebileceği görülmüştü. Hatta daha da ötesinde, ciro odaklı üretkenlik yaklaşımının ekonomik sürdürülebilirliğinin sağlanmasının tek yolunun kârlılığı ve rekabetçiliği sağlayan verimlilik olduğu, yani ekolojik sürdürülebilirlik olduğu anlaşılmıştı. Ekonomi ve ekolojinin arasında kesilen söz işe yarıyordu ve biraz sabır ve emekle, mutlu bir evliliğin mümkün olabileceği anlaşılmıştı.

#EKOIQ'NUN TANIKLIĞINDA “PARİSTE SON TANGO”

Aynı yıllarda bir diğer önemli gelişme de yenilenebilir enerji alanında yaşanıyor, dünyada pek çok ülke güneş ve rüzgar gibi yenilenebilir kaynaklara yöneliyordu. 2010 yılına geldiğimizde dünyanın en büyük şirketleri listesinde fosil yakıtları üreten ve tüketen, sürdürülebilirliği ikinci plana atan firmaların alt sıralara doğru yuvarlanmaya başladığını bariz bir şekilde gözlemliyorduk. Karbon nötr bir ekonomi için en önemli anlaşmalardan biri olan Paris Anlaşması,

“Bugün geldiğimiz noktada henüz ekonomi ve ekolojinin mutlu bir evlilik için tam olarak hazır olduğunu söylememiz güç. Ancak geride katedilmiş önemli bir mesafe, ilerisi için verilmiş sözler, edilen yeminler ve karşılıklı vaatler var. Henüz bir aşktan söz edemesek de güçlü bir mantık evliliğinin tüm adımları atılmış durumda ve buradan geri dönüş artık mümkün değil”

2015 yılında COP Paris'te hazırlanıyor ve takip eden yıllarda imzaya açılıyordu. 2016 yılında eşzamanlı olarak Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ilan ediliyor, ardından AB Yeşil Mutabakatı ile süreç hızlanıyordu. Ve ülkeler, 2030 ila 2050'li yıllar arasında pek çok makro hedefin altına imzalarını atıp büyük vaatlerde bulunuyor, bir anlamda ekonomi ve ekoloji “nişanlanıyordu.” O tarihlerde **“Paris'te Son Tango”** başlığıyla çıkan #ekoIQ bu birlikteliğe tanıklık ediyor, sonraki süreçte Türkiye'nin nasıl planlamalar yapması ve neleri önceliklendirmesi gerektiği üzerine yazılar yazarak özel sektörün, kamunun ve yatırım ortamının önünü daha net görmesinde karar vericiler için bir bilgi ve referans merkezi olma işlevi görüyordu.

Bugün geldiğimiz noktada henüz ekonomi ve ekolojinin mutlu bir evlilik için tam olarak hazır olduğunu söylememiz güç. Ancak geride katedilmiş önemli bir mesafe, ilerisi için verilmiş sözler, edilen yeminler ve karşılıklı vaatler var. Henüz bir aşktan söz edemesek de güçlü bir mantık evliliğinin tüm adımları atılmış durumda ve buradan geri dönüş artık mümkün değil. Yaşanan tüm süreç boyunca çizgisini hiç bozmadan, üstelik içeriğini hep geliştirerek ve her yeni sayıyla bir öncekinden daha iyisine evrilerek 100. sayısına ulaşan ve bir parçası olmaktan hep mutluluk duyduğum #ekoIQ'ya başarılarla dolu nice 10 yıllar diliyorum. İlk sayının ilk yazısında sorguladığı gibi; ekonomi ve ekoloji arasında mutlu bir evlilik mümkün mü? Bence #ekoIQ gibi mecralar olduğu sürece umut hep var. **Ve #ekoIQ'nun sürdürülebilir dönüşüme tuttuğu yeşil ışığın hiç sönmemesi dileğiyle... #**

sevgi her kapıyı açar

P&G 35. Yıl

35 yıldır birlikte, sevgiyle...

P&G olarak 1987 yılından bu yana Türkiye’de bulunmanın, üretmenin ve toplum için değer yaratmanın gururunu yaşıyoruz. 35’inci yaşımızda inşa ettiğimiz değerler üzerinde yükselirken, yaşamları iyileştirme vizyonumuzla **“Sevgi Her Kapıyı Açar”** diyoruz.

İnsanı ve çevreyi etkileyen sorunlara karşı tepkisiz kalamayacağımıza, bir kurumsal vatandaş olarak topluma karşı sorumluluklarımız olduğuna inanıyoruz. Markalarımızın, ürünlerimizin gücü ve topluma katkı projelerimizle olumlu anlamda fark yaratmak amacıyla çalışıyor, iyiliği iş modelimizin kalbine yerleştiriyoruz.

Fairy "Boşa Harcama" Projesi

Pantene "Birlikte Daha Güçlü" Projesi

Orkid "Okula Devam" Projesi

Prima Prematüre Bebek Bezi Bağışi

35. yılda 35 bin Fidan Projesi

Kızılay ile afet & pandemi yardımları

QR Kod aracılığıyla, tüm kurumsal vatandaşlık çalışmalarımız hakkında çabucak bilgi alabilirsiniz.

“SKA’ların Uygulanması Karmaşık Bir Yol Haritası Gerektiriyor”

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (BM SDSN) Avrupa Eş Başkanı Prof. Dr. Phoebe Koundouri, yeni krizlerden kaçınmak için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın (SKA) uygulanmasını hızlandıracak politikaya, finansa ve teknolojiye dair yol haritalarının tanımlanması gerektiğini belirtirken “Umarım yenilenebilir enerjiye, döngüsel ekonomiye, doğa temelli çözümlere, iklim uyum programlarına ve bu kapsamdaki dijitalleşmeye yapılacak her türlü yatırımın bize net kazanç sağlayacağını anlayacak kadar zekice davranırız” diyor.

 Bulut BAGATIR

Öncelikle Covid-19 pandemisini tecrübe ettik. Ardından Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile bir başka insani krizle karşı karşıya kaldık. Bütün bunlar SKA'ların başarı şansını nasıl etkiledi?

Sorunuzun cevabını ele almanın iki yolu var. Duruma karamsar bir şekilde yaklaşabilirsiniz. Halihazırdaki engelleri artırdığını ve toplum, ekonomi ve çevre üzerindeki etkilerini tartışabilirsiniz. SKA'ların tanımları dahilindeki talepkâr hedeflerin gerçekleştirilmesinde ek zorluklar yarattığını söyleyebilirsiniz. Çünkü BM SDSN'nin SKA'ların uygulanmasına dair hazırladığı rapora bakarsanız 2030 hedeflerinin yakalanması için çok daha fazla çalışılması gerektiğini göreceksiniz. Hiçbir SKA dünya genelinde şu ana dek tamamen uygulanamadı. Doğru şekilde uygu-

lanması için de bütüncül politikalara ihtiyacımız var. Buna karşın bazı insanlar pandeminin insanların birbirine ne derece bağlı olduğunu gösterdiğini söyleyebilir. Yanı sıra dünya dirençli olmadıkça hiçbir ülkenin böyle bir duruma karşı hazır olmadığını ispatlandığını da belirtip SKA'ların uygulanmasının açık önemini vurgulayabilir. Pandemiye baktığımızda iki muhtemel kaynağı olabileceğini biliyoruz. Laboratuvarda üretilmiş bir virüs olabilirdi ki bu seçenek laboratuvar çalışanları ve araştırmalarımız için güvenlik seviyemizi yeniden gözden geçirmemizi gerektirirdi. Sözünü ettiğim seçenek, insana yakışır iş ve ekonomik büyümeye, barışa, adalete ve güçlü kurumlara değinen bir SKA'nın uygulanmamasına da yol açabilirdi. Bir diğer seçenek ise biyoçeşitliliğin azalması sonucunda vahşi hayat ile insan etkileşiminin olması gerekenden daha yüksek bir seviyeye çıkması ve zoonotik virüslere yakalanmamız. Geçmişe kıyasla son zamanlarda H1N1, SARS ve Ebola gibi daha fazla zoonotik hastalıklara rastlıyoruz. Bildiğiniz gibi sürdürülebilir arazi kullanımına dair de SKA var.

Pandemi gibi ekonomik resesyona neden olan bir

kriz, iklim ve biyoçeşitliliğin çökmesi krizi ve nüfus krizi gibi krizlerin hepsiyle -eğer kendimizi yok etmek istemiyorsak- aynı anda mücadele etmeliyiz. Ülkelerin, iş dünyasının, finansal enstitülerin, teknoloji geliştiricilerin ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) SKA'ların çerçevesini ciddi bir şekilde özümsemeleri ve uygulanmasını hızlandırmaları gerekiyor. Böylelikle yeni küresel krizlerle yüzleşme şansımızı ortadan kaldırmayabiliriz. Yeni küresel krizlerle mücadele etmek gibi bir lüksümüz de yok, zaten halihazırda mücadele edebileceğimizden daha fazla krize sahibiz.

Her şeyin birbirine bağlı olduğunu anlamalıyız. Geleceğe yönelik planlarımızı dikkatlice yapmalıyız çünkü SKA'ların uygulanması karmaşık bir yol haritası gerektirir. Toplum, ekonomi ve doğa arasındaki etkileşimden bahsettiğinizde karmaşık olduğunu görürsünüz. Bunu göz önünde tutarak yatırım yapmalıyız ve yeni krizlerden kaçınmak için SKA'ların uygulanmasını hızlandıracak politikaya, finansa ve teknolojiye dair yor haritalarını tanımlamalıyız.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, enerji bağımsızlığı tartışmasını da şiddetlendirdi. AB'nin bugüne dek uyguladığı yaptırımları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Öncelikle enerji krizinin Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden yaklaşık bir yıl önce başladığını belirtmeliyim. Çok soğuk bir kış ve çok sıcak bir yaz geçirdik.

Özellikle rüzgar özelinde yenilenebilir enerjiden de istenilen düzeyde faydalanılmadı. Doğalgaz ile ilgili jeopolitik anlaşmalardaki arızalar, Covid kaynaklı tedarik zincirindeki bozulmalar ve talep artarken arzın azalması gibi sorunlarla yüzleştik. Avrupa tepki vermek için hızlı davranmadı. Örneğin, Çin de benzer bir enerji krizi yaşadı ve enerji satın almakta hızlı davrandı.

Bunlarla birlikte Nord Stream sürecine de tanık olduk. Artan Rusya-Ukrayna ihtilafının arka planında, Alman hükümeti 7,4 milyar euroluk Kuzey Akım 2 (Nord Stream 2) doğalgaz boru hattı için onay sürecini durdurdu. Ardından savaş başladı ve enerji krizi arz açısından daha da kötüleşti. Rus hükümeti ve Putin ile müzakere yapma olanağı da kayboldu. Avrupa yenilenebilir enerjiye daha hızlı yatırım yapmalıydı. Enerji karışımımızda yenilenebilir enerjinin payı yeterince büyük değil. Bu pay daha büyük olmalıydı çünkü fosil yakıtlardan daha ucuz bir kaynak. Krizden önce de yenilenebilir enerjinin avantajının farkındaydık. Fosil yakıtlarla karşılaştırıldığında çevreye de bir etkisinin olmadığını biliyoruz. En iyi taraflarından biri de dengesiz jeopolitik komşular tarafından değil, Avrupa tarafından kontrol edilmesi. Doğru strateji yenilenebilirler ve depolama kapasitesine odaklanmaktı. Depolamanın şu an için ucuz olmadığını biliyorum ancak yakın gelecekte fiyatlar düşecek. Arz ve talebi hızlıca dengelemek için fo-

"SKA'ları da kapsayan yeşil bir mutabakat; önemli üretken, beşeri ve doğal sermayeye sahip Türkiye'ye, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan coğrafi avantajla birlikte önemli bir liderlik şansı sağlayacaktır"

“Nükleer ve doğalgaz yeşil değildir. Doğalgaz, kömür gibi diğer fosil yakıtlara göre daha az karbondioksit salımına neden olabilir ancak yenilenebilir enerjiyle bu anlamda kıyaslanamaz bile”

sil yakıt kullanmamız gerektiğinin de farkındayım. Umarım yenilenebilir enerjiye, döngüsel ekonomiye, doğa temelli çözümlere, iklim uyum programlarına ve bu kapsamdaki dijitalleşmeye yapılacak her türlü yeni yatırımın bize net kazanç sağlayacağını anlayacak kadar zekice davranırız.

AB taksonomisine nükleer ve doğalgazı ekleme kararımızı da gözden geçirmeliyiz. Nükleer ve doğalgaz yeşil değildir. Doğalgaz, kömür gibi diğer fosil yakıtlara göre daha az karbondioksit salımına neden olabilir ancak yenilenebilir enerjiyle bu anlamda kıyaslanamaz bile. Nükleerde de sorun toksik atıklar. Yenilenebilirler göre çok daha pahalı iki seçenek. Çevreye olumsuz etkileri çok açık ve son deneyimlerimiz doğalgaz üzerinde bir kontrolümüzün olmadığını hatırlattı. Her şey çok açık. Orta ve uzun vadede tamamen yenilenebilir enerjiye yatırım yapmalıyız. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) 2050'de sıfır emisyon hedefine ulaşılması için küresel enerji sektörüne sunduğu 400 maddelik yol haritasına göre de 2030'a dek güneş enerjisinde yıllık 630 GW, rüzgarda ise 390 GW kapasitenin devreye alınması gerekiyor. Net sıfır emisyon hedefine ulaşmak için yeni fosil yakıt projelerinden vazgeçmeliyiz.

BM SDSN, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hazırlanmasında nasıl bir rol oynadı? Mutabakatın Türkiye üzerindeki olası etkileri de Türkiye'de tartışılan bir konu. Uyum çerçevesinde Türkiye'deki iş dünyasına ve hükümete neler önerirsiniz?

SDSN olarak Prof. Jeffrey Sachs ile SKA'lar kapsamında Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın kıdemli çalışma grubunda yer aldım. Mutabakat, Avrupa'nın SKA'ları hayata geçirmek için operasyonel politika çerçevesine aktarma girişimi. Bir liderlik örneği çünkü iklim nötr olmak, kirliliğin azaltılması ve temiz teknoloji

ji gibi doğru hedefleri var. Yanı sıra kimseyi geride bırakmamayı amaçlıyor ve düzenlemelere, yasalara çeviren bir politika çerçevesi sunuyor. Avrupa'nın iklim nötr ve dirençli olması için çok pragmatik bir yol belirliyor. Raporlarımızda Avrupa'nın bu politikalarının SKA'lar ile çok güçlü bir bağı olduğunu ve finansmanına dair yolları ortaya koyduk. Finans konusu kritik bir yer tutuyor çünkü tüm mutabakat 1 trilyon euro ile destekleniyor. Bütçenin bir kısmı BM tarafından karşılanırken bir kısmı kamu-özel sektör ortaklığıyla oluşturuldu. Aynı zamanda pandemi sonrası üye ülkelerin toparlanma sürecini desteklemek amacıyla kurulan Next Generation EU'dan da faydalanılacak. SKA'ların ve Mutabakat'ın tamamen uygulanması için hâlâ yeterli finansmana sahip değiliz. Dünyadaki çoğu para özel şirketlerin elinde. Faiz oranlarının düşük olması nedeniyle mali genişleme imkanımız var. Özel sektör, parayı reel ekonomiye ve yatırımlara aktarmaya ikna edilmeli. Bu yatırımlar da bizi sürdürülebilir, refah ve iklim dirençli bir geleceğe taşıyacak. Kamunun bütçesi SKA'ların hayata geçirilmesi için yeterli değil.

Hazırladığımız raporlarda bu paranın nasıl reel ekonomiye aktarılacağını, etkili bir kamu-özel sektör ortaklığının nasıl yaratılabileceğini gösterdik. Aynı zamanda başarılı olmak için sermayenin tüm yönlerinin ne derece önemli olduğunu anlattık. Herhangi bir üretim sürecinde üretken, beşeri ve doğal sermayeye ihtiyacınız vardır. Hangi yatırımın sosyal refaha en çok katkıda bulunacağına karar verdiğinizde, kâr getirmesinin yanında sosyal bütünlüğü desteklemesine de dikkat etmelisiniz. Bunlarla birlikte yeni işler yaratmalı ve yaşamak için bağımlı

olduğumuz çevreyi tahrip etmemelisiniz. Altyapıya ve reel ekonomiye etkin bir yatırım yapmak istiyorsak yükselen enflasyonun da farkında olmalıyız.

Türkiye'ye gelirse eğer Türkiye, AB'nin liderlik örneğini takip ederse ve kendine uyarlayabilirse harika sonuçlar alacaktır. SKA'ları da kapsayan yeşil bir muhabakat; önemli üretken, beşeri ve doğal sermayeye sahip Türkiye'ye, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan coğrafi avantajla birlikte önemli bir liderlik şansı sağlayacaktır. Bu vizyonla beraber SKA'ların hayata geçirilmesi de mümkün kılınabilir. SKA'ları uygularken ki yeşil ve dijitalleşme politikaları iş imkanlarını artıracaktır ki bu da ekonomik büyümeyi ve sosyal bütünlüğü yanında getirecek. Teknik olarak da gerçekleştirilmesi mümkün

çünkü Avrupa bunun nasıl yapılabileceğini gösterdi. Bildiğiniz gibi Türkiye'de de bir ağız var ve onları harekete geçiriyoruz.

Yine teknoloji geliştiricilerini de harekete geçirmek bir fırsat yaratabilir. SKA'ların nasıl uygulanacağını yanı sıra inovasyon

ekosistemine de dahil olarak iklim nötr olmamıza yardım edecek teknolojiler uygun maliyetle üretilerek dünyanın her yerine dağıtılabilir. Çevreyi korumamızı sağlayacak olan bu teknolojilerin yan faydalarına baktığımızda insana yakışır işlerin çoğalması ve yine döngüsel ekonominin yaratılması gibi artı değer katacak noktaları görebiliriz.

IEA Sustainable Recovery Tracker'ın (Sürdürülebilir Toparlanma Takipçisi) son güncellemesi, hükümetler tarafından Covid-19 krizine yanıt olarak tahsis edilen temiz enerji harcamalarının son beş ayda %50 arttığını ve şu anda dünya çapında 710 milyar doların üzerinde olduğunu gösteriyor. Ancak toplam bütçenin 18,2 trilyon dolara ulaştığını biliyoruz. Buna kıyasla 710 milyar dolarlık bir bütçe oldukça yetersiz değil mi?

Evet. İnsanlığın önündeki en büyük dönüşümden bahsediyoruz. Üretim ve tüketim şekillerimizi değiştirmeliyiz. Bunu da oldukça bilimsel bir yöntem-

le yapmalıyız. Politika yapımcıların dönüşümü kavramasına ve yasalara ve regülasyonlara yansıtmasına ihtiyacımız var. Bütünsel bir şekilde yaklaşmalıyız. O nedenle yalnızca politika yapımcıların değil, bilim ve teknoloji üreticilerinin, finansal enstitülerin, özel sektörün ve STK'ların konuya dair eylemlerinin önemi çok fazla. Bahsettiğim büyük dönüşümü başarıyla tamamlamak için daha fazla paraya ihtiyacımız var. Yalnızca gelişmiş ülkelerde değil, gelişmekte olan ülkeler tarafında da aynı ihtiyaçtan söz edebiliriz. Dönüşümün yaratacağı fırsatları tanımlamalıyız. Kamu-özel sektör ortaklığının bu alanlara yatırım yapma kabiliyetini besleyecek politika çerçevesine izin

verme konusunda akıllı davranmalıyız. SKA'lar büyük bir fırsata sahip. Örneğin, ekoloji dostu ve besleyici olarak değerli gıda üretimi sonucunda yoksullukla mücadele edebilirsiniz. Fonlara da erişim sağlayarak diğer SKA hedeflerinin de hayat bulması için çalışabilirsiniz. Teknoloji alanında rüzgardan, güneşten, dalgadan,

jeotermal ve elbette yeşil hidrojen enerji üretiminde büyük fırsatlar var.

Benim için en kritik noktalardan biri herkesin büyük bir dönüşümün gerekliliğini anlaması. Konumunu korumaya çalışanlar yanlış yolda ilerliyor demektir ve ne yazık ki ayakta kalamayacaklar. Fırsatı görebilenler, esnek ve "yeşil" olanlar, dijitalleşmeye ve inovasyona inananlar hayatta kalabilecek.

Burada ilk adım, farkındalık ve ölçek yükseltmeye yapılacak olan büyük yatırımdır. Şayet insanlar dönüşümü ve dönüşüme neden ihtiyacımız olduğunu anlamazlarsa bir parçası olmayı istemeyebilir. Dönüşüm, herkesin ortak tasarımcı olabilmesi için ölçek yükseltmeyi gerektiriyor. Yerel yönetimlerden uluslararası çok taraflı seviyelere kadar herkesin ortak tasarımına kapımızı açmalıyız ki toplu olarak kazanç sağlanabilsin. İnsanları yeterince bilgiye veya eğitime sahip olmadıkları gerekçesiyle dahil etmezseniz ve dönüşümden gelen kârı paylaşmazsanız bu dönüşümü engelleyeceklerdir. #

Allianz Türkiye, Evlerde Daha Az Karbon Salımını Teşvik Ediyor

Allianz Türkiye, müşterilerinin evlerinde daha az karbon salımı yapmalarını teşvik etme amacıyla, konut sigortası ürünü "Yuvam"ı sürdürülebilir bir ürün olarak yeniden tasarladı. Enerji verimliliği sağlayan, su tüketimini ve atıkları azaltan, sürdürülebilir ulaşımı destekleyen çevre dostu eşyalar Yuvam Sigortası'nın teminat kapsamı altına alındı.

Allianz Türkiye, sürdürülebilir ürün ve hizmetler sunma anlayışı içerisinde yeni bir adım attı. Yenilenebilir enerji sigortası, kıyı tesisleri deniz kirliliği sorumluluk sigortası, elektrikli otomobillere özel kasko indirimi, sürdürülebilir yaşam fonu ve Türkiye'de bir ilk olan çatı tipi güneş enerjisi paneli sigortası gibi sürdürülebilir ürün ve hizmetler sunan Allianz Türkiye, konut sigortaları alanında yeni bir atılım gerçekleştirdi.

Allianz Türkiye, sürdürülebilirlik stratejisi kapsamındaki hedeflerden "İyi Bir Çevre"ye ve hizmet ettiği Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan "İklim Eylemi"ne katkı sağlamak için konut sigortası ürünü "Yuvam"ı sürdürülebilir bir ürün olarak yeniden tasarladı. Yeniden tasar-

lanan "Yuvam", müşterilerinin evlerinde daha az karbon salımı yapmalarını teşvik etmeyi amaçlıyor. Dönüşümle birlikte, enerji verimliliği sağlayan, su tüketimini ve atıkları azaltan, sürdürülebilir ulaşımı destekleyen çevre dostu eşyalar, Yuvam Sigortası'nın üç paketinde de teminat kapsamı altına alındı. Güneş paneli, rüzgar türbini, hareket sensörü ve voltaj regülatörü gibi enerji verimliliği sağlayan, yağmur suyu depolama ünitesi, su sensörü gibi su tüketimini azaltan, kompost makinesi ve çöp öğütücü gibi atıkları azaltan, elektrikli bisikletler ve scooter'lar gibi sürdürülebilir ulaşımı destekleyen eşyalar; Yuvam Sigortası ile yangın, hırsızlık, deprem gibi durumlara karşı teminat altına alınıyor. Yuvam Sigortası, farklı ihtiyaçlara ve tercihlere yönelik üç farklı plan dahilinde sunuluyor ve teminat içeriğiyle dikkat çekiyor.

"Operasyonlarımızda enerji kullanımımızın %50'den fazlasını yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlıyoruz; 2023 yılında %100'e ulaşmayı hedefliyoruz. Müşterilerimizi ve tüm ekosistemimizi de çevre dostu yaşam alanları oluşturmaları için desteklemeye ve her an yanlarında olmaya devam edeceğiz"

ÇEVRE DOSTU YAKLAŞIMLAR GÜNLÜK YAŞAMLARA ENTEGRE EDİLİYOR

Sigortacılık sektörünün sürdürülebilir bir geleceğin inşasında önemli rol oynadığının altını çizen Allianz Türkiye CEO'su Tolga Gürkan, "Allianz Türkiye olarak sürdürülebilirliği bu işe özel bir ekip, karar alma seviyesinde bir komite ve farklı alanlara odaklanmış çalışma gruplarıyla yapısal olarak yönetiyoruz" dedi. Organizasyon olarak sürdürülebilirlik yaklaşımını tüm operasyonlarına entegre ettiklerini belirten Gürkan, "Finansal bir kuruluş olarak da iyi çevre için iklim değişikliğinin yarattığı riskleri yönetiyor, düşük karbon ekonomisine hizmet eden iş modellerini sigortalıyor, kömür işlerini sigortalamıyoruz" şeklinde konuştu. Müşterileri için sürdürülebilir ürün ve hizmetler sunmaya odaklandıklarını anlatan Gürkan şunları söyledi: "Sürdürülebilir ürünlerimize bir yenisini daha eklemenin mutluluğunu yaşıyoruz. Yuvam Sigortası'nın kapsamını genişleterek bireysel müşterilerimizin çevre dostu yaklaşımı günlük yaşamlarına entegre etmelerini teşvik etmeyi amaçlıyoruz".

"SENELİK HEDEFLERLE DAHA İYİYE DOĞRU İLERLİYORUZ"

"Sunduğumuz ürün ve hizmetlerle ekosistemimizi teşvik ederken 2.400 kişilik bir organizasyon olarak biz de kendi evlerimizde ekolojik ayak izimizi azaltmak üzere önlemler hayata geçiriyoruz" şeklinde konuşan Tolga Gürkan, sözlerini şu şekilde tamamladı: "LEED sertifikalı ve WWF-Türkiye'nin Yeşil Ofis Diploması'na sahip çevre dostu Allianz Tower ve Allianz Kampüs binalarımızdaki elektrik tüketimi, su tüketimi, plastik kullanımı,

"Sunduğumuz
ürün ve
hizmetlerle
ekosistemimizi
teşvik ederken
2.400 kişilik bir
organizasyon
olarak biz de
kendi evlerimizde
ekolojik
ayak izimizi
azaltmak üzere
önlemler hayata
geçiriyoruz"

atık yönetimi, operasyonlarımızdaki kağıt miktarı, seyahat oranı gibi önemli verilerimizi sürekli takip ediyor, senelik hedeflerle daha iyiye doğru ilerliyoruz. Operasyonlarımızda enerji kullanımımızın %50'den fazlasını yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlıyoruz; 2023 yılında %100'e ulaşmayı hedefliyoruz. Müşterilerimizi ve tüm ekosistemimizi de çevre dostu yaşam alanları oluşturmaları için desteklemeye ve her an yanlarında olmaya devam edeceğiz." #

Yuvam Sigortası'nın tanıtım videosuna sosyal medya hesaplarından ulaşabilirsiniz:

https://www.instagram.com/p/Ca4Q93xM3j2/?utm_medium=copy_link

https://www.facebook.com/AllianzTürkiye/videos/494487865421258/?extid=NS-UNK-UNK-UNK-IO5_GK0T-GK1C

https://www.linkedin.com/posts/allianzturkiye_allianzseninle-aktivite-6907270562176200704-ljzr/

Türkiye’de Sürdürülebilir ve Dirençli Bir Gıda Sistemi Mümkün mü?

Mercator-İPM (İstanbul Politikalar Merkezi) Kıdemli Araştırmacısı Prof. Dr. Fikret Adaman, dünya genelinde gıda fiyatlarının ortalama artışın üzerinde seyretmesini iklim krizi, tarımdaki verimliliğin düşmesi, neoliberal politikalar ve Covid-19 pandemisi ile ilişkilendiriyor. Türkiye’nin de mevcut durumdan etkilendiğini belirten Adaman, Türkiye’de tarımın çok ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğuna vurgu yapıyor.

S. Sena AKKOÇ

En temelden başlamak gerekirse sürdürülebilir bir gıda sistemi neyi ifade ediyor? Bu kavram altında nelerin hedeflendiğinden bahsedebilir misiniz?

Adil ve sürdürülebilir bir gıda sisteminin beş özelliği olmalı. Birinci özellik **gıda güvencesi**. Gıda sistemi, insanların beslenme ihtiyaçlarını karşılayabilmeli; yeterli kaloriye, yeterli besin değerine ulaşabilmeli insanlar. İkinci özellik, **gıda güvenliği**. Yine bilinen tanımıyla, insan sağlığını tehdit eden biyolojik ve kimyasal risk unsurlarından arındırılmış gıda tüketilmesini önemsiyoruz. “Yediğiniz gıdadan yeterli kaloriyi alıyor musunuz?” sorusunun cevabını verebilmeliyiz ama aynı zamanda da “Tamam, yeterli kalori alıyor olabiliriz ama bu esnada birtakım kimyasalları da yiyor muyuz?” sorusunun cevabını da merak ediyoruz. **Dirençli gıda sistemi** kavramı ise hayatımıza iklim kriziyle birlikte katıldı. Dirençli gıda sistemi derken temelde ekolojik ama aynı zamanda ekonomik, Covid-19 pandemisi gibi, birtakım dalgalanmalar olduğunda

bu dalgalanmalara karşı gıda sisteminin ne kadar hasar alıp almadığına ve toparlanma kapasitesine odaklanıyoruz. Yani ekolojik bir krizde darmaduman mı oluyoruz, yoksa sağlam mı duruyoruz? Dördüncü boyutta ise **sürdürülebilir gıda sistemi** var: Bugünkü ve gelecek kuşaktaki gıda ihtiyacının karşılanabilmesi için ekolojik yapının uzun dönemde kendini yeniden üretebileceği uygulamalara karşılık geliyor. Daha çok emek kanadından ilerleyecek olursak beşinci boyut ise **gıda egemenliği**. O da “Gıda politikalarını kimler belirliyor? Bu politikalar, daha katılımcı mekanizmalar ve demokratik yollarla mı belirleniyor, yoksa güçlü sermaye grupları ya da devlet mi belirleyici?” gibi sorulara odaklanıyor. Özetle, tarım-gıda sistemini genellikle sözünü ettiğim beş boyut üzerinden

değerlendiriyoruz. Şu soruları sorabilirsiniz: “Yeterli besine ulaşabiliyor musun? Bu besinler ne kadar biyolojik, kimyasal vb. riskleri taşıyor? Gıda sistemi kuraklık, dolu ya da hortum gibi diğer ekstrem hava olaylarında altüst mü oluyor, sağlam mı duruyor? Üreticiler, özellikle de küçük üreticiler, gıda politikalarının oluşumunda söz sahibi olabiliyorlar mı?” Elbette bu soruların alt kırımlarına da bakmamız lazım; bölgesel farklar var mı, toplumsal cinsiyet rolleri nedir gibi...

Türkiye’yi konuşacaksa tarım çok ciddi sorunlarla karşı karşıya. **Çağlar Keyder** ve **Zafer Yenel**’in çalışmaları **Bildiğimiz Tarımın Sonu** süreci çok kapsamlı anlatmakta. Onların da çok net ifade ettikleri gibi tarım sektörü Türkiye’de büyük ölçüde ileri yaştaki kişilerin eline kalmış durumda. Genç nüfus yok gibi; tarım arazileri toplamda azalmakta... Şunu da unutmayalım ki toprak zenginliği de giderek düşmekte ve yeraltı/yerüstü su kaynakları tehdit altında!

Bir yandan iklim krizi bir yandan küresel çaptaki gıda enflasyonu, şimdi

“iklim krizinin kontrol altına alınamamasının, bu konuda adımlar atılmamasının arkasında bence sistemik problemler yatıyor. Piyasa mantığının sorunlar yarattığı bir mecra gıda alanı. Doğal olarak neoliberalizm bu problemleri artırmış durumda. Dağılmakta olan bir tarım sektörü var”

bir de Covid-19 derken “Şu an Türkiye’de bir gıda krizi yaşıyoruz” diyebilir miyiz? Düzenebileceğimiz bir noktada mıyız?

Krizi nasıl tanımladığımızı da bağlı. Şunu unutmayalım, dünya genelinde hemen hemen her yerde, gıda fiyatlarındaki artış ortalama fiyat artışının üstünde; Türkiye’de de böyle. Bunun çok önemli bir müsebbibi iklim krizinin hissedilmeye başlanması ve akabinde tarımdaki verimliliğin düşmesi. Buradan; orman yangınlarını, suyun azalmasını, aşırı hava olaylarının artmasını, hava sıcaklıklarındaki yükselişi ve mevsimlerdeki dalgalanmaları anlamaktayız.

İkinci parametre tüm dünyada 1980’lerde başlamış olan ama 90’larda vites değiştiren neoliberal politikalar. Uygulanan politikalar, başta tarım sektöründe ve genelde gıda sektöründe çok ciddi yıkıma yol açtı ve Türkiye de bundan nasibini aldı. Gıda, dünyanın hemen hemen her yerinde kamunun desteklediği bir sektördü. Destekler büyük ölçüde kaldırılınca sıkıntılar da doğal olarak ortaya çıktı.

Üçüncü boyut, henüz sonlanmamış bir

mesele: Covid-19. Türkiye'deki durumu da bütün bunların bileşkesi içerisinde değerlendirmemiz lazım.

Şunu da unutmamamız gerek: Gerek Türkiye gerek dünya açısından, neoliberalizmin ve iklimdeki değişikliklerin etkilerini ayrı ayrı ve birlikte göz önüne aldığımız zaman, gıda sisteminde çok ciddi sıkıntıların bizi bekleyeceğini görmemiz imkansız. Bilimsel çalışmalar, ileriye yönelik tahminleri ve simülasyonlarıyla çok net ifade ediyor ki başta tarım olmak üzere gıda kesiminin hissettiği, yaşadığı ve deneyimlediği sıkıntılar gidecek artacak.

Bir yandan neoliberal politikaların bu krizi oluşturan etmenlerden biri olduğundan bahsediyoruz. Diğer yandan ise gıda üzerindeki ticaret kısıtlamaları kaldırılmalı, gıda fiyatları serbest piyasada belirlensin gibi bir çözüm arayışı da söz konusu. Burada gıda egemenliğinden çok gıda güvenliği önceliklendiriliyor. Bu anlayışla devam etmek, dirençli ve sürdürülebilir olmak ne kadar mümkün?

İklim krizinin kontrol altına alınamamasının, bu konuda adımlar atılmamasının arkasında bence sistemik problemler yatıyor. Piyasa mantığının sorunlar yarattığı bir mecra gıda alanı. Doğal olarak neoliberalizm bu problemleri artırmış durumda. Dağılmakta olan bir tarım sektörü var ve genel olarak piyasa mantığının, toplumsal-katılımcı mekanizmalarla karar almanın yerine konulduğu bir rejimden bahsediyoruz. Sonuçta, en başta yaptığımız tanım gereği, gıda egemenliği söz konusu değil. Genel itibarıyla piyasa mantığı, piyasa egemenliğini önceliklendiriyor. Bu işleyişin "siyah-beyaz" olduğunu söyleyemesek de ağırlıklı şekilde

Fotoğraf: Unsplash - Jasmin Sessler

"Ülkemizde daha uzun süreli, daha derin düşünen, akıllı stratejiler üreten bir kesim yok değil ve katkıları önemli. Türkiye'de gıda, tarım, ambalaj konusunda çalışan, üretim yapan, Ar-Ge çalışmalarının içinde olan birçok şirket de bulunuyor. Bu katkıları görmezden gelmeyelim"

emek kesiminin sürecin çok kenarında olduğu, çoğu zaman da dışında tutulduğu bir yönetim biçiminden bahsediyoruz. Dolayısıyla burada daha ziyade -senin de dediğin gibi- üretim süreçlerinin nasıl kurgulandığı sorusu yerine, "Yeterince üretebiliyor muyuz?" sorusu üzerine yoğunlaşan ve bunun da özel şirketlerin finansal hesaplarına nasıl yansıdığını önceleyen bir yaklaşım var. Küçük köylülük devam ediyor ama küçük köylülük bu koşullarda ne kadar ayakta kalabilir? Somutlayalım; küçük köylülük, iklim kriziyle mücadeledeki yüksek teknolojiye ne kadar ulaşabilir? İklim değişikliğine teknoloji ile getirilebilecek çok çözüm olsa da bunlar çok maliyetli işler.

Küçük köylünün karşısında büyük üreticinin dışında bir de organik üreticisi, sertifikasyona gücü yeten üretici var...

Evet, onlar da var. Neoliberalizmin içinde "organiklik" diye bir niş oluştu. Bir de paralel olarak alternatif organik, agro-ekolojik işler yapmaya çalışanları görüyoruz.

Diğer taraftan, bu işe organik, alternatif diye başlayıp sonra en zengin kesime hizmet eden dükkan açanlar da oluyor. O nedenle organiklik ve alternatiflik de bazen örtüşüyor bazen örtüşmüyor; organik de sistemin bir parçası olabiliyor. Şöyle açayım: Var olan piyasa mantığı ile ilişkilendirilip organik işler yapmak mümkün. Organik adı altında domatesi 10 liraya değil de 50 liraya satıyorsun, küçük bir grup da "Tamam, biz -misal-Necla Hanım'ın çiftliğinden alıyoruz" deyip o domatesi mutlu mesut satın alıyorsa böyle bir niş pazar yaratılıyor. Diğer bir grup da hem bu piyasa mantığına karşı daha dayanışmacı bir yapı kurmaya çalışıyor hem de organik üretmeye.

"Neoliberalizmin içinde 'organiklik' diye bir niş oluştu. Bir de paralel olarak alternatif organik, agro-ekolojik işler yapmaya çalışanları görüyoruz"

Fotoğraf: Unsplash- Mordo Bilman

Peki, en başta bahsettiğiniz beş madelik gıda çerçevesinde Türkiye'nin nasıl bir gıda politikasına ihtiyacı var? Bahsettiğimiz sorunlar var olan sistem içerisinde çözülebilir mi yoksa daha yapısal değişikliklere mi ihtiyacımız var?

Tarım -daha genel anlamda ise gıda meselesinin öncelikle daha çok konuşulmaya, düşünülmeğe, araştırılmaya başlanması ve gündeme getirilmesi lazım. Türkiye'de bu konular yalnızca gıda enflasyonu üzerinden ve "Fiyatlar artıyor, iki-üç tane aracı var. Bunlar da zaten halk düşmanı insanlar..." diye konuşuluyor. Bir araştırma yapmadan, sıkıntıları ortaya koymadan çözüm üretmesi mümkün değil. Bazıları belki daha basit tedbirlerle çözülebilecek, bazıları da yerel yönetimlerin alternatif yapıları ile çözülebilecek işler var; belki üretici ve tüketicilerin buluşabilecekleri platformlar üzerinden yapılabilecek girişimler de olabilir. Bunların örnekleri de var. Ama daha genel anlamda "Gıda politikaları neler, bu politikalar ne kadar alternatif yaklaşımlara açık, iklim kriziyle tarım ne kadar etkilenecek?" gibi soruları konuşup tartışabilmemiz lazım.

Neoliberal anlayıştan çok da ayrıştırılmayan diğer konu: İklim ve ekoloji. Türkiye, iklimi ve ekolojiyi ne kadar konuşuyor, tartışıyor, gündemine alıyor, bunlara da bakmamız gerekiyor. Burada özel sektörün durumu da önem arz ediyor ki #eko-iq sözünü ettiğim kesime de hitap ediyor. Ülkemizde daha uzun süreli, daha derin düşünen, akıllı stratejiler üreten bir kesim yok değil ve katkıları önemli. Türkiye'de gıda, tarım, ambalaj konusunda çalışan, üretim yapan, Ar-Ge çalışmalarının içinde olan birçok şirket de bulunuyor. Bu katkıları görmezden gelmeyelim.

Diğer yandan Türkiye’de, kendi kendini ancak doyurabilen küçük üretici de bulunuyor. Öte yandan monokültürü görüyoruz, yoğun sulama ve pestisit kullanımı olan bir tarım sistemini görüyoruz... Tüm bunlar toprağın veriminin ve yeraltı suyunun azalmasını da beraberinde getiren, ekolojik olarak maliyetli işler. Sistemde yapısal bir dönüşüm gerçekleşmediği noktada buradan çıkışı çok zor görüyorum. Dönüşüm olabilir ancak Türkiye’deki gıda sistemi çok ciddi sıkıntı içerisinde. Genel anlamda da, yani globale baktığımızda da, bir sıkıntı yaşanıyor; dünyada yaklaşık 1/3 insan obezken, 1/3 insan ise kötü besleniyor, ciddi bir kesim de aç.

Bu aslında gıda yoksunluğu çeken insanlara “Biz, gıda ihraç edip sizi doyururuz” mantığı ile de bağlantılı. Zaten yeterince gıda var ancak kimse “doyurulmuyor.” Açlık ve üretilen gıda miktarı arasında da ciddi bir orantısızlık görülüyor.

Ne yazık ki dünya nüfusunun dörtte biri orta veya ciddi derecede gıda güvencesizliği yaşıyor. 650 milyonun üzerinde bir kesim ise açlık çekiyor ki Covid ile rakam artmış durumda. Türkiye’de bu oran daha düşük olsa da “açlık sorunu yaşama ihtimali” üzerinden baktığımızda önemli bir kesimin olduğunu görmekteyiz. Diğer tarafta ise giderek artan aşırı kiloluluk ve obezite meselesi karşımıza çıkıyor. Türkiye’de yapılan araştırmalara göre 15 yaş üzeri insanların %34’ü fazla kilolu, %27,8’i ise obez. Ayrıca, çok ciddi bir gıda atığı, gıda israfı yaşanıyor. Tarladan sofraya kadarki süreçte gıdanın 1/3’ü yok oluyor. Hem yeterli gıdaya ulaşmada problemlerimiz var hem de bir kesim resmen gıdasını çöpe atıyor.

Fotoğraf: Pexels-Andres Ayrton

“Türkiye’de yapılan araştırmalara göre 15 yaş üzeri insanların %34’ü fazla kilolu, %27,8’i ise obez. Ayrıca, çok ciddi bir gıda atığı, gıda israfı yaşanıyor. Hem yeterli gıdaya ulaşmada problemlerimiz var hem de bir kesim resmen gıdasını çöpe atıyor.”

Çöp olarak atılan gıdalar bize metan gazı olarak geri dönüyor. Gıda atıklarından enerji üretmek de mümkün ama en başta şunu sormalıyız: “Neden israf var? Müsebbibi kim?” diye baktığımızda yine gelir ve servet dağılımındaki korkunç eşitsizlikleri görüyoruz.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bu tür meseleler gündeme geldiği zaman bunların sistemle olan, daha geniş ekonomi-politik yapılarla olan ilişkileri çok kurulmuyor. Daha yüzeysel önlemlerle çözülmeye çalışılıyor. Meselenin daha da derinine gitmek, ne oluyor ne bitiyor anlamamız gerekiyor. Dolayısıyla ben bir çağrı yapmak istiyorum: “Çalışmamız lazım; düşünce kuruluşları, sivil toplum, özel sektör, kamu, vatandaş, belediye olarak... Aksi takdirde çözüm üretilmesi çok zor.”

**#Birlikteysek
Bir Geleceğimiz Var**

Dünyamız iklim krizi, eşitsizlikler, kaynakların yetersizliği, salgın ve göçler gibi karmaşık ve çok boyutlu meselelerle karşı karşıya. "Nasıl bir gelecek bizi bekliyor?" sorusu ise ortak kaygımız.

Nereye Kadar?

Bu sorunlara "Dur!" demek ve gezegenimizi geri kazanmak aslında elimizde.

Zorlu Holding olarak sorunların çözümüne katkıda bulunmak adına sorumlu yatırım anlayışıyla; çevresel, sosyal ve yönetim ilkelerimizle hareket ediyoruz. Sosyal, ekonomik kırılmaların ve dönüşümün eşiğinde bir dünyada yaşarken çok yönlü bakış açıları kazanmak, toplumsal farkındalığımızı artırmak ve çözümün bir parçası olmak için tüm paydaşlarımızla birlikte aksiyon almayı önemsiyoruz.

Birlikte daha çok düşünmeye ve öğrenmeye ihtiyacımız olduğuna inanıyoruz.

Bu yaklaşımla, alanında uzman isimlerle birlikte, **Mirgün Cabas** moderatörlüğünde sürdürülebilirlik odağında kavramları ve sıcak gündemi masaya yatırdığımız "**Nereye Kadar?**" podcast serimizi her Perşembe Vestel PSM Radyo ve Akıllı Hayat 2030 Spotify kanalından dinleyebilirsiniz. Akıllı Hayat 2030 blogunda ise bu kavramlara dair içerikleri; iklim, sürdürülebilirlik ve gelecek odağıyla desteklediğimiz, hayata geçirdiğimiz proje ve etkinlikleri takip edebilirsiniz.

#BirlikteysekBirGeleceğimizVar

Nereye Kadar?
filmimizi izlemek için
kodu okutabilirsiniz.

Akıllı Hayat 2030 ile
"Nereye Kadar" podcast
serimizi dinlemek için
QR kodu okutabilirsiniz.

Akıllı Hayat Blog: <https://www.zorlu.com.tr/akillihayat2030/blog>

Prof. M. Levent KURNAZ Boğaziçi Üniv. İklim Değişikliği
ve Politikaları Uyg. ve Araş. Merk

Bildiği Çok Şey Olan Bilim İnsanlarının Bilinmeyene Dair Temkinleri

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin 6. Değerlendirme Raporu'nun üçüncü bölümünü sunan Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Guterres konuyu hiç olmadığı kadar açıklıkla ortaya koydu: "Devletler size yalan söylüyor." Bunca toplantı, karar ve anlaşma sonrasında iklim krizini durdurmak için yapılan şeylerin toplamı sıfır olmasa da bunların etkisi problemin büyüklüğü karşısında sıfır kabul edilebilir. Bu sorunun büyüklüğünü birkaç nokta ile anlatabiliriz: Bilim insanlarının düşünce yapılarını, düşündüklerini ve söylediklerini anlamak zorundayız. Günlük hayatımızda karşımıza çeşitli riskler çıkar ve bu risklerin gerçekleşme olasılığı oldukça düşük olduğundan umursamadan hayatımıza devam ederiz.

Örneğin asansöre binmek bir risktir. Sonuçta asansör mekanik bir cihazdır ve cihazda oluşabilecek çeşitli problemlerden ötürü insanların hayatını kaybetme riski vardır. Ancak risk küçük olduğundan çoğumuz bu durumu umursamayız. Bilim insanları ise size asla asansörün "kesinlikle güvenilir" olduğunu söyleyemezler çünkü "kesinlikle" kelimesi bilimde çok ayrı bir anlam taşır. "Kesinlikle" %100 demektir. "Kesinlikle" başka yolu yok demektir. Bilim insanları daha çok olasılıklar çerçevesinde düşünürler ve olayları o şekilde ortaya koyarlar. Davranışlarında da asansöre binmeyi tercih ederler çünkü riskin davranış değişikliğine gerek bırakmadığına inanırlar.

TAMAMEN ÖLÇÜLÜP DENETLENEMEYEN KONUMUZ

Yalnız konu asansör gibi mekanik ve neredeyse ta-

mamen ölçülüp denetlenebilen bir konu değilse bilim yorum yapmamayı tercih eder. Örneğin, atmosfere yaydığımız karbondioksitin atmosferi ısıttığına emin miyiz? Kesinlikle evet!

Atmosfere 1000 milyar ton daha karbondioksit saldığımızda atmosferin kaç derece ısınacağını biliyor muyuz? Aslında biliyoruz ama burada bilim insanları çok iddialı konuşmak yerine temkinli davranmayı seçiyorlar. Onlardan çoğunlukla "Isınma muhtemelen 2,5 ila 3°C arasında olur," şeklinde bir yorum duyarsınız. Dönüp aynı bilim insanlarına "Peki, neden muhtemelen diyorsunuz?" diye soracak olursanız "Bildiğimiz çok şey olmasına karşın bilmediğimiz çok şey de olduğundan temkinli konuşuyoruz" cevabını alırsınız. Normalde çoğumuz bu cevabın geleceğini bildiğimizden o soruyu sormayız ve dururuz. Ama durmayıp bir soru daha sorsak ve "Peki, sizin hissiyatınıza göre bu bilmediğiniz şeyler ısınma seviyesini artırır mı azaltır mı?" desek cevap büyük olasılıkla "Artırır" olacaktır.

BİLİM İNSANLARININ "ÇOK İYİMSER" UYARILARI

Kısacası, bilim insanlarının bizlere gelecekle ilgili söyledikleri çoğu şey aslında karşımıza çıkacak olan problemin neredeyse emin olduğumuz kısmıdır. Ancak problem karşımıza bundan kat kat kötü sonuçlar çıkartabilir ve ne yazık ki daha iyi bir sonuçla karşılaşma şansımız çok düşüktür. Bu nedenle bilim insanları "Isınmayı ortalama 2°C'nin altında tutmalıyız" diyorlarsa bunu çok iyimser bir uyarı olarak almalıyız. Aslında yapmamız gereken muhtemelen ısınma-

yı bugünkü seviyede (1,3°C) durdurmaktadır. Dünyanın 2°C'ye kadar ısınmasına izin verirsek başımıza oldukça büyük belalar açacağımız kesin ve daha da büyük belalar açılması muhtemel ama bilim insanları temkinli davranarak bizi fazla korkutmuyorlar.

PARİS ANLAŞMASI'NIN ÖZÜ

Bir diğer konu Paris Anlaşması'nın niteliği. Her ne kadar Paris Anlaşması'nın küresel ısınmayı 2°C'nin oldukça altında ve mümkünse 1,5°C ile sınırlaması düşünülse de anlaşmanın yapısında ısınmayı yeterli biçimde azaltacak hükümler yok. Anlaşma Çin'in iklim müzakerecisi Xie Zhenhua'nın düşüncesi. 2014 yılında Lima'daki iklim görüşmelerinin de anlaşma ile sonuçlanmayacağı belli olduğunda Xie, bir anlaşma fikri ortaya attı. Bu fikre göre devletler iklim krizini önlemek için kendi belirledikleri önlemleri bildirip

bildirilen önlemlere göre de bir anlaşma yapılacaktır. Paris Anlaşması'nın özü bu. Devletlerin belirledikleri önlemler ısınmayı değil 1,5°C ile durdurmak, neredeyse 3°C'ye artıracak seviyede. Anlaşma süresi 2030 yılına kadar ve sürenin yarısı geçmiş olmasına karşın devletler hâlâ ısınmayı nasıl olup da 1,5°C ile sınırlayacakları konusunda bir fikir birliğine varamadılar!

Tüm kol kıvırmalar sonucunda Glasgow'da varılan nokta, "Şayet herkes verdiği sözü tutacak olursa" ısınmanın 2,4°C ile durdurulabilmesine izin verecek.

"Bilim insanları ise size asla asansörün 'kesinlikle güvenilir' olduğunu söyleyemezler çünkü 'kesinlikle' kelimesi bilimde çok ayrı bir anlam taşır. 'Kesinlikle' %100 demektir. 'Kesinlikle' başka yolu yok demektir. Bilim insanları daha çok olasılıklar çerçevesinde düşünürler ve olayları o şekilde ortaya koyarlar"

TAAHHÜTLERE KARŞIN AÇILAN YENİ KÖMÜR MADENLERİ

Glasgow iklim görüşmeleri öncesinde ülkemiz de dahil olmak üzere çok sayıda devlet 2050 yılı ve sonrasına dair iklim hedeflerini açıklamıştı. Örneğin geçen yıl bu zamanlarda İngiltere Hükümeti 2035 yılına dek seragazı

Fotoğraf: Pexels-Chokniti Khongthum

“Politika masasında verilen çoğu söz gerçeğe uymadığından herkes evine geri döndüğünde değişik bir yol çiziyor. Dolayısıyla küresel ısınmanın 2,4°C ile durdurulması dahi artık bir mucize olmadıkça imkan dahilinde değil. Bilim insanlarının anlattığım düşünce ve davranış tarzlarını da hesaba katacak olursak yeryüzünü 2,4°C'nin oldukça üzerinde bir ısınmanın beklediği aşikar”

salımlarını 1990 seviyesine göre %78 azaltacağını ve 2050 yılında da net sıfır seragazi salan bir ülke olacağını taahhüt etti. Aradan daha bir yıl geçmeden bu taahhüdü yerine getiremeyeceklerini söylemekle kalmayıp yeni kömür madenlerinin açılmasına izin verdiler.

Diğer ülkelerin de tutumları benzer. Politika masasında verilen çoğu söz gerçeğe uymadığından herkes evine geri döndüğünde değişik bir yol çiziyor. Dolayısıyla küresel ısınmanın 2,4°C ile durdurulması dahi artık bir mucize olmadıkça imkan dahilinde değil. Bilim insanlarının anlattığım düşünce ve davranış tarzlarını da hesaba katacak olursak yeryüzünü 2,4°C'nin oldukça üzerinde bir ısınmanın beklediği aşikar.

GUTERRES, “YALAN SÖYLÜYORLAR” DİYOR

Peki, devletlerin taahhütleri bizi hedefe ulaştırmaktan bu derece uzaksa hâlâ nasıl masada oturabiliyorlar? Guterres hiç de nazik davranmadan bunun cevabını verdi: “Yalan söylüyorlar.” Bu yalanların en önemlisi ise şu anda kendimizi fazla üzmemeye gerek olmadığı, gelecekte geliştirilecek bir teknolojinin tüm bu problemleri hızla çözeceği. Gelecekte ortaya çıkacak teknolojilerin en önemlisi de karbonu yakalayıp ya kullanma ya da saklama teknolojileri. Bunu kabaca ikiye bölecek olursak termik santrallerden çıkan karbondioksidi tutma teknolojisi halen var, yeni bir çığır açılmasına hiç gerek yok. Ama bu teknoloji üretilen enerjinin fiyatını neredeyse %50 artırdığı için kullanılmıyor. Olduğu haliyle kömür ve doğalgazdan elektrik elde etmek zaten rüzgar ve gü-

neşe göre pahalı. Bir de bunun üzerine %50 karbon tutma maliyeti eklenecek olursa kömür ve doğalgaz santralleri tamamen pahalı kalır. Asıl önemli nokta burada. Bu sektörler şu anda bile ancak devlet desteği ile rekabetçi konumda kalabiliyor. Karbonu tutacak yatırımı yapsa ayakta kalamaz. Unutmayın, ülkemizdeki çok sayıda kömürlü termik santral, bacasından çıkan partikülleri tutacak filtreyi taktırmamanın maliyetine bile katlanmak istemiyor.

Bir diğer tarafta da teorik olarak tutulan bu gazların nerede depolanacağı sorunu bulunuyor. Dünyada her yıl 60 milyar ton seragazi salınıyor. Depolama kapasitemiz ise bunun binde biri, yani derdimize ilaç olabilmekten çok uzak. Ayrıca bu depolanan gazların depolandıkları yerlerden kaçıp atmosferi ısıtacaklarının da bir garantisi yok. Kısacası, olduğumuz gibi yaşamaya devam edip kömür, doğalgaz ya da hatta biyoetanol yakıp sonra çıkan gazları toplayıp yerin altına saklamanın kolay ve ucuz bir yolu yok, olmayacak da. Bunun bir çözüm olacağı fikrine dayanarak şirketlerini yönetenler yalan söylüyorlar. Problemi çözebilmemizin tek bir yolu var, o da oyun oynamayı bırakıp gerçek çözümlere yönelmek, bu çözümler ne kadar acı verici olsa da. #

Tedavi gören çocuklar için

umudu,

geleceğimiz için

doğayı koruyun!

Hemen İncele

IPCC'nin "İklim Değişikliği: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik" Raporu Hakkında Kısa Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Murat Türkeş'in, IPCC 6. Değerlendirme Raporu kapsamında İkinci Çalışma Grubu'nun hazırladığı "İklim Değişikliği: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik" başlıklı yeni raporunun kısa bir bilimsel değerlendirmesini okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

 Prof. Dr. Murat TÜRKEŞ,
Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği
ve Politikaları Uygulama ve Araştırma
Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 6. Değerlendirme Raporu kapsamında yaklaşık 4 yıl süren çalışmaların ikinci ayağı olan IPCC İkinci Çalışma Grubu'nun "*İklim Değişikliği: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik*" başlık yeni raporu 2022 Şubat sonunda tamamlandı. Raporun başlıca sonuçları ve mesajları Politikacılar için Özet Raporu aracılığıyla dünyaya açıklandı. Ancak raporun açıklandığı günler, Rusya-Ukrayna gerilimi ve savaşına denk geldiği için Rapor büyük ölçüde savaşın gölgesinde kaldı. Bu ilgisizlik ve olumsuzluk -hep olduğu gibi- Türkiye'deki iklim (hava, iklim şiddetli hava ve iklim olayları ve afetleri, vb.) haberciliğinin gündemi izleme ve değerlendirmedeki zayıflığı ve süreksizliği ya da rasgeleliği yüzünden Türkiye'de çok daha belirgindi bana göre.

Bu makalede, *IPPC 6. Değerlendirme Raporu* kapsamında *İkinci Çalışma Grubu*'nun hazırladığı *"İklim Değişikliği: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik"* başlıklı yeni raporun kısa bir bilimsel değerlendirmesinin yapılması amaçlandı.

1. Raporun Ana Mesajlarının Kısa Bir Değerlendirmesi

IPCC 2. Çalışma Grubu Raporu (IPCC, 2022a, 2022b), iklim değişikliğinin dünyanın her yerinde doğa ve insanlar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Farklı

ısınma düzeylerinde gelecekteki etkileri ve ortaya çıkan riskleri araştırıyor, doğanın ve toplumun devam eden iklim değişikliğine karşı direncini güçlendirmek-direngenliğini artırmak, açlık, yoksulluk ve eşitsizlikle savaşım ve dünyayı gelecek nesiller için yaşamaya değer bir yer olarak koruyacak seçenekler sunuyor. *Rapor* kendi alanında, başka sözlerle *"İklim Değişikliğinin Etkileri, Uyum ve Etkilenebilirlik"* konusunda birkaç yeni bileşen sunuyor: Bunlardan biri, deniz ve okyanus kıyılarındaki (kıyasal) şehirler ve yerleşimler, tropikal ormanlar, dağlar, biyolojik çeşitlilik sıcak noktaları, kurak alanlar ve çöllerin, Akdeniz ve kutup bölgeleri için harekete geçmeye yönelik iklim değişikliğinin etkileri, riskleri ve seçenekler hakkında özel bir bölümdür. Bir diğeri, küresel ölçekten bölgesel ölçeklere kadar gözlemlenen ve öngörülen iklim değişikliği etkileri ve riskleri hakkında veri ve bulgular sunarak, karar vericiler için daha fazla içgörü sunabilecek olan bir atlasın varlığıdır.

1.1. İklim Değişikliğinin Gözlenen Etkileri, Ekosistemlerin ve İnsanların Etkilenebilirliği ve Maruz Kalması

Daha sık ve şiddetli aşırı olaylar dahil olmak üzere insan kaynaklı iklim değişikliği, doğal iklim değişkenliğinin ötesinde, yaygın olumsuz etkilere ve buna bağlı olarak doğaya ve insanlara yönelik kayıplara ve

"IPCC 2. Çalışma Grubu Raporu, iklim değişikliğinin dünyanın her yerinde doğa ve insanlar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Farklı ısınma düzeylerinde gelecekteki etkileri ve ortaya çıkan riskleri araştırıyor, doğanın ve toplumun devam eden iklim değişikliğine karşı direncini güçlendirmek-direngenliğini artırmak, açlık, yoksulluk ve eşitsizlikle savaşım ve dünyayı gelecek nesiller için yaşamaya değer bir yer olarak koruyacak seçenekler sunuyor"

zararlara neden olmuş olmakla birlikte, bazı geliştirme ve uyum çabaları etkilenebilirliği azaltmıştır. Yine de sektörler ve bölgeler arasında, en savunmasız kişilerin ve sistemlerin orantısız bir şekilde etkilendiği gözlemleniyor. Hava ve iklim aşırılıklarındaki artış, doğal ve insan sistemleri uyum sağlama yeteneklerinin ötesine itildiğinden ya da başarısızlık söz konusu olduğunda bazı geri dönüşü olmayan etkilere yol açmıştır.

Ekosistemlerin ve insanların iklim değişikliğine karşı etkilenebilirliği, kesişen sosyoekonomik kalkınma kalıpları, sürdürülemez okyanus ve arazi kullanımı, eşitsizlik, marjinalleşme, sömürgecilik ve yetersiz yönetim gibi tarihsel ve süregelen eşitsizlik kalıpları tarafından yönlendirilen, bölgeler arasında ve içinde önemli ölçüde farklılık gösterir. Günümüzde yaklaşık 3.3 ila 3.6 milyar insan iklim değişikliğine karşı oldukça savunmasız durum ve koşullarda yaşıyor. *Rapora göre*, türlerin yüksek bir oranı iklim değişikliğinin etkilerine açıktır. İnsan ve ekosistem etkilenebilirliği birbirine bağlıdır. Var olan sürdürülemez kalkınma modelleri, ekosistemlerin ve insanların iklim tehlikelerine maruz kalmasını artırıyor.

Kısa vadede 1.5°C'ye ulaşan küresel ısınma, birden fazla iklim tehlikesinde kaçınılmaz artışlara neden olacak, ekosistemler ve insanlar için birden fazla risk oluşturacaktır. Risk seviyesi, etkilenebilirlik, maruz kalma, sosyoekonomik gelişme ve uyum düzeyindeki eşzamanlı yakın vadeli eğilimlere bağlı olacaktır. Küresel ısınmayı 1.5°C'ye yaklaştıran kısa vadeli eylemler, insan sistemlerinde ve ekosistemlerde iklim değişikliğiyle ilgili öngörülen kayıp ve hasarları, daha yüksek küresel ısınma düzeylerine oranla önemli ölçüde azaltacaktır, ancak hepsini ortadan kaldırmayacaktır. *2040'ın ötesinde ve küresel ısınmanın düzeyine bağlı olarak* iklim değişikliği, doğal ve in-

san sistemleri için sayısız riske yol açacaktır. **Rapor- da bu kapsamda belirlenen 127 kilit risk için, de- ğerlendirilen orta ve uzun vadeli etkiler şu anda gözlemlenenden birkaç kat daha fazladır.** İklim de- ğişikliğinin ve ilişkili risklerin büyüklüğü ve hızı, büyük ölçüde yakın vadeli azaltma ve uyum eylem- lerine bağlıdır ve öngörülen olumsuz etkiler ve ilgili kayıplar ve zararlar, küresel ısınmanın her artışıyla birlikte yükselir.

Şekil 1'den açıkça görülebileceği gibi, iklim de- ğişikliğinin etkileri ve riskleri giderek daha kar- maşık ve yönetilmesi daha zor oluyor. Örneğin, aynı anda birden fazla iklim tehlikesi oluşacak ve birden fazla iklimsel ve iklimsel olmayan risk etkile- şime girecek; buysa genel riskin ve sektörler ile böl- geler arasında basamaklanan risklerin birleşmesi ile sonuçlanacaktır (Şekil 1). İklim de- ğişikliğine verilen bazı yanıtlarsa yeni etkiler ve risklerle sonuçlanıyor. **Önümüzdeki on yıllarda ya da daha sonra küre- sel ısınma geçici olarak 1.5 °C'yi aşarsa, ki bana göre yüksek olasılıkla aşacaktır ve küresel ısınma olasılıkla yüzyılın sonuna doğru en iyi kestirme de- ğerini, yani 3°C'yi yakalayacaktır, o zaman birçok insan sistemi ve doğal sistem, 1.5°C'nin altında**

kalmaya oranla ek ciddi risklerle karşı karşıya kalacaktır. Aşmanın büyüklüğüne ve süresine bağlı olarak, bazı etkiler ek seragazi salımına neden ola- cak ve bazıları küresel ısınma azaltılsa bile geri dön- dürülemez olacaktır.

1.2. Geleceğe Uyum Seçenekleri ve Fizibiliteleri
Rapora göre, insana ve doğaya yönelik riskleri azaltabilecek uygulanabilir ve etkili uyum seçe- nekleri vardır. Kısa vadede uyum seçeneklerinin uygulanmasının fizibilitesi sektörler ve bölgeler ara- sında farklılık gösterir. İklim riskini azaltmak için uyu- mun etkinliği, belirli bağlamlar, sektörler ve bölgeler için belgelenmiştir ve artan ısınma ile azalacaktır. Bu kapsamda, sosyal eşitsizlikleri ele alan, iklim riskine dayalı yanıtları farklılaştıran ve sistemler arası geçişi sağlayan kamucu, bütüncül, çok sektörlü çözümler, birden çok sektörde uyumun fizibilitesini ve etkinli- ğini artırır.

Son yıllarda birçok sektör ve bölgedeki uyum ça- balarının zayıf-yetersiz ya da uyumsuz (maladap- tasyon) olduğuna ilişkin artan kanıtlar var. İklim de- ğişikliğine verilen böyle uyumsuz tepkiler, de- ğiştirilmesi zor ve pahalı olan, var olan eşitsizlikleri şid- detlendiren etkilenebilirlik, maruz kalma ve risklerin

Şekil 1: Eşzamanlı aşırı olayların (ekstremler) riskleri birleştirmesinin bazı örneklerle birlikte çizimsel gösterimi [1'den Türkçeleştirerek kısmen değiştirildi]. Buna göre, riskleri birleştiren sıklık ve şiddetleri artan sıcak hava dalgaları ve kuraklıklar gibi çoklu aşırı olayların yönetilmesi daha zordur.

kilitlenmesine neden olabilir. Uyum eylemlerinin kamucu, esnek, çok sektörlü, kapsayıcı ve uzun vadeli planlanması ve uygulanması ile birçok sektör ve sistem için fayda sağlayan uyumsuzluktan kaçınılabilir. **Rapora göre, gözlenen etkilerin kanıtı, öngörülen riskler, etkilenebilirlik seviyeleri, eğilimleri ve uyum sınırları, Dünya ölçeğinde iklime direngen (iklime dirençli) kalkınma eyleminin yaklaşık 10 yıl önce değerlendirildiğinden daha acil olduğunu göstermektedir.** Kapsamlı, etkili ve yenilikçi yanıtlar ya da karşı önlemler, sürdürülebilir kalkınmayı ve ilerlemeyi sağlamak için sinerjilerden yararlanabilir ve uyum ile iklim değişikliği savaşımı arasındaki ödüneşimleri azaltabilir.

1.3. İklim Direngen Kalkınma

İklim Direngen Kalkınma, herkes için sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek için uyum önlemlerini ve bunların etkinleştirme koşullarını azaltma ile bütünleştirir. *Rapora göre*, iklim direngen kalkınma, karada, okyanusta ve ekosistemlerde eşitlik ve sistem geçişleri ile ilgili soruların yanı sıra, kent ve altyapı, enerji, sanayi, toplum ve insan, ekosistem ve gezegenin sağlığı için uyarlamaları (uyum) içerir. İklim direngen (iklim dirençli) kalkınmayı sürdürmek hem insanların hem de ekosistemlerin bir arada bulunduğu yerlere ve ayrıca ekosistem işlevinin gezegen ölçeğinde korunmasına ve sürdürülmesine odaklanır. İklim direngen kalkınmayı geliştirme yolları, sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek için iklim değişikliği savaşımı ve uyum eylemlerini başarılı bir şekilde bütünleştiren kalkınma yollarıdır.

“Rapora göre, insana ve doğaya yönelik riskleri azaltabilecek uygulanabilir ve etkili uyum seçenekleri vardır. Kısa vadede uyum seçeneklerinin uygulanmasının fizibilitesi ise sektörler ve bölgeler arasında farklılık gösterir”

Gözlenen etkilerin kanıtı, öngörülen riskler, etkilenebilirlik düzeyleri ve eğilimleri ve uyum sınırları, Dünya ölçeğinde iklim direngen kalkınma eyleminin daha önce değerlendirildiğinden daha acil olduğunu göstermektedir. Kapsamlı, etkili ve yenilikçi tepkiler, sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek için sinerjilerden yararlanabilir ve uyum ile savaşım arasındaki ödüneşimleri azaltabilir. Hükümetler, sivil toplum ve özel sektör, riski azaltma, hakkaniyet (denkserlik) ve iklim adaletine öncelik veren kapsayıcı kalkınma seçimleri yaptığında ve karar alma süreçleri, finans ve eylemler yönetim seviyeleri, sektörler ve zaman dilimleri arasında bütünleştirildiğinde iklim direngen kalkınma olanaklıdır. *Rapora göre*, iklim direngen kalkınma, uluslararası işbirliği ve topluluklar, sivil toplum, eğitim kurumları, bilim ve diğer kurumlar, medya, yatırımcılar ve işletmelerle birlikte çalışan her düzeydeki hükümetler tarafından ve kadınlar, gençler, yerli halklar, yerel topluluklar ve etnik azınlıklar dahil olmak üzere geleneksel olarak marjinalleştirilmiş gruplarla ortaklıklar geliştirerek kolaylaştırılır. Bu ortaklıklar, siyasi liderliğin, kurumların, finans dahil kaynakların yanı sıra iklim hizmetleri, bilgi ve karar destek araçlarının etkinleştirilmesiyle desteklendiğinde en etkilidir. İlgili aktörler eşit, adil ve farklı çıkarları, değerleri ve dünya görüşlerini eşit ve adil sonuçlara doğru uzlaştırmanın yollarını olanaklı kılarak çalıştığında, iklim dirençli kalkınma ilerler. Bu uygulamalar, iklim riski ve seçilen kalkınma yolları hakkında yerel, bölgesel ve küresel iklim etkileri, riskler, engeller ve fırsatlar hakkında çeşitli bilgiler üzerine kuruludur. *Rapor*, iklim değişikliğine karşı yapısal etkilenebilirliklerin, dikkatle tasarlanmış ve uygulanmış yasal, politik ve yerelden küresele, cinsiyet, etnik köken, engellilik, yaş, konum

ve gelire dayalı eşitsizlikleri ele alan girişimler yoluyla azaltılabileceğini vurguluyor. Bu, riskleri azaltmak ve uyum sağlamak için kapasite geliştirmeye, etkilenebilir grupların anlamlı katılımına ve finansman da dahil olmak üzere temel kaynaklara erişimlerine odaklanan hak temelli yaklaşımları içerir.

Kanıtlar, iklim dirençli kalkınma süreçlerinin bilimsel, yerli, yerel, uygulayıcı ve diğer bilgi biçimlerini birbirine bağladığını ve yerel olarak uygun oldukları ve daha meşru, ilgili ve etkili eylemlere yol açtıkları için daha etkili ve sürdürülebilir olduklarını göstermektedir. İklim dirençli kalkınmaya giden yollar, yargı ve örgütlenme engellerini aşar ve temel sistem geçişlerini hızlandıran ve derinleştiren toplumsal tercihler üzerine kuruludur. Planlama süreçleri ve karar analizi araçları, değişiklik, karmaşıklık, derin belirsizlik ve farklı görüşler karşısında hafifletme ve uyum sağlayan “düşük pişmanlık” seçeneklerinin belirlenmesine yardımcı olabilir.

1.4. Doğal ve İnsan Sistemleri için İklim Dirençli Gelişme

Kentlerin değişen yüzü, başka bir deyişle kentin değişen fiziki coğrafyası, kentsel desen, maruz kalma ve etkilenebilirlik arasındaki etkileşim-

ler, şehirler ve yerleşimler için iklim değişikliği kaynaklı riskler ve kayıplar yaratabilir. Bununla birlikte, küresel kentleşme eğilimi, iklim dirençli kalkınmayı ilerletmek için kısa vadede kritik bir fırsat da sunuyor. Sosyal, ekolojik ve gri/fiziksel altyapılar dahil olmak üzere kentsel altyapı hakkında günlük karar verme süreçleriyle bütünleşik, kapsayıcı planlama ve yatırım, kentsel ve kırsal yerleşimlerin uyum kapasitesini önemli ölçüde artırabilir.

Rapora göre, adil sonuçlar, yerli halklar, marjinalleştirilmiş ve etkiye açık topluluklar dahil olmak üzere sağlık ve esenlik ile ekosistem hizmetleri için çoklu yararlar sağlayabilir. Kentsel alanlarda iklime dirençli kalkınma, aynı zamanda, kentsel çevredeki mal ve hizmet tedarik zincirlerini ve finansal akışları sürdürülebilir kılarak daha kırsal yerlerde uyarlanabilir kapasiteyi de destekler. Kıyı şehirleri ve yerleşim alanları, iklim dirençli sürdürülebilir kalkınmanın ilerlemesinde özellikle önemli bir rol oynamaktadır.

Rapora göre, iklim riskinden kaçınmayı başarmaya yönelik iklim dirençliliği için bütüncül eylemde bulunmak, yeni inşa edilmiş çevre için acil karar vermeyi ve mevcut kentsel tasarımın, altyapının ve arazi kullanımının güçlendirilme-

sini gerektirir. Sosyoe-konomik koşullara dayalı olarak, uyum ve sürdürülebilir kalkınma eylemleri, özellikle ulusal hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve yerel topluluklarla ortaklıklar içinde sektörler arasında çalışan uluslararası kuruluşlar tarafından

desteklendiğinde, sağlık ve esenlik dahil olmak üzere birçok yarar sağlayacaktır. Yerel ve belediye yönetimleri, özel sektör, yerli halklar, yerel topluluklar ve sivil toplum arasındaki adil ortaklıklar, uluslararası işbirliği de dahil olmak üzere, yapısal eşitsizlikleri, yetersiz finansal kaynakları, şehirler arası riskleri ve yerlilerin bilgilerinin ve yerel bilginin bütünleşmesini (entegrasyon) ele alarak iklim direngen kalkınmayı ilerletebilir.

Rapora göre, kentsel sistemler, özellikle kıyılarda, iklime dayanıklı kalkınmayı sağlamak için kritik, birbirine bağlı yerlerdir. İlk olarak, küresel nüfusun yaklaşık % 11'i (896 milyon kişi) 2020'de Alçak Yükselteli Kıyı Kuşağında yaşadığı ve 2050 yılına kadar potansiyel olarak 1 milyarın üzerine çıkacağı düşünüldüğünde, kıyı şehirleri ve yerleşim birimleri daha yüksek iklime dirençli kalkınmaya doğru ilerlemede kilit bir rol oynamaktadır. Bu insanların kalkınma çabaları ve kıyı ekosistemleri, küresel ortalama deniz düzeyinin yükselmesi de dahil olmak üzere artan bileşik iklim riskleriyle karşı karşıyadır. İkinci olarak, bu kıyı şehirleri ve yerleşimleri, ulusal ekonomiler ve iç bölge toplulukları, küresel ticaret tedarik zincirleri, kültürel değişim ve yenilik merkezlerindeki yaşamsal rolleri aracılığıyla iklime dirençli kalkınmaya önemli katkılarda bulunur.

1.5. Biyoçeşitliliğin ve Ekosistemlerin Korunması
Biyoçeşitliliğin ve ekosistemlerin korunması, iklim değişikliğinin kendilerine getirdiği tehditler ve bunların uyum ve hafifletmedeki rolleri ışığında iklim direngen kalkınmanın temelidir. Raporda değerlendirilen bir dizi kanıtı dayanan

“Yüksek düzeyde yoksulluk, su, gıda ve enerji güvensizliği, hassas kentsel alanlar, bozulmuş ekosistemler ve kırsal ortamlar ve/ya da az sayıda olanak sağlayan koşullara sahip biyomlar, coğrafi bölgeler ve alt bölgeler, iklime dayanıklı kalkınmayı engelleyen ve iklim değişikliğince daha da şiddetlenen iklim dışı birçok zorlukla karşı karşıyadır”

son çözümler, küresel ölçekte biyoçeşitliliğin ve ekosistem hizmetlerinin dayanıklılığının korunmasının, doğala yakın ekosistemleri de içeren dünyanın kara, tatlı su ve okyanus alanlarının yaklaşık %30 ila %50'sinin etkin ve adil bir şekilde korun-

masına bağlı olduğunu göstermektedir. Biyoçeşitliliğin direngenliğini oluşturmak ve ekosistem bütünlüğünü desteklemek, geçim kaynakları, insan sağlığı ve esenliği ve gıda, lif ve su sağlanması dahil olmak üzere insanlara olan yararların yanı sıra afet riskinin azaltılmasına, iklim değişikliğine uyum ve savaşıma da katkıda bulunabilir.

Ekosistemleri korumak ve eski haline getirmek (restorasyon), biyosferin dirençliliğini sürdürmek ve artırmak için gereklidir. Rapora göre, ekosistemlerin bozulması ve kaybı aynı zamanda seragazi salımlarının bir nedenidir ve bu durum kuraklık ve orman yangını da dahil olmak üzere iklim değişikliğinin etkilerinden dolayı şiddetlenme riskiyle karşı karşıyadır. İklime dirençli kalkınma, ekosistemlere zarar veren savaşım ve uyum önlemlerini önler. Savaşım amaçlı arazi temelli önlemlerin kötü uygulandığında belgelenmiş olumsuz etkileri arasında, çayırın, savanların ve turbalıkların ağaçlandırılması ve büyük ölçekte biyoenerji ürünlerinden su temini, gıda güvenliği ve biyoçeşitliliğe yönelik riskler yer alır.

1.6. İklim Direngen Kalkınmanın Sağlanması

İklim değişikliğinin insan ve doğal sistemleri zaten bozduğu kesindir. Geçmiş ve bugünkü kalkınma eğilimleri (geçmiş salımlar, kalkınma ve iklim değişikliği), küresel iklim değişikliğine dirençli kalkınmayı ilerletmemiştir. Önümüzdeki on yılda uygulanacak toplumsal seçimler ve eylemler, orta ve uzun vadeli yolların ne ölçüde daha yüksek ya da daha düşük iklime dirençli kalkınma sağlayacağını belirler. **Rapora göre,** daha da önemlisi, bugünkü seragazi salımla-

rı hızla düşmezse, özellikle de yakın vadede 1.5°C küresel ısınma aşılsa, iklim direngen kalkınma beklentileri giderek daha sınırlı olacaktır. Bu beklentiler, geçmişteki kalkınma, salımlar ve iklim değişikliği ile sınırlandırılmıştır ve kapsayıcı yönetim, yeterli ve uygun insan ve teknolojik kaynaklar, bilgi, kapasiteler ve finansman kapsayıcı yönetim, iklim direngen kalkınma ile uyumlu yatırım, uygun teknolojiye erişim ve hızla ölçeklendirilmiş finansmanı artırmak ve her düzeyde hükümetlerin kapasite geliştirmesi, özel sektör ve sivil toplum, iklime dirençli kalkınmayı olanaklı kılıyor.

Deneyimler, iklime dirençli kalkınma süreçlerinin zamanında, ileriye dönük, bütünleştirici, esnek ve eylem odaklı olduğunu göstermektedir.

Ortak hedefler ve sosyal öğrenme, iklime dayanıklı kalkınma için uyarlanabilir kapasite oluşturur. İklim değişikliği savaşı ve uyum birlikte uygulandığında ve ödünleşimler dikkate alındığında, insan refahının yanı sıra ekosistem ve gezegen sağlığı için birden fazla yarar ve sinerji gerçekleştirilebilir. İklim direngen kalkınma beklentileri, yerel bilgi ve yerli bilgiyi içeren kapsayıcı süreçlerin yanı sıra riskler ve kurumlar arasında eşgüdüm sağlayan süreçlerle artırılırken, iklime direngen kalkınma, özellikle etkilenebilir bölgeler, sektörler ve gruplar için finansmana erişimin harekete geçirilmesi ve artırılması dahil olmak üzere artan uluslararası işbirliği ile sağlanır.

Sonuç olarak, iklim değişikliğine ilişkin kümülatif bilimsel kanıtlar kesindir: İklim değişikliği, insan refahı ve gezegensel sağlık için bir tehdittir. İklim değişikliği, insan refahı ve gezegensel sağlık için bir tehdittir. İklim değişikliği savaşı, etkileri azaltma ve adaptasyon konusunda ortak, ileriye dönük küresel eylemde daha fazla gecikme, herkes için yaşanabilir ve sürdürülebilir bir geleceği güvence altına almak için hızla kapanan bir fırsat penceresinin kaçırılmasına yol açacaktır. **IPCC'nin 2018 yılında yayınlanan 1.5°C Küresel Isınma Raporu'**ndaki (IPCC, 2018) bulgu ve değerlendirmeler de dikkate alındığında, iklim direngen sürdürülebilir ve sosyal-kamucu bir kalkınma ve toplumsal refahın geliştirilip artırılması, var olan küresel ısınma, düzeylerinde (sanayi önce-

si düzeylerine kıyasla küresel ısınma yani küresel ortalama yüzey sıcaklıklarındaki artış 2021 yılında 1.2°C'ye ulaştı) zaten zor ve sorunludur. Küresel ısınma seviyelerinin 1.5°C'yi aşması durumunda iklim direngen kalkınma beklentileri daha da sınırlı olacak; küresel ısınmanın 2°C'yi aşması durumdaysa bazı coğrafi kuşaklar, biyomlar, bölge ve ülkelerde olanaklı olmayacaktır.

Örneğin, iklim direngen kalkınma, alçak kıyı şehirleri ve yerleşimleri, küçük adalar (Küçük Ada Devletleri), çöller, dağlar ve kutup bölgelerini içermek üzere, iklim etkilerinin ve risklerinin halihazırda belirmiş ve/ya da etkili olmuş olduğu bölgelerde/alt bölgelerde oldukça sınırlıdır. Yüksek düzeyde yoksulluk, su, gıda ve enerji güvensizliği, hassas kentsel alanlar, bozulmuş ekosistemler ve kırsal ortamlar ve/ya da az sayıda olanak sağlayan koşullara sahip biyomlar, coğrafi bölgeler ve alt bölgeler, iklime dayanıklı kalkınmayı engelleyen ve iklim değişikliğince daha da şiddetlenen iklim dışı birçok zorlukla karşı karşıyadır. #

Kaynaklar

IPCC. 2018. *Global Warming of 1.5°C*. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. et al. (eds.)]. In Press.

IPCC. 2022a. *Summary for Policymakers*. In: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II* to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Hans-O. Pörtner, et al., (Drafting Authors:)]. Cambridge University Press. In Press.

IPCC. 2022b. *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II* to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Draft.

İnternet Kaynakları

https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/press/IPCC_AR6_WGII_PressConferenceSlides_small.pdf

Bebeğinizin hassas cildi için nazik bakım.

 PEG, Paraben içermez

HiPP Babysanft, bebek kadar narin olmayan her şeyden arınmıştır. Alerji riskleri kararlılıkla minimize edilerek uçucu yağlar, paraben, mineral yağlar ve diğer tüm istenmeyen maddelerden arındırılmıştır. Değerli organik badem yağı içeren HiPP Babysanft ürünleri cilt tarafından iyi tolere edilerek hassas bebek cildinin bakım ve korunmasını sağlar. Tüm HiPP Babysanft ürünleri diğer bütün HiPP Bebek ve Çocuk ürünleri gibi titizlikle üretilmiştir.

Şahsen garanti ederim.

Stefan Hipp

Gençler, Eğitim ve Sürdürülebilir Bir Gelecek

Zorlu Holding'in ana partnerliğinde, Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi'nin ve SDSN Türkiye'nin akademik partnerliğinde, S360'ın bilgi ve içerik partnerliğinde düzenlenen Akıllı Hayat Akademisi "Sürdürülebilir Bir Gelecek Eğitimi" gerçekten dikkat çekici bir çalışma oldu. Türkiye'nin dört bir yanından gençlerin katıldığı bu programı, programın mimarlarından imeceLAB'ı ve iş dünyasının konuya bakışını, imeceLAB Yöneticisi Zeynep Çelik ve Zorlu Holding Kurumsal İletişim ve Sürdürülebilirlik Genel Müdür Yardımcısı Şahika Özcan Ortaç'la konuştuk.

Zeynep Hanım, öncelikle imeceLAB'daki çalışmalarınız için sizleri kutluyorum. Yakından takip etmeye çalışıyorum. Gerçekten son derece etkili ve hakiki işlere imza atıyorsunuz. Okuyucularımıza biraz imeceLAB'ı anlatabilir misiniz?

ZÇ: imeceLAB esasen gençlerin anlam arayışı üzerine ortaya çıktı. İçinde bulunduğumuz çağda şunu gözlemliyoruz ki gençler; bir anlamı olan, sosyal fayda odaklı işlerde çalışmayı istiyor. Dolayısıyla yeni yüzyılın gerektirdiği çeşitli yetkinliklere ve tecrübelere sahip olmaları gerekiyor. Bununla beraber, özel sektörde de büyük bir yetenek açığı bulunuyor. Gençlerin söz konusu tutkularının karşılık bulmasına destek olmak ve yetenek açığının çözümüne yönelik açık inovasyon laboratuvarı imeceLAB'ı 2018 yılı sonunda hayata geçirdik. imeceLAB "gençler için değil, gençlerle birlikte" anlayışı ile ilerleyen, sosyal ve çevresel etkiye odaklanan gençlerin buluştuğu bir yapı. Gençler, toplumsal, ekolojik ve kültürel konular etrafında bir araya gelerek bu konuları birlikte tartıştıkları ve projeler geliştirdikleri; okullarında bu alanda değişim yarattıkları; çevrelerine bilgi aşıladıkları çalışmalardan geçiyorlar. Bu ana programımızın altında çeşitli alt programlarımız var. Toplumsal bir konu etrafında gençlerin haftalara yayılacak şekil-

de proje geliştirdikleri, bizim de bu süreçleri kolaylaştırdığımız programlara “mesele süreçleri” diyoruz. Yine toplumsal konular etrafında derinlemesine bilgiler edindikleri, öğrenim programları sona erdiğinde de o meselenin elçisi oldukları programları “yetenek geliştirme programları” olarak adlandırıyoruz. Toplumsal ve çevresel sorunların çözümü için elini taşın altına koyan gençlerin bir araya geldiği, 1500’den fazla üyesi olan bir komünitemiz bulunuyor. Burada etki odaklı projelerde çalışacak gençlerle kaynak paylaşımları yapıyor, tartışma etkinlikleri ve bir dizi komünite çalışması gerçekleştiriyoruz. Girişimlerin ve kurumsal firmaların etki odaklı departmanlarının staj ve iş pozisyonlarıyla ilgili ilanları da paylaşıyor, yönlendirmelerimizle gençlerin iş bulmalarına destek oluyoruz. Kısaca gençlerde yetkinlikler geliştirdiğimiz; onların da birlikte toplumsal meseleler etrafında projeler geliştirdikleri; anlam odaklı projelerde çalışabilmeleri için önlerindeki gereksinimleri kolaylaştırdığımız bir sistem kurduk.

“Akıllı Hayat Akademisi” kapsamında ‘Sürdürülebilir Bir Gelecek Eğitimi’ programı gerçekleştirdiniz. Ne amaçladınız bu programda ve şu anda hangi aşamadasınız?

ZÇ: imeceLAB’ın yürütücülüğünde, Zorlu Holding’in ana partnerliğinde, Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi’nin ve SDSN Türkiye’nin akademik partnerliğinde, S360’ın bilgi ve içerik partnerliğinde düzenlediğimiz Akıllı Hayat Akademisi “Sürdürülebilir Bir Gelecek Eğitimi” kapsamında gençlerin 21. yüzyıl yetkinliklerine sahip olmalarını sağlamayı ve iş dünyası için sürdürülebilirlik anlayışına sahip, nitelikli insan gücü

IMECE 2022: Yeniden Bir Araya Gelin!

*“imeceLAB
'gençler için
değil, gençlerle
birlikte' anlayışı
ile ilerleyen,
sosyal ve
çevresel etkiye
odaklanan
gençlerin
buluştuğu bir
yapı”*

potansiyelini artırmayı hedefledik. Bu programa Türkiye’nin birçok farklı bölgesinden yaklaşık 1000 üniversite öğrencisi başvurdu. Gençlere; sürdürülebilirlik liderliğinden sistem düşüncesine, iklimden suya, yaşam döngüsünden çeşitlilik ve kapsayıcılığa, etki ölçümünden tasarım odaklı düşünceye, belirsizlikte yön bulmaktan hikaye anlatıcılığına uzanan geniş bir kapsamda eğitim ve deney alanlarıyla desteklenen bir “birlikte öğrenme deneyimi” sunduk. Programın ilk dönemi Şubat ayında sona erdi ancak önümüzdeki aylarda yeni bir dönemi daha başlatmayı amaçlıyoruz. Yürüttüğümüz programın her aşamasında, sürdürülebilirlik alanında gençlerin farkındalıklarını ve yetkinliklerini geliştirmeye odaklandık. Eğitimlerde gençler sadece kişisel gelişim alanında ya da sürdürülebilirlik üzerine bilgi edinmedi, aynı zamanda sürdürülebilirliğin iş modellerinde nasıl uygulanacağına dair bir içgörü de edinmiş oldular. Paneller, eğitimler, komünite buluşmaları ile interaktif bir sürece imza attık. İlk döneminin sonuna

gelsek de, programdan mezun olan gençlerle bir komünite oluşturduk ve iletişime devam ediyoruz.

Açık Radyo'daki Diğerkâm programında seyahat halinde röportajınızı dinledim. Eğitime Türkiye'nin çok değişik bölgelerinden katılımlar olduğunu ve her bölgedeki sürdürülebilirlik sorunlarının başvurulara yansıdığını anlattığınız bölüm çok etkileyiciydi. Biraz katılımcılardan, katılım süreçlerinden bahsedebilir misiniz?

ZÇ: Öncelikle, pandemi döneminin başından itibaren tüm süreçlerimizi çevrim içi ortama taşıdık. Bu da büyük şehirlerin yanı sıra Türkiye'nin her yanından genci programlarımıza dahil edebilmemize olanak sağladı. Online süreç yönetiminin daha kapsayıcı bir yapıya imkanı tanımasını çok sevdi ve pandemi sonrası dönemde de süreçlerimize online olarak devam edeceğiz.

Öte yandan bildiğiniz üzere, programımızın teması olan sürdürülebilirlik konusu yalnızca çevresel konuları değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve eşitsizliklerin azaltılması gibi kritik konuları içeren, çok geniş bir kavram. Programa Türkiye'nin her yerinden, farklı üniversite bölümlerinden 150 öğrenci dahil oldu. Bu çeşitlilikler de sürecimize pozitif bir katkı sağladı. Sürdürülebilirlik alt başlıkları, Türkiye'nin her bölgesinde farklı önceliklendiriliyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği, iklim, su konularındaki gündemler farklı seviyelerde ve lokal özelliklere göre farklı şekillerde karşılık buluyor. Programımıza katılan gençlerin eğitim gördükleri bölümler de birbirinden çok farklıydı.

"Programımızın teması olan sürdürülebilirlik konusu yalnızca çevresel konuları değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve eşitsizliklerin azaltılması gibi kritik konuları içeren, çok geniş bir kavram. Programa Türkiye'nin her yerinden, farklı üniversite bölümlerinden 150 öğrenci dahil oldu. Bu çeşitlilikler de sürecimize pozitif bir katkı sağladı"

Gençlerin birbirleriyle olan diyaloglarında ve komünite buluşmalarında bu çeşitlilik ortamının pozitif etkilerine tanıklık ettik...

Nihai olarak bu programdan beklentileriniz neler? Program bundan sonra da devam edecek mi? Ve şimdiye kadar deneyiminizle, neler eklemek veya çıkarmak isterdiniz programdan?

ZÇ: Programa yönelik en önemli beklentilerimizden biri etki odaklı işlerde çalışmak isteyen gençlere belirli yetkinlikler kazandırabilmek, onlara kariyer yolculuklarında destek sağlamak ve sürdürülebilirliğe yönelik diyalog ortamını oluşturmaktır. Daha önce belirttiğim üzere programı önümüzdeki aylarda tekrarlamayı arzu ediyoruz. Programın bir sonraki döneminde Türkiye'nin yine farklı bölgelerinden, daha fazla sayıda genci dahil edebilmeyi, daha kapsayıcı bir yapı tasarlamayı hedefliyoruz. Programa daha fazla fikir önderini katarak gençlerin ilham alabilmelerini amaçlıyoruz. Son olarak gençlerin edindikleri içgörüler ve tasarım odaklı düşünme eğitimine paralel geliştirdikleri projeler için daha geniş bir alan sağlayabilmeyi istiyoruz.

Şahika Hanım, iş dünyası neden eğitimde sürdürülebilirlik kavramına bu kadar odaklanıyor? Siz kurum olarak nitelikli eğitime özellikle neden odaklanıyorsunuz?

ŞÖO: Zorlu Holding olarak Akıllı Hayat 2030 stratejimizle sürdürülebilirliği bir iş yapış ve yaşam biçimi haline getiri-

yoruz. Daha sürdürülebilir bir gelecek için insan odaklı ekosistemler ve yenileyici iş modellerine yatırım yapıyor, radikal işbirliklerinden güç alıyoruz... Bu kapsamda çalışmalarımızı hayata geçirirken Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları en önemli rehberimiz. **"Nitelikli Eğitim"** ise odaklandığımız en değerli alanlardan birini oluşturuyor. 2030'a kadar sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşamın inşası için gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazanılması çok önemli... Temel insan haklarının, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kültürel çeşitliliğin sağlanabilmesi için buna ihtiyaç var. Diğer taraftan şirketler cephesinden baktığımızda da ciddi bir nitelikli yetenek açığı ile karşı karşıyayız. Şirketler ve kurumlar hızla dönüşürken, ihtiyaç duyulan yetenekler de hızla değişiyor. Bu kapsamda Zorlu Holding olarak bir yandan şirketimizde sürekli eğitim ve gelişime yönelik projeler gerçekleştirirken farklı işbirlikleriyle nitelikli eğitimi destekleyecek çalışmaları hayata geçiriyoruz.

Mehmet Zorlu Vakfı olarak 2016 yılından bu yana MEF Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve YetGen Kurucusu Prof. Dr. Erhan Erkut'un liderliğinde yürütülen MZV-MEF YetGen 21. Yüzyıl Yetkinlikleri Eğitim Programı'nın paydaşız. Program kapsamında liderlik, sürdürülebilirlik ve sosyal inovasyon, girişimcilik gibi 21. yüzyılın gerektirdiği farklı başlıklarda, çok

"Zorlu Holding olarak Akıllı Hayat 2030 stratejimizle sürdürülebilirliği bir iş yapış ve yaşam biçimi haline getiriyoruz. Daha sürdürülebilir bir gelecek için insan odaklı ekosistemler ve yenileyici iş modellerine yatırım yapıyor, radikal işbirliklerinden güç alıyoruz..."

geniş bir çerçevede, her yıl binlerce üniversite ve lise öğrencisine çevrim içi ve ücretsiz bir eğitim programı sunuyoruz. Öte yandan "Nitelikli Eğitim" alanında, bu kez kendi kurumumuz içinde çalışma arkadaşlarımızın temel sürdürülebilirlik farkındalığını artırmak amacıyla oluşturduğumuz "Akıllı Hayat Akademisi" programını başlattık. Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi ile içerik geliştirerek, sürdürülebilirlik alanında çalışanlarına yönelik eğitim programı açan ilk şirket olduk. Sürdürülebilirliği farklı perspektiflerden ele alan bu kapsamlı eğitim programıyla çalışma arkadaşlarımızın konuya ilişkin belirli bir okuryazarlık seviyesine ulaşmasını sağladık.

Boğaziçi Üniversitesi işbirliğinde gerçekleştirdiğimiz Sürdürülebilirlik 101 eğitiminde katılımcılar iklim krizi, döngüsel ekonomi, girişimcilik ve inovasyon, çeşitlilik ve kapsayıcılık gibi konularda eğitim alıyorlar.

Çok yakın zamanda ise, gençlerin geleceğimizin mimarları, değişimin öncüleri olacaklarına inancımızla, sosyal inovasyon platformumuz imece ile birlikte, bu eğitimi üniversite öğrencilerine ulaştırdık. Programda toplumsal fayda yaratmaya odaklanan, daha sürdürülebilir bir gelecek yaratmak üzere sorumluluk hisseden gençler ile birlikte çok verimli bir süreç geçirdik. Gençlerin yoğun talep gösterdiği bu program bizlerin geleceğe ilişkin umudunu güçlendirdi. #

Akıllı Hayat
2030

Akıllı Hayat Akademisi
Sürdürülebilir Bir Gelecek Eğitimi
3 Şubat - 26 Şubat

Zeynep ÖZLER, Kale Grubu Kurumsal İletişim Müdürü
Zeynepozler@kale.com.tr

“Sürdürülebilir Zihin” Desek?

Yazıma, sürdürülebilirliğin en kapsayıcı haliyle bir zihniyet değişimi gerektirdiği fikrinden yola çıkarak başlamak istiyorum. Daha sürdürülebilir bir dünya tasarlarken herkesin kullanacağı araçlara gereksinimimiz var. Ve elbette üzerimize düşen sorumluluklarımız...

Ne yazık ki günümüzde, sürdürülebilirliğin anlam ve bağlamından koparılan bir terim haline gelmesinden hareketle, “sürdürülebilir zihin” demek istiyorum. Sürdürülebilir zihnin tam tanımını yapamamakla birlikte ortaya yeni bir kavram daha atıp mevcut kavramsal kirliliğe katkı sağlamaktan da çekiniyorum aslında. Öte yandan ise aklımdan geçenleri paylaşma ihtiyacı da duyuyorum: Evet, gözümün önünde bir zihin haritası belirliyor. Peki, bu zihin haritası hangi parçalardan oluşuyor?

- Yalnızca ekoloji odağına indirgenmemiş,
- Merak duygusuyla hareket eden,
- Soran/sorgulayan,
- Her çeşit bilgiyi/gerçekliği kendi filtresinden geçirerek süzen,
- Başka fikirlere/perspektiflere açık,
- Derin dinleyen,
- Farklı disiplinler ve farklı nesillerle işbirliği yapmaya istekli,
- Salt insanı değil, tüm canlıları ve gezegeni merkeze koyarak dünyayı daha iyi bir yer yapma gayesi içinde,
- Tutkuyla üreten ve ürettiklerini paylaşan bir zihin haritasından söz ediyorum.

Sürdürülebilir zihnin çıkış yolunun sistem dönüşümünde yattığını düşünüyorum ve bu yol, egosistemleri ekosistemlere dönüştürmekten geçiyor. Büyük cümlelerle değil de daha yalın bir ifadeyle söyleyecek olursam bu yol, yüzümüzü doğaya dönmekten geçiyor. Aradığımız soruların yanıtları doğada var. Doğaya yüzümüzü döndüğümüzde ve çok disiplinli çalışıp ürettiğimizde, dünya çok daha iyi bir yer olacak!

KADİM BİLGİLER&GENÇLERİN ENERJİSİ

Kale Tasarım ve Sanat Merkezi; disiplinlerarası işbirliklerini destekleyerek, sosyal faydayı önceliklendirerek, yerel ile küreseli buluşturarak aslında tam da sürdürülebilir zihin yapısını oluşturmaya, beslemeye, geliştirmeye talip. Bu bağlamda, kadim bilgilerle gençlerin enerjisinin buluşmasını çok kıymetli buluyorum.

DOĞADAN İLHAM ALAN SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇÖZÜMLER

Öncelikle iklim krizi olmak üzere kronik sorunlara çözüm arayışları kapsamında, farklı disiplinlerden öğrenci ve profesyonelleri, alanında yetkin isimlerle bir araya getiren “Doğadan İlham Alan Sürdürülebilir Çözümler: Mimari ve Tasarım Perspektifi Programı” bu alanda önemli bir boşluğu doldurdu. Programa 287 öğrenci ve 45 profesyonel olmak üzere toplam 332 kişi katılım gösterdi. Program; başta mimari ve tasarım alanında eğitim gören gençler ve yaşam boyu öğrenime inanan

profesyoneller arasında, biyoteknoloji ve biyolojik bilimler odaklı yaratıcı ve yenilikçi çözümlerin ortaya konulmasını ve disiplinlerarası fikir alışverişini desteklemek amacıyla hayata geçirildi. Kalebodur'un desteğiyle gerçekleşen programa, 95 farklı üniversiteden katılım oldu. Altı haftada tamamlanan programda, 23 eğitmen görev aldı. Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinden yetkin akademisyenlerin yanı sıra sürdürülebilir mimari ofisleri ve girişimciler başta olmak üzere uygulayıcıların yer aldıkları kolektif eğitim programında, birbirinden farklı konu başlıkları katılımcılara rehberlik etti. Özgün içeriklerin yer aldığı programda neler mi konuştuk? **"Sürdürülebilir Bir Dünyada Şehirleri Sürdürülebilir Hale Getirmek," "Biyomalzeme ve Mimarlık," "Duyusal Coğrafya: Dengeli Bir Yaşam için Çevreyi Tasarlamak," "Mimarlık Bakış Açısı ile Biyomimikri" ve "Zeytin Çekirdeğinden Malzemeye, Plastik'in Dönüşümü, Algler ve Mantarların Mimarlıkta Kullanımı"** gibi özgün içerikler yer aldı. Katılımcılar, akademik bilgilerin yanı sıra gerçek hayatta uygulanabilirliğe yönelik deneyim paylaşımlarından faydalandılar.

Alanında bir ilk olan programın da sürdürülebilir olmasını temenni ederek küçük bir hatırlatma yapabilirim: Programda yer alan içeriklere [KTSM Youtube](https://www.youtube.com/channel/UCk0i0q) hesabından ulaşabilirsiniz.

#ekoIQ'nun 100. sayısına dair çok şey yazılabilir. Öncelikle 100. sayıyı **gönülden kutladığımı** belirtmeyi isterim. #ekoIQ yalnızca ele aldığı, dert edindiği meselelerle değil, sürdürülebilirliği kendi varlığı ile de kanıtlayan bir mecra! Yılmadan, usanmadan, nitelikli

bilgiyi ve çoğu zaman soyut ve makro görünen olguları, toplumun faydasına olacak şekilde hem veri temelli hem de hayatın merkezinde anlaşılır kılma gayreti içinde aktarıyor. **İçinden geçtiğimiz zor zamanlarda, yazarı olmaktan ve yan yana durmaktan mutlu olduğum, enerji aldığım bir topluluk.** Her **şeye** karşın umudu büyüterek, iyi işleri çoğaltarak, dayanışarak Yeşil ve Güneşli nice 100. sayıları kutlamamız temennisizyle... #

"Sürdürülebilir zihnin tam tanımını yapamamakla birlikte ortaya yeni bir kavram daha atıp mevcut kavramsal kirliliğe katkı sağlamaktan da çekiniyorum aslında"

Gıda Sistemimiz İyi Çalışıyor mu?

Potsdam İklim Araştırmaları Enstitüsü'nden (PIK) Dr. Prajal Pradhan, tarım ve gıda hakkında konuşulduğunda gıda sistemleri perspektifinden düşünülmesi gerektiğini söylüyor. IPCC'nin İklim Değişikliği ve Arazi Raporu'nun başyazarlarından biri olan Dr. Pradhan'a göre, "Emisyonları azaltmak ve bozuk sistemleri onarmak için gıda sistemlerinde birçok yanıt mevcut."

 Bulut BAGATIR

Rusya-Ukrayna Savaşı mevcut enerji krizini şiddetlendiriyor ve savaş artık fosil yakıt savaşı olarak da anılıyor. Benzer etkileri gıda bağlamında da görebilir miyiz? Gıda krizine doğru gidiyoruz, diyebilir miyiz?

Gıda hakkında konuşurken öncelikle bütün gıda sistemini anlamamız gerekir. İnsanlar gıda hakkında farklı şekillerde düşünürler; gıda insanlar için tükettikleri için çiftçiler için ise tarımla ilgilidir. Gıda sistemleri, üretim öncesinden tüketim sonrasına dek tüm süreçleri ve bileşenleri kapsıyor. Gıda üretimi için emek, gübre, tohum ve su gibi çeşitli girdiler gerekli. Gıda üretildikten sonra onu işleyip dağıtmak ve tüketicilere ulaştırmak zorundayız. Ayrıca, gıda tüketildikten sonra üretilen atıkların işlenmesine ihtiyaç var.

Gıda sistemleri, üretim öncesinden tüketim sonrasına kadar tüm bu süreç ve bileşenlerden oluşuyor. Bununla birlikte gıda sistemleri iklim, ekosistemler ve sosyoekonomik sistemler gibi diğer sistemlerle etkileşime girdiği için tek başına ele alın-

maz. Gıda üretmek için yeterli iklim koşullarına ihtiyaç var. Küresel ısınma ve aşırı hava olayları; örneğin kuraklık, mahsulün bozulmasına neden olabilir. Gıda sistemlerimiz ayrıca iklim değişikliğine katkıda bulunan seragazlarına da neden oluyor. Küresel seragazlarının yaklaşık üçte biri gıda sistemlerinden ileri geliyor. Gıdamızı karada üretiyoruz veya su kaynaklarımızdan temin ediyoruz. Yani gıda sistemlerimiz ekosistemler ile bağlantılı. Gıda sistemlerimizi sürdürmek için sosyal sermayeye, insan sermayesine ve yatırıma ihtiyacımız var. Gıda sistemlerimiz aynı zamanda temel ekonomik bir faaliyet. Gıda sistemlerinin en temel amacı, herkes için gıda güvencesini sağlamak. Gıda güvencesi ise yıl boyunca tüm insanlar için yeterli besleyici gıdaya sahip olmak anlamına gelir. Şimdi soru şu: "Gıda sistemlerimiz iyi çalışıyor mu?" Rusya-Ukrayna savaşının öncesinde de bilimsel kanıtlar gıda sistemlerimizin bozuk olduğunu vurguluyorlardı. "Neden bozuk?" dersiniz burada iki ana nedeni öne sürebilirim.

Birinci olarak yaklaşık 800 milyon insanın yarı dolu veya boş mideyle yatağa gittiği bir dünyada yaşıyoruz. Aynı zamanda, yaklaşık iki milyar insan gizli açlıktan ve obezite ile ilgili sorunlardan muzdarip. Ya düşük gıda mevcudiyeti ya da çok fazla ve dengesiz gıda tüketimi sorunumuz var. Bu nedenle insanlar yetersiz beslenmenin üç biçiminden muzdarip: Yetersiz beslenme, gizli açlık ve obezite.

İkinci olarak gıda sistemleri, birçok gezegenel sınırı aşmanın arkasındaki ana itici güçlerden biri. Gıda sistemleri, ormansızlaşma ve buna bağlı biyolojik çeşitlilik kaybından sorumlu. Azot ve fosfor gibi kimyasal gübrelerin yoğun ve verimsiz kullanımı sularımızı kirletiyor. Biraz önce bahsettiğim gibi, gıda sistemlerimiz küresel seragazi emisyonlarının yaklaşık üçte birine katkıda bulunuyor.

Bu nedenle, mevcut kriz veya çatışmadan bağımsız olarak gıda sistemlerimiz halihazırda bozuk. Ancak bu savaş gıda güvencesindeki sorunları daha da kötüleştirdi.

IPCC'nin İklim Değişikliği ve Arazi Raporu'na göre, arazi insanlar ve iklim değişikliğinin baskısı altında

“Gıda sistemleri, ormansızlaşma ve buna bağlı biyolojik çeşitlilik kaybından sorumlu. Azot ve fosfor gibi kimyasal gübrelerin yoğun ve verimsiz kullanımı sularımızı kirletiyor. Biraz önce bahsettiğim gibi, gıda sistemlerimiz küresel seragazi emisyonlarının yaklaşık üçte birine katkıda bulunuyor”

ancak aynı zamanda çözümün de bir parçası olabilir. Bu çözümler neler içeriyor?

Elbette arazi, iklim çözümlerinin bir parçası. İklim değişikliği ve arazi hakkında konuştuğumuzda, temkinli yaklaşmalıyız. Öncelikle iklim krizini çözmek için fosil yakıtlardan kaynaklanan seragazi salımını durdurmalıyız. Fosil yakıt emisyonlarını durdurmadan, Paris'te kararlaştırıldığı gibi 2 derecelik veya 1,5 derecelik hedefe ulaşamayız. Ancak arazi, çeşitli şekillerde iklim çözümlerinin bir parçası olabilir. Örneğin, sürdürülebilir arazi yönetimi stratejileri, topraktaki karbonun tutulmasına yardımcı olabilir. Bu stratejilerden biri, konvansiyonel tarım yerine organik tarımı ve agro-ekolojik uygulamaları teşvik etmek.

Yeniden ağaçlandırma ve sıfırdan ağaçlandırma için arazi kullanılabilir ve bu da çözümün bir parçası olabilir. Bu seçeneklerden bahsederken de dikkatli olmamız gerekiyor. Büyük ölçekli bu uygulamalar, gıda güvencesi üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilir. Gıda güvencesi sorunları göz önünde bulundurulmadan tarım arazilerinin ağaçlan-

Fotograf: Unsplash- Darth Liu

dırma için kullanılması da çatışmalara neden olabilir.

Arazi, fosil yakıtların yerini alarak biyoenjerji üretmek için de kullanılabilir. Ancak bu çözümün de dikkatli bir şekilde ele alınması gerekir.

Oxford Martin School'un araştırmasına göre, küresel karbon emisyonlarının üçte birinden sorumlu olan tarım ve gıda üretimi mevcut emisyon trendlerinde devam ederse yılın sonuna kadar tarım sektörü tek başına 2 derecelik ısınmaya neden olabilir. Bunu önlemek için ne değiştirilmelidir? Hangi politikalara ihtiyacımız var?

Tarım ve gıda hakkında konuştuğumuzda, gıda sistemleri perspektifinden düşünmeliyiz. Seragazi emisyonlarını azaltmak ve bozuk sistemleri onarmak için gıda sistemlerinde birçok yanıt mevcut. Gıdayı daha sürdürülebilir bir şekilde üretmek için örneğin tarımsal girdilerin optimum kullanımı, daha organik bazlı gıda üretimi ve mahsul verim açıkları-

"Tüketim alışkanlıklarımız da önemli. Örneğin, hayvansal gıdalar, bitki bazlı gıdalardan daha fazla seragazi yayar. Dolayısıyla aşırı tüketimi sağlıksız olan hayvansal gıdaların tüketimini sınırlandırmalıyız. Ancak bu herkesin vegan veya vejetaryen olmasını gerektirmiyor"

nı kapatmak için müdahale seçenekleri var. Gıda dağıtım sistemlerimiz de böylelikle daha sürdürülebilir olacaktır. Tedarik zincirlerinin kısaltılması, gıda taşımacılığında kaynaklanan seragazi emisyonlarını azaltacaktır.

Tüketim alışkanlıklarımız da önemli. Örneğin, hayvansal gıdalar, bitki bazlı gıdalardan daha fazla seragazi yayar. Dolayısıyla aşırı tüketimi sağlıksız olan hayvansal gıdaların tüketimini sınırlandırmalıyız. Bu herkesin vegan veya vejetaryen olmasını gerektirmiyor. Yine de mesele hayvansal gıdaların ölçülü miktarda veya sağlık rehberliğinde tavsiye edilen miktara göre tüketilmesi. Birçok yüksek gelirli ülkede ve bazı orta gelirli ülkelerde hayvansal gıdaların tüketimi önerilen değerlerin üzerinde. Hayvansal gıdaların aşırı tüketimi azaltılmalı ve meyve-sebzeler, kuruyemişler, baklagiller ve tam tahıllar gibi bitki bazlı gıdalar daha çok tüketilmeli. Bu nedenle, beslenme biçimlerimizi daha sürdürülebilir olanlara dönüştürmek çözümün bir parçası.

Halihazırda üretilen gıdanın üçte biri ya israf ediliyor ya da kayboluyor. Böylelikle gıda kaybı ve israfının önlenmesi, gıda sistemlerimizden kaynaklanan seragazi emisyonlarını da azaltır. Yetersiz altyapı nedeniyle hasat, işleme, nakliye ve gıda depolama sırasında gıda kaybı meydana geliyor. Uygun altyapının oluşturulması, çoğunlukla düşük veya orta gelirli ülkelerde meydana gelen gıda kaybını da azaltabilir. Perakende ve tüketici seviyelerinde atılan yiyecekler, gıda israfı olarak biliniyor. Yüksek gelirli ise ülkeler gıda israfında büyük paya sahip.

Seçenekleri gıda sistemlerinden kaynaklanan emisyonlarla mücadele etmek veya azaltmak için kullanabiliriz. Seç-

neklere de bağı olarak, hedeflenen politikayı formüle edebiliriz.

İklim krizi bağlamında ne tükettiğimiz mi yoksa tükettiğimiz ürünün nereden geldiği mi daha önemli?

Her ikisine de ihtiyacımız var: İlk olarak beslenme biçimlerimiz ve tüketim alışkanlıklarımız önemli. Hayvansal gıdaları yakın çevrede üretsek bile daha fazla tüketirsek çevreye zarar veririz. Bu nedenle hayvansal gıdaların tüketimini önerilen değerle sınırlandırmalıyız. Evimizin yanında üretilen eti yiyip yemediğimiz önemli değil. Asıl olan sürdürülebilir ve sağlıklı beslenmek.

İkincisi, gıda kilometresi, yani gıdanın taşındığı mesafe de önemli. Ürünlerin nakliyesi sırasında seragazi emisyonları meydana geliyor. Gıda tedarik zincirimizi kısalttığımızda, gıda kilometresini de azaltabilir ve gıda taşımacılığında tasarruf edebiliriz. Mümkün olduğunca yerel ve bölgesel gıdaları tüketmek gezegenimiz için daha iyi sonuçlar verebilir. Mevsimlik ürünleri de dikkate almalıyız. Fosil enerjiden gelen elektriği kullanarak uzun süre depolanan yerel ve bölgesel

"Gıda sistemlerinin en temel amacı, herkes için gıda güvencesini sağlamak. Gıda güvencesi ise, yıl boyunca tüm insanlar için yeterli besleyici gıdaya sahip olmak anlamına gelir. Şimdi soru şu: Gıda sistemlerimiz iyi çalışıyor mu?"

yiyecekler de uzun mesafelere taşınan mevsimlik yiyeceklere benzer veya daha yüksek miktarda seragazi yayabilir. Daha fazla yerel, bölgesel ve mevsimlik gıda tüketmemiz gerekiyor.

Kentler bu konuda nasıl bir rol oynayabilir? Bu alanda nasıl kolaylaştırıcı olabilirler?

Kentler tüm sürdürülebilirlik tartışmaları açısından çok önemli çünkü artık dünya nüfusunun %50'den fazlası kentlerde yaşıyor. 2050 yılına dek dünya nüfusunun üçte birinden fazlasının kentlerde yaşayacağı hızlı kentleşme aşamasındayız. Bu bağlamda sürdürülebilirlikten bahsederken sürdürülebilir kentsel dönüşümü de düşünmek zorundayız. Bu bağlamda da kentler gıda sistemi dönüşümünde kilit rol oynuyor.

Tüketim tarafında da kentler, sürdürülebilir ve sağlıklı beslenmeyi teşvik etmede kilit bir rol oynuyor. Bununla birlikte, özellikle kentsel ve kent çevresi tarımı sürdürülebilir gıda üretiminde önemli bir role sahip. Şu anda giderek daha fazla insan kentsel tarıma, örneğin kentsel bahçelere, çatı tarımına ve topluluk destekli tarıma ilgi duyuyor.

Kentsel tarım, büyük miktarda gıda üretemeyebilir. Bununla birlikte, başka birçok sosyal fayda ve ekosistem hizmeti sağlarken biyolojik çeşitliliği de destekler. Kentsel tarımın aynı zamanda gıda sistemlerinin dönüşümü için çok önemli olan üreticiler ve tüketiciler arasında yeniden bağlantı kurmaya yardımcı olduğunu düşünüyorum. Böylelikle kentler, sürdürülebilir ve sağlıklı beslenmeyi, yerel, bölgesel ve mevsimlik yiyecekleri ve sürdürülebilir kentsel ve kent çevresi tarımını teşvik ederek kilit bir rol oynayabilir. #

Faik UYANIK, UNDP Türkiye İletişim Koordinatörü

“Anlatmak Çözmenin Yarısı, Umut Eylemin Anahtarı”

Yüz sayıdır gezegenimizin ve türümüzün kronik sorunlarına ve çözüm yollarına ayna tutan Türkçe bir dergimiz olduğu için çok şanslıyız. #ekoIQ, doğa ve insan zekası bir araya geldiğinde üstesinden gelinemeyecek bir sorun olmadığını her sayıda kendini biraz daha aşarak bizlere hatırlatıyor.

Son iki yılımız, pandeminin hayatımızın tüm alanlarını yeniden tanımladığı ve iklim krizinin Türkiye de dahil dünyanın her yerinde etkisini hissettirdiği zor bir zaman dilimiydi. Küresel salgının her gün yüzlerce insanı hayattan kopardığı, on binlercesinin sağlığını etkilediği; eğitimin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve gelir kaynaklarının olumsuz etkilendiği bir dönem geride bırakıyoruz. Yazın çıkan büyük yangınlar ve meydana gelen seller hepimizi derinden sarstı. 2022 yangın sezonu ise Nisan ayında başladı. İnsanlık olarak tarihte yaptığımız yanlışların sonuçlarını direkt olarak tecrübe ettiğimiz bir döneme girdiğimizi hepimiz anladık.

Anlamak, çözmeye yetmiyor. Pek çok insana göre sorunlar o kadar büyük ki çözmesi imkansız. Bu nedenle bu dönemde iletişimimizdeki en büyük amaç insanların umutsuzluğa kapılmasını önlemek. Tarihte benzer zorluklarla karşılaştık, insanlığın bir araya

gelerek örgütlenme kabiliyetini kullandığında büyük sorunları aşabildiğini biliyoruz. Bugün de büyük sorunlarımız karşısında attığımız önemli adımlar var. Öncelikle COP26 İklim Zirvesi'nde alınan kömür kullanımının aşamalı olarak azaltılması, karbon nötr olma taahhütleri, aslında dev kazanımların habercisi.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bu konu gündemde ve bu konuda gösterilen hassasiyet her geçen gün artıyor. Son IPCC raporu ve TBMM Küresel İklim Değişikliği raporu, dünyayı ve Türkiye'yi bekleyen tehlikeleri anlamamız konusunda aydınlatıcı oldu. Bunlara karşılık olarak 2021 yılı içinde Türkiye hem Paris Anlaşması'nı onadı hem de 2053 yılına kadar karbon emisyonlarında net sıfır taahhüdünde bulundu. Hemen ardından Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” oldu. Yıl bitmeden, UNDP olarak, bakanlık ile Türkiye'nin uzun vadeli iklim değişikliği stratejisi ve eylem planını hazırlamak için işbirliği yapacağımızı duyurduk.

Yerel yönetimlerde de konuya dair adımlar hızlandı. Örneğin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi “İstanbul İklim Eylem Planı”nın lansmanını yaparak yerel yönetimlerin bu alanda sunabileceği katkılara dikkat çekti.

Bu yıl ise 1972 Stockholm İnsan Çevresi Konferansı'nın da 50. yıldönümünü kutlayacağız. Bunun son 50 yılın muhasebesini çıkarmak ve yol haritamıza çekidüzen vermek için yeni bir fırsat olmasını umalım.

Kamu, özel sektör ve sivil toplum alanlarının her birinin kendine has ilişki ağları var. Biz pratikte tüm bu gruplarla iş birliği yapıyoruz ve bu sayede yaptığımız faaliyetleri farklı ağlar içinde duyurma fırsatına sahip oluyoruz.

Farklı sektörlerdeki kurumlarla iş birlikleri yapmak, SKA prensiplerini doğru şekilde hayata geçirmemizi, amaçlar için kimseyi geride bırakmadan toplumun tüm paydaşlarını harekete geçirmemizi sağlıyor. Bu iş birlikleri sayesinde farklı ağlar içinde farkındalık oluşturmak mümkün oluyor ve doğrudan iletişiminin olmadığı bireylere kolayca ulaşabiliyoruz.

Mesajlarımızın doğruluğu, basit ve net olmaları çok önemli. Ulaşacakları kitlelere göre biçimlendirilmesi ve bu kitlelere doğru kanallardan ulaşılması önceliklerimiz arasında. Sürdürülebilir kalkınmanın neden önemli olduğunu, neden herkesin hayatına olumlu etkiler sunacağını herkese anlatmak bizim sorumluluğumuz. Bunu da özellikle iyi niyet elçimiz ve savunucularımızın destekleriyle yapmaya gayret ediyoruz.

Biz, elçilerimizi ve savunucularımızı Küresel Amaçların temsil ettiği değerlerle uyumlu ve sesimizi duyurma konusunda azimli, yaşadığı toplumun sorunlarına duyarlı insanlar arasından seçiyoruz. **İyi Niyet Elçimiz Mert Fırat** ile düzenli olarak **İklimce Sohbetler** oturumları düzenliyoruz. Mert'in iklim ve sosyal fayda konularına büyük ilgisi var ve bu konudaki etkinlikleri her zaman büyük bir mutluluk ve başarıyla yürütüyor.

Karar alıcıların ve kamuoyunun sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalığının olması ve harekete geçmesinin yanı sıra özel sektörün de konuya ilgi göstermesi de çok önemli. Günümüzde, bilinçli bireyler ve nitelikli çalışanlar açısından, sürdürülebilir kalkınmaya katkı vermek, firmalar ve ürünlerinin tercih edilme sebebi olsa da bu konu henüz genele yayılmış değil. Bu nedenle, var olan üretim ve tüketim mekanizmalarının gezegenimiz ve insanlara nasıl zararlar verdiğini, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın bu sorunlara ne gibi çözümler sunduğunu herkese anlatabilmemiz gerekiyor.

Bu nedenle, **Hedefler için İş Dünyası Platformu-**

İyi Niyet Elçimiz Mert Fırat ile düzenli olarak İklimce Sohbetler oturumları düzenliyoruz. Mert'in iklim ve sosyal fayda konularına büyük ilgisi var ve bu konudaki etkinlikleri her zaman büyük bir mutluluk ve başarıyla yürütüyor.

muz ile iş dünyasıyla olan iletişim ve ilişkimizi güçlü şekilde devam ettirmeye önem veriyoruz. Türkiye, Avrupa Birliği'ne çok büyük miktarda ihracat yapan ülkelerden biri ve jeopolitik gelişmeler bu durumun daha da gelişebileceğine işaret ediyor. AB Yeşil Mutabakatı ve bunun üretim mekanizmalarında gerektirdiği dönüşüm konusunda işletmeleri, özellikle KOBİ'leri bilgilendirmek ve harekete geçirmek de iletişim amaçlarımızın odağında.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları herkesin katılımına gereksinim duyan ve bunu talep eden bir gündem. Bu amaçların iletişimini sürdürmek, herkese ulaşmayı gerektiriyor, dolayısıyla biz de farklı gruplara farklı yöntem ve araçlarla ulaşmaya çalışıyoruz. Dezavantajlı grupları geride bırakan, kar uğruna gezegene ağır baskılar uygulayan mevcut iş yapış ve yaşayış biçimlerimize uygun birer alternatifin var olduğunu herkese anlatıyoruz.

Bunları alt alta yazınca UNDP olarak #ekoIQ ile ne kadar yakın bir gündemimiz olduğu daha da net bir şekilde ortaya çıktı. Herkese anlatmak, eyleme geçmek ve asla umutsuzluğa kapılmamak, ortak tarafımız. Nice yüz sayılara, #ekoIQ! #

Konca Çalkıvık, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Genel Sekreteri

Yepyeni Bir Dünya Şekillenirken İyi Bir Gelecek Elbette Mümkün

Covid-19 Pandemisi'nin öncesinde değişim yönetimi tüm dünyanın gündemindeydi. Dijital ve sürdürülebilir dönüşüm başta olmak üzere hızla gelişen yeniliklere adaptasyonu sağlayacak yetkinlikler ve iş planlarına epey kafa yoruluyordu. Ancak değişim hiç çalışmadığımız yerden geldi. Öngörülerin neredeyse sıfırlandığı, tamamen belirsizliğin hakim olduğu bir dönem geçirdik. Ekonomik, teknolojik ve sosyolojik kutuplaşmaların krizleri derinleştirdiği bu dönem; kanun yapıcılar, iş dünyası ve toplum için oldukça zorlayıcı şartlarda devam ediyor. Uzmanlar ilk kez önümüzdeki 10 yıla dair öngöründe bulunmıyorlar.

PANDEMİNİN ARDINDAN BAŞLAYAN SAVAŞ

Halihazırda var olan krizlerin yanı sıra Rusya-Ukrayna Savaşı ile birlikte dünyanın karşı karşıya olduğu sorunlara bir yenisi daha eklendi. Savaş ortamı, dünyanın Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda 2030 hedeflerine ulaşmasının önüne set çeken en önemli konulardan biri olarak karşımıza çıkıyor. Öte yandan savaş, pandemi süreci ile gündeme gelen tedarik zinciri sıkıntılarını da artırdı. Dünya, pandemi döneminde tedarik zincirinin büyük bir kısmını Çin'e, yani büyük oranda tek bir ülkeye bağlamanın ciddi sıkıntısını yaşadı. Hemen ardından Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile gıda ve enerji sektörlerinde küresel bir kriz ile karşı karşıya kalındı. **Üstelik etkilenen sektörler bununla da sınırlı kalmadı.** Lojistikte yaşanan güçlükler nedeniyle gıda ve ilaç tedariki sorunu tüm Avrupa'yı ve yakın coğrafyaları etkiledi.

İklim krizi, sosyal ve ekonomik krizler, pandemi, savaş gibi tüm sorunlar insanlığa, var olan sistem ile devam edilemeyeceğini, bundan böyle çevreyi ve toplumu da odağına alan büyüme stratejilerine odaklanması gerektiğini hatırlattı. Gündemin bu denli hızlı değiştiği ve gelişmelerin belki de ilk kez bu ölçüde öngörülemez olduğu bir dönemde net olan tek şey artık sürdürülebilir bir yaşam inşa etmenin gerekliliği. Yeşil dönüşüm odağında sürdürülebilir kalkınma planlaması bir tercih olmaktan çıkarak zorunluluk haline geldi.

Peki, daha iyi bir gelecek için umut var mı? Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından nisan ayında yayınlanan son rapor mevcut taahhütlerin ve eylem planlarının iklim krizi ile mücadelede yetersiz olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Rapora göre, mevcut politikalar dünyayı 2,7 derecelik ısınma rotasına sürüklüyor. Dünya hızla karbondan arındırılrsa dahi halihazırda atmosferde bulunan seragazları ve mevcut emisyon eğilimleri, 2040 yılına dek bazı çok önemli iklim etkilerini kaçınılmaz hale getirecek. 2030 yılına dek her yıl fosil yakıt üretimini %6 azaltmazsak kriz daha da büyüyecek. Bu doğrultuda dünya genelinde 32 milyon insanın iklim krizinden olumsuz etkilenmesi bekleniyor.

HAYATİ FIRSATLAR

Tüm bunlarla birlikte önümüzde kaçırmamamız gereken hayati fırsatlar var. Öncelikle 2050 karbon nötr hedefine ulaşmak için küresel anlamda ortak hedefler doğrultusunda işbirliği yapılması kritik

“İklim krizi, sosyal ve ekonomik krizler, pandemi, savaş gibi tüm sorunlar insanlığa, var olan sistem ile devam edilemeyeceğini, bundan böyle çevreyi ve toplumu da odağına alan büyüme stratejilerine odaklanılması gerektiğini hatırlattı”

önem taşıyor. Bu bağlamda COP26 dünya liderlerinin ortak akıl ile yol haritaları oluşturmaları için kritik bir iklim konferansı olarak tarihe geçmişti. Ortaya konan umut verici işbirliğinin ve taahhütlerin vakit kaybetmeden hayata geçirilmesine, ayrıca bu hedeflerin çeşitlendirilmesine ihtiyaç duyuluyor.

Önümüzdeki dönemde, dünya liderlerini bir araya getirecek üç önemli etkinlik daha yer alıyor: Haziran ayında gerçekleşecek olan Stockholm 50+, G20 Zirvesi ve kasım ayında Mısır'da gerçekleşmesi planlanan COP27. Bir mihenk taşı olarak alabileceğimiz COP26 taahhütlerinin çok daha ileriye taşındığını görmeyi umuyoruz. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Guterres'e kulak verdiğimizde, “Bazı şirketlerin ve hükümetlerin taahhütleri ve eylemleri arasında farklar var. Bunun sonuçları korkunç olacak!” dediğini görüyoruz.

Siyasi liderler, iş dünyası ve sivil toplum kuruluşları belirlenen eylemleri zaman kaybetmeden uyguladıkları noktada daha iyi bir gelecek mümkün. Karbon nötr olma yolunda taahhütlerin gerçek anlamda hedeflere ulaşması için devlet politikalarının hayata geçirilmesi, söylem ve eylem birlikteliğinin sağlanması gerekiyor. Tüm bunlarla birlikte gittikçe derinleşen sosyal eşitsizlikler çözülmeden daha sürdürülebilir bir yola girmek yine mümkün olmayacak. Belirsizlik döneminin getirdiği zorlukların üstesinden gelmek ve daha iyi bir gelecek inşa etmek için hükümetler, iş dünyası ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği hayati önem taşıyor.

İDDİALİ STRATEJİLERİN VE EYLEMLERİN ZAMANI

İş dünyasının dünyaya etkisi ve dönüştürme gücü bugün, geçmişte olduğundan çok daha fazla.

Artık tüm şirketler net sıfır, doğa pozitif olmak, eşit

Fotoğraf: Pexels-Anna Shvets

ve adil bir topluma katkıda bulunmak için iddialı stratejiler ve eylemler uygulamalı. Dönüşümü yönlendirecek şirketlerin değer zincirlerini dahil edecek kolektif bir eyleme geçmesine ihtiyaç duyuluyor. Şirketler ile sermaye piyasaları arasındaki etkileşimi yeniden tasarlayarak dönüşümü hızlandırmak için kritik olan finansmanın sağlanması gerekiyor.

SKD Türkiye olarak iş dünyasının dönüştürücü gücünü harekete geçirmek adına şirketlere sürdürülebilirlik alanında bilgi ve proje üreterek rehberlik ediyoruz. Sürdürülebilirliği ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları ile entegre bir şekilde ele alan yaklaşımımızla ülkemizin sürdürülebilir kalkınma yolculuğuna katkı sağlamak için kurulduğumuz yıl olan 2004'ten bu yana çalışıyoruz.

Bu kapsamda Türkiye'nin “2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma” hedefine katkı sağlamak amacıyla “**Hedef Net Sıfır Karbon Hareketi**”ni başlattık. Çatı örgütümüz WBCSD tarafından şirketlere net sıfır karbon hedefini hayata geçirme aşamasında rehberlik etmesi için hazırlanan “**SOS 1,5 Net Sıfır Karbon için Yol Haritası**” raporunu bu harekette yol göstericimiz olarak belirledik. Başta üyelerimiz

“İş dünyasının dünyaya etkisi ve dönüştürme gücü bugün, geçmişte olduğundan çok daha fazla. Artık tüm şirketler net sıfır, doğa pozitif olmak, eşit ve adil bir topluma katkıda bulunmak için iddialı stratejiler ve eylemler uygulamalı”

olmak üzere tüm şirketleri iklim liderliğinde cesur adımlar atmaya teşvik etmeyi amaçlıyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında ülkemize katkı sağlayacak “İşin Geleceği ve Kadın İstihdamı” projesini başlattık. Kadınların dijital alanda güçlendirilmesi gerektiği fikrinden yola çıkarak hayata geçirdiğimiz projenin birinci fazında KPMG ile işbirliği yaparak üyelerimizin bu konuda bulunduğu durumu belirlemek üzere analiz çalışmamızı tamamladık. Araştırmaya katılan üyelerimizin beyaz yaka kadın çalışan oranının pandemiye karşın son üç yılda artış gösterdiğini görmek sevindirici bir gelişme oldu.

DÖNGÜSEL EKONOMİNİN ÖNEMİ

SKD Türkiye'nin ana odak alanlarından biri de döngüsel ekonomi. Döngüsel ekonomi, iklim değişikliğinin yarattığı risklerle mücadelede en önemli araçlardan birini oluşturuyor. 2016 yılından bu yana şirketlerin dayanıklılığını artırmak hedefiyle araştırmalar yapıyoruz. Raporlar yayınlıyor, eğitim ve malzeme dönüşümü sağlayan platformlar oluşturuyoruz. Ayrıca, ulusal ve uluslararası destekli projeler gerçekleştiriyoruz.

Mart ayında, **Hedefler için İş Dünyası Platformu (B4G)**, **DCube Döngüsel Ekonomi Kooperatifi (DCube)** işbirliğinde stratejik partnerliğini Finlandiya Büyükelçiliği ve Business Finland'ın üstlendiği **Türkiye Döngüsel Ekonomi Haftası'nın** ikincisini düzenledik. Türkiye'nin yeşil kalkınma hedeflerine

vizyon çizen; iş dünyası, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve aktivistlerden oluşan 100'e yakın konuşmacı ile bir araya geldik, görüş alışverişinde bulunduk.

Haftanın kapanışında Fransız Kalkınma Ajansı (AFD) tarafından sağlanan fon desteği ile KPMG Türkiye ve KPMG Fransa işbirliği ile hazırladığımız **“Türkiye’de Beş Sektörde Döngüsellik Potansiyelinin Ön Araştırma Raporu”**nun sonuçlarını kamuoyu ile paylaştık. Sektörel olarak ülkemiz için önemli olan ve döngüsel ekonomide iyi uygulamalara sahip, plastik paketleme, tekstil, beyaz eşya, otomotiv ve inşaat sektörlerinin döngüsellik potansiyelinin araştırma sonuçlarını ortaya koyduk. İncelenen beş sektörde döngüsel ekonomi uygulamalarının erken bir aşamada olduğunu ortaya koyan rapora SKD Türkiye web sitesinden ulaşılması mümkün.

Biz SKD Türkiye olarak yeşil dönüşüm ile dünyanın sürdürülebilirliğini sağlamak için var gücümüzle çalışıyoruz. Türkiye iş dünyasına, uzun ve zorlu sürdürülebilirlik yolculuğunda en önemli paydaşlardan biri olarak rehberlik yapıyoruz. Artık yepyeni bir dünya şekilleniyor. Bu ciddi değişim dinamiği sosyal, ekonomik ve organizasyonel hayatta on yıllarca devam edecek gibi görünüyor. Hayal ettiğimiz dönüşüm sonrası gelecek güzel günlere o kadar hızlı kavuşamayacağız. Ve fakat iyi bir gelecek elbette mümkün ve bunu hep birlikte eyleme geçerek sağlayabileceğiz. #

Elif Gökçe ŞAHİN
Gsahingalummi.harvard.edu

Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi Belirsizlikler İçinde

[Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sisteminin 2021 Durum Raporu](#) (2021 State of The EU Emissions Trading System - EU ETS Report) nisan ayında yayınlandı. Her yıl yayınlanan raporun amacı, EU ETS sisteminin önceki yıl verisine göre nasıl gittiğinin gözler önüne serilmesi ile politika koyucular ve paydaşlar için yol gösterici olması. Rapor aynı zamanda EU ETS sistemini örnek alacak diğer ülkeler ve bölgeler için de karbon pazarı oluşturmada bir rol model olarak kullanılıyor. EU ETS Durum Raporları'nın altıncısı olan raporda, EU ETS sisteminin 2021 yılında, bazı belirsizlikler olmasının yanı sıra pandemiye karşı iyi işlediği belirtiliyor. Rapora göre, karbon fiyatlarındaki iniş-çıkışlar, düzensizlikler ve belirsizlikler spekülörlerin sayesinde gerçekleşiyor. Yaşanan öngörülemezlik durumu ileriki dönemlerde konula-

cak karbon limitlerinin belirlenmesinde zorluk yaratıyor.

Avrupa Birliği'nin (AB) 2050 yılı için koyduğu karbon nötr hedefine yönelik EU ETS sisteminde daha sıkı salım limitleri ile ısıtma ve ulaşım sektörleri için ayrı bir ticaret sistemi oluşturulması gibi bazı değişiklikler planlanıyor. Planlar, yükselen enerji fiyatlarıyla birlikte EU ETS sisteminin içinde belirsizlikler oluşmasına ve fiyatların çalkantılı hale gelmesine neden oluyor.

AB'de karbon salımları geçtiğimiz yıl ekonominin pandemiden sonra ayağa kalkmaya başlaması ile birlikte yaklaşık %9 oranında artış gösterdi. Şubat ayında ise karbonun ton fiyatı rekor bir seviye olan 100 euro (yaklaşık 107 ABD doları) seviyesine yükseldi. Fakat bu seviye dahi -yükselen doğalgaz fiyatları ile birlikte- bazı sanayi kuruluşlarının kömürden vazgeçmesine yeterli olmuyor. Polonya gibi bazı ülkeler doğalgaz fiyatları normalleşene kadar EU ETS sisteminin duraklatılmasını talep ediyor. Karbon fiyatlandırması ne yazık ki henüz kömür ve doğalgaz fiyatlarından doğrudan etkilenen elektrik fiyatlarını etkilemede yetersiz kalıyor.

Fotoğraf: Pexels-Markus Distelrath

"Avrupa Birliği'nin (AB) 2050 yılı için koyduğu karbon nötr hedefine yönelik EU ETS sisteminde daha sıkı salım limitleri ile ısıtma ve ulaşım sektörleri için ayrı bir ticaret sistemi oluşturulması gibi bazı değişiklikler planlanıyor"

Ekonomi Büyürken Çöpü Azaltmak Mümkün

Dünya Bankası (World Bank) temmuz ayında “[Daha Fazla Büyüme, Daha Az Çöp](#)” (More Growth, Less Garbage) adlı bir rapor yayınladı. Şehirler ve ülkeler, özellikle pandemi döneminde kontrolsüz bir atık üretimiyle boğuştu. Rapor, “Ülkeler pandemiden kurtulurken ve ekonomilerini kurtarmaya çalışırken atık yönetimini nasıl verimli bir hale getirecek?” sorusu üzerine hazırlandı. Rapor iki senaryoya göre hazırlandı: Birinci senaryo, atık yönetimi halihazırda olduğu gibi devam ederse, ikinci senaryo ise ülkeler sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda atıklarını azaltır ve daha iyi yönetirse...

Tarih boyunca, kişi başı milli gelir ile kişi başına üretilen çöp miktarı arasında doğrudan bir bağlantı vardı. Son zamanlarda yapılan araştırmalar ve uygulamalar artık atık miktarının ekonomik büyümeden bağımsız olarak değerlendirilebileceğini gösteriyor. Ülkeler kapsamlı bir atık azaltma yönetimi uygularsa 2050 yılında korkulandan çok daha düşük bir miktarda atık üretilmesi mümkün olabilir.

Halihazırda, küresel atık miktarı öngörülerine göre, 2020 yılında 2,24 milyar ton olan atık miktarının 2050 yılına dek 3,88 milyar tona çıkacağını gösteriyor. Ayrıca, düşük gelirli ülkelerde atıkların %90'dan fazlası ya açık alanlara atılıyor ya da yakılıyor. Bu durum çevre için büyük bir tehdit oluşturuyor.

Raporda beş bölgenin vaka analizi yapılıyor. Bunlar:

■ Cambridge, Massachusetts / ABD: Kaldırım kenarlarına ve vatandaşların araçlarıyla bırakılabilecekleri alanlara geridönüşüm ve kompost araçları koydu, bunlarla ilgili programlar ve kampanyalar başlattı.

Fotoğraf: Pexels-Ron Lach

“Ülkeler kapsamlı bir atık azaltma yönetimi uygularsa 2050 yılında korkulandan çok daha düşük bir miktarda atık üretilmesi mümkün olabilir”

- Yokohama, Tokyo / Japonya: Atık ayrımı üzerinde eğitim programları ve teşvikler başlattı ve şehirde evsel atıklar büyük ölçekte azaldı.
- Tacloban / Filipinler: Ülkelerinde bir hortum açık alandaki atıkları dağıtıp yaşayanlara tehdit oluşturunca yeni bir sıfır atık stratejisi uyguladı.
- Ljubljana / Slovenya: Evsel atık için “attığın atık kadar öde” uygulaması başlattı ve evsel atıkların büyük ölçüde azalmasını sağladı.
- Güney Kore: 1990’ların başından itibaren kanunlar ve teşvikler ile kişi başına atık seviyesinin yarı yarıya azalmasını sağladı.

Avrupa'nın İklim Açısından Zor Yılı

AB'den bilim insanlarının oluşturdukları bir grup, nisan ayında "[Avrupa'da İklim Durumu 2021](#)" (European State of the Climate 2021) adlı bir rapor yayınladı. Uydu gözlemleri, alanlarda ölçümler ve bilgisayar modellemeleri ile hazırlanan rapor, kıtanın nasıl bir yıl geçirdiğini ortaya koydu.

Başta rekor sıcaklık seviyelerinden, daha sonra yangınlar, seller ve sıcak hava dalgalarından oldukça etkilenen Avrupa kıtası, iklim açısından zorlu bir yıl yaşadı. Yaz mevsimi sıcaklık seviyesi son 30 yılın ortalamasından yaklaşık 1 derece fazla kaydedildi. İtalya'da 48,8 derece geçen yıl ilk kez kaydedildi. Akdeniz kıyılarındaki sıcak hava dalgaları; Yunanistan, Türkiye ve İtalya'da 800 bin hektardan daha fazla alanın yanmasına neden oldu. Belçika ve Batı Almanya'da ise rekor seviyedeki yağışlar ve beraberinde gelen seller neticesinde 200'den fazla kişi hayatını kaybetti. Küresel ölçekte de geçtiğimiz yedi yıl kaydedilen en yüksek sıcaklıklar yaşandı. 2021 yılında ise La Nina hava dalgasının Kuzey Denizleri'ni soğutması ile birlikte önceki yıllara göre biraz daha serin yaşandı. Fakat yine de ülkeler Paris Anlaşması'nda verdikleri sözleri, pandeminin de etkisiyle tutamadı.

İklimbilimciler, geçtiğimiz yıl Batı Avrupa'yı vuran korkunç sellerin en az %20 olasılıkla iklim değişikliğinden kaynaklandığını açıkladı. Bu varsayım, "Atmosferin 1 derece ısınması, %7 daha fazla nemi tutmasını ve dolayısıyla daha yoğun bir yağmur yağışı olmasını sağlar" prensibine göre açıklanıyor. İklim felaketlerinden korunmanın ve iklim değişikliği ile savaşmanın en ucuz ve en kolay yolunun seragazlarının azaltılması olduğu vurgulanıyor.

Raporda Küresel Ölçekte Öne Çıkan Bazı Bulgular

- Son yedi yıl şimdiye kadarki en sıcak yıllar oldu; 2021 yılı ise bu yedi yıl içinde en sıcak beşinci yıl oldu.
- 2021 yılında sadece Kuzeydoğu Kanada ve Grönland'ın bazı kesimleri gibi bölgeler ortalamanın 2 derece üstüne çıktı.

- Karasal alanda ortalamanın en çok altında olan bölgeler Batı ve Doğu Sibiryaya, Alaska, Avustralya ve Antarktika'nın bazı kısımları oldu.
- La Nina hava akımı sayesinde Pasifik'teki merkez ve doğu kesimler de ortalamanın altına düştü.
- 2021 yılında küresel ölçekte atmosferdeki karbon miktarı 414 ppm olarak kaydedildi. Bu milyonlarca yıldır oluşan en yüksek miktar olarak kayıtlara geçti.

Raporda Avrupa Özelinde Öne Çıkan Bazı Bulgular

- Avrupa karasal alanlarında uzun süredir yüzeysel hava sıcaklığı artışı vardı.
- 2021 yılı son yıllardan biraz daha serin geçti fakat yine de ortalamanın üstünde bir sıcaklık kaydedildi.
- Yaz mevsimi sıcaklıkları ortalamanın 1 derece üstüne çıkarak rekor seviyeye ulaştı; bahar mevsimi ise ortalamanın 0,5 derece altında kaydedildi.
- Tüm yıla bakıldığında, ortalamanın en üzerinde sıcaklık kaydedilen bölgeler Karadeniz, Güneydoğu Avrupa ve Batı Rusya oldu. İskandinavya'da ve merkezi Avrupa'nın küçük bir bölümünde ise sıcaklık ortalamanın biraz altında kaydedildi.
- 2021 yılında Baltık Denizi ve Akdeniz'in bazı bölgelerinde deniz yüzeyi sıcaklığının kayıt altına alınmaya başladığı 1990'lardan bu yana rekor seviyeye ulaştığı da belirtiliyor. Baltık denizinde bazı bölgelerin haziran ve temmuz aylarında ortalamanın 5 derece üstüne dahi çıktığı belirtiliyor.

Emine Erdem, KAGİDER Yönetim Kurulu Başkanı

“Sürdürülebilirlik Gelecek Nesillere Güzel Bir Dünya Bırakabilmektir!”

Sürdürülebilirlik uzun süredir gündemimizde olsa da bu denli önemli bir kavram olduğunun geçmişte her zaman anlaşıldığını söylememiz mümkün değil. Bu durum artık değişti. Başta iklim değişikliği, doğal kaynakların tükenmesi ve doğal alanların yok edilmesi olmak üzere ağırlıklarını giderek artıran çevre sorunları hakkındaki farkındalık giderek artıyor. Son yıllarda dünya çapında artarak yaşadığımız kuraklık, orman yangını, sel ve hava kirliliği nedeniyle insanlığın büyük bir kısmı gidişatın iyi olmadığını görebiliyor.

ÇEVRE, EKONOMİK BÜYÜME VE SOSYAL GELİŞİM

Akla ilk çevre geliyor olsa da sürdürülebilirlik çok boyutlu ve bütünsel olarak ele alınması gereken bir konu. Sürdürülebilirliğin üç temel bileşeni arasında çevre korumanın yanı sıra ekonomik büyüme ve sosyal gelişim de yer alıyor. Aslında işin özünü şöyle ifade edebiliriz: Sürdürülebilirlik gelecek nesillere güzel bir dünya bırakabilmektir. Bir başka deyişle sürdürülebilirlik, kaynaklarımızı geri dönüşü olmaksızın tüketmeden, insani değerlerimizi yitirmeden, toplumları geliştirerek bırakabileceğimiz mirasımızdır.

Peki, sürdürülebilirliğin gereklerini yerine getirmek yalnızca kamu kurumlarının görevi midir? Elbette, hayır. İş dünyasına, her ölçekten şirketlere bu alanda önemli görevler düşüyor. Günümüzde şirketlerin temel varlık nedenleri yalnızca mal ve hizmet üretmekle sınırlı değil. Aynı zamanda şirketlerin kendileri, paydaşları ve toplum için değer yaratma amacı da ön plana çıkıyor. Sorumlu ve sürdürülebilir yöne-

tim anlayışı, şirketlerin gücünün sorumlu kullanımı ve bütünlük bir yaklaşım temelinde tüm paydaşlar için değer yaratıyor.

GÜNÜMÜZ ŞİRKETLERİNİN YAPISI

Şirketler günümüzde tüm faaliyetlerinde; doğal ve sosyal çevresi ile uyum içinde olan, çevre üzerindeki etkisini asgari düzeyde tutarak kaynaklarını verimli kullanan, etik çalışan, adil rekabet koşullarına uyan ve yolsuzlukla mücadele eden, tüm paydaşlarıyla ilişkilerini, dürüstlük ve hesap verebilirlik temelinde, etkin ve şeffaf bir iletişimle yürüten yapılar olmak zorunda.

Peki, sürdürülebilirliğin gereklerini yerine getirmek yalnızca iş dünyasının görevi midir? Bu sorunun yanıtı da hayır. Toplumunu oluşturan bireyler olarak hepimize tek tek görev düşüyor. Çalıştığımız iş yerinde, günlük yaşam tarzımızda, yaptığımız tüketimde, kısaca attığımız her adımda sürdürülebilirlik açısından yarattığımız etkiyi düşünmemiz gerekiyor. Yaşamlarımızı bu etkiyi asgari düzeye çekmek üzere düzenlemek zorundayız.

Z KUŞAĞI, ŞİRKETLERİN “İYİ İŞLER” YAPMASINI BEKLİYOR

Yaşanan olumlu gelişmeler var. Tüketici bilincinin ve farkındalığının arttığı görülüyor. Beş ülkede 20.000 yetişkin tüketicinin satın alım alışkanlıklarını anlamak için yapılan bir araştırmaya göre, tüketicilerin %33'ü marka tercihleri sırasında sosyal ve çevresel etkisi olan, sürdürülebilirliğe önem veren markaları

tercih ettiklerini belirtiyor. Nielsen tarafından yapılan global bir araştırmaya göre, tüketiciler şirketlerin daha iyi bir dünya yaratmak ve sosyal sorunlara çözüm bulmak için çalışmalarını gerektiğine inandıklarını söylüyor ve şirketlerden hem şeffaf hem açık olmasını bekliyor. Z kuşağı, şirketlerin "iyi işler" yapmasını beklediğini, yalnızca kâr eden, diğer konulara duyarlı şirketlerin ürün ve hizmetlerinden yararlanmayacaklarını belirtiyor. Yeni nesil, topluma geri dönüşü önemsiyor; bunu zamanlarını ya da paralarını vererek yapabileceklerini, gönüllü olarak çalışabileceklerini söylüyor. Çalışanlar ise şirketlerinin fark ve değer yaratan, gerçek bir soruna çözüm aramasından memnun oluyor. Ve çözümün bir parçası olmak istiyor.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE KADIN

Sürdürülebilirlik kapsamında çözüm bekleyen birçok sorun var ama bana göre, bu sorunların ilk sıraların-

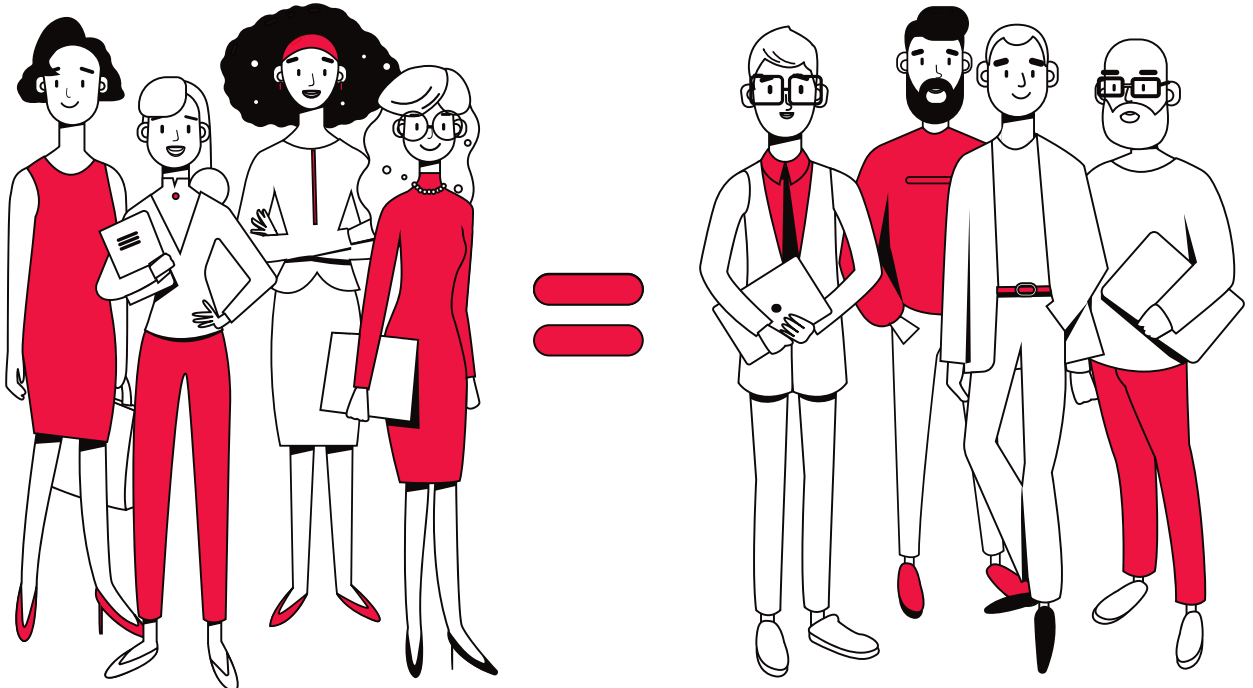
"Kadına eşit hakların sağlanmadığı hiçbir ülke ve hiçbir ekonominin sürdürülebilir kalkınma potansiyeline erişemeyeceği bir gerçek. Sürdürülebilir kalkınma ancak ve ancak kadınların güçlenmesi, ekonomiye aktif ve eşit katılımları ile mümkün"

da toplumsal cinsiyet eşitliği yer alıyor. Bilindiği gibi, Birleşmiş Milletler ülkelerin 2030 yılına dek ulaşması gereken Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni belirledi. 17 Hedef var ve beşincisi toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını güçlendirmek.

17 hedef üç ana soruna çözüm bulmak için belirlendi. Bunlardan biri eşitsizlikle mücadele, diğeri çevreyi koruma ve üçüncüsü de yoksullukla mücadele. Aslında ülkeler beşinci hedefe ulaşabilirse diğer 16 hedefe de ulaşılabilir. Kadına eşit hakların sağlanmadığı hiçbir ülke ve hiçbir ekonominin sürdürülebilir kalkınma potansiyeline erişemeyeceği bir gerçek. Sürdürülebilir kalkınma ancak ve ancak kadınların güçlenmesi, ekonomiye aktif ve eşit katılımları ile mümkün.

KAGİDER kadın girişimciliğinin yaygınlaşması ve kadının güçlendirilmesi için mücadele ediyor. Sosyal dönüşüm, yeşil dönüşüm, dijital dönüşüm ve fırsat eşitliği gibi tüm boyutları ile sürdürülebilir bir dünya için çalışıyoruz. Bu yönde çalışmaya kararlılıkla devam edeceğiz.

Yeni sayısıyla 100'üncü kez yayınlanacak olan #ekoIQ dergisini ayrıca kutlamayı istiyorum. Sürdürülebilirlik ve çevre konusunda önemli bir boşluğu dolduran, ciddi bir görüş alışverişi ve bilgi platformuna dönüşen #ekoIQ'nun başarılarının devamını diliyorum. #

“Muhasebe ve Finans Profesyonelleri Net Sıfıra Dair Risk ve Fırsatları Yönetebilmeli”

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de finansal ve düzenleyici yeniliklere hakim, iklim değişikliği ve net sıfıra dair risk ve fırsatların yönetimi hakkında bilgili, kurumlarının bu konulara dair karşılaştırılabilir, tutarlı bilgileri raporlayıp yatırımcılara paylaşabilecek tam donanımlı finans ve muhasebe profesyonellerine ihtiyacın arttığını vurgulayan ACCA Türkiye (Fermanlı Ruhsatlı Muhasebeciler Birliği), Azerbaycan, Gürcistan ve Afganistan Bölge Başkanı Filiz Demiröz, muhasebe ve finans profesyonellerinin oluşturacağı iklim finansmanı iş modellerinin, iklim teknolojisi yatırımını içermesi gerektiğinin altını çiziyor.

 Barış DOĞRU

Muhasebe ve muhasebecilik mesleğinin, dışardan bakıldığında sürdürülebilirlikle nasıl bir bağlantısı olduğu konusu kafa karıştırabilir. Para hesabı yapmanın, çevresel konularla çelişik olduğuna dair bir geleneksel bakış açısı var. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

İklim gündemi, önümüzdeki on yıllık dönemde iş dünyasını yeniden tanımlayacak. Hükümetlerin yanı sıra hayatlarına ve yaşam tarzlarına yönelik ciddi tehditlerle karşı karşıya kalan toplumlar, artık iklim değişikliğini soyut bir olay olarak görmüyor ve harekete geçilmesini talep ediyor. Hükümetler ve

uluslararası kamuoyuna ilaveten, yatırım sektörü, kurumsal değer yaratma ve risk azaltma süreçlerinde ESG (çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim) faktörlerinin rolüne ve önemine giderek daha fazla odaklanmakta ve işletmelerin iklim değişikliği ve çevre sorunları konusunda daha tutarlı ve sağlam raporlama yapmalarını talep etmektedir. Bu sebeplerden dolayı, önümüzdeki **3 ila 5** yıl arasında işletmelerin iklim gündemlerini hayat geçirebilmeleri için, iklim veri analizi, iklim raporlaması, iklim değişikliği risklerine uyum, iklim finansmanı, iklim ile ilgili yenilik ve ticari fırsatlar, iklim risk yönetimi

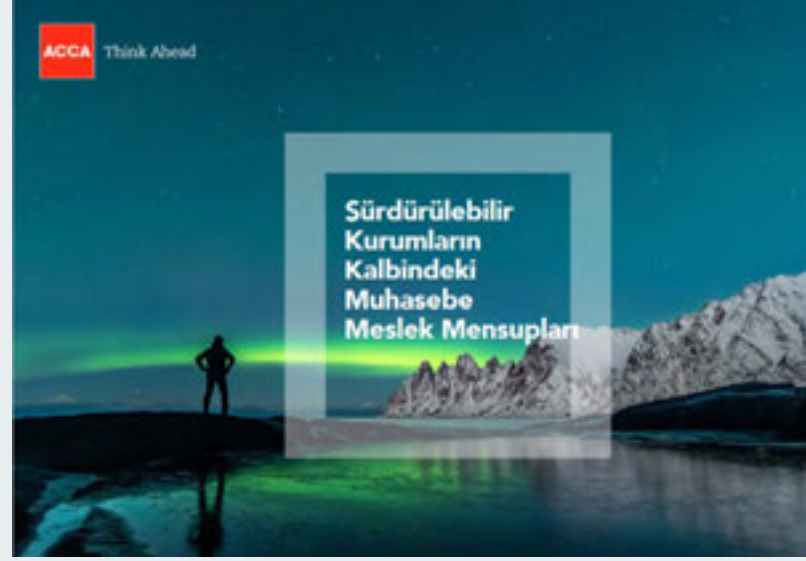
konu başlıklarına odaklanmaları gerekecektir. Öte yandan, iyi yönetilen işletmeler, sürdürülebilir olmayan varlıkların tükendiğini ve sürdürülebilir olmayan uygulamaların dezavantajlarını kabul etmekte. Doğaya olan bağımlılıklarını anlayan şirketlerin, çoğu durumda finansal olarak emsallerinden daha iyi performans gösterdiği de çeşitli araştırmalar tarafından ispatlanmakta.

Küresel muhasebe ve finans meslek kuruluşu olarak, muhasebe ve finans profesyonellerinin, gerçek, etkili bir değişim yapmak ve sosyal açıdan daha adil ve çevreye duyarlı ekonomilerin merkezinde yer almak için benzersiz bir konumda olduğuna inanmaktayız. Zira, muhasebe ve finans profesyonelleri, CO₂ emisyonlarının raporlanmasından sosyal etkinin ölçülmesine sağlam ve karşılaştırılabilir daha geniş raporlama mekanizmaları oluşturmada öncülük edebilecek mesleki becerileri olan, finansal olmayan bilgileri ölçmek, izlemek ve raporlamak için bir dizi faydalı çerçeveye sahip, çok yönlü, veriye dayalı görüş ve mesleki muhakeme gücüne sahip profesyoneller olarak işletmelerin iklim gündeminde kritik role sahip profesyonellerdir.

Küresel finans ve muhasebe meslek kuruluşu ACCA (Fermanlı Ruhsatlı Muhasebeciler Birliği) sürdürülebilirlik konusunda son süreçte gerçekten dikkat çekici çalışmalar yapıyor. En son Türkiye'nin de içinde yer aldığı yeni bir küresel araştırma raporu yayınladınız. Bize biraz bu çalışma ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

ACCA'nın merkezi Londra'da bulunan, mesleki araştırma ve yayınlar yapan departmanı [Professional Insights](#), her sene sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği konularını da içeren muhasebe, finans ve yönetim alanlarını ilgilendiren güncel konular hakkında öne çıkan gelişmeler ve trendlere dair küresel araştırmaları uluslararası kamuoyunun dikkatine sunmakta.

Küresel anket çalışmasını geçtiğimiz yıl yaz aylarında gerçekleştirdiğimiz "[İklim Eylemi ve Muhasebe Mesleği: Sürdürülebilir Bir Gelecek İnşa Etmek](#)" isimli küresel araştırma raporumuzu COP26 Kon-

"Muhasebe ve finans profesyonellerinin, CO₂ emisyonlarının raporlanmasından sosyal etkinin ölçülmesine sağlam ve karşılaştırılabilir daha geniş raporlama mekanizmaları oluşturmada öncülük edebilmesi lazım"

feransı'na verdiğimiz destek kapsamında gerçekleştirdik. Tüm dünyada 4000'den fazla muhasebe ve finans profesyonelinin görüşlerini paylaştığı küresel araştırmamızın sonuçlarını COP26 zirvesinden önce paylaştık.

Raporumuzda öncelikle, işletmelerin neden iklim konusunda eyleme geçmeleri, Net Sıfır planlarını etkili bir şekilde oluşturmak için nasıl değişmeleri ve Net Sıfır planlarını şekillendirmeye yardımcı olmak için muhasebe ve finans ekipleri ile profesyonellerinin nasıl harekete geçmeleri gerektiğini ele aldık. Araştırmada aynı zamanda iklim gündemiyle ilgili hükümetlere, işletmelere ve tabii ki muhasebe ve finans profesyonellerine önerilerde bulunduk.

Bu araştırmayla ilgili Türkiye verilerinin hazırlanması için de çalıştınız. Türkiye için sonuçlar ne durumda?

ACCA Türkiye olarak, bu küresel rapor kapsamında gerçekleşen anket çalışmasının Türkiye verilerini toplamak için **Yatırımcı İlişkileri Derneği TÜYİD**

ile birlikte çalıştık. Çalışmanın öne çıkan noktaları şöyle:

Dünya genelinde araştırmada görüşlerini paylaşan katılımcıların **%75'i** muhasebe ve finans ekiplerinin iklim değişikliğiyle mücadelede kuruluşlarını desteklemek üzere ilgili süreçlere dahil olmasının önemli olduğunu belirtmektedir.

Hem globalde hem de Türkiye'de katılımcıların **%29'u** iklim değişikliği hususlarının finansal karar vermede önemli bir rol oynadığı görüşünde. Globaldeki katılımcıların sadece **%15'i**, Türkiye'dekilerin ise **%21'i** kuruluşlarının **2050** yılına kadar **net sıfır olmaya uyumlu hedefler** belirlediğini söylüyor.

Net Sıfır hedefine ulaşması konusunda işletmenizi nasıl desteklemek istersiniz sorusuna global katılımcılar sırasıyla en çok iklim risk yönetimi, iklimle ilgili yenilik ve ticari fırsatlar ve iklim finansmanı alanlarında işletmelerine destek vermeyi tercih ettiklerini, Türkiye'deki katılımcılar ise sırasıyla iklim raporlaması, iklim veri analizi ve iklim değişikliği risk-

lerine uyum konularında destek olmayı tercih ettiklerini ifade ediyor.

Önümüzdeki **3-5 yıl içinde** globaldeki katılımcılar sırasıyla en çok iklim risk yönetimi, iklimle ilgili yenilik ve ticari fırsatlar ile iklim finansmanı alanlarında yardım edebileceklerini, Türkiye'deki katılımcılar ise iklim değişikliği risklerine uyum, iklim raporlaması ve iklimle ilgili yenilik ve ticari fırsatlar ile ilgili alanlarda görev alacaklarını ön görüyor.

Globaldeki katılımcıların yalnızca **%23'ü**, Türkiye'dekilerin ise **%40'ı** iklim açısından temel

performans göstergelerini iş stratejilerine ve/veya risk çerçevelerine entegre edildiğini ifade etmiş.

İklim değişikliği konusunda kuruluşları desteklemek için gerekli bilgiye sahibi olduğunu düşünen muhasebe ve finans profesyonellerinin oranı globalde **%57**, Türkiye'de ise **%65**.

Cinsiyet eşitliği ve kadınların sorunları üzerinde de hassasiyetle durduğunuz ve konuyu hem kendi mesleki alanınıza hem de küresel iklim değişikliğine bağladığınızı biliyoruz. Toplumsal cinsiyet konusunda neler yapıyorsunuz, neler düşünüyorsunuz özellikle de kendi meslektaşlarınız bağlamında?

Herkese fırsat eşitliği kurucu ilkemiz uyarınca kurulduğumuz **1904** yılından itibaren cinsiyet, renk, dil, din, ırk, milliyet ayrımı yapmadan muhasebe, finans ve yönetim alanlarında prestijli ve uluslararası kabul gören bir kariyer yapmak isteyen ve uygulama becerisine, yeteneğe ve azme sahip kişileri yetiştirmektediriz.

1909 yılında ACCA üyeliğine alınan ilk kadın olan **Ethel Ayres Purdie**, bu üyelik ile dünyada muhasebe meslek kuruluşlarına kabul edilen ilk kadın muhasebe meslek mensubu oldu. Ethel'in elde ettiği bu başarı, kadın muhasebeciler için birçok çalışmaya da öncülük ederken ACCA'nın de cinsiyet eşitliğini sağlamış bir kurum olmasında önemli bir başlangıç noktası olduğuna inanıyoruz. ACCA'nın hem küresel bir muhase-

"ACCA Türkiye olarak, bu küresel rapor kapsamında gerçekleşen anket çalışmasının Türkiye verilerini toplamak için Yatırımcı İlişkileri Derneği TÜYİD ile birlikte çalıştığımız araştırmaya göre; dünya genelinde araştırmada görüşlerini paylaşan katılımcıların %75'i muhasebe ve finans ekiplerinin iklim değişikliğiyle mücadelede kuruluşlarını desteklemek üzere ilgili süreçlere dahil olmasının önemli olduğunu belirtmektedir."

be ve finans meslek kuruluşu olarak hem de işveren olarak cinsiyet eşitliğini sağladığını birkaç veri ile açıklamak isterim. ACCA'nın **yarım milyondan fazla** olan adaylarının **%56'sı, 233.000** üyesinin **%46'sı** kadındır. ACCA'nın tüm dünyada **52** ülkedeki **110** ofiste ve temsilcilikte çalışan **1.400'den fazla** çalışanın **%61'i** kadın çalışanlardan oluşuyor. ACCA, yönetici ve karar alma mekanizmalarında da önemli bölgesel ve uluslararası roller üstlenen kadın çalışanları ile birçok ilki gerçekleştirmiş bir kuruluş: ACCA genelindeki yönetici/liderlik pozisyonlarının **%45'inde** kadın liderler yer alıyor. ACCA'nın Yönetim Kurulu'nun **6** üyesinden **4'ü** kadın yöneticilerden oluşurken, 42 üyeden oluşan ACCA Konseyi'nde **24** kadın üye ile **%59** oranında kadın üye temsili bulunuyor. **9** kişilik ACCA Konsey Yönetim Kurulu'nda da **5** kadın üye ile **%56** oranında kadın üye temsili bulunuyor. Son olarak, ACCA tarihinde **5** kadın başkan ve **2008** yılından beri görevini başarıyla sürdüren **Helen Brand** ile birlikte **2** kadın İcra Başkanı görev aldı.

“ACCA, yönetici ve karar alma mekanizmalarında da önemli bölgesel ve uluslararası roller üstlenen kadın çalışanları ile birçok ilki gerçekleştirmiş bir kuruluş: ACCA genelindeki yönetici/liderlik pozisyonlarının %45'inde kadın liderler yer alıyor.”

ACCA Türkiye yöneticisi olarak, geçtiğimiz günlerde Londra'da düzenlenen “İngiltere- Türkiye Yeşil Finansman Konferansı”na da katıldınız. Bize biraz toplantının gündemi ve oradaki tartışmalar konusunda bilgi verebilir misiniz?

Türkiye ve İngiltere COP26 hedefleriyle paralel şekilde Türkiye'de yeşil finans ekosisteminin geliştirilmesini desteklemek için **17 Mart** tarihinde Londra'nın tarihi finans merkezi **City of London**'daki Mansion House'ta **“İngiltere-Türkiye Yeşil Finansman Konferansı”**nı düzenlendi.

Hem Türkiye hem de Birleşik Krallık'tan üst düzey hükümet yetkilileri, yatırımcılar, şirketler, politika yapımcıları ve iş insanı derneklerinin katılım gösterdiği Konferans bünyesinde gerçekleştirilen panellerde, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum için geliştirilebilecek finansman araçlarından, Türkiye'nin yeşil dönüşüm projeleri ve programları için finansman imkanlarına kadar pek çok farklı konu ele alındı.

Sponsorlarından biri olduğumuz İngiltere-Türkiye Yeşil Finansman Konferansı'nda **ACCA'nın Sürdürülebilirlik Başkanı Emmeline Skelton**, **“Yeşil Finansın Yaygınlaştırılması: Düzenleyici En İyi Uygulamalar” (Mainstreaming Green Finance: Regulatory Best Practice)** panelini yönetti.

İngiltere-Türkiye Yeşil Finansman Konferansı'nda, iklim değişikliği ve net sıfıra yolculuk hikayesinin kurumların stratejik planlama ve risk yönetimi süreçlerinin bir parçası olarak kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğinin altı çizildi. Konferansta ayrıca iklim değişikliğinin fiziki etkilerinin şu anda Türkiye'de görülmekte olduğuna dikkat çekilerek, **Dünya Bankası'ndan alınacak 3.2 milyar Dolar**

tutarındaki kredi başta olmak üzere, iklim finansmanına yapılan yatırımların, iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini azaltmak ve uyarlamak için kullanılmasının önemi vurgulandı. Konferansta iklim değişikliği ve net sifıra yolculuğun, önümüzdeki on yıllarda Türkiye de dahil olmak üzere tüm ülke ekonomilerine önemli maliyetler getirirken, orta veya uzun vadede ekonomi genelinde kuruluşlar için de önemli riskler ve fırsatlar oluşturacağına da dikkat çekildi. Yeşil tahviller, karbon fiyatlandırması ve karbon sınırı ayarlama mekanizmaları gibi finansal ve düzenleyici yeniliklerin, **2050** yılına kadar net sifıra giden yolda davranışların belirlenmesinde önemli bir rol oynayacak olması da Konferansta öne çıkan hususlardan biri oldu.

Konferansta ele alınan konular ışığında biz de, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bütün bu finansal ve düzenleyici yeniliklere hakim, iklim değişikliği ve net sifıra dair risk ve fırsatların yönetimi hakkında bilgili, kurumlarının bu konulara dair karşılaştırılabilir, tutarlı bilgileri raporlayıp yatırımcılara paylaşabilecek tam donanımlı finans ve muhasebe profesyonellerine ihtiyacın artacağına ve muhasebe ve finans profesyonellerinin oluşturacağı iklim finansmanı iş modellerinin, iklim teknolojisi yatırımını içermesi gerektiğinin altını çizmek istiyoruz.

Ekleme, vurgulamak istedikleriniz?

İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilirlik konuları, **ACCA** için olmazsa olmaz gündem konularıdır. **ACCA**’ın tüm değerleri, amacı ve stratejisi **BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları** ile yakından

“İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilirlik konuları, ACCA için olmazsa olmaz gündem konularıdır. ACCA’ın tüm değerleri, amacı ve stratejisi BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile yakından ilişkilidir”

ilişkilidir. ACCA, **Aralık 2020** tarihinde Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına olan taahhütlerini uluslararası kamuoyu ile paylaştı. **2030**’a kadar net sıfır karbon hedefine ulaşmayı veya diğer bir tabirle **Net Sıfır** olmayı taahhüt ettik.

İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilirlik konuları hakkında **ACCA** olarak aday ve üyelerimize ihtiyaçları olan mesleki ve teknik eğitim ve desteği sağlarken, bu alanda bilgi ve becerilerini geliştirmek isteyen herkese sertifika programlarımızla yetkinlik oluşturmak konusunda destek oluyoruz. **ACCA Ruhsat yolculuğunda** sürdürülebilirlik, yeşil finans, biyoçeşitlilik etkisi, paydaş raporlaması, hukuki riskler ve risk yönetimi, çevre vergileri hakkında değerlendirme, karbon varlıklarına ilişkin finansal raporlamalar,

entegre raporlama, yeni iş modelleri, döngüsel ekonomi kapsamlı olarak yer almakta. ACCA Ruhsatı’na ilaveten **Sürdürülebilirlik** ve **Entegre Raporlama** Sertifika Programları, **ACCA Sürdürülebilirlik Bilgi Sayfası** ve küresel çapta gerçekleştirdiğimiz ve sektöre yön veren araştırmalarımız ile aday ve üyelerimize ve tüm finans ve muhasebe profesyonellerine iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilirlik konularında ihtiyaçları olan mesleki ve teknik eğitim ve desteği sağlıyoruz. **ACCA** üye ve adaylarının, sürdürülebilirlik, iklim değişikliği ile mücadele ve yeşil finansa dair güncel mesleki bilgi, beceri ve deneyimleri ile ülkemiz ve dünya ekonomisinin ve iş dünyasının yeşil dönüşümü, yeşil kalkınması ve yeşil finansmanın gelişiminin hızlandırılmasında önemli rollerde yer alacaklarına inanıyoruz. #

“Kaynakların Doğru ve Adil Kullanımı ile SKA’lar Hayat Bulabilir”

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (BM SDSN) Türkiye Direktörü Dr. Tamer Atabarut ve Koordinatörü Bahar Özay, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın (SKA) işaret ettiği sorunların çözümünde ve ilerleme kaydedilmesinde mali anlamda küresel bir dayanışmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtiyorlar. Dr. Atabarut ve Özay'a göre “Sağlanacak finansman mekanizmalarının herkes için kaliteli eğitimi, evrensel sağlık imkanını, temiz enerji ve sanayiye, sürdürülebilir tarım ve arazi kullanımını, sürdürülebilir kentsel altyapıya ve dijital teknolojilere evrensel erişimi destekleyecek nitelikte olması önemli.”

 BuLut BAGATIR

İklim krizi gibi bir sorunumuz var ki BM'nin belirlediği tüm hedeflere ulaşılmasını, kapsamı ve etkisi nedeniyle daha da zor hale getirmesi bekleniyor. Bunu da göz önüne alırsak 17 Amaç'a mevcut politikalar ve eylemler çerçevesinde küreselde ve yerelde 2030'a dek ulaşılabilmesi mümkün görünüyor mu?

Sorunuza yanıt vermeden önce derginizle ilgili bir paylaşımında bulunmayı istiyoruz. 2010'dan bu yana birçok zorluğun üstesinden gelerek disiplinli, kaliteli ve ahlaki bir duruş içinde uzun soluklu bir çalışmayı gerçekleştirmek ve sürdürmek oldukça zor. Bu çerçevede tarafsız ve güvenilir bir yayıncılık anlayışı ile küresel, ulusal ve yerel sürdürülebilirlik gündemini okuyucu ile buluşturan ve Türkiye'de sürdürülebi-

lirlik kültürünün gelişmesine katkı sağlayan #eko-iq'nun 100. sayısını tebrik ediyor ve başarılı çalışmalarınızın devamını diliyoruz.

SDSN olarak 2015'ten bu yana ülkelerin sürdürülebilirlik performanslarını yakından izlediğimiz [SKA Raporumuzun 2021](#) bulguları ile bu soruya yanıt vermeyi isteriz: Raporla BM 2030 Gündemi için Küresel Amaçlar'daki ilerlemeyi **SKA Endeksi ve Gösterge Tabloları** ile izlemekteyiz. 2021 Raporu, 2015 yılında kabulünden bu yana SKA'da ilk kez 2020 yılında genel bir gerileme kaydedildiğini ortaya koyuyor. Dolayısıyla iklim krizinin yanı sıra Covid-19 pandemisi, yalnızca küresel bir sağlık acil durumu değil, aynı zamanda bir sürdürülebilir kalkınma krizi yaratmış ve SKA'larının gerçekleşmesine engel olmuş du-

rumda. Amaçlarda yeniden ilerlemenin sağlanması için özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki finansman gereksinimi önemli bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Amaçların işaret ettiği sorunların çözümünde ve ilerleme kaydedilmesinde mali anlamda küresel bir dayanışmaya ihtiyaç duyuluyor. Gelişmiş ülkelerin ve çok taraflı kalkınma bankalarının bu konuda daha etkin çalışması gerekiyor. Sağlanacak finansman mekanizmalarının herkes için kaliteli eğitimi, evrensel sağlık imkanını, temiz enerji ve sanayiye, sürdürülebilir tarım ve arazi kullanımını, sürdürülebilir kentsel altyapıya ve dijital teknolojilere evrensel erişimi destekleyecek nitelikte olması önemli. Kaynakların doğru kullanımı, ihtiyaç sahiplerine adil ulaşması, eğitim ve sağlık krizlerinin çözülmesi, Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının hızlanması ve etkin işbirliği ile SKA'ların gerçekleşmesinin mümkün olacağına inanıyoruz.

Covid-19 gibi tüm hayatı durduran bir pandemi ile karşılaştık. Pandeminin sağlık krizinin yanında sürdürülebilir kalkınma krizine de neden olduğunu belirttiniz. Pandemi yavaş yavaş sona gelirken hep ifade edildiği gibi bu dönemden yeterince ders çıkarıldığını söyleyebilir miyiz?

Covid-19 pandemisi insanlığa iklim krizinin küçük ve ani bir provasını yaşattı. Hayat bir anda herkes için

durdu. Üretim ve bir kısım tüketim faaliyetlerinin askıya alınması İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en büyük ekonomik krize neden oldu. Pandemi süreci, insanlığa yaşadığı sistemi sorgulatırken kurumlara ve bireylere "sürdürülebilir bir sisteme" ve "sürdürülebilir bir yaşama" sahip olmanın ekonomik ve hayati önemini hatırlattı. Zorda kalınca yaşam tarzının değişebileceğini deneyimledik. Pandemi süresinde kaynakların etkin kullanımının önemi de anlaşıldı. Küresel ölçekte yaşanan sağlık ve ekonomik kayıplar, yaşadığımız sistemin sürdürülebilir olması için ciddi bir reforma ihtiyacımız olduğunu ortaya koydu. Belki de yaşanan birçok trajedinin yanı sıra pandeminin faydası, tüm dünyada ülkelerin, kurumların ve bireylerin, sürdürülebilir ve sağlıklı bir dünya düzeni için daha etkin ve dayanışma içinde çalışmalarını gerektiğini fark etmeleri oldu. Uluslararası birçok kurum sürdürülebilir bir dünya ve sürdürülebilir bir yaşam için yok etmek yerine doğayı iyileştirmek ve doğa ile barışmak gerektiğini daha fazla söylemeye, ayrıca çevresel, sosyal ve yönetim değerlerine vurgu yapmaya başladı.

Pandeminin fark ettirdiği riskler ve tehditler, özellikle finans sektörü tarafından daha ciddi olarak değerlendirilmeye başlandı. İklim krizinin ülke ekonomileri için taşıdığı doğrudan ve dolaylı riskler; devletlerin maliye ve finans otoritelerinin, merkez bankaları-

"Pandemi, sağlıklı bir dünyada yaşamın sürdürülebilirliği için finansmanın önemini ortaya çıkardı. Finans sektöründe pandemi ile birlikte risk ve tehdit algısında bir değişiklik meydana geldi"

nın ve bankacılık- sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumların ve varlık yöneticilerinin giderek daha önemsendiği bir konu haline geldi. Dünyanın en büyük 500 varlık yöneticisi şirketlerinin fonları 100 trilyon doları aştı; yöneticilerin %88'inin "sürdürülebilir yatırım odağı" arttı. Pandemi iş modellerine bakış açısının değişmesine neden oldu. Pandemi ile birlikte SKA'ları temeline alan sürdürülebilir finans ve iş modelleri dile getirilmeye başlandı. Kurumların en uygun maliyetle finansman temin edebilmeleri için çevresel, sosyal ve yönetişimsel eksenlerde daha sürdürülebilir uygulamalar gerçekleştirmelerinin önemi benimsendi. Yaşadığımız sağlık krizinden ders çıkaran ülkelerin, şehirlerin, şirketlerin, STK'ların, akademi camiasının daha paylaşımcı hareket ettiklerini ve sürdürülebilirliğe dair çalışmalarını hızlandırdıklarını görüyoruz.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) son raporuna göre zaman tükenirken finansman akışını güçlendirmek için acil müdahale gerekiyor. Lakin ülkeler söz verdikleri yılda 100 milyar dolarlık finansmanı dahi bir araya getiremedi. Sürdürülebilir kalkınma finansmanının küresel amaçlara ulaşmada halihazırdaki akışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

SKA 2021 Raporumuz, ülkeler tarafından SKA'ların gerçekleşmesine yönelik yürütülen çalışmaların henüz istenilen seviyede olmadığını ortaya koyuyor. Rapor, pandemiden çıkışın yanı sıra iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik krizi gibi küresel zorlukların aşılması için mali imkanların etkin kullanılması gerektiğine ve bunun için çok taraflı güçlü bir sistemin yapılması gerektiğine dikkat çekiyor. Aslında bundan 13 yıl önce 2009 Kopenhag İklim Zirvesi'nde gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere 2020'den itibaren iklim değişikliği ile mücadele için her yıl 100 milyar dolar vermeyi taahhüt etmişti. Ancak bu rakam 30 Mart 2022 itibarıyla hâlâ yalnızca 10,2

milyar dolar civarında. Pandemi, sağlıklı bir dünyada yaşamın sürdürülebilirliği için finansmanın önemini ortaya çıkardı. Finans sektöründe pandemi ile birlikte risk ve tehdit algısında bir değişiklik meydana geldi. İklim tehdidinden çok iklim değişikliğine bağlı doğrudan ve dolaylı ekonomik riskler, finans dünyasında faaliyet gösteren kurumların ve yatırımcıların önemsendiği bir konu haline aldı. Yanı sıra Dünya Bankası ve Avrupa Merkez Bankası gibi büyük finans kuruluşları sürdürülebilir finans ve iklim değişikliğiyle mücadelede önemli kararlar aldı. Dünya Bankası'nın 2020'de gerçekleştirdiği 21,4 milyar dolar finansman desteğinin içerisine karbonsuzlaştırma ve dayanıklılık gibi iklim konuları dahil oldu. Avrupa Merkez Bankası, 1 Ocak 2021 itibarıyla sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda ihraç edilmiş tahvilleri teminat olarak kabul edeceğini ve bir iklim değişikliği merkezi kuracağını açıkladı. Özel sektörde de kaynakların iklim risklerini dikkate alan yatırımlara yönelme eğilimi gözlemleniyor. Dünyanın en büyük varlık yöneticisi Blackrock, iklim değişikliğinin yatırım stratejisinin merkezinde olacağını, gelirlerinin %25'inden fazlasını termal kömürden elde eden şirketlere yatırım yapmayacağını açıkladı. BNP Paribas'ın ve Norveç'in 1 trilyon dolar tutarındaki varlık fonunun da benzer açıklamaları oldu. Goldman Sachs, önümüzdeki 10 yılda sürdürülebilir finansman için 750 milyar dolar ayıracağını açıkladı. Bank of America düşük karbonlu, sürdürülebilir bir ekonomiye geçişi hızlandırmak için Çevresel İş Girişimi kapsamında da 2030 yılına dek 1 trilyon doları harekete geçir-

me hedefini duyurdu. Banka 2019'da ilan ettiği 2030 yılına dek 300 milyar dolar tutarında sürdürülebilir yatırım hedefini 1,5 trilyon dolara yükseltti. Dolayısıyla Yeşil İklim Fonu gibi mekanizmalar ile verilen sözler tutulmasa da Covid-19 ile birlikte birçok ülkede ekonomik dengelerin bozulmasıyla yatırımcılarda finansal getiriden ziyade toplumsal ve çevresel ihtiyaçları da dikkate alarak yatırım yapma eğilimi arttı. Kaynaklar, SKA'ları temeline

"SKA 2021 Raporumuz, pandemiden çıkışın yanı sıra iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik krizi gibi küresel zorlukların aşılması için mali imkanların etkin kullanılması gerektiğine ve bunun için çok taraflı güçlü bir sistemin yapılması gerektiğine dikkat çekiyor"

“Ekonomi ve enerji politikalarının iklim krizinin önceliklerine göre değiştirilmesi için hep birlikte çalışmamız, kamuya yol göstermemiz ve destek olmamız lazım. STK’ların, yerel yönetimlerin, iş dünyasının, üniversitelerin bu süreçte etkin bir şekilde rol alması gerek”

alan, iklim risklerini gözeterek sürdürülebilir finans ve iş modellerine yönelmeye başladı. Finans sektörü Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na erişebilmek için gerekli dönüşümü sağlayacak önemli bir aktör olarak ortaya çıktı.

Türkiye’de iklim eylemi Paris Anlaşması’nın onaylanması ve 2053 net sıfır hedefi planıyla bir ivme kazandı. Önümüzde İklim Kanunu, yeni NDC hazırlanması, 2053 net sıfır planının ayrıntılarının belirlenmesi gibi önemli bir iklim politikası yolculuğu bulunuyor. Bu yolculuğun arzu edilen bir şekilde sonlanması için neler yapılmalı?

Başarılı bir iklim eylemi, toplumun tüm kesimlerinin, devletin tüm organlarının, yani tüm paydaşların koordinasyon içinde çalışmasına bağlı. Bu çerçevede Türkiye’de iklim politikasına yön veren Bakanlık olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın, aktörlere doğru ve yararlı bilgiler sağlaması, onların birikiminden yararlanması ve halkın farkındalığını artırmak için paydaşlar ile birlikte çalışması gerek. Türkiye’nin 2053 net sıfır hedefi ile uyumlu bir Ulusal Katkı Beyanı, mutlak azaltım hedefi ve kömürden çıkış takvimi belirlemesi gerekiyor. Ekonomi ve enerji politikalarının iklim krizinin önceliklerine göre değiştirilmesi için hep birlikte çalışmamız, kamuya yol göstermemiz ve destek olmamız lazım. STK’ların, yerel yönetimlerin, iş dünyasının, üniversitelerin bu

süreçte etkin bir şekilde rol alması gerek. Türkiye’nin gündemi hızla yön değiştirebiliyor. Ancak kararlı bir tutum ile politikacılarımızın dikkatini iklim konusunun aciliyetine çekmemiz gerek. İklim Kanunu, Su Kanunu gibi yasaların, regülasyonların ve düzenlemelerin yapılmasını sağlamamız lazım.

Burada dikkat çekmek istediğimiz çok önemli bir nokta ise eğitim sistemimiz. Okul öncesinden başlayarak ilköğretim, ortaöğretim ve lise eğitim müfredatımızı 21. yüzyılın gereksinimlerine göre gözden geçirmemiz gerekiyor. Üniversitelerimizde sürdürülebilirlik konuları gerek eğitim gerek araştırma alanında ele alınmalı ve öğrencilere çözümün birer parçası olmaları için aktif rol verilmesi gerekiyor. Yetişmekte olan genç nesillerin, ekonomik büyüme ile sosyal katılımı ve çevresel sürdürülebilirliği bir arada yürütebilmeyi öğrenmesi; doğamıza zarar vermeden, sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilecek yaratıcı ve yenilikçi çözümleri çok erken yaşlarda düşünmeye başlaması toplumumuzun sağlıklı ve sürdürülebilir geleceği için büyük önem taşıyor.

Doğa ve sürdürülebilirlik kavramlarını içselleştiren çocuklarımız ve gençlerimiz, yakın gelecekte, düşünceleri, buluşları ve uygulamaları ile Türkiye’nin iklim hedeflerini ve SKA’ları gerçekleştirmesine ve dünyanın sürdürülebilirliğine önemli bir katkı sunacaktır. Dolayısıyla 30 yıl sonrasının vizyonunu çizerken 30 yıl içinde bu vizyonun ve politikaların uygulayıcıları ve yöneticileri olacak çocuklarımıza ve gençlerimize

iklim ve sürdürülebilirlik sorunlarına çözüm üretebilecekleri bir bakış açısını kazandıracak bir eğitim ve girişimcilik ortamını sunmamız ve bu yöndeki çalışmalarını desteklememiz gerekiyor.

Bireyler olarak artık kaybedecek vaktimizin olmadığını görerek gösteriş için tüketimi bırakmalı, planlı ekonomik büyümeye (degrowth -küçülme) gibi alternatif modelleri düşünmeliyiz. Kamuyu, yerel yönetimleri, özel sektörü, akademi ve sivil toplumu temiz ekonomiye geçilmesi ve düşük karbonlu bir geleceğin düzenlenmesi için gerekli politikaları oluşturmak üzere harekete geçirmemiz gerekiyor. Sorumlu yurttaşlar olarak kimseden bir görev tanımı beklemeden bireysel sürdürülebilirlik ve iklim eylem planımızı oluşturmamız ve kendi karbon ayakizimize sahip çıkmayı, dünyaya bıraktığımızı materyal ayakizimizi azaltmayı bir an önce öğrenmeliyiz.

UN-SDSN Türkiye olarak önümüzdeki döneme dair nasıl projeler yürütmeyi planlıyorsunuz?

2014'ten bu yana UN-SDSN Türkiye olarak SKA'ların ve Birleşmiş Milletler Gündem 2030 kavramının içeriği konusunda başta üniversiteler olmak üzere kamu, özel sektör ve sivil toplumda farkındalık yarattık. Pandemi nedeniyle birçok etkinliğimizi sanal ortama taşıdık. Yaşam boyu eğitime olan inancımızla yerel yönetimlere, özel sektöre, öğretmenlere, öğrencilere, ebeveynlere SKA'ları anlamaları ve bu amaçların işaret ettiği sorunlara çözüm üretebilmeleri için eğitimler veriyoruz. Bu bağlamda UNESCO, Ban Ki-moon Center gibi kurumlar ile işbirliğinde Global Schools gibi uygulamalarımız ile sürdürülebilir kalkınma eğitimini ilköğretim seviyesine kadar indirdik. Ulusal ve yerel ölçekte Bakanlıklar, Marmara Belediyeler Birliği, Belediyeler, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, WWF Türkiye, REC, 350 Türkiye, Örav, İMECE gibi çok çeşitli paydaşlar ile sıkı bir işbirliği içinde çalışıyoruz.

“Sorumlu yurttaşlar olarak kimseden bir görev tanımı beklemeden bireysel sürdürülebilirlik ve iklim eylem planımızı oluşturmamız ve kendi karbon ayakizimize sahip çıkmayı, dünyaya bıraktığımızı materyal ayakizimizi azaltmayı bir an önce öğrenmeliyiz”

Kamu, akademi, özel sektör ve sivil toplum arasında stratejik işbirliklerinin geliştirilmesi çok önemli. Kurumların ve bireylerin “Meselelerimiz üzerinden çözüm üretme konusunda nasıl bir işbirliği mekanizması inşa edebiliriz?” sorusuna odaklanması lazım. Çözmemiz gereken sorunlarımıza, teknolojik yetkinliklerimiz ile bir çözüm üretip bu alanda iş fırsatı yaratmayı düşünmeliyiz. O nedenle kamu, akademi, özel sektör ve sivil toplum arasında stratejik işbirliklerini

tasarlıyor ve eğitim programları düzenliyoruz.

Sosyal ve teknik inovasyonlara odaklanıyoruz zira dünyanın en iyi inovasyonları sorunun en çok olduğu bölgelerde ortaya çıkıyor ve Türkiye bu konuda oldukça şanslı bir ülke. Türkiye'nin bulunduğu ve içinde pek sorunu bulandıran coğrafyamızın ihtiyaçlarına uygun eğitimler ve projeler tasarlıyoruz. Bu çerçevede kamu kurumları, özel sektör, yerel yönetimler, STK'lar ve akademik camia ile dayanışma içinde; Paris Anlaşması hedefleri, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türkiye'nin Yeşil Mutabakat Eylem Planı ile uyumlu; sürdürülebilir finans, sürdürülebilir tarım, su kaynaklarının etkin korunması, sürdürülebilir turizm, sanayide yeşil dönüşüm, sürdürülebilir kalkınma için eğitim gibi konularda stratejiler ve projeler geliştiriyoruz, yeşil ekonomik dönüşüm danışmanlığı yapıyoruz. Sürdürülebilir ve dirençli bir gelecek için Dayanışma Çağı olarak adlandırabileceğimiz bu dönemde geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımıza ve onları yetiştiren değerli öğretmenlerimize yönelik eğitimler düzenliyoruz.

Ekim ayında dördüncüsünü düzenleyeceğimiz Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sorumluluk Zirvesi ile paydaşları bir araya getirirken örnek olacak projelerin uygulamacıları tarafından paylaşılmasını sağlama fırsatı yaratıyoruz.

Son olarak SKA'ların 17'si olan Amaçlar için Ortaklıklar'a dikkat çekerek sürdürülebilir bir gelecek ve yaşanabilir bir dünya için tüm paydaşları bir an önce harekete geçmeye davet ediyoruz. #

SKA Öncüleri Dönüşüm için İlham Veriyor

“Tek bir sözün nesiller sonra dahi insanlara ilham verdiğini görüyoruz. Bundan 20 yıl önce 40 şirketin öncülüğünde hayata geçen UN Global Compact durumun en güzel örneklerinden biri. UN Global Compact, bugün dünya genelinde yaklaşık 16.000 şirketi sorumlu iş yapmak için harekete geçiren dünyanın en büyük sürdürülebilirlik platformu haline geldi”

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, hayal ettiğimiz geleceğe ulaşmamız için iddialı bir yol haritası sunuyor. Dünya genelinde yoksulluğun sona ermesi, iklim değişikliğinin 1,5 derece ile sınırlanması, kimseyi geride bırakmadan eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerin sağlanması, eşitsizliklerin sona ermesi gibi tüm dünyanın yıllardır üzerinde çalıştığı küresel sorunların acilen çözüme ulaşması gerekiyor. Ajanda bu ölçüde iddialı olunca akıllarda şu soru oluşabiliyor: *“Tek bireyin veya şirketin çabalarının bizi daha iyi bir geleceğe götürmesi mümkün mü?”*

Evet, mümkün ve tarih bunun örnekleri ile dolu. Siyasetten bilime, spordan sanata birçok alanda tek kişinin yaktığı meşale, bugün milyarlarca insanın hayatını aydınlatıyor. Tek bir sözün nesiller sonra dahi insanlara ilham verdiğini görüyoruz. Bundan 20 yıl

önce 40 şirketin öncülüğünde hayata geçen UN Global Compact durumun en güzel örneklerinden biri. UN Global Compact, bugün dünya genelinde yaklaşık 16.000 şirketi sorumlu iş yapmak için harekete geçiren dünyanın en büyük sürdürülebilirlik platformu haline geldi.

UN GLOBAL COMPACT

SKA ÖNCÜLERİNİ BELİRLİYOR

2030 yılında adil ve sürdürülebilir geleceğe ulaşmak için alışageldiğimiz yöntemler ve denenmiş çözümler ne yazık ki yetersiz. Ufkumuzu genişletmeye, daha önce denenmemiş yolları araştırmaya ve hayal gücümüzü zorlayan, radikal ve inovatif çözümlere ihtiyacımız var. Bu noktada iş dünyası geniş coğrafyalara yayılan değer zinciri, kaynakları ve hızlı inovasyon yapabilme kapasitesi ile SKA'lara ulaşmada önemli bir aktör olarak karşımıza çıkıyor. UN Global Compact 2016 yılından bu yana her yıl;

Global Compact
Network Türkiye

**2022 TÜRKİYE
SKA ÖNCÜSÜ**

Vodafone Türkiye CEO'su
Engin Aksoy

#SDGpioneers

dünya genelinde insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele alanlarında 10 ilke'ye uyarak SKA'lara ulaşmak için şirketlerinde projeler hayata geçiren SKA Öncülerini (SDG Pioneers) belirliyor. Projeleriyle şirketlerinde dönüşümü tetikleyen kişilerin hikayelerini yaygınlaştırarak daha fazla şirkete ilham vermeyi, daha fazla yenilikçi fikrin ortaya çıkmasını teşvik etmeyi amaçlıyor.

UN Global Compact üyesi şirketlerin her kademesinden çalışanların başvurabildiği bu unvan, önce yerel düzeyde belirlenerek ilan ediliyor ve açıklanan Öncüler küresel elemeye katılıyor. Küresel düzeyde belirlenen SKA Öncüleri her yıl haziran ayında gerçekleştirilen UN Global Compact Liderler Zirvesi'nde kamuoyuyla paylaşılıyor. Bugüne dek açıklanan SKA Öncülerinin emisyon azaltımı, döngüsel ekonomi, sürdürülebilirliğin finansmanı, eğitim, okyanusların korunması gibi alanlarda pek çok projesi bulunuyor. Bu yıl, üye şirketler arasında SKA'lara katkı sunan projelere öncülük eden her kademedeki çalışan arasından Türkiye SKA Öncüsü belirleme sürecini başlattık. Gelen başvurular idari inceleme ardından Global Compact Türkiye Yönetim Kurulu, Birleşmiş Milletler, akademi ve sivil toplumu temsil eden seçkin jüri üyeleri tarafından değerlendirildi. Sürecin sonucunda Vodafone CEO'su Engin Aksoy, Dijital Tarım Projesiyle "2022 Global Compact Türkiye SKA Öncüsü" seçildi.

DİJİTAL TARIM İSTASYONLARI İLE EKONOMİYE 57 MİLYON TL'LİK KATKI

Vodafone'un Dijital Tarım Çözümü, sensör ve modüller aracılığıyla havadan ve topraktan

Fotoğraf: Unsplash- Ghernadie Cebanu

"Vodafone'un Dijital Tarım Çözümü, sensör ve modüller aracılığıyla havadan ve topraktan alınan verileri analiz ederek tarımsal işletmeler için verimlilik odaklı öneriler sunuyor. Böylelikle üretim ve kalitede en az %25'lik artış gerçekleştirilebiliyor; üretim maliyetlerinde ise %50'ye kadar tasarruf sağlanabiliyor"

alınan verileri analiz ederek tarımsal işletmeler için verimlilik odaklı öneriler sunuyor. Böylelikle üretim ve kalitede en az %25'lik artış gerçekleştirilebiliyor; üretim maliyetlerinde ise %50'ye kadar tasarruf sağlanabiliyor. Bu çözümü Türkiye İş Bankası'nın tarım kredisiyle birlikte sunarak müşterilerine finansman desteği de sağlayan Vodafone, hem teknolojiyi hem de finansmanı aynı anda temin edebile-

cekleri entegre bir dijital çözüm öneriyor. Dijital Tarım İstasyonlarının kapsadığı alanlarda 12 bin 700 üreticiye hizmet verilerek toplam 57 milyon TL ekonomik katkı gerçekleştirildi. Bu rakamın 23 milyon TL'si Dijital Tarım İstasyonu'nun sağladığı anlık uyarılar ile gübreleme, ilaçlama ve sulamanın doğru zamanda yapılmasının yarattığı maliyet azalışından geldi. Rakamın 34 milyon TL'si ise toprak, hava ve zararlılarla ilgili Dijital Tarım İstasyonu sensörlerinden alınan verilerin düzenli analiz edilip hastalık ve mahsul kaybına karşı önceden aksiyon alınmasının yarattığı rekolte artışından geldi.

Dijital Tarım projesiyle 2022 Global Compact Türkiye SKA Öncüsü seçilen Engin Aksoy, tüm küresel başvurular arasından belirlenecek "2022 SKA Öncüleri" seçiminde Türkiye'yi temsil edecek. Sonuçlar, 1-2 Haziran'da online olarak gerçekleşecek UN Global Compact Liderler Zirvesi'nde açıklanacak. Seçilen öncüler, yıl boyunca gerçekleştirilecek çeşitli etkinlik ve platformlarda SKA'lara katkı sunan inovatif çözümlerini paylaşarak dönüşüm için ilham vermeye devam edecekler. #

“İklim ve Toplumsal Cinsiyeti Birlikte Düşünmeliyiz”

İzmir Barosu Kent ve Çevre Komisyonu Üyesi Avukat Özlem Altıparmak, toplumsal cinsiyet normlarını yeniden üreten her sistemin ve söylemin karşısında durmamız gerektiğinin altını çiziyor ve ekliyor: “Çünkü sürdürülebilir ama ataerkil bir dünyada kadına yine yer olmayacak.”

Bulut BAGATIR

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın 10'uncusu olan “Eşitsizliklerin Azaltılması” temelde gelir eşitsizliklerini azaltmayı hedefliyor. İklim krizinin kapıdan girdiğini ve yaşam biçimimizi baştan aşağıya değiştirdiğini göz önüne alırsak 10. amacın önemi de ortaya çıkıyor. Bu amacın hayata geçirilmesi iklim krizine karşı kırılgan gruplar ve toplumsal cinsiyet bağlamında da önemli bir yer tutuyor değil mi?

İklim değişikliğinin acil bir kriz halini aldığı bu dönemde, krizin kendinin de bir eşitsizlik sebebi olduğunu, var olan eşitsizlikleri derinleştirdiğini ve yeni eşitsizlikler yarattığını deneyimliyoruz. Dedğiniz gibi yalnızca bir gelir eşitsizliğinin ötesinde, hayatın her alanına ve her hak kategorisine sirayet eden bir eşitsizliğe dönüşüyor. İklim değişikliği meselesi çoğunlukla bir mühendislik veya ekonomi sorunu gibi algılansa da artık haklarla olan ilişkisi de konuşulmaya başlandı. Mülkiyet hakkımız, sağlık hakkımız, yaşam hakkımız iklim değişikliğiyle yan yana anılıyor artık. Gerçek anlamda bir eşitlik sağlamak için iklim krizini önlememiz, önleyemediğimiz değişikliklere uyum sağlamamız ve bunlara karşı tüm kesimlerin direncini geliştirmemiz şart. İklim krizine karşı kırılgan grupların başında kadınlar, kız çocukları, göçmenler, yaşlılar gibi gruplar geliyor. Bizim iklim adaletini sağlamak dediğimiz şey de aslında bu kırılganlıkları dikkate alarak krize karşı direnci artırmak ve kişileri/grupları güçlendirici politika ve eylemleri hayata geçirmek üzerinden şekilleniyor. Yalnız-

ca 2 derecelik sıcaklık artışını engelleme üzerinden üretilen politika ve söylemler yerine “iklim değişikliğinin bir insan hakları meselesi olduğu” konusuna vurgu yapılması gerekir. Çünkü iklim krizi farklı hak kategorilerini, farklı kesimleri, farklı şekillerde etkiliyor. Bu farklılıkları dikkate alarak önlem almak, imkan ve fırsat sunmak zorundayız.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama hedefi olmayan ve kadını güçlendirme amacı taşımayan her uygulama, bu nedenle eksik kalacak ve eşitsizliği yeniden üretecek. Verilerin cinsiyetlendirilmiş şekilde toplanmadığı bir alan çalışmasında, o eşitsizliği görünür kılmamız ve gidermeniz mümkün değil. Bu nedenle çevre mücadelesinin ve iklim alanındaki çalışmaların toplumsal cinsiyeti her aşamada dikkate alması zorunlu.

SKA'ların yayınlanmasından bu yana yine kırılma grupları ve toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamındaki kazanımları nasıl değerlendiriyorsunuz? 2030 Hedefi mümkün görünüyor mu?

SKA'lar açısından toplumsal cinsiyet eşitliğinin ayrı bir başlık olarak yer alması çok önemli. Bu yaklaşım, adil ve sürdürülebilir bir kalkınmanın ötesinde “adil ve sürdürülebilir bir yaşam”ın altını çizmeye hizmet ediyor diye düşünüyorum. Çünkü yaşamı sürdürmediğimiz noktada kalkınmadan bahsetmemiz mümkün değil. SKA'lara ben kalkınmadan ziyade “yaşam” nihai amacıyla bakıyorum. Onun dışında gelişimini takip ettiğim her amaçta, toplumsal cinsiyetin bir şekilde tartışıldığını ve dahil edilmeye çalışıldığını da gözlemliyorum. Bu konuda sivil toplum kuruluşlarının çabası ve konuyu takibi önemli, elbette. Kırılma grupları ve toplumsal cinsiyeti biz gündeme getirmesek ve kalkıp kendi adıma sözümlümü söylemezsek kimse bizi kalkınma süreçlerine ne yazık ki katmayacak. SKA'ların izlenebilirliği açısından Birleşmiş Milletler (BM) Yüksek Düzeyli Siyasi Forumları'na katılmak ve şeffaf, güncel ve hesap verebilir şekilde raporlama yapılmasını talep etmek gerek. 2022 Forumu, temmuz ayında, New York'ta

Yalnızca kömürden çıkış yapan bir ekonomik sistemde, işsiz kalacak erkeklere, yenilenebilir enerji sektöründe nasıl iş bulacağımızı konuşur dururuz. İşte toplumsal cinsiyet, kadının bu süreçten nasıl güçlenerek çıkacağını tartışmak ve eşitsizliği giderecek yeni politikaları hayata geçirmek için bir fırsat sunuyor bize”

“Çevre hakkı, üçüncü kuşak dayanışma hakkıdır. Bu hakkı gerçek kılmak için devletin, toplumun ve bireylerin ortak çabası gerekir. Ekokırımı bir suç olarak kabul etmek bu dayanışmanın en önemli göstergelerinden biri olacak, diye düşünüyorum”

gerçekleşecek. Ben nisan başında Cenevre’de gerçekleşen Bölgesel Forum’a katıldığımda, sivil toplum kuruluşlarının temsiliyetini çok düşük buldum. Hedeflere ulaşma açısından dilek ve temenninin ötesinde bağlayıcı ve somut eylemler gerekli. Dünyadaki gelişmelere baktığımızda toplumsal cinsiyetin iklim değişikliği, göç ve iklim adaleti açısından BM Raporları’nda ve politika belgelerinde giderek artan şekilde yer aldığını görüyoruz. Ancak uygulama halen yeterli değil. Yeni bir sistem kurulurken kimseyi geride bırakmadığımız bir dünya hayali ne yazık ki oldukça uzak.

Türkiye açısından iklim ve toplumsal cinsiyet, birlikte düşünülüp ele alınan bir alan değil. Bunu yalnızca idari karar ve politikalar açısından söyleyemiyorum. Konu, sivil toplumun da gündeminde yeterince yer almıyor. Oysa iklim değişikliği söz konusu olduğunda hepimiz potansiyel mağdurlarız. İstanbul Sözleşme-

sinden çekilen, strateji ve planlarından “toplumsal cinsiyet” kavramını çıkarmış, bu kavramı adeta sakıncalı ilan etmiş ve yerine “kadın-erkek fırsat eşitliği” gibi oldukça yetersiz bir tanımlı kullanan bir Türkiye’nin bu hedefine ulaşacağını ve hatta böyle bir hedefi olduğunu söylemek elbette mümkün değil. İklim krizinin kadınlar ve kırılgan gruplara yönelik şiddeti ve eşitsizlikleri katbekat artırdığı düşünüldüğünde, dirençli olmayı bir kenara bırakalım, daha kırılgan hale gelmiş ve de savunmasız kalmış kesimlerden söz edebiliriz.

Kadınların doğaya ne derece yakın olduğunu aktaran tarihsel anlatılarla birlikte kadınların bakım rolünün araçsallaştırılmasıyla “kadınlar ve çevre” politikalarının desteklendiğini görüyoruz. Böyle bir anlatının iklim eylemine faydası olabilir mi?

Kadının doğayla olan benzerliği yalnızca

sistemsel sömürünün benzerliğinden, bir mal veya kaynak gibi görülmesinden kaynaklı olabilir. Bunun dışında doğa ve kadına dair analık, şefkat, vericilik gibi söylemlerin kadınlar üzerindeki mevcut toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirdiğini düşünüyorum ve bu söyleme karşı çıkıyorum. Kadına toplum tarafından atfedilen her çeşit cinsiyetçi rol ve özellik onun ikincil konumunu meşrulaştırmaya hizmet ediyor. Bunu doğa ile kadın arasında özdeşlik kurarak bir çeşit güzelleme ile yapmanız yine o rolü kabul anlamına gelir. Her kadın anne değil, doğa da bir anne değil. Kadın da, doğa da verici olmak, cefa çekmek, fedakarlık yapmak, bereket sunmak zorunda değil. Burada tehlikeli bir birlik yaratıyoruz. Bu birliğe yol açan toplumsal kabulleri, rolleri, söylemi ve neye hizmet ettiğini dikkatli tespit edip bunları ayırmamız gerekiyor. Ekolojik ve doğa dostu yaşam adına yapılanlara baktığımızda evde deterjan yapmaya çalışan, meyveden sirke üreten, çocuğu için sağlıklı yiyecek bulma peşine düşmüş kadınları görüyoruz. Bu rolü hemen sahipleniyor kadınlar. Yıllarca kadınları o mutfaklardan çıkarabilmek için hiç mücadele verilmemiş gibi, ekolojik olma adına kadınları o mutfaklara geri sokmaya çalışıyoruz. “Dünyayı kadınlar kurtaracak” gibi bir söyleme sahip çıkıp; çamaşır, bulaşık, bakım hizmeti verdiğimiz yetmiyormuş gibi doğayı, dünyayı kurtarmayı da kadınların omuzlarına yüklüyoruz. Bunu kadim gelenek veya doğa ile uyumlu yaşam adına yapmayı, bu rolleri tekrar tekrar üretmeyi çok hatalı buluyorum. Kadınları güçlendirerek ve bu rollerin farkına vararak hayatımızı ve ilişkileri yeniden kurgulamak zorundayız.

Kadının bakım rolünün doğaya yakınlık

söylemi üzerinden yeniden üretilmesi ve aslında bakım emeğinin görünmez kılınması durumuyla karşı karşıyayız. İklim mücadelesinde “yeşil ekonomi”den söz ediyoruz ve “iklim-doğa dostu bir sistem kurgulamak zorunlu” diyoruz. Ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğu bir düzende eşitsizlikleri gidermeden yapılacak yeni bir kurgu hiç de adil olmayacak. Yeşil ekonomi sözünü ettiğimiz eşitsizlikleri gidermeye tek başına yetmez. Dünyada yeşil ekonomiyle birlikte giden bir “mor ekonomi” tartışması da var. Kadınlar ev içinde çocuk bakımı, yaşlı bakımı, hasta bakımı ve aslında evin her çeşit yemek, temizlik gibi bakımını da üstleniyor. Bu bakım hizmetini toplumsal bir altyapı hizmetine dönüştürüp sosyal ve ekonomik politikalarla desteklemediğimiz sürece, gerçek bir adil dönüşümden bahsedemeyiz. Yalnızca kömürden çıkış yapan bir ekonomik sistemde, işsiz kalacak erkeklere, yenilenebilir enerji sektöründe nasıl iş bulacağımızı konuşur dururuz. İşte toplumsal cinsiyet, kadının

“Ekolojik ve doğa dostu yaşam adına yapılanlara baktığımızda evde deterjan yapmaya çalışan, meyveden sirke üreten, çocuğu için sağlıklı yiyecek bulma peşine düşmüş kadınları görüyoruz. Bu rolü hemen sahipleniyor kadınlar. Yıllarca kadınları o mutfaklardan çıkarabilmek için hiç mücadele verilmemiş gibi, ekolojik olma adına kadınları o mutfaklara geri sokmaya çalışıyoruz.

“Çalışan bir kadınsanız, en büyük yoksulluğunuz zamana daırdır. Yemek, temizlik, çocuğun dersi ve ödevi derken gününüz ayrı, geceniz ayrı tükeniverir”

bu süreçten nasıl güçlenerek çıkacağını tartışmak ve eşitsizliği giderecek yeni politikaları hayata geçirmek için bir fırsat sunuyor bize. Bakım emeğinin önemini pandemi süreci bize gösterdi. Ev içi harcanan emeğin, kadını nasıl zaman yoksulu bir hale düşürdüğünü hepimiz biliyor ve deneyimliyoruz. Yoksulluk yalnızca cebimizdeki para ile ölçülen bir şey değil. Çalışan bir kadınsanız, en büyük yoksulluğunuz zamana daırdır. Yemek, temizlik, çocuğun dersi ve ödevi derken gününüz ayrı, geceniz ayrı tükeniverir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin farkına varmak, cinsiyete duyarlı politikalar geliştirmek, yeni ekonomik ve toplumsal modelleri eşitlik sağlama perspektifi ile şekillendirmek gerek. Aksi halde kadının ve doğanın şefkati, özverisi, kadim bilgisi, bereketi falan diyerek adil bir düzen kuramayız. Toplumsal cinsiyet normlarını yeniden üreten her sistemin ve söylemin karşısında durmamız gerekiyor. Çünkü sürdürülebilir ama ataerkil bir dünyada kadına yine yer olmayacak.

İklim davalarının dünyada ivme kazandığını görüyoruz. Siz de Ege Böl-

gesi’ndeki Marmara Gölü çevresinde yaşayan balıkçılar adına Türkiye’nin ilk iklim davasını açtınız. Batmanlı bir yurttaş da, hastalığı üzerinde olumsuz etkisi olduğu belirlenen hava kirliliğine çözüm bulunması için mücadelesini yargıya taşıdı. Bir yazınızda “İklim ve çevresel adalet açısından gerçek bir toplumsal ve yargısal dönüşümü stratejik nitelikteki iklim davaları ve yargısal araçların etkin kullanımını ile sağlayabiliriz” diyorsunuz. Bunu kırılğan gruplar ve toplumsal cinsiyet çerçevesinde açabilir miyiz?

Türkiye’de çevre davalarına baktığımızda çoğunlukla projelere karşı açılan davalar olduğunu görürüz. Birini iptal ettirseniz yanı başında yeni bir projeye izin verilir. Bu hem hak sahipleri hem de hukukçular için oldukça yıldırıcı ve yıpratıcı bir süreç. İklim davaları ise bizim bildiğimiz bu çevre davalarından biraz daha farklı bir kurgu üzerine şekilleniyor. İdarenin iklim değişikliğindeki sorumluluğunu veya ataletini sorgulayan, insan hakları perspektifinin ve hak temelli bakışın şekillendirdiği yargısal süreçler olarak özetleyebiliriz. Hakları en çok etkilenen grupların başında bu kırılğan gruplar geldiği için dünyada açılan davalar da bu grupların öncülüğünde geliyor. Greta Thunberg ve genç iklim aktivistlerinin BM Çocuk Hakları Komitesi’ne başvurusu veya İsviçre’de iklim değişikliği ve artan ısı dalgaları nedeniyle daha çok etkilendiklerini iddia eden 450 yaşlı kadının açtığı dava hiç de tesadüf değil. Sellerden veya orman yangınlarından yoksul kesimlerin, kaçamayacak durumda olan engellilerin, çocukların daha çok etkilendikleri ve etkilenecekleri aşıkır. İklim değişikliği etkilerinin bilimsel raporlarla bilinmesine karşın bunlara yönelik bir

“İklim değişikliği sebebiyle yaşadığımız kayıplar, hak ihlalleri, yoksulluk veya göçler bir kader değil; hatalı planlama, plansızlık ve atalet sonucunda gerçekleşiyor”

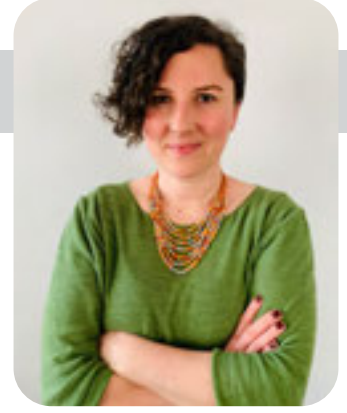
uyum politikası geliştirilmemesi ve etkin tazminat sistemleri oluşturulmaması bu tip davaların hem sayısını hem de çeşitliliğini artıracaktır. Çünkü iklim değişikliği sebebiyle yaşadığımız kayıplar, hak ihlalleri, yoksulluk veya göçler bir kader değil; hatalı planlama, plansızlık ve atalet sonucunda gerçekleşiyor. Çevresel zararların en temel haklarımızı etkilediğini fark etmemiz ve bizleri korumanın da devletin asli sorumluluğu olduğunu ve hatta devletin aslında tam da bunlar için var olduğunu bilmemiz gerekiyor.

İklim davalarıyla beraber ekokırım suçu da oldukça görünür hale geldi. Türkiye’de ekokırım olarak tanımlanabilecek faaliyetlerin varlığından söz edebilir miyiz?

Ekokırım suçu gittikçe daha çok bilinir ve kullanılabilir hale geldi. Çünkü çevreye yönelik suçların çoğu zaman cezasız kalması veya yalnızca para cezası ile geçiştirilmesi büyük bir sorun. Çevresel zararlar artık sınırları aşan bir nitelik arz ediyor. Bir ülkenin atmosfere saldırdığı seragazının kendi sınırlarında kalmadığını, hepimizi etkilediğini fark ediyoruz. Bu noktada, doğaya yönelik ağır, geniş çapta ve uzun

vadeli tahribatların daha ağır yaptırımlarla cezalandırılması olarak özetleyebileceğimiz ekokırım suçu gündemimize girdi. Elbette, bizim ülkemizde de bu tip ağır zararlar var. Bir havza içinde insan dahil pek çok canlı türünün serpilip hayat bulduğu bir sulak alanın ve ekosistemin geri dönüşsüz biçimde tahribatında veya müsilaj gibi sınırları aşan zararlar da ekokırım gündeme gelebilir. Bu suçu kendi iç hukukunuzda nasıl tanımladığınızla da ilgili aslında. Yalnızca uluslararası alanda değil, kendi Ceza Kanunumuzda bu suçun tanımlanmasının ve kabul edilmesinin caydırıcılık anlamında oldukça önemli olacağına inanıyorum. Uluslararası tanım ve oluşturulan taslak çalışmalar bize önemli bir kaynak ve referans noktası olabilir. “Kirletenin ödediği” ve sorumluluktan kurtulduğu bir yaptırım sisteminin sürdürülebilir ve doğa ile uyumlu bir yaşama hizmet etmediği artık çok açık. Çevre hakkı, üçüncü kuşak dayanışma hakkıdır. Bu hakkı gerçek kılmak için devletin, toplumun ve bireylerin ortak çabası gerekir. Ekokırımı bir suç olarak kabul etmek bu dayanışmanın en önemli göstergelerinden biri olacak, diye düşünüyorum. #

Aynur KOLBAY HÜLYA, MarjinalSosyal STK İletişim Sorumlusu ve Strateji Dep. Koordinatörü

Sürdürülebilirlik Yolculuğunda Hayalden Gerçeğe

“Sürdürülebilirlik” kavramı son yıllarda hemen herkesin dilinde olmasına karşın yaşanan doğal felaketlerin artması ve gezegenin karşı karşıya olduğu sorunların bireysel boyutta da hissedilmesiyle birlikte özellikle bugünlerde neredeyse her kurumun ve her projenin içinde bu kavramla ilgili söylemler ve eylemler görmeye başladık.

Peki, nedir sürdürülebilirlik? Bu kelimenin anlamını gerçekten biliyor muyuz? Gerçekten önemini kavramış durumda mıyız? Kavrama dair pek çok farklı alanda, farklı tanımlar karşımıza çıksa da ben en çok Dr. İzel Levi Coşkun’un tanımını seviyorum: “**Canlı ve cansız tüm varlıklar ile aramızdaki bağı görebilme farkındalığı**”. O halde farkındalıkla çıkılan yolda, son 10 yıl içinde nasıl bir dönüşüm yaşandığına yakından bakalım.

NEREDEN NEREYE GELDİK?

Bugünden 10 yıl öncesine baktığımızda; sürdürülebilirlik pek çok kurumun yalnızca bir Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) projesi olarak algıladığı, kimi zaman bir iletişim malzemesi olarak şekillendirdiği projelerin ötesine geçmiyordu. Sürdürülebilirlik kavramı, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nın (SKA) hayatımıza girdiği 2016 yılında ise çoğunlukla sivil toplumun ya da sayılı şirketin gündemine aldığı başlıklarla sınırlı kalıyordu. Bireysel boyutta insanların çoğunun da sürdürülebilir yaşam standartlarına ya da tüketim alışkanlıklarına dair farkındalık düzeyleri bugüne kıyasla çok düşüktü.

Sözünü ettiğim meşakkatli süreçte, KSS projeler-

ri ile sınırlı kalma eğilimindeki çok sayıda şirketin SKA’lara hizmet edecek uzun soluklu ve fayda odaklı projeler üretmeye ve desteklemeye doğru ilerlediklerine şahit olduk ve oluyoruz. Artık pek çok şirket sürdürülebilirlik raporları yayınlamaya, iş süreçlerine doğaya zarar vermeyecek yöntemler eklemeye, çalışanlarının iyi olma halini gözetmeye, kâr odaklılıktan “**amaçlı kâr**” (purpose) stratejisine geçmeye özen gösteriyor. Havas’ın 2021 yılında global olarak gerçekleştirdiği çalışmaya göre insanların %64’ü kârlılıkları kadar idealleriyle de bilinen markaları tercih ediyor. Bir diğer deyişle bir meseleyi sahiplenen markalar artık daha fazla itibar görüyor.

Sürdürülebilir kalkınma kavramının yerleşmeye başlamasıyla birlikte yeni iş dalları, yeni beceriler, yeni girişimler, yeni sivil toplum kuruluşları da ortaya çıkmaya başladı. Böylelikle eskiden “miş gibi” gösterilen projeler ya da süreçler değişime uğradı. Gerçekten etki odaklı yatırımlara dönüşmeye, gerçek anlamda sosyal fayda yaratmaya, sürdürülebilirliğin hayata geçirilmesine dair yeni bilgilerin üretildiği yeni iş modellerinin oluşmasına doğru evrildi. Tüm bu gelişmelere karşın hâlâ beklenen noktada olmadığımız ve katedilecek oldukça uzun bir yolumuzun bulunduğu da ayrı bir gerçek elbette.

BİREYSEL FARKINDALIĞIN VE UYANIŞIN ÖNEMİ

Tam tamına iki yıldır tüm dünyanın gündeminde yer alan Covid-19 pandemisi, getirdiği sağlık sorunları ve ekonomik kriz bir yana bireylerin sürdürülebilirlik kavramını anlama ve hayatlarına entegre etme

süreçlerinde çok önemli bir rol oynadı. Zira bu süreçte dayanışmanın, işbirliğinin, ortak aklın ne kadar önemli olduğu ortaya çıktı. Pandemi tüm insanlığı salgın hastalıklar, tedaviye erişim, işsizlik, yoksulluk, adaletsizlik gibi pek çok sorunla yüz yüze getirdi ki bunların tümü aslında tüm dünyanın 2030 yılına dek çözmeye çalıştığı kalkınma hedeflerinden başka bir şey değil.

Yine son birkaç yıldır oldukça artan ani mevsim değişiklikleri, yangın ya da sel gibi doğal afetler de küresel uyanışta etkili oldu. Böylelikle iklim krizine karşı bireysel olarak attığımız adımların gelecek nesiller üzerinde nasıl etkiler yaratacağını hep birlikte tekrar gördük, tekrar hatırladık.

Buradan yola çıkarak Covid-19 pandemisi ve son yıllarda şahit olduğumuz afetler ile birlikte, insanların gezegenin sürdürülebilirliğine dair bilgi ve farkında-

lık düzeyi bir hayli yükseldi, diyebiliriz. En ümit veren gelişmelerden biri de bireylerin yaşamlarına sürdürülebilirliği entegre etmeye hazır hale gelmeleri.

Porter Novelli'nin Eylül 2021'de 28 ülkede yaptığı araştırmaya göre tüketicilerin %68'i (ki bu oran oldukça yüksek bir oran) daha sürdürülebilir ürünler tüketerek iklim krizine etki edebileceğini düşünüyor. Yanı sıra World Economic Forum'un (Dünya Ekonomik Forumu) 2021 yılında gerçekleştirdiği bir araştırma da Amerikalıların %86'sının Covid-19'dan sonra dünyayı daha adil ve daha sürdürülebilir kılmak için önemli değişiklikler istediklerini ortaya koyuyor.

GELECEKTE ŞİRKETLER VE BİREYLER NASIL ROL OYNAYACAK?

Tüm bu yaşananların ve verilerin sürdürülebilirlik hedeflerini daha da acil bir duruma getirdiğini söyleyebiliriz. Şu an

"Bugünden 10 yıl öncesine baktığımızda; sürdürülebilirlik pek çok kurumun yalnızca bir Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) projesi olarak algıladığı, kimi zaman bir iletişim malzemesi olarak şekillendirdiği projelerin ötesine geçmiyordu"

“#ekoiq, sivil toplum kuruluşlarını, şirketleri, kamu kurumlarını, aktivistleri, alanında uzman kişileri ve bilim insanlarını bir araya getirdi. İşbirlikleri gelişmesine fırsat sunarak paydaşları buluşturdu. Çok sesli bir ortam oluşturmanın yanı sıra tüm okuyucu kitlesinin sürdürülebilirlik konusunda bilgisinin artmasına, hem dünyada hem de Türkiye’de alanda gerçekleştirilen işlere hakim olmasına zemin oluşturdu”

gezegen olarak karşı karşıya olduğumuz riskler tek bir kurumun ya da bir araya gelmiş toplulukların anlık çözümleri ile çözebileceği sorunlar da değil. Bu nedenle artık **değer, sürdürülebilirlik, etki** gibi kavramları hesaba kattığımız yeni bir yol gerekiyor.

İş dünyasının da bundan böyle yalnızca kâr odaklanarak devam etmesi mümkün değil. Herkesin ortak sorunları odak noktasına alması, “değer”i hesaba katması; yalnızca kâr odaklı değil, amaçlı kâr öncelik edinmesi ve aynı amaç için radikal işbirlikleri kurması, yani hedefler için ortaklıklar geliştirmesi gerekiyor. Her geçen gün sayısı daha da artan SKA’larla uyumlu projelerin, büyük şirketlerin yanı sıra KOBİ’lerin ve küçük girişimlerin de hem tüm ticari operasyonlarına hem de iş stratejilerine entegre edilmesi şart.

#EKOIQ’NUN DÖNÜŞÜMDEKİ KONUMU

Henüz sürdürülebilirlik kavramının konuşulmadığı zamanlarda, karbon ayakizinden, yeşil ekonomiden, ekolojik sürdürülebilirlikten bahseden, küresel ölçekte bir dönüşümün şart olduğundan dem vuran **#ekoiq**, -dile kolay- tam 100. sayısını geride bıraktı. **#ekoiq**’nun günümüzde sürdürülebilirlik farkındalığının artırmasındaki kilit rolü yadsınamaz.

#ekoiq, sivil toplum kuruluşlarını, şirketleri, kamu kurumlarını, aktivistleri, alanında uzman kişileri ve bilim insanlarını bir araya getirdi. İşbirlikleri gelişmesine fırsat sunarak paydaşları buluşturdu. Çok sesli bir ortam oluşturmanın yanı sıra tüm okuyucu kitlesinin sürdürülebilirlik konusunda bilgi-

sinin artmasına, hem dünyada hem de Türkiye’de alanda gerçekleştirilen işlere hakim olmasına zemin oluşturdu. Alanda büyük bir arşiv ortaya koyması ve yenilikçi bakış açısı eşliğinde paydaşları etrafında toplaması ile sürdürülebilirliğin daha da geliştirilmesinde önemli rol oynamaya devam edecek gibi gözüküyor.

Bahsettiğim kolay ve kısa bir yol değil, önümüzde uzun ve zorlu bir yol var. Bu anlamda herkese çok büyük roller düşüyor. Unutmamak gerekiyor ki hiçbir adım küçük değildir, tam aksine ufak bir adım dahi çok büyük etkiler doğurabilir. Hem bireysel boyutta hem de iş dünyasında yaşanan farkındalığın ve gelişimin, sürdürülebilir bir devlet politikasının da yerleşmesiyle birlikte çok daha ileriye taşınabileceği günlerin yakın olduğunu umut edelim. #

—“Açık Radyo.” 95.0

Çizim:
Ohannes Şaşkal

CANLILAR ÂLEMİNİ TEHDİT EDEN DEV KRİZLER
ACİLİYET VE ADİLİYET
ÇERÇEVESİNDE ELE ALINMALI.

ACİLEN DEVASA BİR
SOSYAL HAREKET
YARATIP ADİL SOSYAL NORMLAR OLUŞTURMALIYIZ.

BUNLAR İÇİNSE
FARKINDALIK
YARATMAK ZORUNDAYIZ.

“Beslenme, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'nin 12'siyle ilişkili”

Ayda 21 gram mikroplastik tükettiğimizi, bunun ise haftada bir kredi kartı büyüklüğünde plastik yuttuğumuz anlamında geldiğini belirten beslenme uzmanı Dilara Koçak; içinde bulunduğumuz Antroposen Çağı'nda, gezegenimize verdiğimiz zararları hesaba katarak gelişme yollarımızı yeniden tasarlamamız gerektiğini vurguluyor.

Yaşadığımız dünya iyi durumda değilken insanların sağlığı iyi olabilir mi?

Sorunuzun cevabı ne yazık ki hayır çünkü toprak hasta, hava hasta, denizler hasta. Tüm bunları iyileştirmeden bir bireyin sağlıklı beslenmesi neredeyse imkansız. Gezegenimize iyi bakmadığımız gibi aslında kendimize de iyi bakamıyoruz.

Doğal kaynaklarımız azalıyor, zarar görüyor, denizlerimiz kirleniyor ve tehlike altında. **Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı'nın** (WWF) raporuna göre, ayda 21 gram mikroplastik tüketiyoruz. Gözünüzde canlandırmak için haftada bir kredi kartı büyüklüğünde plastik yuttuğunuzu düşünebilirsiniz. Plastik kirliliğinin hem doğaya hem de insan sağlığına verdiği zarar göz ardı edilmemeli. Anne karnındaki bebek dahi plasentada mik-

roplastik bulunması yüzünden risk altında; bebek dışısında mikroplastik parçacıklar bulundu. *Environment International* dergisinde yayınlanan yeni araştırmaya göre, mikroplastikler artık insan kanına, hatta akciğerlerimize karışmış durumda. Üstelik bu parçacıkların vücudumuzda nereye gittiği bile belli değil.

UNDP, **2020 Küresel İnsan Gelişme Raporu** bulunduğumuz süreci **Antroposen Çağı** olarak tanımlıyor. Antroposen Çağı, insanoğlunun dünyaya olan etkisinin en üst düzeylere çıktığı Sanayi Devrimi'nden bugüne devam eden ve İnsan Çağı da denen döneme verilen isim olarak da tanımlanabilir. Hal böyle iken gezegenimize verdiğimiz zararları hesaba katarak gelişme yollarımızı ye-

niden tasarlamamız şart. Bir beslenme uzmanı olarak gezegenimizi beslemenin sürdürülebilirlik yönüyle gelecek nesiller için önemini her fırsatta anlatıyorum: Herkes bu konuda daha fazla farkındalık sahibi olmalı. Beslenme, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'nin 12'siyle ilişkili, tüm bunların bilinciyle hareket edilmesi gerekiyor.

Her geçen gün daha fazla şehirleşiyor ve daha fazla tüketiyoruz. Öte yandan dünya nüfusu artarken tarım alanlarına da daha fazla gereksinim duyuyoruz. İklim krizi, tarım üretimini ve gıda güvenliğini nasıl etkiliyor? Bizi neler bekliyor?

2050 yılında dünya nüfusunun 10 milyara ulaşacağı tahmin ediliyor. Artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gıda üretiminin 30 yıl içinde %60 oranında artması gerekiyor. 2050 yılında dünya nüfusunun %65'inden fazlasının şehirde yaşayacağı öngörülüyor. Tarım alanları hayvan yemi elde edilmek üzere işgal altında ve biyoçeşitliliği yok ediyor. Aşırı tüketiminin etkileri dünyanın her yerinde farklı etkilere sebep oluyor. Şu anda "Biyoçeşitlilik açısından bir yok oluş sürecindeyiz" dememiz mümkün. Doğanın bizim olduğumu kadar diğer canlıların da olduğu unutmamalıyız.

WWF'nin 2020 Yaşayan Gezegen Raporu, son 50 yılda canlı türlerinin popülasyonlarının %68 azaldığını ortaya koyarken veriler biyolojik çeşitlilik ve sağlığımız için zamanın daraldığının altını çiziyor. Tüm dünyada israf edilen gıda küresel ısınma, yani iklim krizinin sebeplerinden olan seragazi salımının %8'inden sorumlu. Et tüketimi 20. yüzyılın ilk yarısında beş kat artmış durumda. Dünya çapında, gıda tüketimi ve üreti-

mi, toplam küresel emisyonların dörtte birini oluşturuyor. Toprağın hasta olması, tarım alanlarının kaybı, aile çiftçiliğinin ve yerel üretimin geldiği durum ne yazık ki pek iç açıcı değil. İhtiyacımızdan fazlasını tüketmek, üretmekten çok israf etmek aslında geleceğimizden çalmak anlamına geliyor. İnsan sağlığı her şeyden önemli diyorsak sağlığımızın doğada saklı olduğunu unutmamalıyız. Tekrar altını çizmek isterim ki daha iyi bir gezegene sahip olabilmemiz için doğa ile uyum içinde yaşamalıyız.

Bir tarafta yoksulluk diğer tarafta ise obezite ile karşı karşıyayız. Neden bir denge kuramıyoruz? Dünyanın kaynakları herkes için yeterli olabilir mi?

Aslında bu durumu **açlık ve obezite paradoksu** olarak tanımlıyorum. Dünyanın bir bölümü açlık çekerken öte taraf-

Fotoğraf: Pixabay/Digital Artist

"WWF'nin 2020 Yaşayan Gezegen Raporu, son 50 yılda canlı türlerinin popülasyonlarının %68 azaldığını ortaya koyarken veriler biyolojik çeşitlilik ve sağlığımız için zamanın daraldığının altını çiziyor. Tüm dünyada israf edilen gıda küresel ısınma, yani iklim krizinin sebeplerinden olan seragazi salımının %8'inden sorumlu"

“Mahatma Gandhi'nin de söylediği gibi, 'Dünyanın kaynakları hepimize yetecek kadar var ama hırslımıza ve egomuza yetecek kadar değil'. Sevgimizi, yemeğimizi, bilgimizi paylaşmamız gerek, diye hep söylüyorum. Çünkü ancak bu şekilde düşünüp harekete geçerse
geleceğimiz için olumlu bir adım atmış oluruz”

ta fazla kilolu ve obez bireylerin sayısı artıyor ve saniyeler içinde tonlarca gıdanın israfı söz konusuken bireysel sağlık ve iyileşmek mümkün değil.

Dünya nüfusunun yaklaşık onda birinin, yani yaklaşık 811 milyon kişinin yetersiz beslendiği tahmin ediliyor. Bu sayı 2030 yılına dek açlığı sona erdirmeye taahhüdünü yerine getirmek için çok büyük bir çaba sarf edilmesi gerektiğini gösteriyor. 2019'da %8,4 olan yetersiz beslenme oranının %9,9'a yükseldiği de veriler arasında.

Bir taraf böyle iken diğer taraftan obezite verilerinde de durumlar iç açıcı değil. Güncel obezite verileri, mevcut eğilimler devam ederse 2025 yılına dek 2,7 milyar yetişkinin fazla kilolu olacağı, 1 milyardan fazla yetişkinin obeziteden etkileneceği ve 177 milyon yetişkinin obeziteden ciddi şekilde etkileneceği tahmin ediliyor. Yani açlık ve obezite paradoksu dünya genelinde devam ediyor.

Mahatma Gandhi'nin de söylediği gibi, “Dünyanın kaynakları hepimize yetecek kadar var ama hırslımıza ve egomuza yetecek kadar değil”. Sevgimizi, yemeğimizi, bilgimizi paylaşmamız gerek, diye hep söylüyorum. Çünkü ancak bu şekilde düşünüp harekete geçerse geleceğimiz için olumlu bir adım atmış oluruz. Konu hakkında farkındalık sahibi olmamız gerekiyor. Çünkü 5 saniyede bir çocuk açlıktan ölürken yine aynı 5 saniyede 300 ton gıda israfı oluyor.

Beslenme alışkanlıklarımızın değişmesi iklim kriziyle mücadelede ne gibi katkılar sağlayabilir?

Bitkisel bazlı beslenmeye yönelmek her anlamda bize iyi gelecek seçeneklerden. 2050 yılına dek dünya nüfusunun 10 milyar kişiye ulaşacağını tahmin edildiğini belirtmiştim. Gıda üretimi ve beslenme şeklimizi değiştirmedikçe bu sayıda insanı beslemek mümkün değil.

Aşırı et tüketimi ülkemizin ve dünyanın bazı bölgelerinde hâlâ devam ediyor. Sebep yalnızca ekonomik ve çevre etkisi değil. Bitkisel bazlı beslenmenin insan sağlığı üzerindeki olumlu etkisine dair çalışmalar da giderek artıyor. Örneğin 40 gram sığır veya kuzu etyle, 50 adet soğanın aynı miktarda seragazı emisyonuna sebep olduğunu biliyor musunuz?

Akdeniz diyetini benimsemek bu anlamda çok kıymetli. Akdeniz diyeti kavramı, son yıllarda sağlıklı bir diyet modelinden; beslenmenin, gıdanın, çevrenin ve sürdürülebilirliğin tamamını kapsayan bir terim haline geldi. Diyetin temelini, sebze-meyveler, tam tahıllar, kuruyemişler, kuru baklagiller, baharatlar ve deniz ürünleri ve zeytinyağı oluşturuyor. Yumurta, peynir, yoğurt ve tavuk eti sınırlı olarak tüketiliyor. Kırmızı et ise nadir olarak tüketilen besinlerden. Hayvancılık üretiminden kaynaklanan emisyonların insan kaynaklı seragazı emisyonlarının yüzde 14,5'ini temsil ettiğini unutmayın.

Bu konuda yapılmış çok çalışma var, hepsi de Akdeniz diyetinin kalp sağlığı, diyabet gibi hastalıklarda tedavi edici ve koruyucu etkisinin olduğuna dair olumlu sonuçlara sahip. Öyle ki üst üste beş yıldır en iyi diyet seçildiğinden puanı giderek artıyor. Özetle hayvansal kaynaklı besinleri azaltıp bitkisel kaynaklara ağırlık vermek hem kalbinizi hem de gezegeni besliyor.

Ülkemizde, bireysel tutum ve davranışlarda sürdürülebilirlik lehine bir bilinçlenme gözlemliyor musunuz?

Ben aslında bulunduğumuz süreci "**Bolluktan Yokluğa**" geçiş olarak görüyorum. Yazar ve aktivist Wendell Berry'nin

konu ile ilgili çok sevdiğim bir sözü var: **"Artık sadece yediklerimizden değil, 'yemediklerimizden' de sorumluyuz."** Çünkü gıda israfı da iklim krizinin en büyük sebeplerinden biri olan seragazı salımını etkiliyor.

Sürdürülebilirlik konusunda daha bilinçli hareket ettiğimizi düşünüyorum. Bu konuda farkındalık yaratmak için çalışmaya devam edeceğim. Pandemi sürecinin pek çok kişinin sağlık ve iyilik hallerine daha fazla odaklanması sonucu sağlık bilincinin yeniden şekillendiği bir gerçek. Konu ile ilgili yapılan bir çalışma pandemi sürecinde tüketicilerin %52'sinin yerel olarak satın almaya yönelerek ürünlerin menşei bilgisine daha fazla önem verdiğini belirtiyor. Pandemi sürecinin yerel besinlere yönelmemizin, küçük aile çiftçiliğini desteklemenin önemini gösterdiğini düşünüyorum. Mevsimsel ve yerel beslenmeye göstereceğimiz özen de atıksız mutfak için çok büyük önem taşıyor, elbette şehir hayatının karmaşası yüzünden semt pazarlarına gitmemiz bazen mümkün olmayabiliyor ama tüm şartları zorlamalı ve "Gelecek gelenekte" düşünceyle hareket etmeliyiz. Alışverişlerimizde daha çok semt pazarı, daha çok kadın kooperatifine yer vermeliyiz.

Bu yolda değişime şahit olana dek çalışmaya ve "geleceği besle" hedeflerini anlatmaya devam edeceğim... #

Yazar ve aktivist Wendell Berry'nin konu ile ilgili çok sevdiğim bir sözü var. "Artık sadece yediklerimizden değil, 'yemediklerimizden' de sorumluyuz." Çünkü gıda israfı da iklim krizinin en büyük sebeplerinden biri olan seragazı salımını etkiliyor.

Gülin YÜCEL, Brika Sürdürülebilirlik
gulin@brikasurdurulebilirlik.com

Resmin Büyüklüğünün Farkında Olan/Olmayan Kurumlar

#ekoIQ'nun 100. sayısına ulaşmanın gururunu yaşadığımız yeni sayımızda, geçmişte olduğu gibi sürdürülebilirlik gündemindeki her çeşit gelişmeyi takip ediyor ve yorumlamaya çalışıyoruz.

Yüzyılın dönüşümü dediğimiz, kurumları bambaşka bir düzlemde iş yapmaya yönlendiren bir olgunun içerisindeyiz. Kimi kurum resmin büyüklüğünün farkında, kimileri henüz yeni yol almaya başlıyor.

Tahminimiz, şu an bildiğimiz kurumsalların %80'inin 2040 itibarıyla en iyi ihtimalle şu anki faaliyetlerinden çok farklı bir noktada olacağı, en kötü ihtimalle ise "sürdürememiş" olacağı. Yani konu yalnızca resmi anlamakla değil, dönüşümü başarabilmek ile ilgili.

Kurumun uzun dönemde güvence altında olması kuşkusuz yönetim kurullarının en temel misyonu, ESG'nin G'si yani "Çevresel Sosyal ve Kurumsal Yönetişim" in Yönetişimi. Kısa dönemli kâr maksimizasyonunun açık bir hedef olduğu yapılarda, ESG ile uzun döneme odaklanmak ne derece uygulanan bir durum?

ÇELİŞKİ NEREDE?

2020 yılında denetim, danışmanlık ve vergi hizmetleri alanında hizmet veren PwC'nin, 700 halka açık şirketin direktörleri ile yaptığı araştırmanın sonuçları ilginç: **%56'sı** sürdürülebilirliğin kendi yönetim kurullarında "çok" konuşulduğunu söylüyor. Öte yanda **%50'si** ESG'nin şirket performansına etkisini anlamadığını söylüyor. Etkiyi anlamamış olsa da **%67'si** iklim krizinin şirket stratejisinin parçası olması gerektiğini düşünüyor.

Bu önemli bir çelişki. Sürdürülebilirlik ve iklim krizinin şirket finansalları üzerindeki etkisi anlaşılmiyor. Bunun da ötesinde katılımcıların %75'inin 1 milyar dolar cirosu olan şirketlerden olduğu düşünülürse, bu da bize toplamdaki ekonomik etki üzerinde de bize bir şeyler söylüyor. Çözüm önerilerine gelmeden bu katılımcıların kim olduğunu not etmekte de fayda var. %76'sı erkek, %24'ü kadın olan grubun %61'i beş yıldan daha uzun süredir aynı görevde. Özetle ESG çerçevesi üzerinden şirketin uzun dönemli sürdürülebilirliğine odaklanmak yönetim kurulları seviyesinde eksik duruyor.

AMAÇ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ NEDİR?

Kurumsal amaç şirketin uzun dönemde sürdürülebilir olmasına hizmet etmek etrafında olmalı. Bu durum kısa dönemde kârsız olmak anlamına gelmez, aksine insanlara ve gezegene çözüm sunarken kârlı olamayanların, kurumsal amaçlarında başarılı olmaları zor. Aynı şekilde, kârlılıklarında başarılı olup çevrenin ve toplumların faydası için çalışmayanlar da kurumsal amaçlarına ulaşamaz.

Örnekler üzerinden konuşalım: Dünyanın en büyük petrol şirketlerinden olan Exxon Mobil, petrol fiyatlarının artması ile de paralel olarak son yıllarda önemli kârlılık artışları gösterdi. Buna karşın şirket değeri 2007'de 527 milyar dolar iken 2020'de 139 milyar dolara düşmüştü; S&P kredi notunu son beş yıl içerisinde iki kez düşürmüştü. Yani şirket amacı olan "Dünyanın önde gelen petrol ve kimyasal üretim şir-

Fotoğraf: Unsplash- Charles Forerunner

keti olmayı taahhüt etmek yüksek etik standartlara bağlı kalarak sürekli olarak üstün finansal ve operasyonel sonuçlar elde etmesi” yatırımcı gözünde yeterli değer getirmemiş. ESG ile ilişkilendirilemeyen amaç değer yaratma konusunda kısa kalmış.

Öte yanda ise “Mümkün olduğunca çok insana yiyecek üzerinden sağlık götürmek” amacıyla çalışan Danone, operasyonel kârlılıkta geri kalmış ve rakipleri Unilever ve Nestle’ye oranla şirket değeri yerinde saymış.

Gelinen noktada kurumsal amaç ile sürdürülebilirlik ne kadar iç içe olur ise kısa dönemli kâr maksimizasyonu da mümkün oluyor. Bu yönetim kurulları için önemli bir mesaj.

ESG’Yİ ŞİRKET STRATEJİSİNE ENTEGRE ETMENİN FAYDASI NEDİR?

E&Y’nin Şubat 2022’de açıkladığı anket, ESG faydasının hangi başlıklar altında

“Kurumsal amaç şirketin uzun dönemde sürdürülebilir olmasına hizmet etmek etrafında olmalı. Bu durum kısa dönemde kârsız olmak anlamına gelmez aksine insanlara ve gezegene çözüm sunarken kârlı olamayanların, kurumsal amaçlarında başarılı olmaları zor”

aranması gerektiğini güzel bir şekilde özetliyor:

- 1) Sürdürülebilir ürün ve pazarlarla yeni gelir alanları yaratmak ve bu konuya duyarlı müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak (Özellikle Y ve Z jenerasyonunda tüketim alışkanlıklarının değiştiğini; bu kitlelerin daha sürdürülebilir ürünlere daha fazla fiyat ödemeye eğilimli olduklarını biliyoruz),
 - 2) Risklere karşı daha dirençli olmak,
 - 3) Marka itibarı ve değerinde rakiplere göre ayrışmak,
 - 4) Çevreye ve toplumsal konulara duyarlı çalışanları şirkete çekmek, tutmak ve onlarla etkileşimini artırmak ,
 - 5) Kanuni veya sektörel uyumlulukları sağlayabilmek,
 - 6) ESG odaklı yatırımcıları çekebilmek.
- Aynı çalışmada, uzun dönemli hedeflere yeterince odaklanılamaması önündeki nedenler de sorgulanmış ve nedenler şöyle sıralanmış:

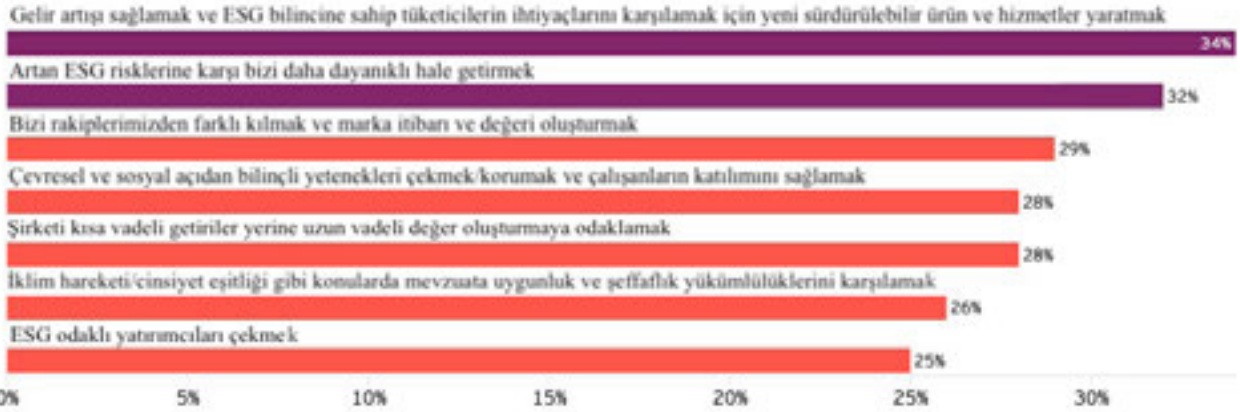
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- YK'nın ESG faktörleri ve uzun dönemli değerlere destek vermemesi,
- Uzun dönemli değerlere (insan sermayesi gibi) yönelik süreç ve metriklerin olmaması,
- YK seviyesinde çeşitliliğin olmaması; YK becerilerindeki eksiklik,
- Silo tabanlı, esnek olmayan kurum yapıları,
- CEO ve CxO'ların ödeneklerinin kısa

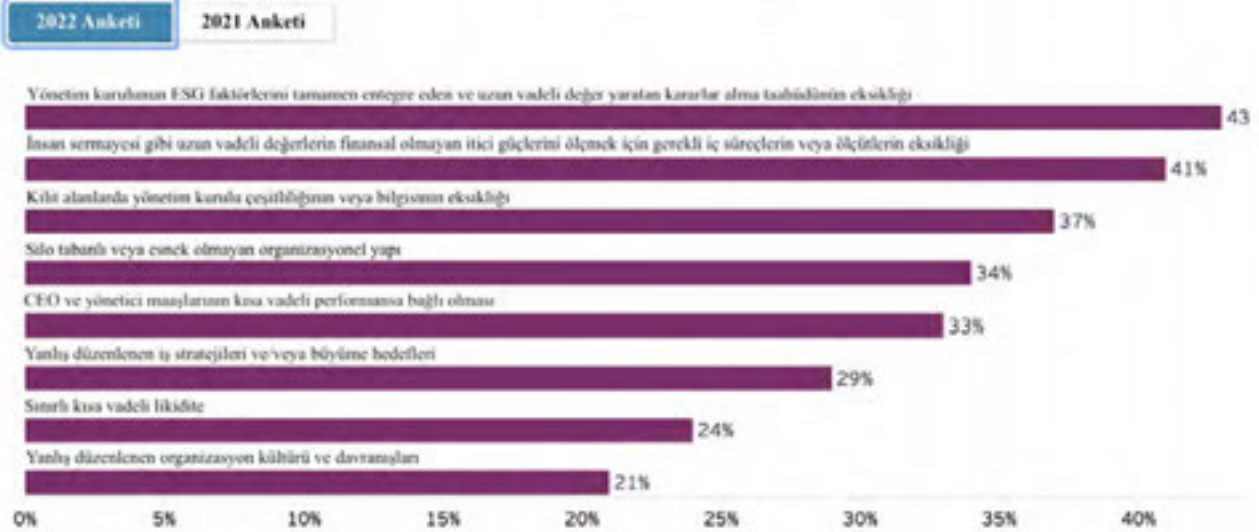
dönemli performansa bağlı olması,

- İş stratejisi ve büyüme hedeflerinin uyumsuzluğu,
- Sınırlı kısa dönem likiditesi,
- Kültür ve davranışların uyumsuzluğu.

Burada çıkan konular da bize yönetim kurulu seviyesinde ESG faydasının yeterince anlaşılmadığını ve yönetilmesi konusunda yeterli beceriler ve yöntemler bulunmadığını gösteriyor.

Kaynak: EY Uzun Vadeli Değer ve Kurumsal Yönetim Araştırması Şubat 2022 (Toplam katılımcı: 200)

* 2021 Sorusu: Aşağıdaki iç faktörlerden hangisi uzun vadeli değer üretme yeteneğinizi en çok etkiliyor?

Kaynak: 1. EY Long-Term Value and Corporate Governance Survey February 2022 (toplam katılımcı: 200) 2. EY Long-Term Value and Corporate Governance Survey Mart 2021 (toplam katılımcı: 100)

Fotoğraf: Unsplash-Raphael Koh

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yönetim kurumları seviyesinde şirketin hem uzun dönemli sürdürülebilirliği hem de kısa dönem kârlılığını gözetmek için ESG faydasının anlaşılması önemli. Bu konuda önerebileceğimiz yöntemler (sınırlı kalmamak şartıyla) şunlar olabilir:

- 1) ESG bakış açısını kurumsal amaç ile uyumlandırın. Kurumsal amacınızın, itibarınızın, nasıl bilindiğinizin artık şirketinizin piyasa değerlemesi üzerinde açıkladığınız finansal gelir ve kârınızdan daha önemli olduğunu unutmayın.
- 2) Hem yönetim kurulu hem de icra seviyesinde ESG becerilerini geliştirin. Sürdürülebilirlik felsefesini benimseyerek akımlar ve gelişmelerden haberdar olmak gerekli. Uzmanlık düzeyini yönetim kurulu seviyesinde sağlayamıyorsanız dışarıdan destek alın.
- 3) Yönetim kurulu yapısındaki çeşitliliği artırın. Eril ve dişil enerjinin dengeli bir şekilde varlık göstermesi, her ırk ve yaşın temsilinin bulunması, kurumun sürdü-

rülebilirlik zorluklarını daha iyi anlamasını sağlayacak ve dönüşümünü kolaylaştıracaktır.

4) Yönetim kurullarına gençleri davet edin. Bu dönüşümde gençlerin enerji ve motivasyonuna ihtiyaç duyacaksınız.

5) Sistematik olun. İyi bir yönetişim, sürdürülebilirlik gündeminin uzun dönemli bir plan çerçevesinde yürütülmesini gerektirir. Bu dönemde gelişmeler sistematik bir şekilde takip edilmeli, raporlanmalı ve gerektiğinde güncellenmelidir.

Özetle, kurumların uzun dönemli sürdürülebilirliğini gözetmek yönetim kurumlarının doğrudan sorumluluğundadır. Bu kısa dönemdeki finansal beklentilerin yapılamayacağı anlamına gelmez, tam tersi araştırmalar her iki konu için de ulaşan şirketlerin “en değerli” olduğunu gösteriyor. Yönetim kurullarına düşen, sürdürülebilirlik felsefesini şirketin amacı içerisine koymak ve buradan tüm dönüşümü gözetmek olarak karşımıza çıkıyor. #

“Kurumların uzun dönemdeki sürdürülebilirliğini gözetmek yönetim kurumlarının doğrudan sorumluluğundadır. Bu kısa dönemdeki finansal beklentilerin yapılamayacağı anlamına gelmez, tam tersi araştırmalar her iki konu için de ulaşan şirketlerin “en değerli” olduğunu gösteriyor. Yönetim kurullarına düşen, sürdürülebilirlik felsefesini şirketin amacı içerisine koymak ve buradan tüm dönüşümü gözetmek olarak karşımıza çıkıyor”

“Kentler Artık Küresel Bir Güç”

Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler, ICLEI Küresel Savunma Direktörü Yunus Arıkan, küresel sorunlara karşı çok katmanlı yönetişimin bir zorunluluk olduğunu hatırlatırken yurttaşların görüşlerini temsil eden yerel yönetimlerin küresel kararların alınmasında bir paydaş olarak etkin bir şekilde yer alabilmesi gerektiğini belirtiyor.

 BuLut BAGATIR

Önce Covid-19 pandemisi, ardından Rusya-Ukrayna savaşı. Bu iki küresel olay SKA'ların genelini ve sizin alanınız özelinde 11. Hedef olan Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar'ı nasıl etkiledi?

Çok doğru bir soru. Yaşanan krizlerle birlikte yalnızca SKA 11 değil, genel olarak sürdürülebilir amaçların bir zafiyete uğraması söz konusu. Savaşın başladığı gün Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) Altıncı Değerlendirme Raporu'nun ikinci kısmı açıklandı ancak medyada yer dahi bulamadı. Üçüncü kısımdan da kimsenin haberi olmadı. Üstelik verilen bilgiler sürecin daha da kötüye gittiğini gösteriyordu. Bununla birlikte savaşın etkisiyle gördük ki Ukrayna ve Rusya, gıda alanında büyük birer aktörmüş. Aslında genel anlamda pandemi ile sarsılan bir küresel işbirliği süreci var. Salgın sınırların kapanmasına neden oldu ki bu da biraz geçmişe gidiyor. 1992'de Rio Konferansı kaynaklı esen ve 2015-2016'da neredeyse tepe noktasına çıkan rüzgardan neredeyse eser kalmadı. Küresel sorunlara küresel yanıt verme ihtiyacından ziyade her koyun kendi bacağından asılır noktasına gelindi. Bunun da dünyayı 1920'lere, 1940'lara götürdüğünü biliyoruz. Dolayısıyla burada çok ciddi bir sorun var.

Sorunuza gelirsek tam da bu noktada kentlerin rolünü tekrar gündeme getirmek gerekiyor. Yüzyıllar önce yaşanan veba, kıtlık ve savaş gibi krizlerin şu an yaşadıklarımızla arasındaki en büyük fark kentlerin artık küresel bir güç olması. Bu gücü SKA 11'de ve iklim krizinde gösterdiler. Belki de dünyanın artık bu gücü dünya barışının korunmasından tutun da sürdürülebilir amaçlara varmaya kadar yeni baştan düşünmesi gerekiyor. Şunu açık yüreklilikle söyleyelim: Küresel süreçlerin yalnızca ulusal devletler için bir diplomasi süreci olduğu, belediyelerin bir rolü ya da etkisi olamayacağı yönünde çok uzun süredir varlığı bilinen bir yaklaşım var. Bu söylemi geride bırakmak gerekiyor. Savaş, iklim krizi ve pandemi ile birlikte yepyeni bir dünya ve yönetim mekanizması kuruluyor ve kaçınılmaz olarak tartışılıyor. Savaştan üç hafta önce Rusya ve Çin'in yayınladığı deklarasyon-

nun başlığı “Uluslararası Yeni Dünya Düzeni” idi. Bu savaşın Ukrayna ve Rusya arasında kalmayacağı çok net ortada. Yepyeni bir BM yönetişimi konuşulurken akıselim davranan ülkelerin ve paydaşların ortaya koyması gereken bir nokta var: Belediyeler olarak masada yer almaktan kastımız bütün anlaşmaları imzalamak değil. Ancak öyle bir dünyaya doğru yol alınmalı ki bir anlamda yurttaşlarının görüşlerini temsil eden yerel yönetimler, küresel kararların alınmasında bir paydaş olarak etkin bir şekilde yer alabilsin.

Son 10 yılda bu alanda güzel gelişmeler olmakla birlikte bunların tümü mevcut BM anlaşması sınırları içerisindeydi. BM Genel Sekreteri “Yeni Ortak Gündemimiz” çabasıyla BM’de bir reform arzulu-
yor ve süreç içerisinde de yerel yönetimler ve kendi arasında yeni bir danışma kurulu oluşturuyor. Ama yeni koşullarda bunun biraz daha ötesine geçebilmek gerek. Avrupa ölçeğinde anayasal bir danışma kurumu olan Avrupa Bölgeler Komitesi var örneğın. Belki böyle bir anayasal kurumu yeni BM anlaşmasında kurgulamak gerekecek. řu an itibarıyla uç bir söylem gibi gelebilir ancak geldiğimiz noktada bugü-

“Bir savaşla dünyanın hangi noktaya geldiğini biliyoruz. Bugün eğer kentlerimizi sürdürülebilir kılamazsak dünya barışını ve sürdürülebilirliği koruyamayız. Dünyada barış olmazsa kentler de tek başlarına nerede olurlarsa olsunlar ne barışa ne de sürdürülebilirliğe ulaşabilirler”

ne dek tartışılmayacak şeylerin hayata geçirildiğini görüyoruz. Bu da pozitif anlamda çok sıradışı bir söylem olabilir. Yerel yönetimlere de bir rol düşecek ve bunu şekillendirmemiz gerekecek. Ancak Çin’den Brezilya’ya, ABD’den Afrika’ya baktığınızda bütün ülkelerin bir şekilde bir yönetim modelinin içerisinde olduğunu biliyoruz. Bunun uluslararası sürece de girmesi gerekiyor. SKA’lar veya savaşlar için bir çözüm olur mu bilmiyoruz ancak denenmeli. Yoksa tren ciddi ciddi kaçacak ve siyasi gündelik çatışmalarla boğulacağız. Yerel yönetimleri küresel süreçlere daha etkin bir şekilde katmak bir tercih değil, zorunluluk oldu. Herkesin bunu fark etmesi elzem.

Kadıköy Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Zirvesi’ne katılan Mannheim Belediye Başkanı’nın da ifade ettiği gibi barışın ve demokrasinin olmadığı bir yerde sürdürülebilirlik de anlamıyor...

Çok eş süreçler... Son yüzyılda yerel yönetimler arasındaki çatışmalar oldukça seyrekleşti. En son hatırladığım, 2018’de Alberta ve British Vancouver arasında petrol boru hattı kavgası vardı. Konu ulusallaştı ve özellikle küresel iklim krizi çabaları kapsamında bir şekilde uzlaşma sağlandı. İki kent de bizim üyemiz ve sürdürülebilirlik konusunda oldukça başarılı. Eğer 21. yüzyıl yönetiminden bahsediyorsak yüzyıllar önce kent devletleriyle bir farkımız olmalı. Kentlerin içerisinde olan çok katmanlı yönetim uluslararası bir vizyonun altında ancak anlamlı olabilir. Zaman zaman “Belediye başkanları dünyayı kurtarabilir” gibi söylemler duyduk ancak bunun pratikte çok da geçerli olmadığını biliyoruz. Dönem itibarıyla karşılaştığımız küresel sorunlara karşı çok

katmanlı yönetim bir zorunluluk halini aldı. Nasıl kentleri reddedemezsek kentler de ulusal hükümetler ve uluslararası süreçler olmadan bir etki yaratamaz.

Ukrayna Savaşı'nda Avrupa kentleri ellerinden geleni yapıyorlar ancak bir yere kadar müdahale edebiliyorlar. İklim açısından bakıldığında, örneğin Güney Afrika'nın Durban kenti dünyada Yerel İklim Uyum Eylem Planı'nı ilk çıkartan kent. Ancak geçtiğimiz ayki sellere tek başına cevap veremiyor. Aynı şeyi ABD'de Katrina ve Cindy kasırgalarında da gördük. 1992'deki Rio düşüncesine şimdi sahip çıkmamız gerekiyor. Bir savaşla dünyanın hangi noktaya geldiğini biliyoruz. Bugün eğer kentlerimizi sürdürülebilir kılamazsak dünya barışını ve sürdürülebilirliği koruyamayız. Dünyada barış olmazsa kentler de tek başlarına nerede olurlarsa olsunlar ne barışa ne de sürdürülebilirliğe ulaşabilirler. Bunu daha gür ve hep birlikte söylememiz gerekiyor. Bu noktada 27. Taraflar Konferansı (COP27) ilginç bir fırsat yaratabilir.

O halde COP27 ile devam edelim. Ülkeler Ulusal Katkı Beyanları'nı (NDC) zirveden önce güncelleyecekler. Yine iklim finansmanı tartışmalarının kritik bir gündem maddesi olması bekleniyor. Yerel yönetimlere dair ne bekleyebiliriz?

COP27'ye ciddi bir şekilde hazırlanıyoruz. COP26'dan

oldukça başarılı çıktığımızı inanıyoruz. Bizim oradaki sloganımız "Çok katmanlı eylem zamanı" idi. Glasgow İklim Paktı'nda da bu söylem resmen "çok katmanlı ve ortak eylemin aciliyeti" olarak açılış paragraflarına girdi ve Paris Anlaşması'nın 2. döneminde gündeme girecek. Yeni sloganımız ise "Çok katmanlı eylem başarır." Dolayısıyla Mısır'da buna uygun bir yaklaşımımız olacak. Mısır zor bir ülke. Kendine özgü bir yapılanması var ve bunun farkındayız. Mısır aynı zamanda bir Afrika COP'u ve Afrika'nın gündeminde kentleşmenin pozitif bir öncelik olduğunu biliyoruz. Afrika dünyanın en hızlı kentleşen en genç nüfusuna da sahip. Başka faktörler de var. COP26'da ne yazık ki öne çıkartamadığımız gıda, kültür ve döngüsel ekonomi gibi konular vardı. Şu an tam da bunları gündeme getirmenin zamanının geldiğine inanıyoruz. Şöyle bir örnekle hareket ediyoruz: Eğer COP26 bir Netflix dizisinin ilk bölümüyse, COP27, 2.sezonu. COP26 iklim eyleminin sürdürülebilirliğini sağladı. İkinci bir Paris Anlaşması dönemi var. Çünkü artık Kurallar Kitabı'na sahibiz ve bu çok katmanlı olacak. Ancak yepyeni bir çığır açmadı. Bunu COP27'de açabilmeyi tartışıyoruz. Soru işaretlerimiz de var tabii. Mısır, Afrika böyle bir hedefi yeterince kucaklıyor mu? Dönüm noktası sayılabilecek bir COP düzenleme kapasiteleri olacak mı, göreceğiz. Yerel yönetimlerin böyle bir hedefi var. COP26'dan çıkan karar-

"Eğer COP26 bir Netflix dizisinin ilk bölümüyse, COP27, 2.sezonu. COP26 iklim eyleminin sürdürülebilirliğini sağladı. İkinci bir Paris Anlaşması dönemi var. Çünkü artık Kurallar Kitabı'na sahibiz ve bu çok katmanlı olacak. Ancak yepyeni bir çığır açmadı. Bunu COP27'de açabilmeyi tartışıyoruz"

lardan biri bu yıla özel yeni NDC'ler getirilmesiydi. Biz bunun çok katmanlı NDC'ler olmasını istiyoruz ve kolay olmayacağını biliyoruz. İklim acil durumuna geçilmesinin gerekliliğini savunuyoruz. Üçüncü bir önerimiz daha var. COP tarihinde ilk kez İklim ve Kentleşme Bakanlar Toplantısı'nın yapılmasını istiyoruz. Bunu Madrid'den bu yana istiyoruz aslında. Glasgow'u hedeflemiştik ancak olmadı. Şöyle bir güzel haber verebilirim: UN Habitat Yürütme Kurulu'nun yeni bir toplantısında, COP27'de Kentleşme Bakanlarının katılımıyla bir İklim ve Kentleşme Zirvesi yapılması yönünde karar alındı. UN Habitat'ın İcra Direktörü'ne COP27 Başkanlığı ile bu konu hakkında görüşmesi yönünde bir yetki verildi. Son derece ileri bir adım. Mısır Başbakanı da bir kent plancısı. Öyle taşlar şekilleniyor ki biz eğer bunu gerçekleştirebilirsek COP'a damga vurabiliriz. Yoğun bir dönem bizi bekliyor.

Fransa'da Macron seçilirse yenilenebilir enerji projeleri uygulama iznini yerel ölçeğe taşıyıp hızlı karar alınmasını sağlamayı planladığını açıklamıştı. Birçok devlet bugün artık merkezi yönetim politikaları ile yerel yönetim politikaları arasındaki bağı yeniliyor. Bu ilişki kentlerin gelişmesinde fırsatlar yaratabileceği gibi nasıl kurgulandığıyla bağlantılı olarak engeller de yaratılabilir gibi duruyor. Siz ne dersiniz?

Kritik süreçlerden geçiyoruz. Macron'un bu seçim vaadinden haberim yok ancak Fransa'nın Avrupa'daki en merkezîyetçi ülkelerden biri olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla Fransa adına oldukça gecikmiş bir adım. Umarım Macron'un iktidarından bağımsız olarak bu hayata geçer. Küreselde şaşkıncı gelişmeler oluyor. Örneğin G7 tarihinde ilk kez programlarında inanılmaz bir kentleşme ve kentlere dair referans var. Bahsettiğim nokta önemli çünkü G7 uzun süre kentleri tartışmayı reddetti. Günümüz kentleri aslında fosil yakıtlara dayalı kentler. Bugün G7'nin 250-300 yıllık kentlerinin geçmişine bakarsanız bir araba

"UN Habitat Yürütme Kurulu'nun yeni bir toplantısında COP27'de Kentleşme Bakanlarının katılımıyla bir iklim ve kentleşme zirvesi yapılması yönünde karar alındı. Son derece ileri bir adım"

ve merkezi üretim sarmalına dayandığını görürsünüz. Tarihi kentler dahi dönüştürüldü. Fosil yakıtların olmadığı, arabaların etkisinden kurtulan kentleri yarattığınız anda zaten fosil yakıtlara bağımlılığımızı azaltacağız ve kentlerimizi daha yaşanabilir hale getireceğiz. Mevcut kentleri değiştirmek en zoru. Afrika veya Asya'da yeni kentler buna çok

daha sıcak. Avrupa'da ise bunu yapmak çok daha zor. G7'nin bunu öne çıkarması çok anlamlı. Metinde çok güçlü mesajlar var. G7 zirvesi çerçevesinde bu yıl eylül ayında ilk kez Kentleşme Bakanları toplantısı düzenlenecek. "Urban 7" dediğimiz süreci, içerisinde ICLE'nin de bulunduğu bir yapı yürütüyor.

Bir taraftan da G20'nin geçtiğimiz yıldan gelen bazı olumlu adımları var. Ulus devletler yerelde attıkları adımlarla başarılı olabileceklerinin farkında. Söylemlerde dönüşüm net bir şekilde ortaya çıkıyor. Bu açıdan zaten bunun yerel yönetimlerin talebi olmadığını biliyoruz. Aklın yolu bir: Yağ var, un var, şeker var ve helva yapabiliriz. Gerçekten bunu hayata geçirmek için belki de yeni bir dalga yaratmak gerekecek. Önümüzdeki günlerde atılacak yeni adımlar görebiliriz.

Şehirler iklim krizinin hem nedeni hem de mağduru. Son IPCC Raporu da bunu vurguladı ve kentlerde iklim değişikliğini azaltacak yollar olduğunu ortaya koydu. Elbette burada biraz da finansman sorunu ortaya çıkıyor...

IPCC'nin çıktıları bizim beklediğimiz sonuçlardı. 2016 yılında bir karar alındı. 7. Değerlendirme Raporu döngüsünde ilk özel rapor kentleşme üzerine olacak. O kararın uygulanmasına yönelik bir konferans düzenlenmişti. IPCC gündeminde kentler ve iklimsel araştırmalar var. Son üç raporda da giderek artan bir şekilde konu gündeme geliyor. Bunun bir gerekçesi de raporu yazanların arasında kentleşme uzmanlarının daha fazla görev alması. Kent, kamu yönetimi veya kent ekolojisi konusunda çalışanlar, IPCC Raporları'nda daha güçlü veriler ortaya koyabil-

Fosil sektör, nükleer sektör ve daha da ötesinde silah sektörü dünyadaki para akışının çok büyük bir kısmını kontrol ediyor. Barışa kavuşabilirsek, sürdürülebilirlik çabalarını hızlandırabilirsek ve bu kaynakların daha büyük bir kısmının kentleşmeye aktarılmasını sağlayabilirsek umudu büyütme şansımız var.

diler. Bununla birlikte hükümetler arasında da daha güçlü bir bilinç var. Dediğimiz gibi bizi şaşırtmadı ama dünyayı şaşırtıyor ki bu da güzel bir şey: Mevcudun kabul edilmesi ve kayıtlara girmesi demek. İşin finansman boyutuna gelirsek tam da bu nedenle küresel yönetimden bahsediyoruz. Bugün iklim fonlarında veya uluslararası kalkınma yardımlarında kentleşmeye ayrılan pay ne kadar? Örneğin Almanya'nın iklim fonları %8 diyor. Farklı mekanizmalarda taş çatlasın %15'i geçmiyor. Bunun üçle, dörtle çarpıldığını düşünün. Yeni bir Marshall Planı dediğimiz bir noktaya evrilecek. Önümüzdeki iki-üç yıl içerisinde şayet çok radikal dönüşümleri gerçekleştirebilirsek ve yeni yönetişimi peşi sıra getirebilirsek bunun faydalarını hep birlikte göreceğiz.

Kaynak aktarımı hep tartışılan bir konu. Kriz zamanlarından bahsediyoruz ki krizi fırsata dönüştürebiliriz. Fosil yakıtlardan çıkış söz konusu. Yalnızca teknolojilerden de bahsetmiyoruz çünkü fosil yakıtlara giden sübvansiyonlar var. G7 bunu kaldırmayı taahhüt etti ama ne kadar uyguladığını göreceğiz. Fosil sektör, nükleer sektör ve daha da ötesinde silah sektörü dünyadaki para akışının çok büyük bir kısmını kontrol ediyor. Barışa kavuşabilirsek, sürdürülebilirlik çabalarını hızlandırabilirsek ve bu kaynakların daha büyük bir kısmının kentleşmeye aktarılmasını sağlayabilirsek umudu büyütme şansımız

var. Koşullar uygun ancak dünya siyasetini buraya çekebilecek miyiz, göreceğiz. Bir liderlik sorunu var. O açıdan bakıldığında G7 de tek başına çok etkili olmuyor. Rusya'daki yaptırımlar sürecinde de bunu görüyoruz. Gelişmekte olan ülkelerle bir arada olduğumuz anda bunu hayata geçirebiliriz. Dünyanın tekrar kamplara ayrıldığı bir noktada bütün ülkelerde tartışmasız ve rakipsiz bir şekilde pozitif anlamda gündem yaratan tek konunun kentleşme olduğunu ortaya koymalıyız.

Kadıköy Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Zirvesi geçtiğimiz mart ayında gerçekleşti ve oldukça yankı uyandırdı. Kadıköy Belediye Başkanı Şerdil Dara Odabaşı, "Krizlerle gerçekten mücadele edeceksek yerel yönetimlerin önündeki yapısal engelleri aşmak şart" dedi. Bu ciddi bir sorunun varlığını işaret ediyor...

Öncelikle şunu belirteyim. Kadıköy Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Zirvesi ile etkileri uzun yıllar sürececek bir zirve gerçekleştirdik. Diğer konuya gelince, bu süreçleri Türkiye'den uzak tutmak mümkün değil. Ancak ne yazık ki Türkiye'nin kendine özgü her zaman ve her alanda olduğu gibi bir gündemi var. Bu özgün olma durumu da pozitif değil. Türkiye siyaseti çok farklı şeyleri tartışıyor. Yerel yönetimler ise istesek de istemesek de ağırlık merkezini oluşturuyor.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve yerel yönetim seçimleri iç içe geçmiş durumda. Çok çarpıcı olduğunu düşündüğüm bir anekdot paylaşayım: Yaklaşık üç dört yıl önce Arnold Schwarzenegger Avusturya İklim Zirvesi'ni toplama başladığında zirveyi çok ilginç bir şekilde açmıştı. Kendinin Cumhuriyetçi olduğunu belirtip yelpazenin sağında yer aldığını; Avusturya'nın Cumhurbaşkanı'nın Yeşiller Partisi'nden, Başbakanın ise Sosyal Demokrat olduğunu ifade etmişti. Burada hep beraber bir araya gelebildiklerini çünkü konunun iklim olduğunu ve beraber mücadele edeceklerini vurgulamıştı. Bir sonraki toplantıda ise başbakan değişmişti ve aşırı sağ başa gelmişti. Hatta gençler de eylem yapmıştı. Ancak yine de toplantıdan başarılı sonuçlar çıkmıştı. Türkiye'de bunu hayal edebiliyor musunuz? Sorunun cevabı ortada. Gönül isterdi ki bunları siyasi çekişmelerden bağımsız tartışalım.

Son olarak Kadıköy Zirvesi'nin etkilerinin uzun yıllar süreceğini söylediniz. Nasıl bir zirve oldu sizin açınızdan?

Açıkçası mütevazı olmak istemiyorum. 20 yılı aşkın bir süredir hayal ettiğim bir zirveydi. ODTÜ'de çevre mühendisi öğrencisiyken Murat Karayalçın'ın Ankara'da son derece heyecan verici çalışmalarını izlemiştik. Yıllar sonra 2002'de BM Proje Yöneticisi olarak Johannesburg'deki Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'ne katıldığımda ICLEI standını görmüştüm ve Karayalçın liderliğinde Ankara'nın ICLEI'nin kurucu üyesi

İlk kez Türkiye'de kurumsal olarak ICLEI kendi adına bir çıkış yaptı. ICLEI'nin en büyük zaafı Türkiye'de ulusal bir temsilciliğinin bulunmaması. ICLEI'nin kurumsal olarak Türkiye'de bulunmaması her iki taraf için de handikap. Türkiye'de en büyük sıkıntılarımızın kurumsallaşma olduğunu biliyoruz.

olduğunu öğrendiğimde çok şaşırılmış ve sevinmişim. O dönemden bu yana tekrar Türkiye'ye getirmeye çalıştığım bir kurumdu ICLEI. 20 yıl sonra bunu başardım. İlk kez Türkiye'de kurumsal olarak ICLEI kendi adına bir çıkış yaptı. ICLEI'nin en büyük zaafı Türkiye'de ulusal bir temsilciliğinin bulunmaması. ICLEI'nin kurumsal olarak Türkiye'de bulunmaması her iki taraf için de handikap. Türkiye'de en büyük sıkıntılarımızın kurumsallaşma olduğunu biliyoruz. Bu toplantı ve katılım bence şu anlamda önemli: Belediye personeli; dünyada sürdürülebilirlik adına bir belediyeler birliğinin olduğunu, bu birliğin hedeflerinin BM hedeflerini desteklediğini ve birbirini beslediğini daha

yakından gördü.

Bu Zirve, 2019 seçimlerinin üçüncü yılında gerçekleşti. Kadıköy Deklarasyonu aracılığıyla belediyelerimizin önümüzdeki iki yılda sürdürülebilirlik alanındaki çabalarına yön verme fırsatı doğdu. Kadıköy Belediyesi de mükemmel bir organizasyon yaptı. Zirveye dair bir kitapçık basıma girmek üzere. Zirvede konuşulanların raflarda yer alması ve Türkçe olması çok değerli. Kamu kurumlarının süreci sahiplenmesi de önemli. Örneğin, ICLEI üyelikleri sürecinde doğal olarak ulusal bir onay sürecinden geçiyoruz. Bu zamana dek herhangi bir sorun olmadı, olmayacağını da düşünüyorum. Çalışmaları daha etkin yönetmek için önümüzde çok güzel fırsatlar var. Toplantı Türkiye'deki çalışmalara çok anlamlı bir güç verdi. Bir günlük bir etkinlik olmasına karşın bir dönüm noktası olduğunu düşünüyorum. #

Doç. Dr. Ahu ERGEN, Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi
ahu.ergen@vs.bau.edu.tr

Antroposen Çağı'nda Sil Baştan Pazarlama

Yeni sayımızda, sürdürülebilirliğin son 10 yılına pazarlama bilimi perspektifinden hep birlikte göz atalım. 90'larda işletme öğrencisiyken derslerimizin çoğunun işletmenin büyümesi, pazar payını artırması ve daha yüksek kâr elde etmesine yönelik olduğunu hatırlıyorum. Çevre ve toplum sorunlarına dair derslerimizin olduğunu ise anımsayamıyorum. Sonrasında 10 yıl kadar çokuluslu bir markanın pazarlama biriminde çalışırken hem yurtiçi hem de yurtdışı eğitimlerde ve strateji toplantılarında; satış artırma, rakibi etkisiz hale getirme, müşteri ilişkilerini yönetme, fiyat ve satış kampanyaları ile müşterinin kalbine, zihnine ve bütçesine en iyi şekilde hitap edebilme üzerine yoğunlaştık. "Sürdürülebilirlik" diye bir gündemimiz yine yoktu.

2000'lerin sonunda, yüksek lisans yıllarında bir şeyler değişmeye başlamıştı. 2009 yılında toplumsal pazarlama, yeşil pazarlama, pazarlama ve etik konularını pazarlama derslerinde tartışmaya başlamıştık. Belli ki bir şeyler değişiyordu! Kurumsal sosyal sorumluluk gözdeydi. Küresel dev markalar geri kalmış ülkeleri sabunla, deterjanla tanıştıyordu. Ülkemizin önde gelen şirketleri enerji tasarrufuna kafa yormaya başlamıştı.

2011'de ise doktora tezimin konusuna karar vermeye çalışırken sürdürülebilir tüketim ve sürdürülebilir pazarlamaya dair literatürün ne kadar geniş olduğunu gördüm. Batı ülkelerinde gerek uygulamada gerek teoride alanla ilgili ne denli ileri gidildiğini anlamaya başladım. Her ne kadar pek çok kişi pazarlama alanında sürdürülebilirliğe dair tez yazmanın iyi bir

fikir olmayacağını söylediye de bu konuda çalışmaya devam ettim.

GSYİH'LER ARTIYOR AMA KALKINMA SÜRDÜRÜLEBİLİR OLMUYOR

Devlet politikalarının içine yerleştirilen sürdürülebilirlik felsefesi Batı'da özellikle tüketicilerde ve işletmelerde karşılık bulmuştu. Refah toplumları sürdürülebilir üretimi ve tüketimi benimsemeye, çevreye ve toplumsal meselelere duyarlı hale gelmeye başlarken sürdürülebilir olmayan üretim ve tüketim bu kez gelişmekte olan ülkelere kaymaya başlamıştı. Çevre ve toplumla ilgili yeni sorunlar, gelişmekte olan ülkeleri etkilemeye başlamıştı.

Sürdürülebilir olmayan üretim modelleriyle popüler kültürden gücünü alan, tüketimi bir yaşam tarzı olarak sunan pazarlama anlayışıyla başta küresel markalar, ardından onları takip eden yerel markalar gelişmekte olan ülkelerde büyümeye başladı. GSYİH'ler artıyor ama kalkınma sürdürülebilir olmuyordu. Hava kirleniyor, toprak bozuluyor, eşitsizlikler artıyor, kültürel dönüşüm sancılı oluyordu. Öte yandan gezegenin kaynakları kendini yenileme hızının üzerinde haşince hammadde fabrikası olarak kullanılıyordu. Çevre kirleniyor, karbon salımı rekor seviyelere çıkıyor, kara ve denizde biyoçeşitlilik azalıyor. Bir yandan da iklim krizine dair zirveler yapılıyordu. Zengin ile yoksul arasındaki uçurum derinleşiyordu. Lüks markalarla birlikte ucuzluk marketlerinin sayısı da hızla artıyordu. Özel okullar çoğalırken çocuk işçilerin sayısı da büyüyordu. Obezite gündemi meşgul

ederken her gün Afrika'da insanlar açlıktan ölmeye devam ediyordu. Suya, elektriğe, aşıya, kanalizasyona erişemeyen milyonlarca insan varken yapay zeka ve nesnelerin interneti bazı yaşamları daha da konforlu hale getirmeyi sürdürüyordu.

Son 10 yıl içinde bu gelişmeler yaşanırken sürdürülebilirlik küresel bir megatrend haline gelmişti. Bazı işletmeler sürdürülebilirliğin ekonomik fayda sağlayacağını anlayarak iş modellerini sürdürülebilir iş modellerine dönüştürmeye başlamıştı. Üstelik Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı stratejilerinin merkezine yerleştirmişti. Sürdürülebilirlik raporlaması yapıyorlardı. Bazıları ise yalnızca öyle yapıyormuş gibi görünmek için bunun iletişimini gerçekleştirmekle yetiniyordu.

PANDEMİ DE AYNI İKLİM KRİZİ GİBİ EŞİTSİZLİKLERİ GÖZLER ÖNÜNE SERMİŞTİ

Toplumda yavaş yavaş farkındalık artıyordu. Özellikle gençlerde, çevre ve toplumsal sorunlara yönelik hassasiyet ister istemez yükseliyordu. Gençler iklim krizi, yoksulluk ve eşitsizlik kaynaklı sorunları bizzat yaşamaya veya çevrelerinde daha açık şekilde görmeye başlamışlardı. Pandemi de aynı iklim krizi gibi eşitsizlikleri gözler önüne sermişti. Geri kalmış ülkelerde sağlık çalışanları henüz aşıya erişememişken bazı ülkeler nüfusunun dört katı kadar aşı stokluyordu.

Son 10 yıl açıkçası pek de parlak geçmedi. Özellikle pandemi, sürdürülebilirlik adına iyiye doğru giden bazı göstergelerde tekrar gerilemeye neden oldu. Örneğin, toplumsal cinsiyet eşitliği, yoksulluk, sağlık ve kaliteli yaşam alanında daha fazla efor sarf edilmesi gerekecek. Bunu da bireyler, devletler ve

işletmeler olarak hep birlikte yapmak gerekiyor. İşletmenin temel fonksiyonlarından olan pazarlamanın burada bence rolü çok büyük. Pazarlamanın özünde belki sürdürülebilirliğe yer yoktu. Ne var ki Antroposen olarak adlandırılan yaşadığımız çağda, pazarlama bilimi sürdürülebilir pazarlamaya dönüşmek zorunda. Aksi takdirde toplumda karşılık bulmayacak gibi görünüyor.

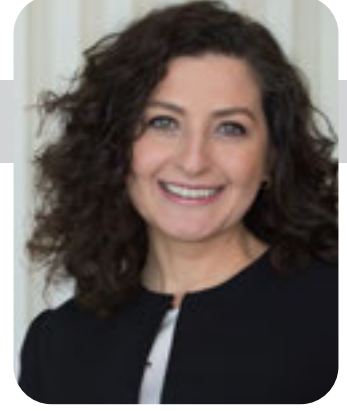
MARKALARIN ÖZÜNE "AMAÇ" YERLEŞTİRİLEBİLİR

Pazarlama, teorisi ve uygulamasıyla yerleşik ve etkili bir bilim dalı. Toplumlara ve bireyleri etkileme, davranışlarını değiştirme gücüne sahip. Bugün markaların yaşamımızdaki rollerini şöyle bir düşündüğümüzde bunu çok rahat anlayabiliriz. Bana kalırsa bazı pazarlama derslerinin yerine öğrencilere döngüsel ekonomi, kurumsal sürdürülebilirlik, sorumlu marka yönetimi, iklim krizi ve markalar, toplumsal cinsiyet eşitliği ve pazarlama gibi bugünün yaşamsal sorunlarına çözüm arayan marka yöneticileri yetiştirecek dersler konabilir. Markaların özüne "amaç" yerleştirilebilir ve marka inşası bu amaca göre yapılabilir. Dezavantajlı gruplar pazarlama faaliyetlerinde yer bulmalı. Markaların çalışanlarının her biri sürdürülebilirlik okuryazarlığı eğitimi almalı. Kâr elde ederken toplum ve gezegen için gerçekten "iyi olmak" bir marka için pekala mümkün.

Bu "gerçekten iyi" markalardan biri de #ekoioq. Türkiye'nin yeşil iş ve yeşil yaşam konusunda referans kaynağı haline gelen #ekoioq'ya emek veren herkesi 100. sayılarına ulaşmalarından ötürü gönülden kutluyorum. #

Prof. Dr. Güler ARAS, Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

Sürdürülebilirliğin Yolculuğu

“Özellikle son 20 yıl içerisinde dünyanın risk profilinde yaşanan büyük değişim ile birlikte değişen paydaş beklentileri ve artan regülasyonlar, şüphesiz ‘sürdürülebilirlik’ konusunu kurumların ve bireylerin gündeminin en önemli maddelerinden biri haline getirdi”

Son dönemde, iklim değişikliğinin sebep olduğu çevresel riskler başta olmak üzere sosyal ve teknolojik risklerin soyuttan gerçekliğe evrildiği bir ortamda, hükümetler, kurumlar ve bireylerin “sürdürülebilirliğe bakış açıları” hızlı ve radikal bir dönüşüme şahitlik ediyoruz. Oysaki bugün bildiğimiz şekliyle sürdürülebilirlik kavramının temeli 35 yıl öncesine dayanıyor. Her ne kadar kökeni çok daha eskilere gitse de bugün anladığımız şekliyle sürdürülebilirlik kavramı, Dr. Gro Harlem Brundtland liderliğinde, Birleşmiş Milletler için hazırlanan “**Ortak Geleceğimiz**” ya da “**Brundtland**” olarak da bilinen raporda doğuyor. Raporda, “*Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılamak*” olarak tanımlanan sürdürülebilir kalkınma kavramı, önceki tanımlarından farklı olarak ilk kez, insanlığın gelişimini kaynakların mümkün olan en iyi şekilde yönetilmesi ihtiyacı ile ilişkilendirmiş oldu. Böylelikle sürdürülebilirliğin sınırları “çevre” boyutunu aşarak ekonomik ve sosyal boyutları da içeren bir kapsama ulaşmış oldu. Ve belki de ilk kez, dünyanın sandığımız kadar sınırsız kaynaklarının olmadığı, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma için küresel yaklaşım ve çözümlere

ihtiyacımızın olduğunun altı net bir şekilde çizilmiş oldu. Bugün gelinen noktada ise, özellikle son 20 yıl içerisinde dünyanın risk profilinde yaşanan büyük değişim ile birlikte değişen paydaş beklentileri ve artan regülasyonlar, şüphesiz “sürdürülebilirlik” konusunu kurumların ve bireylerin gündeminin en önemli maddelerinden biri haline getirdi. Son yıllarda ivmesi artan sürdürülebilirlik çabaları bize ne söylüyor? Atılan adımlar sürdürülebilir bir gelecek için yeterli mi? Bu sorulara yanıt verebilmek için sürdürülebilirliğin yolculuğuna çıkmaya davet ediyorum sizleri. #ekoIQ'nun 100. özel sayısı için kaleme aldığım bu yazının tüm okuyuculara, özel ve keyifli bir deneyim sunmasını diliyorum.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELENİN 30. YILINDAYIZ

Küresel ısınmaya yönelik hükümetler arası ilk sözleşme olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) Avrupa Birliği ile birlikte 191 ülkenin imzalamasının üzerinden yaklaşık 30 yıl geçti. Geçtiğimiz sene Türkiye'nin de onaylamasıyla ismini sıkça duyduğumuz Paris

Anlaşması'nın da temellerinin dayandığı UNFCCC kapsamında her yıl yapılan, COP (Conferences of the Parties) olarak bilinen taraflar toplantılarında imzalanan protokoller çerçevesinde geçen sürede istenen etkiye ulaşılamaması her yıl bu toplantıların hayal kırıklığı ile sonuçlanmasına sebep oldu uzun süre. Bu durum, 2015'te Paris'te gerçekleşen COP21'de 197 taraf temsilcisinin müzakeresi sonucu oybirliği ile kabul edilen Paris Anlaşması ile bir nebze olsun değişmiş oldu. İklim değişikliği ile mücadelede bir dönüm noktası olarak kabul edilen Paris Anlaşması ile ilk kez devletler hukuki olarak da bağlayıcılığı olan bir anlaşmaya imza atmış oldular. Amacı, küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelere kıyasla 2'nin altında, tercihen 1,5 santigrat derece ile sınırlamak olan Paris Anlaşması çerçevesinde taraflar, 2050'ye kadar iklim nötr bir dünyaya ulaşmak için seragazi emisyonu azaltımı taahhüdünde bulundular.

En son geçtiğimiz yıl düzenlenen ve temel odağı ülkelerin toplantıdan önce sunmaları istenen yeni ve güncellenmiş, ulusal olarak belirlenmiş katkılar (NDC'ler) olan COP26'da ise sözleşmeye taraf olan 197 ülkenin tamamı Glasgow İklim Pakti'nı imzalamakla birlikte, '2030'a kadar küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelere kıyasla 1,5 santigrat derece ile sınırlama' hedefinin kabul edilmemesi büyük bir hayal kırıklığı yarattı. Zira,

"Küresel ısınmaya yönelik hükümetler arası ilk sözleşme olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) Avrupa Birliği ile birlikte 191 ülkenin imzalamasının üzerinden yaklaşık 30 yıl geçti"

UNFCCC tarafından Eylül 2021'de yayınlanan NDC Sentez Raporunda da sunulduğu gibi, yeni ve güncellenmiş NDC'ler Paris Anlaşması'nın sıcaklık hedefine ulaşmak için çok yetersiz. UNEP'in yayınladığı 2021 Emisyon Boşluğu Raporu da, UNFCCC raporunun bulgularını doğruluyor. Yeni ve güncellenmiş NDC'lere ek olarak 2030 için açıklanan azaltım taahhütlerini de dikkate alan Rapor, yeni ve güncellenmiş NDC'lerin ve 2030 için ilan edilen taahhütlerin, küresel emisyonlar ve 2030'daki emisyon açığı üzerinde yalnızca sınırlı bir etkiye sahip olduğunu, öngörülen 2030 emisyonlarını önceki koşulsuz NDC'lere kıyasla yalnızca yüzde 7,5 oranında azalttığını ortaya koyuyor. Oysaki Paris Anlaşması'nın küresel ısınmayı 1,5°C ile sınırlandırma hedefi için bunun %55; 2°C ile sınırlandırmak için ise %30 olması gerekiyor.

SON 30 YILDA IPCC'DEN GELEN EN CİDDİ UYARI

İklim değişikliği ile ilgili bilimi değerlendirmek üzere 1988 yılında Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından kurulan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (The Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC), hükümetlere iklim politikaları geliştirmeleri için kullanabilecekleri en kapsamlı bilimsel bilgiyi sunan girişimlerin başında yer alıyor kuşkusuz. Dünyanın her yerinden binlerce bilim insanının katkısı ile hazırlanan "İklim

Fotograf: Unsplash/Mika Baumeister

“İklim riskinin tetiklediği finansal riskin ne derece tehlikeli olduğuna vurgu yapan ve bunun yönetilmesi için öneriler seti sunan bu çerçeveyi, geçmişte çok az sayıda kurum ve kuruluş destekleyip benimserken özellikle iklim değişikliğinin etkilerini çok somut bir şekilde hissettiğimiz son 1-2 yıl içerisinde önemli bir ivme yaşandı”

Değişikliği Değerlendirme Raporları”, iklim değişikliğinin itici güçleri, etkileri ve gelecekteki risklerine ilişkin yayımlanan binlerce bilimsel makalenin güçlü bir sentezini içeriyor. İlki 1990 yılında yayınlanan değerlendirme raporlarının en günceli olan altıncısının ilk üç bölümü ise 2021 ve 2022’de yayınlandı. Son olarak 6. Sentez raporunun da bu yıl içerisinde yayınlanması bekleniyor. 1990’dan itibaren yayınlanan raporların kuşkusuz hiçbiri son rapor kadar ses getirmeyemedi. Hem dünyada hem ülkemizde yaşanan orman yangınları, aşırı sıcak hava dalgaları ve sellerin yaşandığı bir dönemde açıklanan rapor, dünyanın kırmızı alarm verdiğini çok çarpıcı bir şekilde ortaya koydu.

Bilim insanlarının her bölgede ve tüm iklim sisteminde dünyanın iklimindeki değişiklikleri gözlemlediği raporda, gözlemlenen değişikliklerin çoğunun, binlerce yıldır görülmemiş düzeyde olduğuna dikkat çekiliyor. Ve halihazırda harekete geçmiş olan bazı değişikliklerin ise yüz binlerce yıl boyunca geri döndürülemez seviyeye ulaşmış olduğu belirtiliyor. İnsan eylemlerinin, iklimin gelecekteki seyrini belirleme potansiyeline sahip olduğuna vurgu yapan rapor, aynı zamanda karbondioksitin iklim değişikliğinin ana itici gücü olduğuna dair açık kanıtlar sunuyor. İklimi stabilize etme noktasında seragazi emisyonlarında güçlü, hızlı ve sürekli azalmayı sağlamanın ve net sıfır karbon emisyonlarına ulaşmanın gerekliliğine dikkat çekmekle birlikte bunu da ön-

müzdeki birkaç yıl içerisinde yapmak zorunda olduğumuzu vurguluyor.

“İKLİM RİSKİ = FİNANSAL RİSK”

Küresel finansal sistemi izleyen ve tavsiyelerde bulunan uluslararası bir organ olan **Finansal İstikrar Kurulu (The Financial Stability Board)** 2017 yılında, finansal sistemlerin iklim riskine maruz kalmasına dikkat çekmek için **İklimle Bağlantılı Finansal Beyan Görev Gücü**nü (TCFD: The Task Force on Climate-related Financial Disclosures) kurarak kurumlar için gönüllü bir çerçeve oluşturdu. İklim riskinin tetiklediği finansal riskin ne derece tehlikeli olduğuna vurgu yapan ve bunun yönetilmesi için öneriler seti sunan bu çerçeveyi, geçmişte çok az sayıda kurum ve kuruluş destekleyip benimserken özellikle iklim değişikliğinin etkilerini çok somut bir şekilde hissettiğimiz son 1-2 yıl içerisinde önemli bir ivme yaşandı. Bugün 28 trilyon doların üzerinde bir piyasa değerini temsil eden 3.000’den fazla kuruluş bu yapıya destek veriyor. İngiltere dahil Avrupa Birliği, TCFD’ye dayalı raporlama gerekliliklerini açıkladı. Çok yeni olarak da ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu SEC de TCFD destekçileri arasında yer aldı. Dolayısıyla finansal piyasalar ve yatırımcılar nezdinde “iklim riskinin finansal risk olduğu” konusunda çok net bir fikir birliği sağlanmış durumda. İklim riskleriyle mücadeleye ne kadar önem verilirse finansal riskleri de o kadar öngörülebilir hale getireceğimiz çok aşikar.

KURUMSAL RAPORLAMADA PARADİGMA DEĞİŞİMİ VE ENTEGRE DÜŞÜNCE

Sürdürülebilirlik raporlaması için ilk küresel çerçeveyi sağlayan, **Küresel Raporlama Girişimi (GRI)** standartlarının ilkinin yayınlanmasının üzerinden 22 yıl geçti. Kurumlar için en temel şeffaflık aracı olan raporların da geçen süreçte çeşitliliği artarken, kapsamı da genişledi. Raporlama ekosistemindeki çeşitlilik, yatırımcıların karar alma süreçleri açısından çok önemli bir zorluğu da beraberinde getirdi. Hem halka açık şirketler hem de onların sermaye sağlayıcıları için sürdürülebilirlikle ilgili kısaltmalar bile bu zorluğun en basit göstergelerinden sayılır: GRI, SASB, TCFD, OECD, IIRC, SDG, PRI, UNGC, WEF, IFRS, EFRAG, CSRD...

2021'e geldiğimizde ise yatırımcılar ve fon sağlayıcılar başta olmak üzere paydaşların değişen bilgi gereksinimlerine yanıt olarak, COP26'da raporlama dünyasından heyecan verici bir açıklama geldi. **Uluslararası Finansal Raporlama Standartları - IFRS Vakfı**, zirvenin en önemli girişimi olarak da değerlendirilen Uluslararası **Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun (ISSB)** kuruluş duyurusu yaptı. Sürdürülebilirlik raporlamasını finansal raporlama ile aynı temele oturtmayı ve bu doğrultuda küresel sürdürülebilirlik açıklama standartlarını geliştirmeyi amaçlayan ISSB'nin yatırımcılara karşılaştırılabilir ve tutarlı raporlama sağlama konusunda önemli bir potansiyel sunması bekleniyor. Zira, IFRS Vakfı, önde gelen yatırımcı odaklı sürdürülebilirlik standart ve çerçeve sağlayıcı kuruluşların başında gelen Değer Raporlama Vakfı - VRF ve İklim Beyanları Standartları Kurulu'nun - CDSB ile güçlerini ISSB çatısı altında birleştirme kararını da açıkladı.

IFRS Vakfı çatısı altında, **Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)** ile işbirliği içinde çalışacak olan ISSB, geliştireceği küresel raporlama formatında, yeni bir çerçeve yaratmak yerine mevcut çerçeve, standart ve tavsiyeleri temel alacağını açıklarken; önde gelen sürdürülebilirlik standart ve çerçeve sağlayıcı kuruluşları olan Değer Raporlama Vakfı (VRF), İklim Beyanları Standartları Kurulu (CDSB), İklimle Bağlantılı Finansal Beyan Görev Gücü (TCFD) ve Dünya Ekonomik Forumu, IFRS Vakfı'na destek olmayı, finansal raporlama ve sürdürülebilirlik açıklamaları arasında bağlantıyı oluşturmak üzere ISSB altında birlikte çalışmayı taahhüt ettiler.

Entegre düşünce temeline dayanan **Entegre Raporlama (ER)** Çerçevesinin ilke ve kavramları, **"IFRS Muhasebe Standartları"** ile yeni **"IFRS Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları"** arasındaki bağlantı için güçlü bir temel oluşturacak. IASB ve ISSB, ER Çerçevesinden yararlanmaya yönelik en iyi yaklaşımı belirlemek üzere titiz bir yasal süreç takip edecek ve bu çerçevenin ilkelerinin ve kavramlarının küresel kurumsal raporlama düzenine rehberlik etmesi sağlanacak. ISSB standartlarının bazı kurum ve kuruluşlar için yerel düzenleyiciler tarafından zorunlu hale getirilmesi ve bazı kuruluşlar için ise ilk aşamada gönüllü olarak benimseneceği, zamanla zorunlu hale geleceği öngörülüyor.

Sürdürülebilirlik yolculuğunda artık tek başına doğru yönde ilerlemek yeterli değil, yeterli hıza ulaşmak gerekiyor!

Dünya Ekonomik Forumu Başkanı Borge Brende'nin de söylediği gibi **"Gezeganimiz yanıyor ve bununla başa çıkmak zorundayız"**. Küresel iyileşme için her zaman vurguladığım gibi kararlı, samimi işbirliği ve güç birliği başarının temel anahtarı. Zira, kurumsal raporlama ekosisteminde Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) ölçütlerine yönelik küresel kamu-özel sektör çabası, küresel işbirliği potansiyelinin umut verici örneklerinin başında geliyor. Bu örneklerin sayısının artması gerekliliğinin yanı sıra, doğru yönde ilerlerken yeterli hıza ulaşmak da başarıya ulaşma yolculuğumuzda büyük önem taşıyor. #

"Entegre düşünce temeline dayanan Entegre Raporlama (ER) Çerçevesinin ilke ve kavramları, IFRS Muhasebe Standartları ile yeni IFRS Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları arasındaki bağlantı için güçlü bir temel oluşturacak"

Arzu Deniz AKSOY, Sosyal Etki Girişimcisi, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyesi
arzudeniz.aksy@gmail.com

Sürdürülebilirlik Nerden Geldi, Nereye Gidiyor?

Sürdürülebilir yaşam, sürdürülebilir gezegen, sürdürülebilir şehirler, sürdürülebilir gelecek derken bu kavramın sıklıkla karşımıza çıktığını görüyoruz. Peki **nedir sürdürülebilirlik** diye sorduğumuzda ise net bir yanıt vermek bu noktada biraz zorlaşıyor. Bir şeyin sürdürülebilir olması onun şu anki durumunu devam ettirebiliyor olması ya da kendini yenileyebiliyor olması anlamına gelir. Kelimenin bu anlamından yola çıkarak sürdürülebilirlik kavramı gelecek nesillere ekolojik, ekonomik ve sosyal koşulları bir çark gibi işleyen, devam ettirilebilir bir dünya bırakmak anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzden yalnız bizleri değil, gelecek tüm kuşakları ilgilendirmekte. Bu kavramın ilk olarak nerede ve nasıl kullanıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, sürdürülebilirlik düşüncesinin ortaya çıkışı Ortaçağ'a hatta eski Yunan mitolojisine kadar götürülüyor. İngiliz coğrafyacı Tim O'Riordan, bir düşünce olarak sürdürülebilirlik kavramının belki de ilk kez Antik Yunan mitolojisindeki yeryüzü tanrıçası Gaia'da ortaya çıktığını ifade eder.

Sürdürülebilirlik kavramının ilk olarak görüldüğü bir diğer alan da ormancılıktır. Almanya'da Baden bölgesinde 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başlarında Karaormanlar'ın yok edilmesini önlemek amacıyla çıkarılan yasalarda, bir yandan odun ihtiyacını karşılamakla sürekliliği sağlamak, diğer yandan da ormanların rüzgarı önleme, su ihtiyacını karşılama ve dinlenme alanları olma özelliklerini korumak için onlardan yararlanılırken, yalnızca bugünün ihtiyaçlarını gözetmemek, tersine ormanların daha sonraki ku-

şaklara da hizmet etmesini sağlamak üzere sürekli olarak yeniden üretilmeleri gereği üzerinde durulur. 1950'li yıllarda ise H. S. Gordon, A. D. Scott ve M. D. Schaefer, "**azami sürdürülebilir ürün**" kavramı ile balıkçılık sektörünün azami faaliyet düzeyini daima koruyacak biçimde planlı ve düzenli bir biçimde faaliyette bulunması gerektiğini ileri sürerek bu alanda da sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıktığını görürüz. Ekolojist hareketin mimarı olarak görülen Rachel Carson, 1962'de "**Sessiz Bahar**" isimli kitabını yayımlayarak böcek ilacı olarak DDT'nin (Dikloro Difenil Trikloroetan) yaygın olarak kullanılmasıyla ilgili riskleri tartışarak DDT'nin faydadan çok zarara neden olduğunu ve çevre-insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerin halen büyük ölçüde bilinmediğini ortaya koymuştur.

1968'de biyolog Paul Ehrlich'in yayınladığı "**Nüfus Bombası**" isimli kitabı da, 1960'larda çevresel konuların farkındalığını artıran diğer bir etkili yayın olmuştur. Ehrlich bu kitabında insan popülasyonlarındaki artışın azalmadan devam etmesiyle doğa üzerinde oluşacak yıkıcı etkileri etkileyici bir anlatımla aktarmıştır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN KİLOMETRETAŞLARI

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma düşüncesinin ortaya çıkmasının ve kavramsallaşmasının aslında çok uzun soluklu bir çalışmanın ve çabanın ürünü olduğunu da hatırlatmakta fayda vardır. Kavram, başta BM teşkilatı olmak üzere, birçok uluslararası kurum ve kuruluşun yapmış olduğu yoğun

çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Söz konusu çalışmalarda; Roma Kulübü girişimiyle hazırlanan ve 1972 yılında yayımlanan “**Büyümenin Sınırları**” başlıklı çalışma, 1980 yılında gerçekleşen BM Çevre Programı ve Dünya Stratejisi, “**Ortak Geleceğimiz**” başlıklı Brundtland Raporu (1987), Rio de Janeiro’da gerçekleşen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (1992), Kahire’de gerçekleşen Avrupa Birliği Beşinci Eylem Planı (1995), İstanbul’da gerçekleşen BM İnsan Yerleşimleri Konferansı-Habitat II (1996), New York’ta gerçekleşen Rio+5 Forumu (1997) ve Johannesburg’da gerçekleşen Sürdürülebilir Gelişme Konferansı (2002) yer alıyor. Tabii ardından gelen BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve iklim krizi konusunda tüm ülkeleri bir masaya oturtmayı başaran Paris İklim Anlaşması’nı da unutmayalım.

TÜRKİYE’DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK...

Türkiye’de sürdürülebilirlik uygulamaları, çevre ve ekolojik duyarlılık anlayışları aslında yeni yeni yeşeriyor. Türkiye’de çevre konusuna olan ilgi 1970’li yıllara dayanıyor. 1978 yılında, çevre ile ilgili ulusal ve uluslararası faaliyetlerle ilgilenmek üzere, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı’nın kurulmasıyla devlet politikasında yer buluyor.

Türkiye’de çevre ve çevrenin korunmasıyla ilgili başta Anayasa olmak üzere, çok sayıda yasa, tüzük ve yönetmelik yürürlükte bulunuyor. T.C. 1982 Anayasası’nın kabulüyle çevre koruması kavramı da ilk defa anayasaya girmiş oldu. Ancak bu anayasada çevre sağlığı ve dengesinin önemi vurgulanırken, ideal çevrenin nasıl olması gerektiği veya hangi unsurları barındırması gerektiğine dair herhangi bir düzenleme yoktur.

1983 yılında yürürlüğe giren Çevre Kanunu’nun amacı ise, çevreyi bir bütün olarak ele alıp, sadece çevresel kirliliği önlemeyi değil, aynı zamanda da doğal kaynakların ve toprağın yönetimine de izin verir. Bunun devamında, 1986’da Hava Kalitesi Kontrolü, Gürültü Kontrolü, 1988’de Su Kalitesi Kontrolü, 1991’de Katı Atık Kontrolü, 1992’de Çevresel Etki Değerlendirme, 1993’te Tıbbi Atık Kontrolü, Toksik Kimyasal Ürünler ve Maddelerin Kontrolü ve Zararlı

Atık Kontrolü Yönetmelikleri yayınlandı.

Bu yönetmeliklerin yanı sıra, Türkiye birçok uluslararası ve bölgesel hukuki düzenlemelere de imza atmıştır. Uluslararası sözleşmelerden bazıları, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme, Ozan Tabakasını İncelten Maddelerle İlgili Protokol, Tehlikeli Atıkların Sınırlar Ötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolü Sözleşmesi, Nesli Tehlikede Olan Yabancı Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi’dir. Bölgesel hukuki düzenlemelerden bazıları ise, Akdeniz’in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi, Avrupa Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi’dir. Tabii geçtiğimiz yılın son aylarında TMBB onayından geçirilen Paris İklim Anlaşması, bu uluslararası sözleşmelerin en önemlisi olarak kayda geçmeli.

#EKOIQ’NUN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMINDAKİ YERİ VE AMACI

Türkiye’nin ilk karbon nötr dergisi olan, “yeşil iş, yeşil yaşam” sloganıyla insanlara seslenen #ekoIQ, yayın hayatına başlarken sürdürülebilirliğin bizler için olmazsa olmaz bir kavram olduğunu, eğer bu kavramı benimserseniz yaşadığımız gezegene karşı daha hassas ve daha sorumlu olacağımızı vurgulamak adına faaliyete geçti.

Tarihin en büyük çevresel kriziyle karşı karşıya olan gezegenimizin, çalışma ve üretim biçimlerimizin, gündelik yaşam kültürümüzün ve tüketim kalıplarımızın aslında sürdürülebilir olmadığını ve buna bir dur demezsek doğanın ve hassas dengelerinin bir daha düzelmek şartıyla tamamen bozulacağına dair de tüm insanlığı bilinçlendirmeye gayret ediyor. Yazının başında da bahsedildiği üzere bir şeyin sürdürülebilir olması onun şu anki durumunu devam ettirebiliyor olması ya da kendini yenileyebiliyor olması anlamına gelmektedir. Fakat şu an böyle bir durum söz konusu değil. Bir iklim krizinin tam ortasındayız. Bu yüzden yaşadığımız gezegende varlığımızı sürdürmek için zaman kaybetmeden el ele mücadele etmeliyiz. #

“Türkiye’nin Su Kaynakları için Seferberlik Başlatması Gerekliyor”

WWF-Türkiye’den Tatlısu Programı Müdürü Eren Atak, Türkiye’de son 50 yılda sulak alanların yarısının su miktar ve kalite bakımından sağlıklı yapılarını kaybettiğini ifade ederken “Bir başka deyişle üç Van Gölü büyüklüğünde sulak alanımız ekolojik işlevini yitirmiş durumda. Türkiye’de sulak alanlarla ilgili son yüzyıldaki temel problem sulak alanların kurutulması oldu” diyor.

 Bulut BAGATIR

SKA’ların altıncısı olan Temiz Su ve Sanitasyon konusunda bu zamana dek nasıl bir yol alındı? 2030 hedefini göz önüne alırsak mevcut küresel politikalarla Temiz Su ve Sanitasyon hedefi ulaşılabılır görünüyor mu?

SKA’lar arasında yer alan Temiz Su ve Sanitasyon hedefi, 2030 yılına dek herkesin güvenli ve erişilebilir içme suyuna kavuşmasını sağlamak için altyapı ve sıhhi tesislere yatırımların tamamlanmasını öngörüyor. Birleşmiş Milletler (BM), su kıtlığının dünya genelinde insanların %40’tan fazlasını etkilediğine dikkat çekiyor ve iklim değişikliği sonucunda küresel ısınma nedeniyle bu oranın daha da yükseleceğini tahmin ediyor. 2011 yılında su sıkıntısı yaşayan 41 ülkeden 10’unda artık yenilenebilir temiz su kaynakları tükenmek üzere ve alternatif kaynak kullanımı zorunlu hale gelmiş durumda. Bu hedefe yönelik çalışmalara bakıldığında, 2015-2020 yılları arasında güvenli suya erişimi olan insan nüfusu oranı, %70,2’den %74,3’e yükselmiş olmakla birlikte, 2020 yılında halen daha 2 milyar insanın güvenli suya erişimi yok; 2 milyar

300 bin insanın yaşadığı ülkeler su stresi riskiyle karşı karşıya.

WWF’nin (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) verilerine göre, tüm SKA’lara ulaşmak için gereken yatırım maliyeti toplamı 2,5 trilyon dolar ve suyla ilişkili yatırımların maliyeti bu tutarın üçte birini oluşturuyor. Temiz Su ve Sanitasyon hedefine ulaşmak için yalnızca arıtım ve şebeke suyu altyapı yatırımları yeterli olmayacak gibi görünüyor; bu hedefe ulaşmak için su kıtlığı konusu ele alınması gereken bir husus. Oysa su kıtlığına neden olan faktörler arasında orman, nehirler ve sulak alanlar gibi ekosistemlerin ekolojik işlevlerini yitirmeleri yer alıyor. 1970 ve 2015 yılları arasında tüm dünyadaki sulak alanlarda %35 oranında bir küçülme söz konusu ki bu oran, orman alanlarının küçülme oranının üç misli. O nedenle, arıtım ve şebeke suyuna yönelik altyapı yatırımlarına ilaveten temiz suyla ilişkili orman, nehir ve sulak alan ekosistemlerini de korumak ve işlevini yitirmiş olanlarda restorasyon çalışmalarına kaynak yaratmak durumundayız. Halen tüm dünyada doğal alanların

korunması konusuna bu perspektiften bakılmadığını ve bu nedenle de orman, nehir ve sulak alan ekosistemlerini korumak için gerekli olan kaynağın yaratılmadığını görüyoruz.

Ekosistemi bir bütün olarak görmüyor, anlık çözümlerle sorunu halının altına süpürüyoruz. SKA'ların tüm hedeflerinde benzer yaklaşımı görebiliriz. Son yayınlanan IPCC raporu aslında bu yöntemin tam tersini tavsiye ediyor. İklim değişikliğinin etkilerini hafifletme ve bunlara uyum sağlamada hızlandırılmış ve adil iklim eyleminin, sürdürülebilir kalkınma için kritik öneme sahip olduğunu, örneğin şehirlerde park ve açık alan ağları, sulak alanlar ve kentsel tarımın sel riskini azaltabileceğini belirtiyor. Dünyada ve Türkiye'de mevcut su politikamızın su krizini ele alış biçiminde en büyük yanılması nedir?

Evet, bir önceki sorunun yanıtında da değindiğimiz

Fotoğraf: Unsplash-Markus Spiske

üzere temelde yatan en büyük sorun, ekosistemi bir bütün olarak görmüyor olmamız. Bu noktada, biraz arka plan bilgisi aktarmakta fayda olabilir.

Dünya Ekonomik Forumu, 2021 yılında olası bir su krizini, dünya ekonomisi için en çok endişe yaratan beş risk arasında gösterdi ve su yönetiminin sosyal, çevresel ve sürdürülebilirlik açısından halledilmesi gereken en önemli meselelerden biri olduğunu vurguladı.

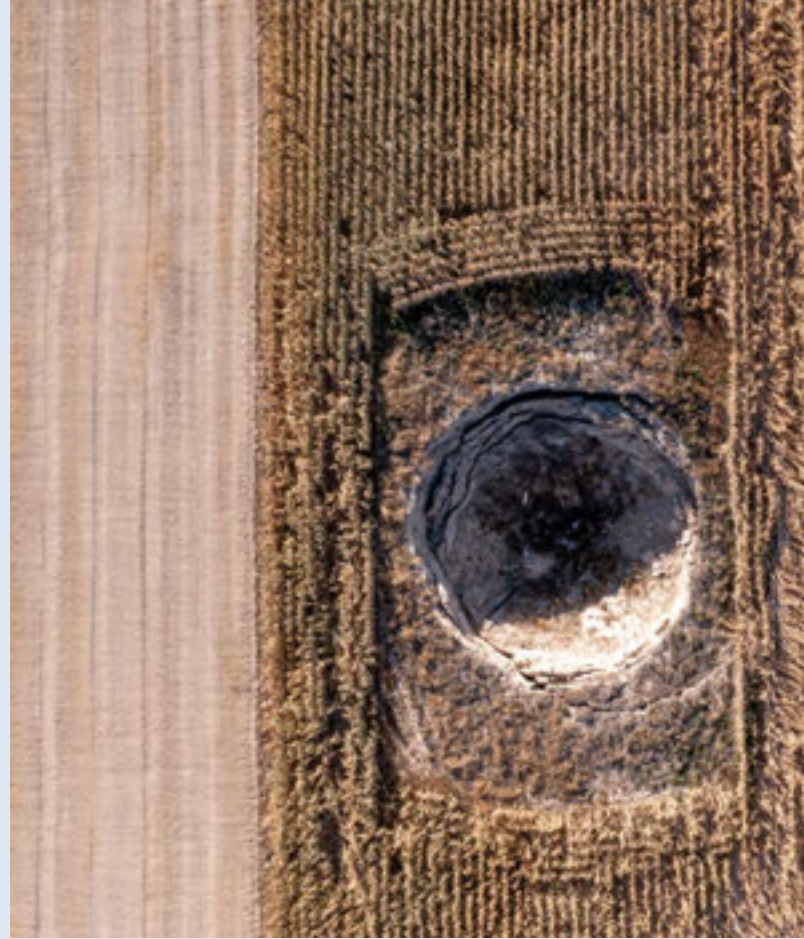
Önümüzdeki 40 yıl içerisinde, dünya nüfusuna 2,5 milyar insanın daha eklenmesi bekleniyor ve artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için suya olan talep de büyüyecek. Ancak suya yönelik talep artışı, nüfus artışından daha hızlı. Örneğin, son yüzyıl içinde dünya nüfusu üç kat artarken su kaynaklarına olan talep yedi kat arttı. Tatlı su kaynaklarının yaklaşık %70'i tarımda kullanılıyor. Artan nüfusun yanı sıra gelir ve tüketim düzeyinin yükselmesi ve gıda ürünlerine yönelik taleplerin artması da su kaynakları üzerinde ilave baskı yaratıyor. Uzmanlara göre bu talep artışını karşılayabilmek için tarımsal sulamada kullanılan su miktarının 2050 yılına dek iki katına çıkması gerekebilir. Suya yönelik talep artışının en temel nedenlerinden biri suyun kullanım alanlarının çeşitlenmesi. Günümüzde su, enerji ve gıda üretimi dahil olmak üzere birçok ekonomik faaliyet için en önemli girdilerden biri. Yalnızca hidroelektrik üretiminde değil, fosil yakıtlar veya kaya gazı gibi yeni enerji kaynaklarının üretim süreçlerinde de su, yoğun bir şekilde kullanılıyor. Su kaynaklarının etkileri genellikle yerel ölçekte yaşansa da su güvenliği artık küresel bir mesele olarak tanımlanıyor. Örneğin, 2010 yılında Rusya'da yaşanan kuraklık, tarımsal ihracatın yanı sıra Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki tahıl fiyatlarını doğrudan etkiledi. Bununla birlikte, bu tabloya küresel iklim değişikliğinin etkileri eklendi; kimi yerlerde taşkın

"Suya yönelik talep artışının en temel nedenlerinden biri suyun kullanım alanlarının çeşitlenmesi. Günümüzde su, enerji ve gıda üretimi dahil olmak üzere birçok ekonomik faaliyet için en önemli girdilerden biri "

ve seller yaşanırken kimi yerlerde ise kuraklığa yol açarak zaman ve mekan açısından suya erişimde sıkıntılar yaratıyor.

Görüldüğü üzere değişen yaşam biçimimizle, suya olan talep bu derece artmış ve bu kadar çeşitlenmişken su kaynakları yönetimi anlayışının ve yöntemlerinin de paralel biçimde dönüşmesi gerekiyor. Su riskinin toplumlar, ekonomi ve ekosistemler için ortak bir risk olduğu artık aşıkâr. Su risklerine karşı önlem almak için de suyun yönetiminde sosyal, ekonomik ve çevresel koşulları bir bütün olarak ele almak durumundayız. Bu alanlardan herhangi biri ihmal edilirse örneğin, suyu yalnızca ekonomik girdi olarak ele alır ve suyun kaynağı olan doğal alanların korunmasını gözetmezsek su riskleriyle karşı karşıya kalmaya devam edeceğiz.

Türkiye özelinde bakarsak “Mevcut su politikamızda, yanılığdan ziyade su konusuna yaklaşımdan kaynaklı ve yönetimsel sıkıntılar var” diyebiliriz. Türkiye için su, refah düzeyini artırıcı bir kaynak olarak görülüyor ve su yönetiminde kamu kuruluşları öteden beri kilit bir rol oynuyor. Ancak Türkiye’de su yönetimi konusunda çok sayıda kurum ve kuruluş yetki ve sorumluluk sahibi. Bu çok başlı durum, su ile ilgili hizmetlerin etkin yürütülmesini ve aynı zamanda katılımcılık ilkesinin sağlanmasını zorlaştırıyor. Su sektöründeki dağınık yapılanma ve farklı sorumluluklar, hizmetlerde maliyetin yükselmesine ve ölçek sorununa sebep oluyor. Türkiye’nin su politikasına baktığımızda, daha çok enerjide dışa bağımlılığı azaltmak, gıda güvenliğini sağlamak, tarımsal üretimi artırmak, kentsel, endüstriyel ve kırsal su talebini karşılamak, ekonomik ve sosyal gelişmede bölgeler arası farklılıkları gidermek gibi başlıklar altında şekillendiğini görüyoruz. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke, su yönetimine ilişkin politikalarını belirlerken ekonomik kalkınmada suyun çok önemli bir yere sahip olduğu gerçeğini mutlaka göz önüne alması gerekiyor. Ancak ekonomik gelişmenin sürdürülebilir olması, mali ve sosyal sürdürülebilirlik kadar ekolojik sürdürülebilirliğe de bağımlı. Bu alanlardan herhangi birinde ortaya çıkacak sıkıntı, Türkiye’nin kalkınmasını da olumsuz etkileyecek.

Türkiye’den devam edecek olursak özellikle şiddetli kuraklıkla birlikte su yönetimi ve su stresi tartışmaları yeniden gündeme geldi. Barajların kar yağışlarıyla beraber dolmasıyla da gündemden düştü. Barajların doluluğu üzerinden su meselesini tartışmak bizi nereye götürür?

Bütün bilimsel veriler hem küresel ölçekte hem de Türkiye için su krizinin kapıda olduğunu ortaya koyuyor. Bugün artık iklim değişikliğinin etkilerini ülkemizin de içinde bulunduğu Akdeniz Havzası’nda ortalama sıcaklıkların artması, yağışların azalması ve kuraklık şeklinde yaşıyoruz. Musluğumuzdan akan ve kolayca erişilebilir gördüğümüz suyun değerini ne yazık ki barajlardaki su seviyeleri alarm verdiğinde fark ediyoruz.

Su kıtlığı durumunu tanımlamak için Falkenmark İndeksi kullanılıyor. İndekse göre kişi başına düşen yıllık su miktarı 1,700 m³’ten fazla ise o ülke “su sorunu olmayan”; 1,700-1,000 m³/yıl arasında “su sı-

kıntısı olan”; 1,000-500 m³/yıl arasında “su kıtlığı olan”; 500 m³’ten az olması durumunda ise mutlak su kıtlığı olan ülke olarak adlandırılıyor. Türkiye’de şu an kişi başına düşen su miktarı 1,400 m³/yıl. Türkiye halen Falkenmark İndeksi’ne göre “su sıkıntısı olan” bir ülke. Nüfusumuzun 2030 yılında 100 milyona ulaşacağından hareketle kişi başına düşecek su miktarının 1,120 m³/yıl olması öngörülüyor. Diğer bir deyişle Türkiye, su fakiri olma yolunda ilerliyor. O nedenle, su meselesini barajların doluluk oranı üzerinden tartışmak Türkiye’nin ekonomisinin ve sosyal refahının suya bağlı risklerle karşı karşıya olduğu gerçeğini görmezden gelmek anlamına geliyor.

Bir de termik santraller, HES’ler ve JES’ler gibi enerji üretimi biçimlerinin ve madencilik su kaynaklarımız üzerindeki yoğun baskısı var. Tarımdaki vahşi sulamanın da sonuçları aşikar. Su sıkıntısı yaşayan bir ülkede enerji kaynaklarının,

“Falkenmark İndeksi’ne göre Türkiye ‘su sıkıntısı olan’ bir ülke. Nüfusumuzun 2030 yılında 100 milyona ulaşacağından hareketle kişi başına düşecek su miktarının 1.120 m³/yıl olması öngörülüyor. Diğer bir deyişle, Türkiye, su fakiri olma yolunda ilerliyor”

madencilik ve tarımın baskısını nasıl yorumlayabiliriz?

Öteden beri tarımın en önemli girdilerinden biri olan su, günümüzde başta enerji üretimi olmak üzere sanayide de yoğun olarak kullanılan ve ikame edilemeyecek bir girdi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Stratejisi’ne göre ülkemizdeki hidrolik enerji potansiyelinin tamamıyla kullanılması için 2023 yılına dek yenilenebilir enerjinin payının %30 oranında artırılması hedefleniyor. Ancak, hidrolik enerji planlama çalışmalarının, havza ölçeğinde yapılmayışı, hidrolojik sistemleri doğrudan etkilemekte ve bazı dere ve sulak alanların yok olmasına sebebiyet veriyor. HES’lerin öngörülen kapasitede elektrik üretebilmesi için yeterli miktarda suya ihtiyaç var. Türkiye’de hidroelektrik yatırımları hızla artarken nehir havzalarının mevcut durumu, iklimsel özellikleri, iklim değişikliğine karşı hassasiyetleri ve akarsu havzalarındaki olası etkileri teknik ve bilimsel çalışmalara dahil edilmemiş. 2014 yılında, özellikle Doğu ve Batı Akdeniz, Antalya, Seyhan ve Marmara Havzaları’nda enerji üretimi yapılan barajlardaki doluluk oranı bir önceki yıla göre yaklaşık %60 azaldı. Yılın ilk yarısında, depolamalı HES’lerde öngörülen üretimin ancak %75’ine ulaşabilmiş, nehir tipi HES’lerde ise enerji üretimi bir önceki yıla göre %40 azaldı. Türkiye’deki nehir tipi HES’lerin çok büyük bölümünde su potansiyeli, uzun süreli akım ölçümlerinin mevcut olmadığı hidrolojik hesaplarla belirlenmiş durumda. Bu hesaplara, iklimin kendi doğal değişkenliği (mevsimsel, yıllar arası, 10 yıllık ve daha uzun süreli değişimler) ve iklim değişikliğinden kaynaklı etkiler de eklendiğinde, nehir akışlarının gelecekteki durumu konusunda belirsizlik artıyor.

Bazı bölgelerdeki HES'lerde elektrik üretimini ciddi şekilde etkileyebilecek hidrolojik değişkenlikler yaşanabilir.

Büyük ölçekli altyapı projeleri ve madencilik faaliyetleri de su kaynaklarını ve özellikle sulak alan ekosistemlerini doğrudan etkiliyor. Öte yandan bu çeşit yatırımlar hem yapım hem de işletme aşamasında yoğun su tüketebiliyor veya su kaynakları üzerinde kirlenici etki yaratabiliyor.

Tarım özelinde bakarsak Türkiye'de tatlı suyun %73'ü tarımda kullanılıyor ancak halen sulanan alanların %97'sinde yüzeysel sulama yöntemi uygulanıyor. Tarımda su genellikle açık kanallarla araziye getiriliyor, tava ve karıklarla alana aktarılıyor. Uygulama sırasında suyun bir kısmı henüz tarlaya ulaşmadan kanallardan buharlaşma veya sızıntılarla kayboluyor. Tarımda suyun verimli olarak kullanılması ise uygulanan sulama yöntemine bağlı. Damla sulama yöntemi ile ortalama %50 su tasarrufu sağlanabileceği varsayımı ile tarımsal sulamada tamamen bu sisteme geçebildiğimiz takdirde ülkemizde her yıl toplam 16 milyar metreküp su tasarrufu yapılması mümkün. Bu da 80 milyona yakın nüfusa sahip Türkiye'de, yaklaşık üç yıllık evsel su ihtiyacına denk düşüyor. Damla sulama kullanım oranının düşük olması, tarımsal üretimde aşırı su kullanımına neden olmakta ve bunun sonucunda su temininde önemli

rolü olan birçok tatlı su ekosistemimiz, ekonomik ve ekolojik değerini yitiriyor.

Tarımsal faaliyetlerin su kaynaklarıyla doğrudan ilişkisi ve iklim değişikliğine karşı hassasiyeti, sektörü suya bağlı risklere daha açık hale getiriyor. Tarımda su kullanımının oluşturduğu risklerin en bariz gözlemlendiği yerlerden biri Konya Kapalı Havzası. Türkiye'deki şekerpancarı üretiminin %35'ini gerçekleştiren Konya Kapalı Havza'sında su kaynaklarının %88'i tarımsal üretimde kullanılıyor. DSİ tarafından yapılan "Kuyu Envanter Tespitleri" çalışması, bölgedeki 94 bin kuyudan 67 bininin ruhsatsız olduğunu ortaya koydu. Mevcut durumun devam etmesi halinde, 2025 yılından sonra yeraltı suyu çekiminin "fizibil" olmayacağı belirtiliyor. Bu durum, başta tarımsal istihdam olmak üzere Türkiye ekonomisine önemli katkıları olan Konya Kapalı Havzası'nı ciddi ölçüde etkileyecek.

Her şeye çok ciddi zamlar geldiği gibi damacana su fiyatları da ciddi şekilde yükseldi ve musluk-tan su içme tartışmaları da alevlendi. Musluk-tan su içen bir toplumken damacanalara nasıl bağımlı hale geldik? Sanırım tüm bu tartışmanın başlangıç noktası temiz suyun bir insan hakkı olduğunun göz ardı edilmesi...

Temiz su, insan için olduğu kadar tüm canlılık için

Tarımsal faaliyetlerin su kaynaklarıyla doğrudan ilişkisi ve iklim değişikliğine karşı hassasiyeti, sektörü suya bağlı risklere daha açık hale getiriyor.

“Tarımda su kullanım yöntemlerimizin sulak alanlar üzerindeki olumsuz etkilerini, ülkemizde özellikle İç Anadolu ve Göller Yöresi’nde yer alan Seyfe Gölü, Burdur Gölü, Akşehir Gölü gibi alanlarda gözlemliyoruz. Bunun en yakın tarihli örneği; 2021 yılında, Temmuz ayında Tuz Gölü’nde yaşanan toplu flamingo ölümleri oldu”

temel bir hak, tatlı su olmazsa yaşamdan söz edemeyiz. Bir hususa dikkat çekmekte fayda var: Genellikle barajlardan ayağımıza gelen bir kaynak olarak algıladığımız su, uzun serüveni boyunca önce dağların zirvesindeki kaynaklardan beslenerek ormanlarda düzenli akışa geçer, sulak alanlarda ve yeraltı kaynaklarında birikerek evlerimize kadar ulaşır. Nehirler, göller, deltalar gibi geniş bir yelpazeyi içeren sulak alan ekosistemleri, yeraltı sularını besler, taban suyunu dengeler ve su rejimini düzenler. Diğer bir deyişle, doğal alanlar ve özellikle sulak alan ekosistemleri, barajlardan evimize gelen suyun mevcudiyeti için kilit öneme sahip. Ancak, ülkemizde sulak alanlar ne yazık ki hızlı bir kayıp ile karşı karşıya. Türkiye’de son 50 yılda sulak alanların yarısı su miktar ve kalitesi bakımından sağlıklı yapılarını kaybetti. Bir başka deyişle üç Van Gölü büyüklüğünde sulak alanımız ekolojik işlevini yitirmiş durumda. Türkiye’deki sulak alanlarla ilgili son yüzyıldaki temel problem sulak alanların kurutulması oldu. Ayrıca, iklim değişikliğinin etkilerinin ülkemizin de içinde bulunduğu Akdeniz Havzası’nda ortalama sıcaklıkların artması, yağışların azalması ve kuraklık şeklinde görülmesi ile birlikte sulak alanlarda suyun miktarını olumsuz etkiliyor. Tarımda su kullanım yöntemlerimizin sulak alanlar üzerindeki olumsuz etkilerini, ülkemizde özellikle İç Anadolu ve Göller Yöresi’nde yer alan Seyfe Gölü, Burdur Gölü, Akşehir Gölü gibi alanlarda gözlemliyoruz.

Bunun en yakın tarihli örneği; 2021 yılında, Temmuz ayında Tuz Gölü’nde yaşanan toplu flamingo ölümleri oldu. Tuz Gölü, yeraltı sularının kontrolsüz yönetimi ve usulsüz yapılan su bentleri ile kuruyor; alan, akarsuların üzerine kurulan barajlar nedeniyle artık yalnızca yağmur suları ve drenaj kanallarından beslenebiliyor. Bu kanallardaki suların bilinçsiz ve orantısız kullanımıyla göl 4 kilometre kadar çekilmiş ve Türkiye’de yalnızca Gediz Deltası ve Tuz Gölü’nde üreyen flamingo türünün popülasyonunda büyük kayba neden oldu. Bunlara ilaveten ülkemizde sulak alanlar, evsel, endüstriyel ve tarımsal atıklarla her geçen gün daha da kirleniyor. Kirlenen su kaynakları yalnız biyolojik çeşitliliği değil, aynı zamanda geçim kaynakları suya bağlı olan çok sayıda insanı da doğrudan etkiliyor. Büyük Menderes Nehri, Eğirdir Gölü, Bafa Gölü, Tuz Gölü, Gediz Deltası, Ulubat Gölü, Beyşehir Gölü, Eber Gölü, Burdur Gölü ve Göksu Deltası kirlilikten etkilenen sulak alanların yalnızca birkaçı.

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak diyebiliriz ki Türkiye’nin su kaynakları için acil bir seferberlik başlatması gerekiyor. Doğada suyun doğduğu ve geçtiği doğal alanları korumak; tarımda sulama yöntemlerimizi iyileştirmek ve damla sulamaya geçmek; sanayide temiz üretim yatırımlarını hayata geçirmek; kentlerimizde şebekelerde kayıp ve kaçakları önlemek öncelikli olarak ele alınması gereken hususlar olarak karşımıza çıkıyor. #

Sibel BÜLAY
sibel.bulay@gmail.com

Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Zirvesi'nden Aklımda Kalanlar

18 Mart'ta Kadıköy Belediyesi ve ICLEI (Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler) Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Zirvesi'ne ev sahipliği yaptı. Türk belediyelerinin yanı sıra Almanya, İsveç, Finlandiya ve ABD belediyelerinin de katıldıkları toplantıya Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin kuruluşlarından da katılım oldu.

Zirve Programı dört oturumdan oluştu: **Yeşil Şehir Finansmanı, Başkanlar Oturumu, Döngüsel Yaşam: Kültür ve Doğa, Avrupa ve Küresel Girişimlerin Yerelleştirilmesi**. Basın bildirisinde belirtildiği üzere, "**Zirve Programı** ile sürdürülebilirlik, iklim krizi, kültür gibi konularda deneyimlerin paylaşılması, ICLEI ağı içinde küresel işbirliği fırsatları yaratılması ve küresel finansal kaynaklara erişim konuları" tartışıldı. Zirve'nin sonunda belediye başkanları beş maddelik "**ICLEI Kadıköy Bildirgesi 2022: Krizler Çağında Sürdürülebilir Bir Kentsel Dünya İçin Köprüler Kurmak**" bildirgesini imzaladı.

(Yazımda, Zirve'de özellikle dikkatimi çeken konulardan bölümler yer alıyor. Zirve'nin tümünü izlemek isteyen okuyucularımız ilgili kayda Kadıköy Belediyesi'nin [YouTube kanalından ulaşabilir](#))

YEŞİL ŞEHİR FİNANSMANI

Zirvenin en "hot" konusunun bu oturumda ele alındığını söyleyebilirim. Mannheim Belediye Başkanı Peter Korz'un söylediği ve tüm belediye başkanlarının katıldıkları bir gerçek var: Yeşil Şehir Eylem Planları'nı ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni hayata geçirmek ve iklim krizi ile mücadele etmek için "daha

önce hiç olmadığı kadar paraya ihtiyacımız olacak." **Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Başkan Vekili Şule Kılıç**, EBRD'nin 38 ülkede ofisleri olduğunu; 2009'da kurulmuş olmasına karşın banka faaliyetlerinin %50'sinin Türkiye Ofisi'nde gerçekleştiğini ve Türkiye'ye 16 milyar euroluk yatırım yapıldığını anlattı:

"EBRD'nin 2019-2023 Stratejisi dört ana tema üzerine kurulu: Yeşil Dünya, Kapsayıcılık, İnovasyon ve Teknoloji, Sermaye Piyasalarının Geliştirilmesi. Yeşil konusunda belediyeler özellikle öne çıkıyor çünkü seragazi salımları, enerji tüketimi ve GSYİH'in en büyük payı şehirlerden kaynaklanıyor. Nüfusun çoğunluğunun şehirlerde yaşadığı göz önüne alındığında insanlarımızı daha iyi, daha kaliteli yaşama ortamları sağlamak konusunda ne yazık ki belediyelere çok büyük görevler düşüyor. İlk zamanlarda gelişigüzel projelere destek verilirken 2019'da 2 milyar euroluk yatırımın 1 milyar eurodan fazlası yalnızca yeşil projelere sağlandı. ICLEI tarafından belediyelerin üzerinde çalışması gereken hedeflerin belirlenmesiyle, EBRD 'Yeşil Şehirler' programını başlattı. Türkiye'den İzmir, İstanbul ve Gaziantep 'Yeşil Şehir' programına dahil oldu. Hibe fonlar ve danışmanlık hizmetinin sağlandığı bu program çerçevesinde bu kentler 'Yeşil Şehir Eylem Planları'nı oluşturdular."

Avrupa Yatırım Bankası (EIB) Temsilcilik Başkanı Umberto Del Punta, EIB'nin Türkiye ile 60 yıllık bir geçmişi olduğunu fakat 2019'da Avrupa Birliği Konseyi'nin kararıyla Türkiye'ye kredi vermeyi durdurdu-

ğunu anlattı. Yanı sıra bu durumun yakında değişeceğine inandığını da vurguladı.

Fransız Kalkınma Ajansı'nın (AFD) Direktörü Tanguy Denieul, Türkiye Ofisi'nin 2005'te açıldığını anlattı. AFD yeşil ve kapsayıcı büyüme konularında Türkiye'de 50 projeye 3 milyar euroluk kredi ve hibe şeklinde yatırım yapmış. Denieul, "Şehirlerin finansman kaynaklarını çeşitlendirmesi çok önemli. 100 milyon euro gibi büyük meblağlar sağladığımız için büyükşehirlere odaklanıyoruz. Daha küçük şehirlerin kamu veya özel bankalardan kredi sağlamasını öneriyoruz. Yeni finansal kaynaklar geliştirilmeli. İklim mücadelesinde düşük karbon projelerine finansman için yeşil tahviller geliştirildi. İhtiyaç çok büyük ve büyüyor; bu nedenle her tür finansal araç göz önünde bulundurulmalı" mesajını verdi.

Dünya Bankası'na bağlı Uluslararası Finans Kurumu (IFC) Küresel Şehirler Girişimi adı altında altyapı yatırımları için sermaye piyasalarına giriş sağlıyor.

IFC Şehirler Programı Türkiye Lideri Ozan Başer IFC olarak geniş bir portföy üzerinde çalıştıklarını, kredi sağlamanın yanı sıra danışmanlık hizmeti de verdiklerini anlattı. Belediye borçlarının büyük çoğunluğu yabancı para cinsinden ama gelirlerin Türk Lirası cinsinden olması büyük finansal risklerin ortaya çıkmasına neden oluyor. Başer, belediyeler üzerindeki finansal yükü hafifletmek için önerilerde bulunarak şunları söyledi: "Kamu-özel işbirliklerini aktif olarak kullanmalıyız. Sermaye piyasalarını özellikle Türk Lirası cinsinden ürünlerle daha aktif kullanarak ve bunları yeşil finansman ürünleri ve uzun vadeli Türk Lirası kaynaklarıyla bir araya getirebilirsek o zaman başarıya ulaşacağımızı düşünüyorum." Dünya Bankası ve Dünya Bankası kuruluşu olan IFC; belediyelere kredi sağlıyor. Bu iki kuruluş arasındaki farkı Başer şu şekilde açıkladı: "IFC olarak ticari kredilerle hükümet garantisi olmadan projelerimizi gerçekleştiriyoruz. Dünya Bankası olarak ise İller Bankası aracılığıyla hazine garantili projelerle henüz kendi imkanlarıyla uzun vadeli ticari kredilere erişemeyen belediyelere destek olmaya çalışıyoruz."

BAŞKANLAR PANELİ

Mannheim Belediye Başkanı Peter Korz: "Barış olmazsa Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri başarılmaz"

Korz, konuşmasına Ukrayna'daki savaşa ve barışın önemine vurgu yaparak başladı: "Barış olmazsa Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirmekten söz edemeyiz. Willy Brandt 'Barış her şey değil. Ama barışın olmadığı yerde her şey hiçtir', Immanuel Kant ise 'Barışı demokrasiler korur' demişti. Otokrasiler, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmak için bir tehdittir. Demokrasi ve katılım itici güçlerdir. Yeterli değil ama vazgeçilmezler. Kentsel yoksullukla mücadele, eşitlik, eğitim, cinsiyet eşitliği ve insana yakışır iş, demokrasi ve katılım olmadan hayal edilemez. Belediyeler bu sorunları tek başına çözemez. Halkın ve sivil toplumun katılımı şart. Bilim insanlarının ve özel sektörün desteği gerekli. Şehirlerin birbirlerini desteklemelerine, ortak çalışmalara ihtiyacı var."

Denizli, Bozkurt Belediye Başkanı Birsen Çelik: "Bu toprakları torunlarımıza alnımızın aklıyla bırakmamız gerekiyor"

Bozkurt, Denizli'ye bağlı 12.500 nüfuslu bir ilçe ve Çelik'in Bozkurt'taki çalışmaları sürdürülebilirliğin her yerde gerçekleştirilebileceğini kanıtıyor. Başkan Birsen Çelik, makro ölçekli sorunların mikro ölçekli olarak Bozkurt'ta da yaşandığına dikkat çekerek şu şekilde konuştu: "Sürdürülebilirlik, enerji, elektrik bizim için çok önemliydi. 2015 yılında küçük bir belediye olmamıza karşın 20.000 metrekarelik alanda 1 MW'lık güneş enerjisi santralini hayata geçirdik. Bu sene itibarıyla 1,5 MW'a çıkarıldı. Bu yıl 60.000 metre-

“Zirvenin en ‘hot’ konusunun bu oturumda ele alındığını söyleyebilirim. Mannheim Belediye Başkanı Peter Kurz’un söylediği ve tüm belediye başkanlarının katıldıkları bir gerçek var: Yeşil Şehir Eylem Planları’nı ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ni hayata geçirmek ve iklim krizi ile mücadele etmek için daha önce hiç olmadığı kadar paraya ihtiyacımız olacak”

Fotoğraf: Unsplash-Towfiqu Barbhuiya

karelik alanda 2,5 MW’lık güneş enerjisi santralimizin projesi tamamlandı; bağlantı anlaşması bitti. İnşallah bu yılın sonunda finansı da çözecek olursak yol alırız, diye düşünüyorum. 1 MW’lık santralimizle 875 hanenin bir yıllık elektrik giderini karşılıyorduk. Projemizin sonunda sayı 2560 haneye ulaşacak ve bu bizim için sevindirici bir rakam. Çevreciyiz tabii ki. Sürdürülebilir bir kalkınma modeli izliyoruz. Karbon salımını önemsiyoruz çünkü bizler yerel yöneticileriz. Aldığımız bu toprakları torunlarımıza alımımızın akıyla bırakmamız gerekiyor. O nedenle bütün çabalarımız hem bugünle hem gelecekle ilgili.”

Türkiye’de en çok konuşulan konunun elektrik parası olduğunu belirten Çelik, “Elektriğin %100 artmasıyla bir şeyler yapmalıydık. Madem biz enerjide kendimizi öne sürüyorduk, belediye olarak da bir şeyler yapmalıydık. Çatısına güneş enerjisi sistemi kurmak isteyen vatandaşlarımızın önünü açabilmek için Belediye Meclisi kararı aldık. İki hafta önce de bir genelgeyle yenilenebilir enerjile ilgili finansın biraz daha erişilebilir bir düzeye indiğini gördük. Ve bir finans şirketiyle 36 ay vadeli, çok düşük faizli kredi için sözleşme imzalandı. Enerji verimliliğini artıracak tüm projeleri onayladık. Enerji konusunda farkın-

dalığı artırmak için enerji festivali düzenledik” dedi. Çelik sözlerini şu şekilde sürdürdü: “Biz aynı zamanda tarım memleketiyiz. Tarımsal girdilerde en fazla kalem, tarımsal sulama kooperatiflerinin elektrik girdisiydi. Bunu çözmemiz lazımdı. Belediye, sulama kooperatiflerini finans kuruluşlarıyla buluşturdu ve sulamada enerji giderlerini minimale indirmek için fotovoltaik sistemlerin kurulmasına başlandı”. 42.000 hektar arazinin 16.000 hektarının tarım arazisi olduğunu söyleyen Çelik, “Bunları değerlendirmem lazım. 1,5 milyon metrekare araziye gerek tahsis gerek kiralama gerek satın alarak şu anda tarıma açtım. Beş yıldır (ata tohumlarıyla) yoğun bir şekilde tarım yapıyorum. 5000 de cevizim var ve ürün vermeye başladı. Bunu çok güzel, kolektif bir anlayışla yapıyorum. Örneğin, Başçeşme köyünde 2000 ceviz ağacım var. Cevizleri topluyorum ve ihaleyle satıyorum. Alıyorum parayı, muhtarımınla beraber köylüye diyorum ki ‘Bu para sizin arkadaşlar. Gelin bu parayı Başçeşme için nasıl kullanabiliriz, bunu konuşalım.’ Orada ortak bir karar çıkıyor ve bu sayede oradaki ceviz bahçesinin korunmasını sağlıyorum. Yani çalışıyorum, üretiyorum; ürettiğimi paylaşıyorum Bozkurt’ta” dedi.

Susuzluğun çok büyük bir sorun olduğunu ve Bozkurt'ta altı yıldır çimen ekilmediğini anlatan Çelik konuşmasını şu şekilde noktaladı: "Belediye susuzluğa dayanıklı alternatif bitkilere yöneldi. Çocuk bahçelerine, meyve ağaçları dikiliyor. İstiyorum ki çocuk, kaydırdıktan kaydıktan sonra elmayı koparsın. O elma ağacına bakmayı öğrensin. Gül, çiçek: Bıraktık. Artık meyve ağaçlarına, ıhlamur ağaçlarına döndük. 1,5 milyon metrekarede tıbbi aromatik bitkiler üretiyorum. Ata tohumlarından buğday üretiyorum. Nohut üretiyorum. Kekik, lavanta üretiyorum. Ve bunları kadın kooperatifimle üretime sunuyorum. Biz dertlere derman olmaya geldik."

DÖNGÜSEL YAŞAM: KÜLTÜR, DOĞA

UNDP Türkiye Mukim Temsilcisi Louisa Vinton:

İnsanların esenliğine, yaşamlarını iyileştirmeye yönelik çözümlerin yerel yönetimlerden geldiğini vurgulayan UNDP Türkiye Mukim Temsilcisi Louisa Vinton konuşmasında, "Sürdürülebilirlik gibi, doğayı korumak gibi sorunları çözmeye yönelik ivmeyi daha çok yerelde görüyoruz. Yerelin aynı zamanda merkezi hükümetleri de daha hızlı değişmeye teşvik ettiklerini görüyoruz" dedi. Vinton sözlerine şöyle devam etti: "UNDP olarak hayatı yaşamaya değer kılanların neler olduğu konusunda çokça düşünüyoruz. İnsanların refahına katkıda bulunan nedir? İnsan refahı, kişi başına düşen GSYİH gibi bir mali ölçüye indirgenemez. Bu nedenle UNDP İnsani Gelişme Endeksi oluşturu-

rduldu. GSYİH'nin yanı sıra sağlık, uzun ömür ve eğitimle ilgili göstergeleri ekledik. Ayrıca çevre sağlığını da ekledik çünkü sağlıklı olmayan bir gezegende insanların refahından söz etmek olanaksız."

UNDP için önceliğin bütüncül bir refah modeli oluşturmak olduğunu belirten Louisa Vinton, "Geçmişte baktığımızda, zengin ülkelerin çevreyi ne kadar tahrip ettiğini görüyoruz. Bu nedenle yeni bir refah modeli oluştururken bunu doğal kaynak tahribatından ayırmanın önemini vurguluyoruz" dedi.

Vinton konuşmasında, dört temel konuya vurgu yaptı:

1. Doğaya olan saygımızı ve doğanın bir parçası olduğumuz bilincini geri kazanmalıyız. Doğaya tabi olduğumuzu, doğanın efendileri olmadığımızı anlamalıyız. Bu da sorunlar karşısında doğa temelli çözümler uygulamayı gerektiriyor. Örneğin sele karşı kocaman koruyucu beton yapılar inşa etmek yerine sulak alanları ve taşkın ovalarını restore etmek gerek.

2. Bilime saygıyı yeniden tesis etmeliyiz. Pandemi de halk arasında cahil olmanın kabul edilir bir durum olduğunu gördük. Bilimin yerini sosyal medyanın aldığını gördük. Çocuklarda eğitime saygının gelişmesini sağlamalıyız.

3. Geçmişe saygıyı yeniden tesis etmeliyiz. Ortak yaşam fikrine hayat veren bir şehrin kültürel merkezinin bulunması önemli.

4. Birbirimize ve farklılıklara saygının ve kapsayıcılığın önemini vurgulamalıyız.

Fotoğraf: Pexels-Artem Bellaiğin

"Bozkurt, Denizli'ye bağlı 12.500 nüfuslu bir ilçe ve Çelik'in Bozkurt'taki çalışmalarını sürdürülebilirliğin her yerde gerçekleştirilebileceğini kanıtıyor. Birsen Çelik, makro ölçekli sorunların mikro ölçekli olarak Bozkurt'ta da yaşandığına dikkat çekiyor"

İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı Güven Eken: “Evrendeki her şey döngüsel”

İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı Güven Eken konuşmasına şu sözlerle başladı: “Bizim, kalkınmacı ideolojimiz dışında yeryüzündeki, evrendeki her şey döngüsel: Su, rüzgar, toprak, ışık, hayvanlar... Hayat da öyle: Doğuyoruz, ölüyoruz. Gezegenler de öyle, maddenin kendisi de. Sadece bu yüzyılın bir kısmının ve bir bölgede yaşayan insanların zihin yapısı döngüsel değil. Bizim ürettiğimiz entelektüel birikim, evrenin ürettiği birikimin sadece 1 saniyesi olan o birikim, arkasına dönüp bakmadan koşturan ilerlemeden bahsediyor ve buna inanıyor. Gelişmeden. Bu sadece bir inanç ve gerçekçi değil. Gerçek olansa her şeyin döngüsel olduğu... Kendimizi değiştirmek, insanlığın içinden geçtiği iklim krizini değiştirmek için ortaya konacak modelin muhakkak döngüsel olması gerekiyor. İnsanın kendi bedeni döngüsel iken zihninin ilerlemeci olması oldukça şizofrenik bir durum. Bedenimiz döngüsel

“İnsanlık iklim ve sürdürülebilirlik krizleriyle karşı karşıya. Nüfusun çoğunluğu kentlerde yaşadığından en etkin mücadele kentlerde gerçekleşecek. Fakat sorunlar çok büyük ve çoğu kentin yerel kapasitesini aşıyor”

şekilde var ama zihnimiz son derece düşük ve kapalı kutularda yaşamaya alışmış.”

Döngüsel şehirlerin ve döngüsel ekonominin olmazsa olmazlığına vurgu yapan Eken, döngüsel kültür teriminin yeryüzündeki yaşamı korumak için ortaya atılmış bir kavram olduğunu söyledi. Eken şu şekilde konuştu: “Şehirlerin şu anki var oluşu, buldukları kırsal alana sırtını dönmüş. Onunla fiziksel, düşünsel, ekonomik, sosyal bağ kurmayan; kendi içinde kültür üreten, kendi içinde düşünen, kendi içinde ilişkiler kuran kapalı yapılara dönüşmüş şehirler. Dolayısıyla bu kapalı yapıyı, içine kapanmış yapıyı yeniden nefes alıp veren bir yapıya dönüştürmek gerekiyor. Şehirler doğaya küsmüş, doğa da şehirlerden çıkmış. Ne yapacağız? Yeniden doğayı şehirlerin içine getirmek gerekiyor. İnsanları da yeniden, şehirde yaşıyor olmalarına karşın doğayla bağ kurabilen, uyumlu yaşayabilen varlıklar haline getirebilmek lazım. Geleceğin şehirleri doğayla uyumlanmış şehirler olacak ve doğayla arasındaki duvarları, -bunlar İstanbul’un surları gibi fiziki duvarlar değil- zihinsel, kültürel ve ekonomik duvarları, ortadan kaldıracaklar. Ne çözüm geliyorsa duvarları ortadan kaldırmış şehirlerin birbirleriyle arasındaki ilişkilerden gelecek. İnsanlık sadece teknolojiyi, enerjiyi yeşillendirerek ve organik beslenerek bu büyük krizin altından kalkacak. İn-

Fotoğraf: Pexels-Binyamin Mellish

sanlığın doğaya topyekun bağlanan yeni siyasetler, yeni teoriler, yeni bilimsel perspektifler üretmesi lazım.”

**Yazar Buket Uzuner:
“Bizler devr-i daim denen bir kavramın çocuklarıyız”**

En büyük hayallerinden birinin anaokullarına ekoloji dersinin konması olduğu söyleyen yazar Buket Uzuner, “Ekoloji tabiat sevgisi demektir. Tabiatın nasıl işlediğini anlamaktır. Çocuklara ağaçların da canlı olduğunu öğretirseniz onlar büyüyüp siyasete girdiklerinde zeytin ağaçlarını kesmeyi amaç edinmezler. Mitolojiler tekrar gündemde... Animist inançlarda, tek tanrılı inançlardan önce, şaman olsun pagan olsun, hepsinin tabiatla çok güzel ilişkisi vardı. Bu ilişki tabiatın efendisi olmama temeline bağlı. Onlar insanın tabiatın bir parçası olduğuna inanan nenelerimiz, dedelerimiz. Çevre biliminin söylediği gibi sade yaşamak onların bildiği. Bugün yazı, sanat, bilim gibi çok önemli buluşları yaratan insan zihni maalesef eskiden öğrendiği, bildiği şeyleri unutmuştur. Bugün edebiyat ve sanatın en önemli rolü insana bunu hatırlatmasıdır. Bizler devr-i daim denen bir kavramın çocuklarıyız. Bu sadece Alevi, Bektaşî, Sufî geleneğinden gelen bir şey değil. Bu ülkede sürdürülebilirlik binlerce yıl öncesine dayanan, devr-i daim diye bahsedilen döngüselliktir. Ölen insanların arkasından ‘Devr-i daim olsun’ derken o insanın toprakta yeniden bir ağaçta ya da başka bir canlıda devam edeceği, mitolojimizde hayat ağacına bağlanacağı ifade edilir. Uyum içinde yaşamamız gerektiğini şifacı nelerin anlattıklarından biliyoruz” şeklinde konuştu.

AVRUPA VE KÜRESEL GİRİŞİMLERİN YERELLEŞTİRİLMESİ

Uluslararası girişimleri neden yerelleştirme ihtiyacı var? Bu soruya en net cevabı Mannheim Belediye Başkanı Peter Kurz verdi: “Küresel gündemler, yerel

Uzuner; “Bizler devr-i daim denen bir kavramın çocuklarıyız. Bu sadece Alevi, Bektaşî, Sufî geleneğinden gelen bir şey değil. Bu ülkede sürdürülebilirlik binlerce yıl öncesine dayanan, devr-i daim diye bahsedilen döngüselliktir. Ölen insanların arkasından ‘Devr-i daim olsun’ derken o insanın toprakta yeniden bir ağaçta ya da başka bir canlıda devam edeceği, mitolojimizde hayat ağacına bağlanacağı ifade edilir” şeklinde konuştu.

kalkınma için çerçeve sağlıyor. Yerel eylemler, aşağıdan yukarıya eylemler yoluyla küresel gündemlerin uygulanmasına katkıda bulunuyor. İklim azaltım ve uyum önlemlerinin %70’inin yerel yönetimler tarafından hayata geçirilmesi gerekiyor. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin de %65’i yine yerel

girişimler sayesinde gerçekleşecek.”

Zirvenin sonunda imzalanan beş maddelik ICLEI Kadıköy Bildirgesi 2022’nin üç maddesi Türkiye kentlerine uluslararası çalışmalara katılım çağrısı içeriyordu:

- 3.Türkiye kentlerinin Avrupa ve küresel sürdürülebilirlik hedeflerine ve girişimlerine katılması,
- 4.Türkiye’nin ötesine geçmeleri,
- 5.Türkiye kentlerinin uluslararası görüşmelere aktif katılımı.

Bu konu benim de dikkatimi çekmişti. Yurtdışında katıldığım toplantılarda ağırlıklı olarak İzmir, Gaziantep ve Konya’dan katılım (Yeni yeni de İstanbul’dan) oluyor. Bu toplantıda da vurgulandı: İnsanlık iklim ve sürdürülebilirlik krizleriyle karşı karşıya. Nüfusun çoğunluğu kentlerde yaşadığından en etkin mücadele kentlerde gerçekleşecek. Fakat sorunlar çok büyük ve çoğu kentin yerel kapasitesini aşıyor. Çözümler de büyük yatırımlar gerektiriyor ve yerel yönetimlerin bütçelerini aşıyor. Bu nedenle şehirlerin bir araya gelerek ortak sorunlar üzerinde çalışmalarını, ‘lessons learned’ paylaşımları çok önemli. Kartal Belediye Başkanı Gökhan Yüksel’e göre, “Dünyadaki sürdürülebilir kent örneklerini görmek bize güç katıyor.” Bildirge de bu örnekleri yalnızca görmek değil, Türkiye kentlerini uluslararası çalışmalara katılmaya, örneklerin geliştirilmesine ve paylaşımına katkı vermeye çağırıyor.

Kentlerarası işbirliği olmadan bu sorunların üstesinden gelemeyiz. #

“SKA’ların Kamucu Çerçevesini Daha Çok Vurgulamalıyız”

Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu ve TEMA Vakfı Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Murat Türkeş Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın (SKA) kamucu çerçevesini vurgularken, tüm hedeflerin el ele ilerlemesi gerektiğini ifade ediyor.

 Bulut BAGATIR

Dilerseniz BM SKA’ları ve iklim değişikliği bağlamıyla başlayalım. SKA’lardan iklim eylemine geçerken nasıl bir süreç yaşandı ve SKA’lar nasıl evrimleşti?

2015 yılında BM üye devletlerinin tümünün kabul ettiği, **2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi**, bir başka deyişle “**Dönüşen Dünyamız: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi**”, şimdi ve gelecekte insan ve yerkürenin barışı ve refahı için ortak bir plan sunuyor. Bu planın kalbinde tüm ülkelere küresel bir ortaklık ile acil eylem çağrısında bulunan 17 SKA var. Ülkeler bu kapsamda yoksulluğu sona erdirmenin, iklim değişikliğiyle savaşırken, okyanusları ve ormanları savunmaya çalışırken sağlığı ve eğitimi iyileştiren, eşitsizliği azaltan ve ekonomik büyümeyi teşvik eden stratejilerin ele ele gitmesi gerektiğini kabul ediyor. Özellikle bu amaçların kamucu ve sosyal çerçevesinin mutlaka vurgulanması gerekiyor. SKA’lar, BM Ekonomik ve Sosyal İşler Bölümünü de içermek üzere ülkeler ve BM tarafından onlarca yıl süren çalışmalara dayanıyor. Bu sürecin hepsine tanık olduğum için bir özet çıkarmak istiyorum.

Haziran 1992’de Brezilya’nın Rio de Janeiro kentindeki **BM Çevre ve Kalkınma Konferansı**’nda

178’den fazla ülke, insan yaşamını iyileştirmek ve çevreyi korumak için sürdürülebilir kalkınma amacıyla küresel bir ortaklıkta kapsamlı bir eylem planı olan “**Gündem 21**”i kabul etti. Bu aşamalardan ilki bu. İkincisi, üye devletler Eylül 2000’de New York’taki BM Genel Merkezi’nde yapılan Binyıl Zirvesi’nde oybirliğiyle “**Binyıl Bildirgesi**”ni kabul ettiler. Zirve 2015 yılına kadar aşırı yoksulluğu azaltmak için sekiz adet Binyıl Kalkınma Hedefinin oluşturulmasının önünü açtı. Üçüncü aşama ise 2002 yılında Güney Afrika’da düzenlenen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde kabul edilen “**Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma**” bildirgesi ve uygulama planı. Küresel toplumun yoksulluğun ortadan kaldırılması ve çevre konusundaki yükümlülüklerini yeniden onayladı ve “Gündem 21” ile “**Binyıl Bildirgesi**”ni çok taraflı ortaklıklara daha fazla önem verilmesini içerecek biçimde inşa etti. Bu çalışma Türkiye’de 2001-2002 yılında Teknoloji Geliştirme Vakfı tarafından yapılmıştı. Ben de baş danışman olarak katkı sunmuştum.

Haziran 2012’de ise Brezilya’nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, ki bu aynı zamanda bir öncekine atıfta

bulunarak Rio+20 olarak adlandırıldı, düzenlendi. Üye devletler bir süreç başlatmaya karar verdikleri "[İstedığımız Gelecek](#)" sonuç belgesini ve Binyıl Kalkınma Hedefleri üzerine kurulacak bir dizi sürdürülebilir kalkınma hedefi geliştirmeyi, izlemeyi ve gözden geçirmeyi amaçlayan BM Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu'nu kurmayı kabul ettiler.

2013 yılına geldiğimizde BM Genel Kurulu sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ilişkin bir öneri geliştirmek üzere 30 üyeli bir

açık çalışma grubu kurdu. Hemen ardından Ocak 2015'te BM Genel Kurulu 2015 sonrası kalkınma gündemiyle ilgili görüşme sürecini başlattı ve bu süreç Eylül 2015'te BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde özünde 17 adet sürdürülebilir kalkınma hedefinin yer aldığı BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin kabul edilmesiyle sonuçlandı.

2015 aynı zamanda birçok büyük anlaşmanın kabul edilmesiyle birlikte çok taraflılık ve uluslararası politika şekillendirme açısından da bir dönüm noktası oldu. Mart 2015'te "**Afet Riskinin Azaltılması için Sendai Çerçevesi**" kabul edildi. Temmuz 2015'te ise kalkınma için finansman konulu "**Addis Ababa Eylem Gündemi**" kabul edildi. **BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Paris İklim Anlaşması** ise Aralık 2015'te kabul edildi ve 2016'da da büyük bir ilgi ve çoğunlukla yürürlüğe girdi.

Bu kapsamda iklim eylemine de bakmamız gerekiyor. Dünyaya iklim değişikliği savaşımı ve etkinliğini azaltmak için acil önlem alın diyen bir SKA var. 13. Amaç, UNFCCC'nin iklim değişikliğine küresel yanıtı görüşmek için birinci uluslararası forum olduğunu kabul ediyor. Daha özel olarak 13. Amaçın ilgili hedefleri iklim değişikliği önlemlerinin ulusal politi-

"2015 yılında BM üye devletlerinin tümünün kabul ettiği, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, bir başka deyişle 'Dönüşen Dünyamız. Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi', şimdi ve gelecekte insan ve yerkürenin barışı ve refahı için ortak bir plan sunuyor"

kalarla bütünleştirilmesine, iklim eğitimlerinin iyileştirilmesine, iklim değişikliğinin zayıflatılması ya da giderilmesine, iklim değişikliğine uyum ve erken uyarılar konusunda farkındalık yaratılmasına ve kurumsal kapasiteye odaklanıyor.

Bu amacın hedefleri aynı zamanda UNFCCC'de üstlenilen hükümlerin uygulanmasını ve en az gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan küçük ada devletlerinde iklim değişikliği ile ilgili etkin planlama ve yönetim kapasite-

sini artıracak düzeneklerin desteklenmesini de gerektiriyor.

Rio+20 konferansının sonuç belgesi olan "[İstedığımız Gelecek](#)" belgesi iklim değişikliğinin tüm ülkelerin sürdürülebilir kalkınması için uzun vadeli etkileri olan, kaçınılmaz ve acil bir sorun olduğunun altını çiziyor. Belge, üye devletlerin seragazi salımlarının sürekli artması ve ülkelerin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı savunmasızlığı ya da ülkelerin bu krizden etkilenebilirliği konusundaki kaygılarını dile getiriyor.

Biliyorsunuz yaklaşık iki senedir bir salgınla mücadele ediyoruz. Bu süreçte; küresel seragazi salımlarında ciddi azalma olmadığını, atmosferdeki karbondioksit birikiminin artışını sürdürdüğünü, küresel ortalama yüzey sıcaklıklarının sanayi öncesi döneme göre 1.2 derecenin üzerine çıktığını, Paris Anlaşması kapsamında 1.5 derecelik küresel ısınma hedefinin gerçekleşme olanağının çok düştüğünü, 2 derece hedefine ve 2050 yılına kadar net sıfır hedefine ulaşma yolundan bile sapıldığını gördük.

İklim eylemi, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) [1.5 Derece Özel Raporu](#)'nda önemli derecede dikkate alındı. IPCC'nin pek çok sonucu

aslında doğrudan iklim diplomasisi süreçlerinde yani UNFCCC'de çok dikkate alınmıyordu. İklim eyleminin ve bu bahsettiğimiz özel raporun birbirini destekleyecek şekilde sonuçlar üretmesi tarihsel öneme sahip. 1.5 Derece Özel Raporu, iklim değişikliği tehdidine karşı gerekli olan küresel seragazi salımları azaltımını, yani küresel, bölgesel ve ülkesel yanıtları sürdürülebilir kalkınma çabaları bağlamında ele alıyor.

Bu anlamda rapor, çok açık bir söyleyişle iklim eylemini destekleyen ve aslında ondan destek alan bir çalışma olarak da değerlendirilebilir. IPCC'nin oluşturduğu sinerji iklim biliminin küresel iklim diplomasisinde daha fazla yer almasını da sağladı. Bunu da atlamamak lazım. Bu kapsamda IPCC'nin 1.5 Derece Özel Raporu'nun beşinci bölümünde dikkat çeken konular ele alındı. Bunları beş madde altında toplamak istiyorum.

İlk olarak 1.5 derece daha sıcak bir dünyanın eşitlik ya da eşitsizlik üzerindeki yansımaları ele alınıyor. İkincisi iklim uyumu ve

sürdürülebilir kalkınma arasındaki bağlantı. Üçüncüsü iklim değişikliği ile savaşım ve sürdürülebilir kalkınma. Burada gıda güvenliği ve açlık, hava kirliliği ve sağlık gibi pek çok konu birlikte analiz ediliyor. Dördüncüsü 1.5 dereceye yönelik sürdürülebilir kalkınma yolları. Örneğin 2020-2021 Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) küresel iklim değişikliğine ilişkin senaryolarından bir tanesi sürdürülebilir kalkınma hedeflerini dikkate alıyor ki bu çok önemli. Son olarak sanayi öncesi döneme göre 1.5 derece daha sıcak bir dünyada sürdürülebilir kalkınmaya erişim ve yoksulluğun ortadan kaldırılması ve sosyal eşitsizliğin azaltılmasının yolları açıklanıyor.

Ülkeler, yerel yönetimler ve iş dünyası iklim eylemi kapsamında Paris Anlaşması ve 1.5 Derece Özel Ra-

poru'ndaki bütün bilimsel bulguları dikkate alarak hareket etmeli.

Geçtiğimiz Ağustos ayından bu yana IPCC iklim bilimine, adaptasyona ve emisyonların nasıl azaltılacağına dair

"IPCC'nin son üç raporu da şunu söylüyor: İnsanın iklim sistemi üzerindeki etkisi kesin. İnsan gözlenen iklim değişikliğinden doğrudan sorumlu. Dünyanın her bölgesinde iklimin değiştiğine dair herhangi bir kuşku yok"

Üç adet önemli rapor yayımlandı. Bu raporlar ortak bir paydada bize neler söylüyor?

Üç rapor da şunu söylüyor: İnsanın iklim sistemi üzerindeki etkisi kesin. İnsan gözlenen iklim değişikliğinden doğrudan sorumlu. Dünyanın her bölgesinde iklimin değiştiğine dair herhangi bir kuşku yok. İklim değişikliğinin olumsuz etkileri de dünyanın her kesiminde açıkça yaşanıyor.

Kuşkusuz bazı bölgelerde etkiler çok daha kuvvetli. Üç raporun en önemli ortak sonuçlarından biri insan kaynaklı seragazi salımlarının çok hızlı bir biçimde azaltılması, özellikle başta karbondioksit ve metan olmak üzere. Paris Anlaşması'na atıfta bulunarak bugün artık olasılığı çok düşmekle birlikte 1.5 derece ve 2 derece hedeflerine ulaşabilecek düzeyde seragazi salımlarının 2030'a kadar en az %45 azaltılması, 2050'lere kadar ise %75-90 düzeyinde azaltılması gerekiyor.

Tüm raporlarda aynı zamanda insan kaynaklı iklim değişikliği nedeniyle çok açık bir şekilde küresel ısınmanın yaklaşık 1.2 dereceye ulaştığı ve Paris Anlaşması kapsamında belirlenen Ulusal Katkı Beyanları gibi ulusal ve uluslararası seragazi azaltım yükümlülükleri yerine getirilmezse küresel ısınmanın yüzyılın sonuna kadar 3 dereceye gidebileceği açıkça ortaya konuluyor.

IPCC'nin Altıncı Değerlendirme döngüsü kapsamında yayımlanan ikinci çalışma grubunun iklim değişikliğinin etkileri, etkilenebilirlik ve uyum raporu kuşkusuz pek çok yeni mesaj veriyor. Bu mesajlar biraz önce özetlediklerimizi kapsarken raporda dünyanın iklim değişikliğinden en fazla etkilenebilecek doğal ve insan sistemleri de tanımlandı. Özellikle alçak kıyı bölgeleri, küçük ada devletleri, Akdeniz Havzası, kıyı kuşağındaki kentler, çöller, dağlar, buzul alanlar ve hassas ekosistemler öne çıkıyor.

Kentler iklim değişikliğine katkı vermesi açısından hem de aşırı hava olaylarından çok fazla etkilenme-

leri nedeniyle iklim değişikliği mücadelesi ve uyum açısından önemli insan sistemleri olarak değerlendiriliyor. Bunun içinde kuşkusuz kıyı kuşağındaki kentler fırtınalar, fırtına kabarması ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi daha özel koşullar nedeniyle öne çıkmış durumda. Kentlerin iklim değişikliği kapsamında önemli katkısı olacağı belirtilirken kentlerde-

ki yeşil alanların artırılması, beton asfalt yüzeylerin azaltılması, yeni yenilenebilir enerji kaynaklarının kentlerde konuşlandırılması, boş alanların ve çatıların yeşil alanlar olarak kullanılması ve kentlerde aile tarımı yapılması gibi pek çok öneri mevcut.

Dağlar ise etkilenebilirlik raporunda özel bir ilgi görüyor çünkü ısınan bir dünyada kar yağışı giderek azalıyor. Düşen kar ise yerde yeteri kadar kalmıyor. O nedenle dağlık alanların ve yüksek platoların hidrolojik döngüsü bozuluyor. O bölgelerde yaşayan toplumların, ekosistemlerin su kaynaklarında

önümüzdeki on yıllarda çok ciddi azalma olacağı yönünde uyarılar söz konusu. Uyum açısından tarımda, ulaşırmada, enerjide, hizmet sektöründe, konutlarda ve sanayide pek çok uyum önlemi de tanımlanmış durumda. Geriye bunları hayata geçirmek kalıyor.

En son 4 Nisan'da yayımlanan üçüncü çalışma grubunun raporu ise "Climate change mitigation" yani iklim değişikliğiyle savaşım. Google Türkçesiyle aslında iklim değişikliği savaşımı, azaltım olarak düşünülüyor. Oysaki iklim değişikliği savaşımı sadece seragazi salımlarının azaltılması değil. Metinlere bakarsanız bunların ayrı ayrı kullanıldığını görürsünüz. İklim değişikliği savaşımı bu raporda seragazi salımlarının azatılması, yutakların geliştirilip artırılması yoluyla iklim değişikliğinin zayıflatılması ya da durdurulması ve etkilerinin azaltılması olarak değerlendirilmeli. IPCC'nin bu raporunda öncekilerde olduğu gibi insan kaynaklı seragazi salımlarının özellikle

Kentlerin iklim değişikliği kapsamında önemli katkısı olacağı belirtilirken kentlerdeki yeşil alanların artırılması, beton asfalt yüzeylerin azaltılması, yeni yenilenebilir enerji kaynaklarının kentlerde konuşlandırılması, boş alanların ve çatıların yeşil alanlar olarak kullanılması ve kentlerde aile tarımı yapılması gibi pek çok öneri mevcut.

karbondioksit ve ardından metan salımlarının sanayi döneminden beri hızlı artışının sürdüğü açık bir şekilde dile getiriliyor. Bütün bu gelişmelerin Paris Anlaşması'nın hedefleriyle uyumlu olmadığı altı çiziliyor. Düşük seragazi salımı teknolojileri altyapısına geçen ülkeler ve bu alanda çalışmalar yapan şirketlerin varlığına rağmen bunların iklim değişikliğini önlemeyeceği belirtiliyor.

Bahsettiğimiz tüm raporları, aktardığımız gelişmeleri, iklim eylemini ve **26. Taraflar Konferansı'nı (COP26)** ele alınca IPCC'nin son raporunun Politika Yapıcılar için Özet kısmının çok yüksek teknik ve politik bir iyimserlik sunduğunu görüyorum. Rapor, küresel ısınmayı 1,5 derece ile sınırlamak için salımların 2025'e kadar zirveye ulaşmasını öngörüyor. Biz böyle bir eğilimi göremiyoruz. COP26'da yaşananlar, COVID-19 pandemisinin olumsuz sonuçları, o dönemde başlayan ekonomik bunalım ve Rusya-Ukrayna savaşı Paris Anlaşması'nın yürütülmesini zorlaştırıyor. Biz bu iyimserlikle devam edersek Paris Anlaşması'nın daha da sulandırıldığına şahitlik edeceğiz.

Rapor politik ve teknik bir iyimserlik göstermesinin yanı sıra, çok açık bir şekilde 2020'nin sonuna kadar uygulananların ötesinde politikalar güçlendirilmedikçe, ki Rusya-Ukrayna savaşını burada tekrar hatırlatmam gerekiyor çünkü kömüre, petrole, doğalgaza ve hatta nükleere yeni yollar açmış durumda, seragazi salımlarının 2025'in ötesine geçerek 2100'e

"13. SKA olan iklim eyleminin ve IPCC 1.5 Derece Özel Raporu'nun birbirini destekleyecek şekilde sonuçlar üretmesi tarihsel öneme sahip"

kadar 3,2 derecelik medyan küresel ısınma değerine ulaşabileceğimizi de öngörüyor.

Son IPCC raporunun Politika Yapıcılar için Özeti'nde veya teknik özetinde endüstri lobisine yer vermediği ancak raporun tamamında buna dair belgeler olduğu ifade ediliyor. Bunu nasıl yorumlarsınız?

IPCC çalışmalarına katılmış ve başyazarlık, hakemlik ve hakem editörlüğü yaparak katkı vermiş biri olarak şöyle ifade edeyim: IPCC Politika Yapıcılar için Özet ile ana raporlar ve teknik özet arasında içerik, kapsam, anlam ve mesajlar açısından çok büyük fark var. Ana raporlarda değerlendirmeler yapılırken çoğu hakemli uluslararası dergi makalesi olmak üzere binlerce çalışmadan yararlanır. Üçüncü rapor da iklim değişikliği savaşımı olduğu için politika ve iklim diplomasisi ile iç içe geçmiş bir konu. Literatürde o tür bir bilgi olduğunda bu raporda yer alıyor. Yazarlar yazılanları okuyor, bilimsel olarak değerlendiriyor ve onu bir bilimsel değerlendirme olarak yazıyor. Dolayısıyla bunlar yer alıyor. Politika Yapıcılar için Özet ise IPCC Genel Kurul toplantısında metin vir-

gölüne kadar BM üyesi ülke temsilcilerinin görüşlerinden geçtikten sonra kabul ediliyor. Büyük bir uzlaşma ile raporun çıkması lazım. Genel mesajlar içeren bir özet halinde çıkıyor. Bu gözden geçirme süreci BM üyesi ülkelerin hükümet temsilcilerinin doğrudan onayı ile sonuçlandığı için bu tür ayrıntılar yer almıyor. Sürecin doğası bunu böyle gerektiriyor.

IPCC raporunda yer alan bilimsel bilgilerin sosyal bilimlere yeteri kadar kapsamadığını, esas sorunun siyasette olduğunu belirten bilim insanları var. “Daha fazla iklim bilimi anlatmak hiçbir şeye yardımcı olmayacak” diyen bu grup bunun yerine politik eyleme geçilmesinin gerekliliğini tartışıyor. IPCC raporlarının sosyal bilimlere kapsamaması gerektiğini vurguluyorlar. Siz bu eleştiriye katılıyor musunuz?

Bu, doğası gereği çevre, coğrafya, atmosfer bilimleri gibi teknik ve doğa bilimlerini içeren bir konu. Bu nedenle başlangıçtan beri böyle bir ağırlık oldu. Fakat zaman içerisinde doğa ve teknik bilimlerin dışında kalan alanlardan çok disiplinli ve disiplinlerarası bir değerlendirme yapabilecek bir yazar kadrosu da oluşmaya başladı. Özellikle üçüncü çalışma grubuna bakarsanız başyazar ve yazarların içerisinde sosyal bilimciler olduğunu görürsünüz. İklim değişikliği savaşımı raporu açısından örneğin bu rapor ne an-

lama geliyor, iklim değişikliği savaşımı açısından şu anda neredeyiz gibi soruları sosyal bilimlere, kamu ve toplumcu bir anlayışla anlatma geleneği geçmişte daha azdı.

IPCC'nin üçüncü, dördüncü ve beşinci değerlendirme raporları ile karşılaştırıldığında, uluslararası iklim değişikliği diplomasisinin etkilerinin ve etkileşimlerinin rolünün ve kapsamının altıncı değerlendirme raporunda daha fazla olduğunu görüyoruz. Bu yeterli bulunmayabiliyor. Altıncı değerlendirme raporunun üçüncü kısmı ne büyüklük ne de hız açısından yeterince çalışmadığımızın bir kez daha altını çiziyor. Bu biliniyor zaten. Yine rapor çok büyük bir teknik iyimserlikle içerisinde bulunduğumuz 10 yılın, ısınma farkını kapatmada küçük de olsa bir şansa sahip olmak için belirli bir 10 yıl olmayı sürdürdüğünü öngörüyor. Ancak aşırı hava olaylarına baktığımızda özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde ve hatta gelişmiş ülkelerdeki sınıfsal farklılıkları da dikkate aldığımızda etkilerinin ciddi boyutlara ulaştığını görüyoruz. O nedenle iklim değişikliği tartışmalarının karar vericilerin doğrudan bu tartışmaların içerisinde yer alabileceği bir noktaya doğru evrilmesi gerekiyor. Bu eleştirileri ciddiye alıyorum, hâlâ eksiklikleri var ancak geçmişten daha iyi.

Türkiye’de iklim eylemi Paris Anlaşması’nın onaylanması ve 2053 net sıfır planıyla bir ivme kazandı. Önümüzde iklim kanunu, yeni NDC hazırlanması, 2053 net sıfır planının ayrıntılarının belirlenmesi gibi önemli bir iklim politikası yolculuğu bulunuyor. Yine uyum politikaları bu çer-

“Aşırı hava olaylarına baktığımızda özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde ve hatta gelişmiş ülkelerdeki sınıfsal farklılıkları da dikkate aldığımızda etkilerinin ciddi boyutlara ulaştığını görüyoruz. O nedenle iklim değişikliği tartışmalarının karar vericilerin doğrudan bu tartışmaların içerisinde yer alabileceği bir noktaya doğru evrilmesi gerekiyor.”

çevrede kritik. Bu yolculuğa dair yorumlarınız ne olur?

Bu yolculukta çok disiplinli, çok sektörlü, meslek şovenizminden uzak, açık ve katılımcı bir patika belirlenmeli. Bunu mutlaka sağlamak zorundayız. Bu katılımcılık en geniş anlamda olmalı, tüm bölgeleri ve tüm paydaşları kapsamalı. Bütün bunlara sadece denge oluşturmak açısından yaklaşmamalıyız. Bu süreci daha aktif, zengin, kalıcı, şeffaf ve uygulanabilir kılmalıyız. İklim kanununda aynı zamanda öncelikler çok net belirlenmeli. Başta sanayi olmak

üzere, ulaştırmayı, enerjiyi, iş dünyasını ve yerel yönetimleri de içine katan, bunlardan destek alan, onları paydaş olarak gören ve ulusal seragazi salımlarını azaltma konusunda onlara görev ve yükümlülük veren bir yasal düzenleme olmalı. Yoksa kamunun tek başına karar alması ve bunları uygulamaya çalışması dünyanın hiçbir yerinde mümkün değil.

Ben sosyal devletten yanayım. Bir de liberal bir anlayış söz konusu. Bir yandan pazar ekonomisi kuralları var. Ancak iklim değişikliği mücadelesinde özel sektör bir türlü elini taşın altına koymuyor. İklim yasası kesinlikle bunu dikkate almak zorunda. Fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçiş sürecini ve bununla ilgili istihdam alanını yani adil geçişi yasal bir güvence altına almalı.

Uyum konusunda ise başta bilimi ve bölgesel, toplumsal ve sınıfsal öncelikleri dikkate alan ve onlara güvence veren bir iklim yasasına ihtiyacımız var. Her zamanki yasa ve yönetmelikler gibi olacaksa arkasından sürüklenir dururuz. Çok konuşuruz ancak çok az iş yapmış oluruz. Türkiye’de halihazırdaki uyum çalışmalarının istenen bilimsel düzeyde çok sektörlü, disiplinli ve adil bir biçimde sürdürüldüğünü de düşünmüyorum. Güdümlü projelerle sürdürülen bir uyum çalışması var. Aktörler bunun acil bir gereksinim olarak değil, yapılması gereken bir iş olarak görüyorlar. IPCC’nin uyum raporunun çıktılarını gerçekten ciddiye alacak bir anlayışa ihtiyacımız

“Rusya-Ukrayna savaşı da bize iklim değişikliği açısından yeni bir ders çıkarma şansı verdi.

Bu savaşla beraber enerji geçişine dair önemli adımların atılmasını veya tersinin yaşanmasını bekleyebiliriz. Bu kapsamda başta Avrupa’nın iklim değişikliği savaşımındaki öncü ülkelerinde ve kuşkusuz dünyanın farklı ülkelerinde iklim değişikliği savaşımında önemli bir gerileme ihtimali var”

var. Bunu yapabilmek için de direngenlik, etkilenebilirlik, risk, iklim değişikliği savaşımı, uyum ve uyumsuzluk kavramlarını içselleştirip projelerimizi buna göre uzun soluklu sonuçlar üretebilecek bir uyum sürecini izleyerek gerçekleştirmemiz gerekiyor. Türkiye’deki çalışmalar birer anket çalışmasının ötesine çıkmıyor. Yani var olan bilginin üst üste yığıldığı bir anket çalışması hali var.

Birçok krizi yaşadığımızı anlattık. Örneğin COVID-19 pande-

misini ve onun olumsuz etkilerini yaşadık. Ondan ders çıkarmamız gerektiğini yazdık, söyledik. İleride ne kadar ders çıkardığımızı göreceğiz. Rusya-Ukrayna savaşı da bize iklim değişikliği açısından yeni bir ders çıkarma şansı verdi. Bu savaşla beraber enerji geçişine dair önemli adımların atılmasını veya tersinin yaşanmasını bekleyebiliriz. Bu kapsamda başta Avrupa’nın iklim değişikliği savaşımındaki öncü ülkelerinde ve kuşkusuz dünyanın farklı ülkelerinde iklim değişikliği savaşımında önemli bir gerileme ihtimali var. Kömür ve hatta olasılıkla nükleer enerji için yeni bir fırsat ya da istem olabileceği gibi görünüyor. Bunlar konuşulmaya başlandı. Kömür ve fosil yakıt lobisi varlıklarını tekrar hissettirmeye başladı.

Ders çıkarabilecek bir şans olarak da bunu değerlendirebiliriz. Ancak bu durum aynı zamanda ülkelerin çoğunda ve Türkiye’de yenilenebilir enerji teknolojilerinin ve üretim yatırımlarının artmasına, özellikle rüzgar ve güneş enerjisinin birincil enerji üretimi içindeki payının hızla artmasına, daha ucuz ve bol yenilenebilir enerji üretimine ki -anahtar kelime de bu- yönelik baskıyı hızlandırmak için bir şans olabilir. Dolayısıyla hem toplumsal hem de STK’lar açısından onların yaratabileceği baskı, hem de bütün bu olup bitenden merkezi ve yerel yönetimlerin ve de iş dünyasının ders çıkartabileceği ortamı yaratabilmek önemli. #

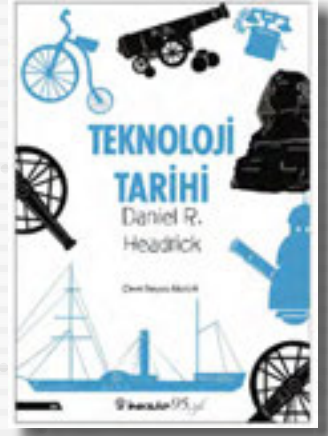
Teknoloji Tarihi

Yazar: Daniel R. Headrick **Yayınevi:** İnkılap Kitabevi

Tarihçi Daniel R. Headrick tarafından kaleme alınan "Teknoloji Tarihi" kitabı, teknolojinin yüzlerce yıllık evrimini konu alıyor. Kitabın çevirisi Beyza Akatürk tarafından yapıldı.

Teknoloji Tarihi, teknolojinin milyonlarca yıl öncesine dayanan uzun geçmişiyle birlikte insanların taşları alet olarak kullanmasıyla başlayan serüvenini ve günümüzde haberleşmeden ulaşıma, sağlıktan tarıma kadar birçok alanda önemli başarılar elde ederek devam eden sürecini aktarıyor.

Bildiğimiz gibi hayatı daha verimli ve keyifli hale getirmeyi amaçlayan teknoloji, gelişim süreciyle birlikte birçok dezavantajını da daha belirgin bir şekilde göstermeye başladı. Yanı sıra insanlar arasındaki gelir eşitsizliklerinin artması, çevresel kirlilik, savaşlar için yıkım makinelerinin üretimi gibi insanlık tarihi açısından trajik süreçleri yaşadık. Daniel R. Headrick, bu kitabında giderek daha güçlü yenilikler yoluyla insanların doğa üzerindeki artan gücünün izini sürüyor.

Deniz Canlıları

Sponsor: İstanbul Akvaryum

Yazar: Mert Gökalp

"Deniz Canlıları" kitabı, Akdeniz'den Ege'ye, Karadeniz'den Marmara'ya 232 tür ve 600'ün üzerinde fotoğrafla Türkiye'nin deniz canlılarına yer veriyor.

İstanbul Akvaryum sponsorluğunda, biyolog Mert Gökalp'in

kaleme aldığı ve 20 yıllık fotoğraf arşivinden derlenen Deniz Canlıları, toplamda üç kitaptan oluşacak. Serinin ilk kitabı olan ve 528 sayfadan oluşan Deniz Canlıları; kıkırdaklılar, balıklar, deniz kaplumbağaları ve memeliler olmak üzere 232 tür ve 600'ün üzerinde fotoğrafla sualtının muhteşem dünyasına ışık tutuyor. Akdeniz'den Ege'ye, Karadeniz'den Marmara'ya dek Türkiye denizlerinde yaşayan canlılar hakkında fotoğraf ve çizimlerle birlikte detaylı bilgilerin yer aldığı kitapta, denizel türlerin tanınmasına ve farkındalık oluşmasına katkı sağlanıyor.

DostUMutlu Gezegen Masalları

Yayınevi: Elma Çocuk

Değişim Liderleri Derneği'nin Kıvılcımlar Programı çatısı altında bir araya gelen dokuz üniversiteli mühendis genç kadın tarafından yazılan; Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni konu alan, özgün, çağa uygun, doğa dostu masallar "DostUMutlu Gezegen Masalları" adıyla kitaplaştırıldı. DostUMutlu Gezegen Masalları'nın yazarları; Aşiyen Taflan, Ayperi Sürücü, Ceyda Cittanoğlu, Gaye Hüracan Altundağ, İrem Top, Özüm Satioğlu, Sezen Günaydın, Songül Boztepe ve Şimal Uzgur. Masalların, çocukların mutlu bir dünyaya adım atmalarında etkili ve renkli araç olduğundan yola çıkan kitapta; hızla gelişen teknoloji, dönüşen dünya, iklim krizi ve toplumsal sorunlar gerçekçi ama rengini kaybetmeyen bir üslupla anlatılıyor.

